

The Project Gutenberg eBook of Kootut teokset 3: Näytelmät

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Kootut teokset 3: Näytelmät

Author: J. H. Erkko

Release date: December 11, 2006 [eBook #20089]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK KOOTUT TEOKSET 3: NÄYTELMÄT ***

Produced by Tapio Riikonen

KOOTUT TEOKSET III: NÄYTELMÄT

Kokkimajori — Sotaiset veljekset — Tietäjä — Aino — Kullervo —
Pohjolan häät

Kirj.

J. H. ERKKO

Otava, Helsinki, 1909

SISÄLLYS:

KOKKIMAJORI. Näytelmä yhdessä näytöksessä
SOTAISET VELJEKSET. Näytelmä yhdessä näytöksessä
TIETÄJÄ. Viisinäytöksinen runoelma
AINO. Runo viidessä näytöksessä
KULLERVO. Runomuotoinen murhenäytelmä viidessä näytöksessä
POHJOLAN HÄÄT. Kolminäytöksinen runo

KOKKIMAJORI

Näytelmä yhdessä näytöksessä

HENKILÖT:

HAUSSI.

SANNA.

SALLA, edellisten tytär.

SALMO, Sallan entinen koti-opettaja.

MEIJERHOFF, majori.

PAAVO, palvelija.

MUUTAMIA TYÖMIEHIÄ.

Tapaus eräässä Suomen kaupungissa.

Näkymö kuvaa Haussin kartanon esikäytävää, josta vasempaan katsojista viepi ovi asumuksiin ja oikealla on puutarha; keskellä näkymöä seisoo pyöreä pöytä ja sen ympärillä tuolia. Ilta-aurinko laskeumaisillaan valaisee paikan.

ENSIMMÄINEN KOHTAUS.

MEIJERHOFF. Sitten PAAVO.

MEIJERHOFF.

Saa nähdä konsa kypsyy tää soppa.

Kuukautta kaksi on se kiehunut,

Nyt ropina jo kuuluu kaupunkihin.

En tulta lisää enkä sammuta,

Suon padan imeltyä, hautua.

Kun tulelta se kerta temmaistaan,

Hyvältä silloin mahtaa hajahtaa.

Se sallittu, kun kestää aikansa,

Suloinen tuoksu näissä huoneissa. —

Pikentit, passarit ja palvelijat!

Miss' ovat täältä? tänne joutukaat!

Soittaa kelloa. Paavo tulee.

Iloinen herra tänne kutsu! Missä

On hellä rouva niinkuin hyacinthi?

Kas täällä suussa purppuraisen illan

Jutella hauska ois ja naurahdella.

Niin rakas mulle koko perhe on,

Ett'en voi löytää pöytää herkullista,

Johonka niin mä ihastua voin. —

Kas niin, no juokse! — tuosta voidetta

Saat nivelilles hiukan, hupakko.

Antaa Paavolle rahaa. Paavo kumartaa syvästi.

Vaan kuule! käännä vielä naamasi!

Miss' on nyt hellin, muista rakkahin

Tään jalon perheen kaikist' asujoista —

Suloinen Salla, missä hän nyt on

Sinervin silmin, kultakiharoin?

PAAVO.

Hän sairas on; hänessä yskää lie.

MEIJERHOFF.

Tuon yskän tuskan ehkä ymmärrän.

Vaan kerro, keit' on käynyt vieraita!

PAAVO.

Salassa eilen Sallaa lohdutti
Tääll' uljas Salmo.

MEIJERHOFF.

Uljas saakeli!
Vai uljas sanot!

PAAVO.

Silloin syleilivät
Niin hartahast' ett' oikein kadehdin.

MEIJERHOFF.

Voi-kirnuhun sä sotke kateutes
Ja juuston-heraan juttus hämmennä!
Mun katkeruutta tuota täytyy kuulla,
Jot' ikinä en todeksi voi luulla.

PAAVO.

Sen, luulen, todeks' uskoa jo voi,
Jost' ympäriinsä kielikellot soi. —
Syrjään.
Ja sehän totuus mua miellyttää.

MEIJERHOFF.

Vai niin! kas sepä uutta on, kas se!
Vai niin on läsnä kypsymistä keitos.

PAAVO.

Vaan teitä rouva rakastaa ja herra,
Kuin lastansa, sen voitte uskoa.
Syrjään ja koomillisesti surumielin.
On sokeutta sekin rakkaus.

MEIJERHOFF (erikseen).

Kyll' ymmärrän tuon rakkauden juuret.
Ne syvällä ei piile, vaikk' on suuret:
Mun tarakassani on herran toivot
Etäälle päästä, lentää korkealle
Ja ylemmäks' ei ylty rouvan aivot,
Kuin turhuuden ja loiston kukkulalle. —
Paavolle.
Tuon ymmärtää voin sekä uskoa.

PAAVO.

Vaan Sallaa majori ei rakasta.

MEIJERHOFF.

Pois juokse tästä! Sin' et tyhmyyttä
Saa sekoitella järjen mietteihin!
Sanoinko etten Sallaa rakastais?

PAAVO.

Ei, majori, vaan — — —

MEIJERHOFF.

Pötki sanomaan,
Ett' täällä herraa, rouvaa vuotetaan!

PAAVO.

Mut Sallaa ei?

MEIJERHOFF.

Hänt' ennen kaikkia! —
Vai, lurjus, pilkkaa tehdä uskallat?

PAAVO.

Ei, majori; vaan pilkka kaukana
Täst' olkohon, kuin totuus naurusta, —

Syrjään
Tai itku murheesta, mä aattelin. — —
Voi peijakas! nyt tempun keksin! Teen
Sinulle pienen konnan verukkeen.
Mua äköittää ja kiukku pistelee,
Kun tuommoiselle Salla työnnetään.

Menee ovesta vasempaan.

TOINEN KOHTAUS.

MEIJERHOFF yksin.
Mist' on tuo koira saanut haistella
Mun atrioit', ei Sallaa suosivan?
Miks' en mä suosis? — häntä rakastan
Viel' enemmän kuin omaa vaimoani. —
Ah! kamala pääs' sana huuliltani!
Minulla vaimo? Sit' en tunnusta,
En itselleni! — täydyn, perhana.
Mut muille en, en vaikka poltettais
Mun sydämmeni — sit' en tunnustais.
Suus kiinni, sydän! Miks' en outona
Voi täältä kotkan lailla kaapata
Sen linnun, josta lihavamp' on paisti —
Vaan kenraalimme! — jos sen korville
Kajahtaa näistä. —

Paavo syöksähtää neljän kontan ovesta vasemmalta
susiturkit nurin hartioilla.

KOLMAS KOHTAUS.

PAAVO. MEIJERHOFF.

PAAVO.

Herra majori!
Nyt rynnäkköön ja miekka peukalon
Varalle! Taisto kunniallinen
On tarjona!

Möyrii pöydän alle.

MEIJERHOFF.

Suolat ja pippurit!

PAAVO. Ja rasvaiset lihaköntit, sanokaa, majori! kun tuo kyökkipiika mua alkoi peitota ja pyntätä kuin verestä lammasnahkaa. Onneksi kietaisin tuosta porstuasta nämä sudenvillat hartioilleni. Näittehän mitä kuperinpallia ja häränpyllyä minä tulla linkosin. — Ja tämä kaikki teidän tähtenne, majori.

MEIJERHOFF.

Minunko tähteni? — sinä suden ruoka! Miekat ja Sapelit!

(Tarttuu miekkansa kahvaan).

PAAVO. Teitä puolsin ja sanoin oikeaksi Sallan sulhoksi, mutta vastaan väitti vaan piika, ylistäen teitä yhtä viisaaksi juonten keittäjäksi kuin itseään taitavaksi kokiksi. — Siitä tämä mylläkkä. (Syrjään) Itsepä olet juuri se kyökkipiika, jolta nämät kuulin.

MEIJERHOFF (erikseen).

Soppa jo hajahtaa. Padan kansi on syrjähtynyt. (Paavolle)
Narritteletko, Paavo?

PAAVO. Näettehän, etten ole lammasten, vaan sutten hallavissa nahoissa ja puhun siis totuuden karkeata kieltä.

MEIJERHOFF.

Miekat ja sapelit!

PAAVO. Voi, kauhat ja härkimet! kuinka hän mua lyödä sätkitteli! Näyttäkää, majori, urhollisuuttanne ja höyhentäkää sitä piikaa. Onhan teillä miekka ja tämä on kunnian asia.

MEIJERHOFF (erikseen).

Seikkani pakoittaa mun tuota kärsimään. (Paavolle) Hupsuttelethan mies! Naistenko kanssa kävisin kahakoimaan?

PAAVO. Niin, niin, tiedän majorin helläksi ja avosydämmiseksi naisille. Sen sanotaan merkitsevän hyvää. Mutta suden nahoista en ole ennen ihmisten hartioilla nähnyt karvain ulospäin purrittavan, kuten nyt. Ja sen sanotaan merkitsevän pahaa.

MEIJERHOFF.

Ehän uskone, sinäkin miesparka, kyökkipiian jaarituksia?

PAAVO. En tosin. Mutta surukseni tunnen mun herkän sydämeni niitä uskovan. Ja kauhistuksella aavistan majorin muuttuvan hienovillaisesta lampaasta harjasselkäksi sudeksi, joka häveten ja korvat luimussa juosta jolkottaa tiehensä. (Kuulee käynnin vasemmalta) Ahaa! jo tulee!

(Hypähtää puistoon oikealle).

NELJÄS KOHTAUS.

MEIJERHOFF. HAUSSI ja SANNA tulevat.

MEIJERHOFF (huomaamatta toisia). Pahaa ennustava huuhkain on tuo mies. Äänettömäksi iski hän mun sanoillaan; naulitsi kuin tarhapöllön tallin oven päälle. Vaan — — — mitä tyhjää tuon tuhman narrin puheista; — loppuun keitos — —

HUSSI.

Täällä majori —
Noin yksin vaan!

SANNA.

Oi terve, Meijerhoff!
Kättelee.
Kuink' onkin hauska nähdä tuommoisia
Uljaita poikia kuin joutsenia.

HUSSI (kättelee).

Ken rinnallanne lentää ylpeänä
Kakspäisen kotkan hartioille vois,
Se kunniaassa loistavassa ois.
Näin vanha ei, vaan kelpo poikani —
Jos lup' on toivoa — ne ehkä kohoais,
Kun siipiänsä taiten harjoittais. —
Majori, anteeks suokaa leikkini!

MEIJERHOFF (taputtaa Haussia olalle).

Te, jalo Haussi, ette kaukana
Olekkaan meidän kilpalennosta,
Ja poikanne par'aikaa harjoittaa,
Kuin haukanpojat siipivarsiaan:
Niin sukunne käy ylä-ilmoihin.

SANNA.

Iloist' on kuulla, nähdä ihanaa
Taas ystävämme seurass' ystäväinsä.

MEIJERHOFF.

Nimensä oman unhottaa se sais,
Näin arvoisan ken perheen unhottais.

SANNA.

Niin riemullist' en tiedä kuvaajata
Tulevain aikain ihanuudesta,
Kuin te, majori; harvoin huuliltanne
Kajahtaa ajat selän-takaiset.
Te nuorukaisen toivoll' uhkealla

Eteenpäin riennätte.

MEIJERHOFF.

Se luonnollista.

Mitäpä huolet mennehille vois,

Eik' eletyssä ole elämistä.

Vaan huolet päiväin tulevain jos tois

Nykyisell' ajall' onnen nauttimista.

SANNA.

Niin, nykyiselle sekä tulevalle

Nautinnon, riemun sekä kunnian. —

Se jaloa on!

HAUSSI.

Mutta lapsemme,

Suloinen Salla — missä viivähtää?

Sen toivon rouvan parhain tietävän.

Katsoo käskevästi rouvaan.

MEIJERHOFF.

Ah, armas seura-enkelimme poissa!

Karneoli,

Ametisti,

Krysoprasi

Ja agati,

Niinpä jaspis,

Savutopasi,

Opali ja

Kalkedoni. —

Nää kiiltokivet lahjoittaisin,

Kun Sallan omakseni saisin.

SANNA.

Oi, rakas Meijerhoff, kuink' iloista

Hänelle teitä nähdä on!

Menee.

VIIDES KOHTAUS.

EDELLISET paitsi SANNAA.

MEIJERHOFF.

Vaan murheella

Sain äsken kuulla Sallan sairastavan.

Olisko niin? Sep' oisi raskasta.

HAUSSI.

Se osaksi on totta, Meijerhoff,

Vaan vaarallist' ei, sillä terveys

Piinkin häntä kättelepi taas.

MEIJERHOFF.

Mä uskon sen ja kauanpa ei lie

Siit' aikaa, kun se häntä syleilikin.

KUODES KOHTAUS.

EDELLISET. PAAVO tulee oikealta.

PAAVO.

Puistossa vuotta nuori herrasmies,

Niin solakka kuin raita rannalla, —

Puheille herran pyrkii.

MEIJERHOFF (erikseen).
Perhana!

HAUSSI.
Sill' asioita tärkeit' on, kenties,
Niin tänne käske!

PAAVO alkaa lähteä, mutta korvallistaan kynsien kääntyy taas takaisin.
Mutta majori!
Te voitte ruokakammarihin käydä
Siks' aikaa; siell' on valmis teille pöytä.

MEIJERHOFF.
Se mukavast' on esitelty tuo;
Niin (syrjään) ehkä joudun suoraan Sallan luo.

Menee ovesta vasempaan.

SEITSEMÄS KOHTAUS.

EDELLISET paitsi MEIJERHOFFIA.

HAUSSI.
Viivyttelkö vielä?

PAAVO. En juuri viivyttele. Pyytäisin vaan pudottaa herralle pari raskasta sanaa sydämmeltäni.

HAUSSI.
Ja ne sanat ovat?

PAAVO.
Kallista varoitusta, jos suvaitsette.

HAUSSI.
Ja sitten?

PAAVO.
Ja sitten kieltäisin teitä antamasta Sallaa tuolle vieraille majorille.

HAUSSI.
Paavo, Paavo! Älä tuikkaa kieltäsi kuumaan rautaan!

PAAVO. Pakkoonpa vaan kieleni, kun pelastuu suloinen Salla. Sillä rehellisyyteni käskee mun tunnustamaan sydämmessäni olevan ilkeitä irvikuvia tuosta majorista.

HAUSSI (suuttuneena). Sinä irvikuva! mitä uskallat haastella ylevästä ja kunnian arvoisesta herrasta? Hupsuutesi ja tuhmuutesi sua suojelee!

PAAVO.
Kirkasta totuutta vaan lausun! ja mun surku tulee Salla mamselia.

HAUSSI.
Lakkaatko? — taikka tarttuu mun armottomuuteni sun selkä-pintilääsi!

PAAVO. Päättyköönpä sitten tällä kertaa tähän. Vaan tahdonpa vielä näyttää, etten ole puhunut niinkään tuhmasti; enkä ole tällä kertaa vaan tuulta pieksänyt.

HAUSSI (viittaa kädellään). Niin, ja mene! (Paavo menee. — Yksin) — Puhetta, jossa ei ole pohjaa eikä laitoja. Tuuli tuon hupsun päähän on koonnut noita suuruksettomia ruumenia, — mutta tuuli ne hajoittaakin.

KAHDEKSAS KOHTAUS.

HAUSSI. SALMO tulee.

SALMO.
Anteeksi, herra!

HAUSSI.

Salmo! Lastemme

Opettajana ennen. —

SALMO.

Asia

Nyt siitä ei mua káske hiiskumaan. —
Te tehtävääni varmaan aavistatte?

HAUSSI.

Vaikk' aatokseni kuinka aprikoi,
En rahtua, en kynnen vertaa voi
Nyt asiaanne arvata.

SALMO.

Kas tuo

Vast' ihmeellist' on muistin tautia!
Kun käytökseni suoran tunnette,
Niin suorastaan mun suotte lausua.
Kai Salla teille julkaissut on sen,
Ett' antoi mulle sydämmensä? — Me
Ikuiset silloin valat vannoimme —
Te säikytt'e! No suokaa anteeksi! —
Me tuolla puiston iltakatvehessa,
Nähdessä tomun sekä korkeuden,
Sidoimme solmun, jot' ei ratkoa
Niin kauan voi, kun taivas liekkihin
Välähtää Ukon salamoissa, ja
Kun ihmissydämmissä rakkaus
Viel' onnen aurinkona kohouu.

HAUSSI.

Tuo hävytönt' on julkirohkeutta!
Soturin poika kurja uskaltaa
Mun tytärtäni vietellä kuin narri!
Te hävyn tunnost' ette tietävän
Näy neulan vertaa, sen nyt ymmärrän:
Syytönnä te ja viatonna vaan
Kehtaatte mulle tulla kertomaan
Työt' ilkeintä, jot' ihminen voi tehdä.

SALMO.

Noin suurta rikosta en tässä näe,
Enk' edessänne huoli hävetä
Soturin uljaan poikana, niin totta
Kuin miekka-käsin kaatui isäni,
Palvellen maamme köyhän kunniaa.

HAUSSI.

Niin totta tekin kuolkaa taistellen
Ja tuulta piesten, kuten isänne.
Pereeni rauhaan jättäkää, sen muisto
Teit' ikinä ei vaivatko. Kuin yö,
Auringon peite, tulkoon välillemme
Ijäti vieroittava sumupatsas!
Toivotte Sallaa turhaan! Teistä ei
Hän huoli! Taikka unhotti hän jo
Välinne.

SALMO.

Valhetta! — Ja häväistä
Isäni muistoa te ette saa!
Viel' elää poikansa — se muistakaa!

HAUSSI.

Vaan valheeksi ei totuus muuttune.
Toisellen Salla kihlattu jo on,

Miehellen, johon mieltyy vanhemmat
Ja jonk' on arvon astin-lautakin
Tuommoisten päätä paljon ylempi.

SALMO.

Vaikk' astuiskin se herra päällensä,
Te jota noin nyt ylistätte, en
Mä puhettanne uskois enemmän.

HAUSSI.

Mun puhettani?

YHDEKSÄS KOHTAUS.

EDELLISET. SALLA tulee vasemmalta.

SALLA.

Tänne käskettiin.

HAUSSI.

Pois, Sallani!

SALLA (huomaa Salmon ja tarttuu hänen käteensä).

Ah, täältä' en pakene!

Mä luulin silmät jäiset kohtaavani,
Vaan tulta säihkyi noista vastahani;

Salmolle

Mä kammoin äänen kuulevani jylhän,
Vaan jalosti sun lämmin rintas soi;
Jääpatsaan eteen luulin jäähtyväni,
Sun rinnoillas nyt löydän lämpimäni.
Ken autuuden tänlaisen ryöstää voi?

HAUSSI (joka edellisen tapahtuessa on hätäisesti hyörinyt ympäri).

Avuksi miehet! Missä? Tänne!

Uhratkaa vaikka elämäenne!

Tuo juoksuhurttia ryöstää Sallani.

Vaan revetkään maa ennen allani,

Kuin lastani mä annan rosvota

Isänsä huoneessa! Voi Jumala!

Hänt' ennen seinähirret ruhjokoon!

KYMMENES KOHTAUS.

EDELLISET. TYÖMIEHIÄ tulee kirveitä ja seipäitä käsissä.

TYÖMIEHET (sisään tullessaan).

No piruko vie sielut turmioon?

SALLA (poistuen Salmosta).

Ah autuus hulluudessa! Kadotus

On tarjona kun siitä selviää.

Vaan minkä tein?

Seisoo puoli horroksissa.

HAUSSI.

Teit, lapsi, hirmuista!

SALMO (ollen levollisena ja jäykkänä).

Puhdistaa tahtoi herra huonettaan,

Mut saastutti ja häväisi sen vaan.

HAUSSI.

Käy tiehes, narri!

SALMO.

Käyn, mut palajan.

Menee. Haussi viittaa miehille, jotka menevät pois.

HAUSSI.

Kiiruusti heti, muista, lapseni,
Tää leikki loppuu! Tässä itsesi
Sun tulee säilyttää ja outella,
Kunneka päätöksen tuo Meijerhoff,
Pois sulkien tuon kuokkavierahan.

Menee ovesta vasempaan.

YHDESTOISTA KOHTAUS.

SALLA (yksin).

Tuo vieras musta, jylhä haamu taas
Mua lähestyy, se koht' on täällä jo.
Hän kristalleita mulle tukitsee,
Kuin talvinen yö tähtiä; mut' en
Voi rakastaa mä niitä. Kolkkona
Soip' äänensä kuin rautapakkanen,
Niin korvissani paukkuu. Sydämmen
Mä tahdon synnyin-maaltani ja sen
On armas Salmo mulle vannonut.
Oi kallis sydän, jonka loistona
Kansamme toivot on ja kunnia
Ja rakkaus sen jalo kaunistus! —
Oisitko täällä! Ah kuink' uskallan
Toivottaa! — Toivon täytyy kuihtua.

Istuu tuolille ja laulaa sitraa soittaen.

Sielu, säästä huokaukses,
Silmä, kätke kyyneleesi
Taivas hylkää rukoukses,
Maass' ei täyty toivotuksesi
Sulje murheet sydämmees'!

Enpäs, en! kas hopeiset
Toivon aaltoset pois huuhtoo
Murheet mutaiset!
Enpäs, en! kas kultaiset
Lemmen liekit polttaa, liehtoo
Vaivat, vastukset! —
Huokaus, siis ratko suojas,
Taivahalta etsi Luojas,
Huolten kyynel, juokse pois!
Murheet kun jois multa musta,
Taivas kun tois lohduitusta,
Rakkaus näin rauhass' ois.

Nää värstyt suopi virvoittavan kasteen
Kukallen, jota halla uhkailee.
On säveleet kuin kesän lähettiläs,
Keväinen tuuli, talven surmaajaksi.
Nyt rakkauteni, kuin aurinko,
Säteilee rinnassani.

Näkee Salmon lähestyvän.
Täälläkö!

KAHDESTOISTA KOHTAUS.

SALLA. SALMO.

SALMO.

Sä keikut suvi-tuulten lainehissa,
Kuin kevään lapsi.

SALLA.

Kuinka uskallat?
Näethän tuossa pöydän vuottavan
Taas tänne Meijjerhoffin haamua,
Ja isäni.

SALMO.

Ja isäs ylpeys
Voi siittää kiukun mätähaavoja
Rumia nähdä hänen arvossansa. —
Äl' yhtään pelkää, Salla!

SALLA (kavahtaen taakse).

Miekkako!

Sun vyölläs murhan ase kamala!
Rakkausko voisi kasvaa julmuutta?

SALMO.

Ei, Sallani! Pois kauhus sammuta!
Tään rakkaus mun sitoi vyölleni
Sun rauhas valvojaksi.

SALLA.

Minunko?

SALMO.

Kysytkö? Eikö väijy sieluas
Tänään tuo piru maasta vierahasta,
Jok', ärsytellen mua, vanhempas
Sydämmet loihtii myrkkypaloilla,
Joit' antaa niellä kiiltokuorissa?
Niin kerrotaan.

SALLA.

Mä tuosta kauhistun.

SALMO.

Vaan vastamyrkykin he tuntevat
Viel' avuksi. Kun siitä maistaa sais,
Ulospa kaikki myrkyt oksentais
Silmille Meijjerhoffin.

SALLA.

Hirmuista

On uutises! Vaikk'en sit' ymmärrä
Kuin haaveksien, niin jo vapisen.

SALMO.

Huoletti, Salla! Nääthän vyölläni
Isäni miekan, jonka pyhitti
Hän vihollisen verta juomahan.
Tää maamme onnen vartijana jo
Tyhjensi lähteit' uhkuvia monta,
Nyt Meijjerhoffin kurja kohtalo
Myös tuntekoon sen voimaa verratonta:
Sill' isänmaa ja rakkaus, ne kaks
Miekallen parhaaks' olkoon kunniaks!

SALLA.

Ei! Rakkaus on rauhan lapsi; sen
Vereksi kyllin onpi kyneleet
Aseilla kovan onnen isketyt.
Ja parahin lie puolus-asehemme
Tuskaimme ponnistama huokaus,

Jok' avun kättä kutsuu korkealta.
Maailma meiltä tahtois telkeä
Taivaamme ovet sekä akkunat
— Sydänten soinnut, valot silmien, —
Vaan enkelit — — ah, muistan uneni!

SALMO (tarttuen Sallan käteen).
Unesi? Kerro! Oi sä, sydämmeni
Suloinen helmirusu! Huuliltas
Totuutta taivaan valuu rintahani;
Oi kerro unes!

SALLA.

Aamun ruskosta
Näin enkelin niin vakaan, juhlaisan
Eteeni laskeuvan, kuin Jumalan:
Sä kädessä sen istuit oikeassa
Ja Meijerhoff kuin yökkö, vasemmassa.
Kun puhalsi hän käteens' vasempaan,
Sumuksi silloin haihtui Meijerhoff;
Vaan hymyten kun katsoi oikeaan,
Sä edessäni loistit enkelinä,
Ja tosi enkel' ilmass' uiksi.
Täst', armas Salmo, virkois toivoni,
Kuin aamun kastehesta kukkavyöt
Puistossa tuolla.

SALMO.

Oi kuin ihana
Unelmas kaikuu sielus temppelistä!
Tunteitten saarnan kertaa kuvastin,
Kuin laaja kirkon kupu. Sointuisuus
Sun sielus' on. Ei epäsointua
Se suvaitse. Ah sua kuunnella
Mun sydämmeni tahtois' ijäti,
Kuin taivaan kannelta.

Kuuluu jyminä.

SALLA.

Oi Salmoni!
Kuuletko jymyn? Kätkey puistohon,
Pois tästä lähde!

SALMO.

Jättäisinkö sun
Noin yksin tuulten pyörtehesen?

SALLA.

Mun
Nyt jäädä suo! Sä piile puistossa,
Siell' odota! Vaan vihas kahleita
Äl' irti päästä!

SALMO.

Vaikka joutuisit
Sä syötäväksi raivopetojen —
Kai arvelet — mun piillä puistossa
Pitäisi vaan, ja siellä hävetä
Itseni edess' omaa itseäni?

SALLA (hätäisenä).
Oi väisty tieltä kiukun polttavan!
Jo riennä!

SALMO (likistää Sallaa vasten rintaansa).
Ah! siis täydyn lähteä!

Menee.

KOLMASTOISTA KOHTAUS.

SANNA. SALLA tulee.

SANNA (imarrellen).

Kah täällä ruusu äsken puhjennut
Odottaa poimijaansa! Kaunista
On nähdäkin noin immen valmisna
Tullessa tiettynsä. Oi Meijerhoff!

Salla vavahtaa.

Jos tietäisit, et rahtuakaan vois
Viivähtää kukkas kuuluvilta pois!

SALLA (selin).

Taas Meijerhoff!

Päin rouvaan.

Oi äiti!

SANNA.

Lapseni!

Nimestä, josta riemun rintahas
Heräävän toivoin, siitä säikähdyt
Ja kavahdat kuin omaa kuoloas!

SALLA.

Hirveemmin vielä.

SANNA.

Kallis lapseni!

Tuo musta kaapu riisu sielustas,
Vanhempais neuvoon luota! onneas'
Et ymmärrä.

SALLA.

Vaan ennen riisua

Voin sielultani halvan asuntonsa,
Kuin suosiolla nähdä — rakastaa
Vähemmän vielä — Meijerhoffia.

SANNA.

Rakastaa? Hurja tyttö hupakko!
Näethän sukusi ja itsesi
Kohoovan arvohon ja kunniaan,
Ja palmikkosi tiedät hohtavan
Juur Meijerhoffin avull' ylevistä
Helmistä.

SALLA.

Kaikk' on vaan ne halpoja

Veskellosia, jotka pulppuaa
Rupaisen lähteen pintaan pohjasta, —
Mun sydäntäin ne ei voi hallita!

SANNA.

Sä uskallat noin vastoin vanhempais
Syvintä rakkautta kiistellä?
Sun Salmon kiihkot vaan on valtiaas,
Sydämmes raukan sai hän villitä.
Sukumme hän sun kannaksillas nyt
On onnettomaks' aivan vihkinyt.
Vaan muista, lapsi, koht' on majori
Taas täällä — hän sun jalo ystäväs —
Hän kättäns' ennen sulle tarjosi:
Sä hylkäsit, en nyt suo hylkääväs.

Maailmass' ain' ei ole tarjona
Niin ihmissydämiä jaloja.

SALLA.

Kah, totuus valheen takapajulla!

Kuuluu honotusta.

NELJÄSTOISTA KOHTAUS.

EDELLISET. HAUSSI ja MEIJERHOFF tulevat.

HUSSI.

No, mistä soi tuo julma hohotus?

Se ääni noitien tai varisten

On räkätys, mut' ei järk' ihmisten. —

Mun sielussan' on pahan aavistus! — — —

Yht'äkkiä kajahtaa edempäältä voimakas musiiki,
joka taukoo vienosti riutuen.

Ahaa! tuo iva karsashengisten
Tukehtui taas, kun riemu kajahti
Syvästi läpi luiden, ydinten.
Voimallaan peikot tieltä kunnian
Se puhalsi, kuin sauvun liekistä
Hajoittaa tuuli. — Nytpä maljoille
On kunniaksi tyhjentyä taas
Onneksi Meijerhoffin, — sinulle
Iloksi, lapsemme, ja terveiksi
Vanhempais suomaan rakkautehen!

Jokainen ottaa pöydältä täytetyt maljat; Salla vastahakoisesti.

MEIJERHOFF.

Karneoli,
Ametisti,
Krysoprasi
Ja agati,
Niinpä jaspis,
Savutopasi,
Opali ja
Kalkedoni. —

Nää kiiltokivet lahjoittaisin,
Kun Sallan omakseni saisin.

SALLA.

Vaan sydäntäni kiiltokivistä
En teille myöä voi.

SANNA.

Hän lemmestä
Vaan teihin suostuu.

MEIJERHOFF.

Niinpä rakkaus
On lahjanikin syvin perustus.

HUSSI.

Sen ymmärrämme. Sitä tarkoittaa
Sanoillaan Sallakin.

VIIDESTOISTA KOHTAUS.

EDELLISET. PAAVO tulee oikealta.

HAUSSI.

Mit' asiaa?

PAAVO.

Olenpa vaan vähän tyytymätön ahtaasen vaikutus-alaani.

HAUSSI.

Ja tahtoisit?

PAAVO. Tahtoisinpa nöyryimmästi jatkaa mitä olen alottanut ja lopettaa mitä majori on alottanut.

HAUSSI. Onko, Paavo parka, pääsi taaskin pyörällä? (Majorille) Ette huoli pahastua hänen hupsuudestaan! Muutoin on hän uskollinen palvelija.

PAAVO. Olkoonpa vaan pääni pyöreä kuin kukkupalli, mutta ajatuksia kiehuu siellä kuin muuriaissaunassa.

HAUSSI. Voi sua höyrypää! (Majorille) Huomaatte selvästi, että hän on vähän löylyn lyömä.

MEIJERHOFF.

Niin, niin; sen huomaa. Sallikaa tuon mennä rauhassa!

HAUSSI.

No ajatuksesi, Paavo?

PAAVO. Olenhan yht'aikaa puutarhurinne ja lakeijanne. Mutta puutarhassamme kasvaa nyt pahanpäiväinen härkinmänty, joka vahingoksi laihduttaa maata. Varsinkin surkastuttaa sen juuret ja sen musta varjo erään, vierellään kasvavan korean kukan.

MEIJERHOFF (hätäisesti syrjään).

Tämä tarkoittaa minua.

PAAVO. Kukka tahtois kiertyä sivullisensa solakan raidan vartalon ympäri; vaan nyt on raita, tuon ranaoksaisen härkinmännyn tieltä, painanut päänsä pensaikkoon. Lymyssä lepää raita, kalvokkaana kuihtuu kukka.

SALLA (syrjään).

Ja minä juuri olen se kuihtuva kukka!

PAAVO. Poisjuurittavaksi katsoisin siis tuon härkinmännyn. Niinpä nostaisi raita päänsä ja sorjasti koristaisi kukka sen vartalon ympärillä kukkatarhaa.

SANNA.

Kuuluupa kuin Paavon huulilta valuisi runonsäikeitä.

HAUSSI.

Sumua ja höyryä ovat vaan nuo ajatukset.

PAAVO. Vaan voinpa tuosta höyrystä pusertaa herrasväelle selvää vettäkin, kun suvaitsette.

SANNA.

No, puutarhan hoidosta voimme toiste keskustella.

HAUSSI.

Niin, toiste; — kas nyt mene!

PAAVO. Menenpä; vaan huomatkaa! (Osoittaa molemmin käsin Meijerhoffiin) Tuossa, kas tuossa pönäkkänä seisoo se poisjuurittava rana-oksainen härkinmänty! — Mut tuossa (osoittaa Sallaan) taas se sorja, murheen-kalpea kukka!

MEIJERHOFF.

Miekat ja sapelit, tätä häväistystä!

PAAVO. Voi peukalot ja etusormet, kuinka mun kynteni himoitsee tuota mäntyä juuriakseni!

HAUSSI (taluttaa Paavon tylästi oikealle).

Siekailletko matkoihisi? — sinä hävyttömyyden syleksiä!

PAAVO.

Mutta olenhan palvelijanne, joka — —

HAUSSI.

Joka häväiset haltijaväkesi sekä halvan itsesikin.

PAAVO.

Tämä on kirveltävä päästöseteli.

SANNA.

Mutta hyvin ansaittu, Paavo parka.

PAAVO (kaivaa kirjeen povestaan ja antaa Haussille). Takaanpa tämän laastari-lapun puhkaisevan ja parantavan sen paiseen, joka herrasväkeäni tekee äreäksi.

HAUSSI.

Kirjekö? Ja vasta jaariteltuasi annat? — Sinä kiusan kappale!

PAAVO. Ha ha ha! Ensinpä jyrsin männyn kuorta hampaillani ja sitten isken kirveeni sen sydämmeen.

HAUSSI.

Suoriatko jo?

PAAVO.

Onhan tässä käpälät allani.

Menee.

KUDESTOISTA KOHTAUS.

EDELLISET paitsi PAAVOA.

HAUSSI. Suokaa toki, herra majori, meille anteeksi tuon ilkiön kujeet ja hullutukset! Täst'edes emme tahdo suvaita häntä palveluksessamme.

MEIJERHOFF. Olkaa huoleti, herra ja rouva Haussi! Hulluja täytyy kärsiä ja kujeensa hän kuitenkin jo lopetti. (Erikseen) Muutoin olisikin hän mun taluttanut kuumille kiville.

SANNA.

Jalosti lausui majori. Sillä viisaat nauravat tyhmäin hulluuksille.

SALLA (syrjään).

Ja tyhmät vihastuvat raivoon kuullessaan viisaita neuvoja.

HAUSSI (avaa kirjettä).

Vaan mist' on kirje, jonka seurassa

Tää häiriömme astui?

Avattuaan.

Katsopa!

Sinetti nimen alla!

Meijerhoffille.

Nimeä

Salaamaan teiltä käsketään! —

Uteljas lienen, kun mä alotan

Näin lopusta, kuin nainen maltiton,

Vaikk' alku ain' on lopun perustus.

Lukee kirjeen ääneen alusta loppuun.

"Herra Haussi!

"Totuuden ja rehellisyyden nimessä kehoitan teitä, arvoisa herra, oman sekä lapsenne kunnian ja onnen tähden, vieroittamaan luotanne erään." — Mitä? Vieroittamaan luotani! — (Lukee edelleen) "Vieroittamaan luotanne erään teidän mielestänne tähän asti sangen arvoisan ja kunniallisen herran." — Kummallista! Arvoisan ja kunniallisen herranko vieroittaisin luotani? Hän ehkä luulee vielä Salmon olevan lastemme opettajana. — (Lukee edelleen) "Tällä herralla, joka teille tohtii uskotella olevansa nuori naimaton mies ja teeskelee tytärtänne kosioivansa." — Naimaton mies! Tytärtäni kosioivansa! — Varmaankin Salmo. — "Tällä herralla onkin todella kotimaassaan nuori vihitty vaimo." (Tuokion hämmästyttävä äänettömyys, jolloin Meijerhoffin silmät hajamielisesti harhailevat ympäri. Lukee edelleen vapisevasti) "Tämän totuuden vahvikkeeksi panttaan teille kunniani sekä vakuutan tarvittaessa yhtä monella todistajalla, kuin tämän kirjeeni kirjaimet. Te tiedätte minun tuolla petollisella herralla

tarkoittavani erästä rykmentin majoria — herra Meijerhoffia."

(Säikäyksestä kiljahtaen lyykistyvät Sanna ja Salla syletysten maahan. Meijerhoff nojaa vapisten erään tuolin selkää vastaan, tuijottaen alas).

HAUSSI (vihan vaaleana ikäänkuin itsekseen).

Totuus vai valhe hämmästyttävä?

Ei valhetta tuo nimi todista.

Katsoo kirjeen alle.

Se todistust' ei enää tarvitse!

Hirmuinen totuus! — Nytpä aukenee

Mun eteheni Paavon ennustus

Ja aavistukset. Irvikuvana,

Häijysti inhoittavana, nyt näen

Edessäni tuon julman Molokin.

Hänelle arvo-istuinten himosta

Mä viattoman oisin uhrannut,

Ja sitten, kauheasti pettyen

Turhuuden markkinoilla, nielaissut

Sisääni myrkyn, jok' ois hävittänyt

Mun sieluni ja ruumiini.

SANNA.

Ja mun

Sokaisi ahnas loistonhimo vaan:

Jaloa, ihanaa ja ylhäistä

Näin kuoressa, en sydänt' tutkinut.

Vaan nyt se puhkes' äkki arvaamatta

Eteemme haisevaisna.

HAUSSI.

Aika on

Lakaista huoneestamme saastaisuus

Pois elkineen.

Kutsuu oikealta.

No, Paavo, kiiruhda

Sä työstäs palkintoa nauttimaan!

SEITSEMÄSTOISTA KOHTAUS.

EDELLISET. PAAVO tulee.

HAUSSI (osoittaa Paavolle lasia).

Kallista täältä! Kiitos kunnia

Uskollisesta toimestas!

PAAVO.

"No Morjens!"

Mit' olin velkapää, ja sydämmeni

Mihinkä käski, sitä puuhasin.

Vaan majorimme susiturkillen

Voin onneksi tään maljan kallistaa.

Ryypää.

MEIJERHOFF (erikseen).

Ah, etten tästä paeta mä voi!

PAAVO (ryypättyään Haussille).

Suur kiitos teille!

HAUSSI.

Juokse kutsumaan

Nyt tänne Salmo!

PAAVO.

Sepä sukkela

On pyörähdys.

Menee.

KAHDEKSASTOISTA KOHTAUS.

EDELLISET, paitsi PAAVOA.

SALLA (tointuen).

Oi armas Salmoni!

SANNA.

Vahvistu, lapseni, ja anteeks suo
Vanhemilles tää hirmu erhetys!

SALLA.

Huomattu erhetys ja parannettu
On anteeks suotu, rakas äitini!

HAUSSI.

Niin, anteeks suo!

Meijerhoffille.

Vaan sulle taritsen

Sen kunnian, kuin koirallen, ett' astut
Pois portaittamme! Paljastettu on
Alastomaksi häijyytes'; ei voi
Sit' ihmisverhot enää peitellä.
Oh, inhoittaa noin ruma alaston! —
Siis juokse pois!

MEIJERHOFF (erikseen).

Ah jospa voisin vaan!

Mutt' olempa kuin tuomiolle nyt
Naulittu taikka juuritettu tähän. —

Toisille.

Petytte, herrasväki!

SANNA.

Tuntuupa

Kuin liepeessäni kiskois entisyys
Mua rattaillessa.

HAUSSI.

Ällös taaksesi

Sä katsele, kuin Lothin emäntä.
Pelastus taritsee nyt kättänsä.

SANNA.

Mä siihen tartun, riistan itseni
Pois haaveksivain haluin vallasta.
Kaikk' unhotan ja toivon parempaa.
Tuolt' astuu Salmo!

Salmo lähestyy. Salla kiiruhtaa vastaan, tarttuen Salmon käsiin.

HAUSSI.

Nytpä päättyköön;

Vaikk' onkin kiista raskas rinnassani.

YHDEKSÄSTOISTA KOHTAUS.

EDELLISET. SALMO. PAAVO tulee.

PAAVO (tullessa).

Kas tuossa raita! Kas, sen ympäri
Sorea Salla-kukka kiertyköön!

Osoittaen Meijerhoffiin.

Mut pois tuo räähkämänty siirtyköön!

MEIJERHOFF (erikseen).

Nyt karsii mua. Aivan tuntuu kuin
Vedellä kylmällä' oisin valettu.

SALMO.

Kuulinpa Paavolt' aivan ihmeitä,
Jos totta on?

SALLA (osoittaen Meijerhoffiin).
Niin, tuosta ilkiöstä?

HAUSSI.

Se totta on.

SALMO (tulistuneena).

Hän koston ansaitsee!

Salmo vetää liepeensä alta miekan ja Meijerhoff samoin.
Voi tuhat tulta iskeväistä salamaa!
Sä harmaa hiisi, musta kyöpeli!
Puhtaasen taivaan liekkiin ei saa,
Sun häijy, himoliekkis leimahtaa!
Kiiruhda täältä!
Ylenkatseella.
Ah! mun miekkani
Häpeekseen katsoo tuohon tarttua.
Oi, ettei ilma muutu liekiksi
Tuon polttamaan!

MEIJERHOFF.

On soppa kypsynyt!
Ei tulta tarvita, ei kokkia.

Puuhaa lähtöä.

SALMO.

Hampaissa halvalla on halpaa.

MEIJERHOFF.

Nyt häijysti mä nauraa katkatan,
Kun nähdä sain, kuink' ihmissieluja
Voip' ostaa syöttämällä tarinaa
Vaan heille korkeist' arvo-istuimista
Ja loistost' ylpeästä. — Hyvästi!

Lähtee.

PAAVO (ojentaen ylpeästi oikeella kädellään nuuskarasian
Meijerhoffille, seuraa syrjittäin hänen lähtöään).

Vaan lähtönuuskaa, major, suvaitkaa
Viel' arvoisalle nenällemme!

Meijerhoff menee.

HAUSSI.

En

Täst'edes ihmisyyttä halveksi,
En kunniaa mä etsi kerjäten.
Ja lapseni, ne maansa kunniaks
Edistykööt ja kansans' onneksi!
Siin' uskossa ja toivoss' yhdistämme
Nää kukat saman myrskyn kestäneet
Ja saman kukkatarhan kasvatit.

Haussi ja Sanna liittävät Salmon ja Sallan käsi käteen.
Paavo hypähtää ja lyöpi käsiään ilosta ja tulee suutelemaan

Haussin kättä.

Esirippu lankee.

SOTAISET VELJEKSET

Näytelmä yhdessä näytöksessä

HENKILÖT:

HANNU, vanhaa köyhtynyttä ritarisukua.

LIISA, hänen vaimonsa.

ANTTI, | edellisten pojat

NIILO, |

ELMA, Niilon vaimo.

KANSAA.

Näytelmä tapahtuu Suomessa Hannun talossa. Aika v. 1632, heti jälkeen Gustav II Adolfin kuoleman.

Sali; sen perällä ja sivulla ovia. Salissa useampia tuolia, ja seinällä riippuu vanha kiväri ja miekka. Muutoin kaikenlaisia huonekapineita.

ENSIMMÄINEN KOHTAUS.

ELMA. Sitte LIISA.

ELMA (yksin hypistelevä jotakin käsityötä).

Oi, oisitko, mun armas Niiloseni;

Vuor' oisit vankka vasten vihollista

Ja kilpi vahva kunnan kuninkaamme,

Maan kunnia ja onni omiesi,

Mesmarja kallis mulle tultuasi!

Liisa tulee sivu-ovesta.

Nyt sydämmeni, armas anoppini,

Nyt sydämmeni sortuu suruistani

Ja hetken vietto tuntuu tukalalta,

Kuin unettoman talvi-yösen vietto:

Ain' ajattelen nuorta Niiloani,

Hän kaatuneeko vaiko voittajana

Viel' astunee, kuin riemu, joukkohomme —

Nyt joudu armas Niiloni, jo joudu!

LIISA.

Ah! Suru synkkä kukat kaatelee

Ja paljot huolet riemun runtelee,

Vaan huolten helppo löytyy Luojallamme:

Hän voiton voipi tuoda taisteluissa

Myös Niilollemme kera kuninkaansa,

Siis hälle toivos, uskallukses anna!

ELMA.

Sen uskon, että teillä tuimemmillai

Ain' avun antaa korkein kaikkivalta;

Mut kaipaus on mulla murtumaton

Ja toivoni kuin kulo sammumaton.
Nyt joudu, armas Niiloni, jo joudu!

TOINEN KOHTAUS.

EDELLISET. HANNU.

HANNU (tulee kammarista).
No mitä täältä murhepakinoita
Taas korvihini kaikuu kammioon?
Te urohosta varmaan vaikeroitte,
Se tapa vanha vaimoväell' onpi?

LIISA.
Hän miehestänsä kantaa murhemieltä,
Mä lohdutusta tarjoan kuin äiti.

HANNU (tuimasti).
Tuon lapsen pää on vailla viisautta,
Kun kadehtii hän urhon kuolemaa,
Vaik' kuolo viepi hänet kunniaan.
Mon' elämäss' on hetki katkerampi
Kuin kuolema, eik' anna tullessaan
Sen kalliimpaa kuin katoavaisuutta;
Kuolossa hetken karvas taistelo
Avaapi portit uuteen elohon.

ELMA (huoaten).
Jos Niilo kuolee, soisin kuolevani,
Jos Niilo elää, soisin eläväni.

Peittää esiliinalla silmiään.

HANNU.
Äl' itke suotta! huoles haihduttele!
Sen tiedän, että kunnon kuninkaamme
Ain' onnen-tiellä johtaa joukkojaan,
Ja kuljettaapi pojat kunniaan;
Sen tiedän, että Suomen sotilailla
Viel' isäin veri soutaa suonissaan,
Niilonkin tunnen notkeaksi ja
Ripeeksi kuin on peura poikana.
Hän karhun voimin miekkaa mittelee!
Ja minkä tuli tekee tappuroissa,
Sen haaskaa, polttaa Niilo nuolillaan,
Sen hävittää hän sortain vihollista.
Siis murheen piikit revi rinnastasi;
On parahin ett' anot taivahalta
Myös pojalleksi verta vanhempansa.

ELMA.
Sen totta lausuit, armas appeni.
On urhotöihin Niilo syntynyt.
Hän hyvästäissä toisti sanoillaan
Elonsa halvemmaksu kuoloaan,
Mi sankarmuiston tullessansa tuopi.

LIISA (Elmalle).
Mitenkä lausui? Vielä muistatko?

ELMA (raskaasti).
Kuin lähtö-syleilynsä, muistan sen;
Vaan ennen kuolon-tuomioni voisin
Mä lausua, kuin urhon värssyt ne.

HANNU.
Se lähtö-laulu mulle kyll' on tuttu,

Jost' ennenkin jo parkui vaimot, lapset,
Kun hyvästäissään urhot lauloivat,
Se kuuluu näin, se kuulkaa kyyneleittä.

Lausuu.

Ei korpikarhuin seurassa
Voi loistaa maine sankarin,
Kun hongat ei voi haastella
Ja ihmiskieltä puuttuu linnutkin.

Vaan siellä maine ansaitaan
Ja kalvat välkky kunnian,
Miss' urhoin verta mittailaan
Ja voitot säikyttävät maailman:

Hyvästi hyrskyt lapsien!
Hyvästi vaimon vaikerrus!
Yks' kerta teitä syleilen,
Niin sankar'-riviin rientää urhous.

Elma peittää silmänsä ja itkee.

LIISA (ottaa Elmaa kädestä).
Äl' itke, Elma! Tulva kyynelten
Sun poskiltasi ruusut runtelee,
Ja rintas toivon loiste himmentyy,
Luo uskallukses' silmä taivahalle!

Jymy kuuluu. Elma säikähtyy.

ELMA.
Aih! ryske, ryty!

HANNU.
Niinkun vauhko varsa
Sä säikähdyt, jos risu räisähtää,
Tai varis lentää lähi varvikkoon,
Vaikk' oven takan' olis' armahasi.

ELMA.
Mun armaani.

LIISA.
Työt Luojan arvaatko?

KOLMAS KOHTAUS.

EDELLISET. ANTTI.

HANNU (Antille).
Ahaa! sä poikani jo Turusta
Kotia ehdit. Mitkä sanomat
Sielt' tänne kuuluu?

ANTTI.
Kuuluu kummia.

ELMA.
Ah!

ANTTI.
Sanomat on tuotu Saksasta:
On kuninkaamme tehnyt sankartöitä
Miesjoukkoineen juur ihmeteltäviä,
On saanut voittoja ja kunniaa!

HANNU (arvokkaasti).

On saanut voittoja ja kunniaa.

ELMA.

Vaan Niiloni on kätkeyty kuin helmi,
Jonk' kalleutta kaipaa rintani!
Hän taistelee, sen tiedän, voittaakin,
Ja ehkä kuolee henkens' uhraten
Edestä uskomme ja kuninkaan, —
Mut unhottanut on hän synnyinmaan.
Miks itseään ei sille säästää vois?

HANNU (viittaa kädellään Elmaa vaiti).
Unohda lapsi huolivirtes pois!

ANTTI (jatkaa).

Mun sydäntäni särkee, karvastaa,
Sanomat iski sieluun syvimpään,
Vereni riehuu, suonet repeää!
Ah! Olisko nyt tässä viholliset,
Ne surman ruoat, Tuonen tulitönkät!
He nielköt liekkiväistä kirousta!

ELMA (raskaasti).
Ah, hirmuista! — On varmaan onnetonta?

ANTTI.

On onnetonta eikä onnetonta:
He kaataneet on kunnan kuninkaamme,
Sen Gustavimme, suuren sankarimme,
Ja taistelijan, jalon Taavettimme,
Urhomme aimon voiton vehkehistä, —
Maan vieraan multaa huuhtoi hurmehensa,
Vieraassa maassa mahti-henkensä
Hän viimeiseen jo huokui voitollisna.

ELMA.
Mua pyörryttää!

LIISA.
Mä pyörryn, enkä voi
Enempää kuulla sanaa hirmuista.

Menee.

NELJÄS KOHTAUS.

EDELLISET paitsi LIISAA.

HANNU.

Ah, sieluni, jo poistu ruumihista!
Vapise, hämmästy! Se mahdollista
Todella onko? Ei! en uskoa,
En uskoa voi Pohjan leijonan
Kukistuneen kuin viirin horjuvan
Etelän ärjystä. Voi! kadotus
Mua huimaisee, mun nielee kuolema,
Kuullessa sankar'rinnan sortuneen,
Kadonneen toivomme — ah kirvelee! —
Kuoleeko totuuskin? Ei! Elämää
Himoitsee se ja valtaa maailman
Perinnökseen. Sen himo kunniaan
Hehkuilee vaan, ja voiton kruunuja
Totuuden enkel' antaa armaalleen — — —
Vaipuu ajatuksiinsa. — Antille.
Puhutko totta? Kerro vieläkin!

ANTTI.

Sydäntä ahdistava totuus on
Ett' onpi kuollut kuningas.

HANNU.

Ja nyt
Lutherin-opin uskon-vapaus
Vajonnut on kuin päivä merehen.

Vaipuu jälleen ajatuksiinsa.

ANTTI.

Jok' ylentyy taas kahta kirkkahammin,
Valaisten aina Libanonista,
Sen setripuista, hamaan Pohjolaan,
Hongikko-salojemme jylhistöön.

HANNU (ei kuullen edellistä).

Se oppi, joka sielut taluttaa
Pois synkäst' ahdistuksen alhosta,
Taas häväistään, ja tunnustajat sen
Taas poljettu on hengen-orjuuteen.

ANTTI.

Sä, vanhus, houraillet, kun tärttänyt
Et kuunnella kun sanoin: "voitollisna"
Kuningas kuoli — voitti kuollessaan!

HANNU (arvokkaasti).

Ah, voitollisna, sepä suloisinta!
Kuink' autuas on elää sankarina,
Vaan autuaampi kuolla voittajana.
Hän kaksinkerroin sankar', voittaja,
Hän kaksinkerroin kuoli onnellisna!

Astuu mieltiväisnä lattialla.

ANTTI (innolla).

Oi oisinko sun kanssa kuolla saanut,
Sun kanssasi mun kuninkaani kallis!

ELMA (heräten unelmistansa nousee istualtaan).

Siis sodan surma Niilonikin nieli,
Siis eteläst' ei lämpö enään hehku,
Vaan kuolon kolkko, kammottava viima,
Mi Pohjan ruusut rikkoo, runtelee — — —
Niin, Niiloni? ah ihanasti hän
Kaatuikin kanssa kuninkaan. — Mut maani,
Sun lapses orvoiks jää ja tyttäres
Sulhoitta kuolee taikka leskenä.
Tää kaikk' ois halpa vahinko! vaan jos —
Vihollinen nyt ryntää niskoillemme,
On maamme voimaton — pois urhot on.

HANNU (ajatuksistaan heräten).

Haa, vaimo! Lapsettaako sua taas?

ELMA.

Jos lapsettais.

ANTTI (erikseen).

Mä tunnen sääliä —
Ja enemmän — mä tunnen kuumuutta
Ja tuskaa sanatonta rinnassani,
Nähdessäni tuon vaimon vaikeroivan —
Viel' enemmän! mun täytyy tunnustaa
Sen taivahalle — tunnen lempeä,
Suloista rakkautta — Ah! Mut kauaks jo
Uskalsin harpata.

HANNU (kuulematta edellistä).

Nuo haaveksii

Molemmat niinkuin toista maailmaa
Tavottaen. Mut edell' ehtiä
Mun täytyy suuren kuninkaani luo
Totuuden maahan.

Kävelee yhä aatoksissaan.

ANTTI (syrjään ja kuulematta edellistä).

Sydän-pohjukkaani

Mun lempeni nyt täytyy nukahtaa.
Pois hento laakson tyyneys! Kas nyt
Mun rinnassani kantaa valtikkaa
Rautainen, jäykkä urhous, jok' etsii
Vaan autiota verikenttää, jossa
Raivoisat sodan myrskyt mellastaa —
Ja veljenikö vaimoon uskallan! —
Ah sydämmeni synnin polttama!

Elmalle.

Sä kysyit taikka tahdoit kysyä
Jotakin Niilosta?

ELMA.

Jos tietoja

Sinulla hänen elostansa ois.

ANTTI.

Eläkö Niilo taikka kuollut lie,
Sen tietää yksin ylitaivahat.
Se tieto Suomeen ehtinyt on vaan,
Ett' urhot, jotka kärsii haavojaan
Kuljettaa laiva maansa rannikolle
Ja toiset terveet rautakourineen
Taas raajarikkoin kohlut palkitsee —
Ja minä.

Ottaa vanhan miekan vaarnalta ja sitoo vyöllensä;
sovittaa metsästyskivääriä olalleen.

ELMA.

Ah, en jaksa kuunnella

Tät' ahdistavaa epätietoa.

Menee.

HANNU (herää äkkiä aatoksistaan lausumaan Antin yhä aseita ympärilleen ratustellessa).

Tulistu taivas, valaise ja — polta
Totuuden tieltä väärät! Halki lyö
Vihollistemme rinnat! Pilstoia
Säleiksi, niinkuin myrsky-ilmalla
Lyöt pirstaleiksi hongan vartalon!

Hoksa Antin kujeet.

No metsästyksenkö vammustat
Noin itseäs, taikk' olet hupsuna?

ANTTI.

Jos hupsuna en lie jo syntynytkin?

HANNU.

Kuin ihminen, sä synnyit lapseksi,
Mut' mieheks' aioin sua kasvattaa.

ANTTI.

Siis miehen aseita mun kantaa suo;
Suo täyttää, minkä ennen estelit.

HANNU.

No surma viekoon! Minkä isän sydän
Hyväksi voipi nähdä lapsilleen —
Sit' ikänän' en sulta kieltää voi.

ANTTI.

Mi kerta tehtiin, se on voitukin,
Vaan tekemätönt' ei viel' ole tehty.

HANNU.

Nuo hourehesi, lapsi, selvitä!

VIIDES KOHTAUS.

EDELLISET. LIISA.

LIISA.

Mun täytyy tulla, vaikk'en kuulla vois,
Mut kuulemast' en voi myös olla pois.

HANNU.

Nyt tarkkaile tuon pojan jaaritusta.

ANTTI (Hannulle).

Mun sota-into rinnassani riehui,
Sä tiesit sen, vaan naiseltansa Niilon,
Kuin surman syötti-saalihiksi, syöksit.
Mun eloni ja kuoloni ois yksi,
Vaan Niilon kuolo, kuolo naisensakin,
Siis aika on jo munkin kamppaella,
Jo kyllin vaarnaa vaivannut lie miekkani,
Nyt kuninkaani veren koston-huuto
Mun viepi voittohon tai kuolohon.

HANNU.

Näen kyll', ett olet uljas poikani
Ja samat tunnot reuhtoo rinnassais,
Kuin nuoruudessa ennen isäsi.
Vaan vesa olet sodan surmatöihin,
Jon tuulenpuuska maahan tuivertaa:
Et vilua, et nälkää vielä kestä,
Et myrskyjä ja tulen tuiskinaa,
Viel' aika antaa sulle taisteloita,
Kun elämäsi siksi ennättää.

ANTTI.

Ei kotkaa estä malmisetkaan portit
Ei koston tulta meret sammuta!
Ei nuoruus ole miehuuteni surma
Ei urhotöille vanhat virkoa.

LIISA (tarttuu Antin käteen).

Oi lapseni, oi armas Anttiseni!
Tahdotko surman suuhun rynnätä?
Vaan säästä, säästä itseäs ja meitä,
Tok vältä vaarat, kestä kiusaukset
Ja onnettomuus estä oviltamme.

ANTTI (riistää kätensä. Laulaa).

Pois elämästäni pelkojen peikot,
Teitä en kammoa, en vapise!
Teitä pelätköhön horjuvat, heikot,
Elämän vaivoja en pakene.
Tulkohon taistelo höyryävä,
Nälkä ja kuolema kirvelevä:
Jään minä elohon urhojen kanssa,

Muistojen rihmaan loistelemaan,
Kunnian kukkia kantavi kansa
Hautani kumpua kaunistamaan.

HANNU.

Nä'en kyllä, ettei päätä, mutta sydän
On nuorukaisen elon ohjaksissa.
Se sydän on kuin hehkuvainen hiilos,
Johonka tuuli vienompikin voi
Puhaltaa puhtaan hehkuvaisen liekin,
Jok' il kivallat murtaa ankarimmat, —
Vaan raivomuodon kerta saatuaan,
Eroittaa luonnon-voimat toisistaan; —
Iloitsen, poikani, sun innostasi,
Vaan murehdinpa mieles vähyydestä:
Sä Saksaan lentäisit kuin kotkan siivin,
Meristä, maista mitään huolimatta.
Sä Saksaan rientäisit kuin kulon-tuli,
Mi luonnon-voimat murtaa mennessään.
Et aseita ja kelpo kumppania
Enempää tarvitse kuin villi-varsa;
Nuo ruostunehet ramut kelpaa sulle,
Joit' oravat ei enään hämmästyisi.

ANTTI (ensin katsoa tuijottaa maahan).

Niin tyhjä ei lie lampahankaan kallo,
Ett' aivoillaan ei tuota ymmärtäisi,
Mihinkä kelpaa kolhut ruostuneet;
Vaan keikkailen tok siksi kehnommilla,
Kun Turusta saan uudet uhkeammat. —
On huomiseksi päätetty jo lähtö. —
Mä sotilaaksi olen ostettu. —
Älkäätte kiellä! — käskee sydämmeni.

LIISA (tarttuu Antin kaulaan).

Oletko, lapseni, niin tyly, julma
Ett' isäs äänt' et kuule uupuvaa!
Vai eikö kieltons ole sulle kallis
Kun sanansa ei satu sydämmeesi?
Sun luontos, ennen hellä, mulle rakas,
Ei kiveksi nyt liene kovettunut.
Viholliselle näet koston-unta,
Vaan muista ett' on sekin kiivas kosto,
Mi vanhempainsa kohtaa kieltäjän!

ANTTI (heltyneenä).

Oi äitini, en voi nyt sua kieltää!
Siis täydyn noutaa isän vaatimusta.
Vaan kuinka intoni voin sammuttaa?
Ah, isä, suo tok mulle siunaukses,
Oi hellä äiti, anna suostumuksesi
En hillitä voi sydämmeni ääntä,
Kieltonne siteistä mun päästäkää!

HANNU (arvokkaasti).

Jo viet, jo kannat mua nuoruuteeni,
Asetat aikaan, jolloin itse itkin,
Samoista syistä kastoin kasvojani;
Sen muistan kuinka katkeralta maistui
Monetkin esteet urho-aikeilleni:
Ne kirvelteli niinkuin surman-nuolet.
Vaan myötätuulet tuntuivat kuin viina
Valunut oisi murheen voiteheksi —
En kiellä sua, vaikka vanhuuteni
Raskaampi mulle ois kuin rauta-kahle.
Kun kuuluu sanat: "miestä tarvitaan!"

Riviinpä riennä silloin ensimmäisnä
Ja elä, kuole kansas kunniaksi,
Sen siunauksen annan evääksesi.

LIISA (raskaasti).
Ja elä, kuole kansas kunniaksi!
En enempätä lisää evästäsi.

KUODES KOHTAUS.

EDELLISET. ELMA.

ELMA (tulee vasemmalta).
Tuol' ulkona käy ryske, pauhina
Ja hurraus.

ANTTI.
Kas sinne riennämme!
Kenties on siellä urhojakin jo
Valmiina riveihimme astumaan.

Menevät perältä.

SEITSEMÄS KOHTAUS.

ELMA.
Mun rinnassani kuumuus kiihtyy vaan.
Jotakin kummaa aavistusta tunnen
Se on kuin surmaa ennustais. — Mut ei! —
Se tuntuu myös kuin ennen, koska Niilon
Sulhaisna tiesin luoksein tulevan.
Ah! vaan nyt pettynen. — Mut ehkä en.
Istuu tuolille.
Oi joudu, armas Niiloni, jo joudu!

Laulaa kanteletta soittaen.

Muistan sen hetken,
Kun sotaretken
Kaukaisen alkoi Niiloseni:
Murheen ja vaivan
Raskahan aivan
Tuopi se minun rinnoilleni;
Lempeni ruusu ryöstetty on,
Syöstihin surman rannikkohon.
Kaikk' on pois multa,
Kun on pois kulta,
Suru nyt kalvaa sydäntäni.

Ulkoa kuuluu telmettä ja hurrausta. Elma taukoaa
kuuntelemaan. Telme lakkaa.

Söikö sun julma
Sotainen surma,
Silloinpa kuolen kyyneleihin.
Jos elät vielä
Urhojen tiellä,
Niin jopa joudu kaulalleni!
Silloinpa murhe pois katoais,
Riemu ja rauha taas palajais.
Kaikk' on pois multa,
Kun on pois kulta,
Suru nyt kalvaa sydäntäni.

Ovi aukenee Niilo astuu upseerin puvussa sisään,
vasen käsi ripustettu kaulalle; häntä seuraa

Hannu, Liisa ja Antti, niiden jälestä kansaa.

KAHDEKSAS KOHTAUS.

ELMA. NIILO. HANNU. LIISA. ANTTI. KANSAA.

KANSA.

Eläköön Gustavin sankari!

Elma katsoo säikähtyneenä sisään tulijoita.

NIILO (kiiruhtaa Elman luo).

Ah Elmani ja enkelini!

Syleilevät.

ELMA.

Oi Niiloni, ja taivaani!

Tuokion äänettömyys.

KANSA.

Eläköön Gustavin sankari!

NIILO (kädet käsissä katsovat silmästä silmään).

Viel' elät hellä, rakas Elmani,
Sä mulle kalliimpi ja suloisempi,
Kuin Reinilaaksoin ihanimmat ruusut!
Siis terve, rauhan, riemun vartiani,
Taas urho-sydän lempeen liittyköön!

ELMA.

Ja sulakoon kuin kulta kultahan
Perheemme onnen-liekin lämpimässä.

Syleilevät toisiansa.

NIILO (Hannulle).

Viel' elää isä, konnussaan kuin karhu,
Tuo sydämmeni urhouden alku!

Liisalle.

Viel' äidin hellä sydän sykkäilee,
Sä rakkauden liehdoit rintahani!
Siis terve teille, onnen pylvähämme!
Nyt raitistukoon vanhat sydämmenne!

HANNU. LIISA.

Oi terve sulle, sankar'-lapsukainen.

NIILO (Antille).

Ja veljeni! — sä rauhan rinta-lapsi,
Jok' iloitset vaan kodin kainalossa!
Jo kuohahtakoon veres hyytelöstä,
Kirotkoon rauhaa nuori sydämmesi,
Jos tahdot isäs poikaa veljestellä!

ANTTI.

On talvi-unen korsattuaan karhu
Viholliselle kahta kiukkuisempi.

NIILO (kansalle).

Te miehet myös, jo koston kirvehillä
Kuninkaan veren hintaa etsikäätte,
Ja rientäkäätte sota-tanterelle
Vihollisenne päitä pilstomahan;
On jalompaa se työ kuin jänis-jahti
Tai ilveksen ja karhu-äjän pyyntö!

KANSA.

Viholliselle kuolema ja kosto!

Rytyyttävät jalkojaan.

NIILO (kääntyy Elmaan. Arvokkaasti).

Kuin Breitenfeld'in voiton taisteltua
Minua Main'in viinat virvoitteli
Ja urho-vertä valoi rintahani,
Niin Lytzin murhepäivän haavojakin
Nyt voitelee sun huules hunajaiset.
Nuo säteet, silmistäsi säihkyväiset,
On elämäni kirkkain kesäpäivä;
Sydämmes tunnot helkkyy huuliltasi
Mun sielulleni taivaan soitelmina.
On veri-haavat, sodan surkeudet,
Nyt telineitä onnen alttarille,
Ja voitonpäivät ovat kunniamme
Jaloimmat muisto-taulut, arvomerkit,
Joit' ei voi ryöstää ilkein vihollinen.

ELMA.

Sun kanssas löydän elämäni onnen,
Sinutta olen kurjin, onnettomin!

NIILO (raskaasti).

Vaan riemu kaikk' on murheell' ostettava,
On kaikki autuus tuskan hedelmänä!
Pisarat harvat, jotka huulillemme
Tipahtaa onnen punapilvistäkin,
On katkeruudella jo suolattuna:
Tää onnen-päivä kätkee povessaan
Raskaimman surun kiviroukkion.
Vaikk' eivät tyhjään raueta voi työmme,
Ei suotta välky sankartemme miekat,
Niin kuninkaamme, suurin sankarimme
On kuollut! Ah se raskas muiston-hurma
Himentää kirkkaimmankin riemuhetken.

ELMA.

Pois paetkoon nyt murhe tuskallinen,
Kuin riemun helmet heryy rinnoilleni,
Myrkkyiset koston-sumut hälvetköön,
Kun rakkauden silmät säteilee;
Pois sodan myrsky, riemun telottaja,
Mi väristyttää ihmis-sydämiä!
Oi Niiloni! Et millään enään voisi
Pelastaa Manan suusta sankaria,
Jon sodan surma nieli ruoakseen;
Nyt ylistä vaan hänen kunniaansa
Ja mainehensa kauas kaikukoon!

NIILO.

Kuin miekkain väike, kiilto kypärien,
Niin jalo kunniansa loistakoon!
Kuin sodan soitto, jyske joukkojemme,
Niin kuninkaamme maine kaikukoon!

ANTTI.

Vaan minä kannan murhan kiväriä,
Ja koston hirmumiekkää paljastan,
Jos ne ei auta, tartun kiinni kourin
Ja muserran kuin karhun kämmenin. —
Sä, veljeni, jo kyllin taistelitkin,
Sun vertäs valui tantereelle jo!
Mä harjahirren nostan maineellemme

Sen edestä vaikk' ehtyis valtimoni
Ja sydämmeni nesteet purskahtaisi.

NIILO.

Kas nepä äänet sointuu miehen suusta,
Kun sanas täytät, synnyt veljekseni!
Siis riennä riviin! viel' ei vihollinen
Veressään ole kyllin kylvetetty.
Viel' auk' on sulle tanner taistellakses,
On kuninkaamme kuolo kostettava.
Lävistä niinkuin hauki ahraimella
Se totuuden ja meidän vihollinen,
Käy kynsin, hampain häijyn höyheniin
Kuin tarhapöllön niskaan tarttuu kotka,
Se villihengen käskyläinen syökse
Alimpaan Tuonen tulikirnuhun.

ANTTI (juhlallisesti).

Sen vannon. Tarkoin korvin kuunnelkaa!
Nostaa oikean kätensä ylös.
Petätkö maani, hyljätköön mun taivas
Ja koston miekat nouskoon helvetistä!
Jos raiskaan, tahraan pyhää mainettamme,
Kirotkoon kansani mun hylkyläisnä!
Jos vihollista pakenen kuin kurja,
Mua kuninkaani sekä urhoin veret
Kiristäin, polttain syöskööt surman suuhun
Taikk' oma miekkani mun teurastakoon,
Jos henkeän' en uhraa totuudellen! —
Nyt lemmon korvat kuullen haljetkoon
Hän valmistakoon koston rikkojalle!
Avatkoon taivas tuhat akkunaansa
Ja katsokoon nyt köyhää uhriansa!

Laskee kätensä alas. Veljekset syleilevät toisiaan.

KANSA (rytyyttäin jalkoja).

Eläkööt maamme sankar'-nuorukaiset!

HANNU (arvokkaasti).

Nyt meill' on riemun loistavainen juhla,
Jalosti onnen-taivas ruskottaa!
Lähestyn päivän iltaa iloisena,
Kun jalot ruusut jääpi haudalleni. —
Murheisen kyllä sanoman toit, poika;
Vaan aate, josta taistellahan siellä
On voitollinen taivaan helmalapsi.
Kyll' urhoin johtajan taas taivas nostaa. — —
Te poikani, mun jalot poikueni,
Eloni illan kaunein kultakruunu,
Seuratkaa uutta uskon-sankaria! —
Niin teettekin, sen tiedän varmasti.
Siunattu siis on synnyin-hetkenne,
Tuhansin siunatuita urhotyönne,
Sukumme versoo, kukkii kunniaksi
Tään kalliin maan ja kansan urhokkaan.
Ain' yhtä köyttä kiskokaa kuin veljet,
Kuin sama sielu valvois rinnassanne,
Niin riemu nousee urhotöistänne
Kuin kylälle, kosk' uljas metsämies
Tuo saalihiksi karhun kotiinsa.

Elma ja Liisa kantaa kammarista pöydän, jolla seisoo
pullo ja sen ympärillä maljoja.

NIILO (osottaen, maljaa kädessään).

Kulauttakaamme vielä viinimalja
Muistoksi suuren sankar-kuninkaamme!

Kukin ottaa pöydältä maljan.

HANNU.

Tää armas hetki urhon lempeen liittää
Ja toisen vihkii välkkyväiseen miekkaan,
Tää täyttää lemmen, urhouden toivot,
Asettain kiihkot, kaipauksen vaivat —
Näin siteet ratkoo, toisilla taas vyöttää,
Nää erohetken vaahtolaidat maljat,
Täynn' urhouuden ja lemmen pisaroita,
Nää vahvistakoon valat sekä liitot;
Vereksi joka helmi herahtakoon
Ja kiehahtakoon urhoin valtimoissa,
Ikuisen innon, voiman virtailuksi,
Jost' iki-kunnia karttuu kansallemme!

Kansa hurraa; maljat kallistetaan. Niilo suutelee
Elmaa ja Antti miekkaa.

Esirippu lankee.

TIETÄJÄ

Viisinäytöksinen runoelma

SUOMEN RUNOTTAREN TIENRAIVAAJALLE HERRA PROFESSORI

AUG. AHLQVISTILLE

KIITOLLISUUDELLA JA KUNNIOITUKSELLA OMISTETTU.

ESILAUSE.

Ei mieleni saanut rauhaa ennen kuin sen monivuotisista hauteista puhkesi ilmoille tämä teos. Niin täytyi tapahtua, ellen tahtonut tehdä henkistä itsemurhaa. Tämä olkoon sanottu niille, jotka ehkä kysyvät, miksi tekijä ryhtyi juuri tähän eikä muuhun aineeseen. Elämäni sisällys määräsi aineen. Ja mikä ylinnä mielessäni kuohui, se ensin esille virtasi. Muodon — senkin on sisällys luonut.

Olenko onnistunut tuomaan ilmi mitä olen tahtonut? Epäilemättä on aina vielä tunnustettava, että "me profeteeraamme puolittain". Selvytyteen olen kuitenkin pyrkinyt, ja ne, joille tämän teoksen nykyisessä muodossaan olen lukenut, ovat sanoneet sitä käsittävänsä. Mutta — he ovat malttaneet ajatella sekä tuntevat kieltä.

Sekä virheistä, että niistä lukemattomista ominaisuuksista, jotka tältä teokselta puuttuvat, pitänevät kirjallisuutemme ystävät kyllä aikanaan murheen.

HENKILÖT:

BILEAM, tietäjä.

BAALAK, Moabin kuningas.

EGLON, hänen poikansa.

ZUUR |

HUUR |
REKEM | Midianin heimoruhtinaita.
REBA |
EVI |
KOSBI, Zuurin tytär.
NAHSEN, Juudan suvun päämies |
ELISUR, Ruubenin suvun päämies | airueita.
SIMRI, Simeonin suvun päämies |
SAALU, Simrin isä.
PINHOS, Aaronin pojanpoika.
SEEDEK, Baalin ylipappi.
NERGAL |
OMRI |
ORGON | Bileamin oppilaita.
ORNAN |
LAORMER |
PATROS |
EBER | tutkijoita.
KOOSAM |
ASSAR, Moabilainen sotaherra.
ENKELI Siinailta.

Baalin pappikuoro, naiskuoro, vaimolan naisia, eräs vaimo, eräs maamies, sotilaita, vartioita, kansaa.

Tapaus Israelin valloittaessa Kaanaata.

ENSI NÄYTÖS.

Avoin pylväskäytävä temppelin ja kuninkaan huoneen välillä.
Kuninkaan istuin.

VAHTISOTILAITA.

1:NEN SOTILAS.

Jumalat kuoli jok' ainoa,
On templit hautaholveja,
Nyt kelle uhrataan?
On suurin herra kuka ties
Nyt kuningas ja sotamies,
Siis heitä palvellaan.

2:NEN SOTILAS.

Päämiestä kuule, tottele,
Kun käsketään, niin ottele,
Siin' uskontosi on.
Ei uskalla, ei aikaa saa,
Täss' aatoksia harjoittaa —
Se luvatonta on.

1:NEN SOTILAS.

Juo, narri, nai, ei kieltoa,
Öin, päivin, milloin mieluista,
Se uhri parhainta.
Ei pappi eikä kuningas
Vihastu tuosta uhristas,
Jos kartat aatella.

2:NEN SOTILAS. Vait, veikko! tuolta astuu miehiä.

EBER JA KOOSAM.

EBER.

Siis tietää et voi, mit et näe.

KOOSAM.

En,

Jos tunne en.

EBER..

Mut mistä tuntea?

KOOSAM.

Tuo Eufратin mies lausui, muistelen:
Ken omass' itsessään ei Jumalaan
Tutustu — turhaan etsii muualta.
Mut luonansa ken hänet tuntee, se
Hänt' ympärillään näkee kaikkialla,
Kuin armahansa kuvaa rakastaja.
Niin Eufратin mies lausui, muistelen.

2:NEN SOTILAS.

Mist' olette ja ketä? Mihin matka?
Täss' asuu kuningas, se tietäkää!
Tiehenne koivetkaa tai sattuu koipeen,
Niin nuolen haavaa saatte nuoleskella.
Mist' olette ja ketä? Vastatkaa!

KOOSAM.

Me? — Kiriath-Seferistä, tutkijoita.
Siell' on, jos tiedät, koulu viisasten.

2:NEN SOTILAS. Mut minne nyt?

KOOSAM.

Taas Kiriath-Seferiin.

2:NEN SOTILAS. Ja millä asioilla? Täytyy tietää. On aika paha. Kulkee vakoojoita.

KOOSAM.

Mies viisas tääll' on aamuruskon mailta,
Tuolt' Eufратilta — oltiin kuulemassa.

2:NEN SOTILAS. Siis viisait' olette tai veitikoita. Niin sanokaa, tuleeko maahan sota?

KOOSAM.

Jos totta lausuu tähdet, tulee sota,
Mut totuuden jos sota maahan tuo,
Niin rauha tulee.

2:NEN SOTILAS.

Ota siitä selko!

Jos heitä ymmärrät, niin olet viisas.
Jos viisas olet, heit' et tarvitse.
Ei kostu kansa moisist' oppineista!
Hän näköjään on itse viisaus,
Mut itseviisaus hän toki on,
Kun omiaan hän haastaa itselleen.

1:NEN SOTILAS.

Mut jos nyt sota syttyis, kuulkaahan,
Niin puoltaisiko meitä jumalat? —
Jos jumalia on, jos elää ne.
Mit' uskotte?

KOOSAM.

Sit' uskon, ett'et usko.
Mut onko taikk' ei mitä epäilet,
Niin siit' et hyödy, koska epäilet,
Kun siihen tartu et, mit' epäilet.

Siis jumalist' et hyödy, on niit' taikk' ei.

Lähtevät.

2:NEN SOTILAS. Jos ymmärsin, niin siipehesi sait.

1:NEN SOTILAS. Vait, nokkaviisas!

2:NEN SOTILAS.

Otti nokkahansa. —

Tuost' astuu maamies, kysy häneltä.
Hän jumalille tutump' on kuin nuot.

1:NEN SOTILAS.

Sanohan, mies, jos luotat jumaliin,
Ne aikovatko auttaa sodassa,
Jos, tuot' noin, tästä syttyis tappelu?

MAAMIES (laulaa, astuen lapio olalla edelleen).

Yks kaikki mitä aikoo jumalat,
Kun viini kasvaa, laumat poikivat,
Kun lapseni ja vaimot rauhan saa
Ja viikunapuu varjon tarjoaa.

1:NEN SOTILAS. Kaikk' yhtä pitkää on kuin leveää.

2:NEN SOTILAS. Vait, tomppele, kuningas tulee! Seis!

BAALAK ja EGLON.

EGLON.

Isäni, kuningas!

BAALAK.

Kuulen, poikani.

EGLON.

Sin' olet alla päin ja mietit vaan.

BAALAK.

On syytä.

EGLON.

Mit' auttaa synkkyys? Kukistaa vaan mielen
Ja toimen tempaa käsistä kuin ase
Vihollinen, jot' aiot sillä tappaa.
Iloinen mieli, reipas toimi neuvot
Ja keinot keksii parhaat.

BAALAK.

Nuoruuttas

Voit kiittää, kun voit toivoa ja mielen
Noin reippaan kantaa. Minun toivoni
On sinussa; en itse toivo mitään.

EGLON.

Kuningas päästäköön tok' ilon luokseen.
Jumalat — paha pää kun heill' on joskus —
Kun heille aito nuoruutt' uhrataan,
Iloa, leikkiä ja juhلاميelta
Kun näkevät, niin jälleen leppyvät
Ja toimiin valmiit ovat. Kuningas!
Suo palvelijoittes tulla luoksesi,
Mukana soitto, laulu sekä hyppy,
Niin elämäsi katkuava ydin
Iloisen liekin ottaa.

BAALAK.

Vanha lainaa

Iloa nuorten tuohuksista, niinkö?
On neuvo luonnikas, mut outo kuulla.
Noin Baalin pappi, hovin tempumestar'
Vois ohjata, ei nuori, nouseva
Kuningas laskevalle kuninkaalle.
Tuon hedelmänkö kantaa pappein kylvö,
Ett' ohjat terveelt' ymmärrykselt' ottaa,
Kuningastahdon vaihtaa hentoon mieleen?
Ei väsyneen ja vanhan lääkkeitä
Verevä nuoruus etsi.

EGLON.

Sinun tähtes,
Kuningas, etsin mitä etsin. Itse
Vaan luonnettani seuraan. Jumalten
On lahja sekkin.

BAALAK.

Mik' on jumalten,
Mik' ihmisten ja mikä luonnon lahja,
Sen papit tutkikoot ja tietäjät.
Mut valtakunta kättä kaipaa miekkaan
Ja sota sopii kuninkaille. —
Kun olin nuori, kansat huusi: "Baalak
On voittaja ja kansain kukistaja!"
Sill' Eufratista Jordaniin
Ja Liibanonilt' asti Seiriin
Minua kansat kuuli vapisten.
Niin Hesbon ennen oli istuimeni
Ja Baasan astinlautani, kuin Aar nyt
Abarimvuorella on asuntoni.
Mut Gileadin lammaslaumaa nyt
Kuninkaat Og ja Siihon keritsee.
Ja Midianein heimoruhtinaat —
Nuo luopiot! mun orjiani ennen —
Veroa kantaa Amrin lapsille.
Ja missä jumalat? Nyt heitä tarvitsen,
En ennen kunniani kukkuloilla,
Kun nuoruus, voima, valta oli mun —
Ja jumaluuskin, sillä edessäni
Yleni kansain kiitossuitsutukset,
Ylistys-uhrit, lahjat, rukoukset.
Nyt tarvitsen, hei! käske tänne Seedek,
Pääpappi! Itse sotajoukkoon käy
Ja luotto ansaitse. Heit' innostuta,
Harjoita, että tarpeen hetkenä
Aseesen pystyvät ja että ase pystyy.

EGLON.

Mist' uhkaa miekka paljastettu taas?

BAALAK.

Kysytkö tuota? Poika Baalakin
Ei vihollist', ei vaaraa aavista,
Jok' uhkaa valtaistuintas? O aika! —
Mik' aatoksias kietoo? Papitko
Ja templin neitsyeitten kiimaukset —?

EGLON.

Puhua palvelias suo sana —!

BAALAK.

Vait!
Ja kuule, kerron sulle kaikki!
Kuninkaan armopaisteen pimetessä
Pakeni kerran Faaraoitte maasta

Egyptin viisas, salatietäjä,
Sukua kuninkaista, kerrotaan,
Ja Mooses nimeltään.
Hän Siinaill' asui kauan karkulaisna,
Kuin moni muukin valtain vainottu,
Jot' armo jumalain vaan lohduttaa.
Mut hänen ympärilleen joukottain
Muut paonlapset kiertyi. Johtajata
He etsivät. Hän kauan vastusteli.
Mut innostuksen liekin palossa
Hänelle näkyi Siinain Jumala.
Niin Siinain pyhilt' ihmeavaimen
Hän sai ja Israelin johtajaksi,
Pakolaiskansan pääksi vihittiin.
Vaelsi sitten kauan erämaassa
Ja kansa siellä kaitsi laumojaan,
Mut pysyi pyhain ihmeliitossa
Ja heidän jumalaansa tunnustaa,
Tuot' yhtä, joka voittaa muka muut
Jumalat, kansat, maat ja kaupungit.

EGLON.

Niin onko ennustettu?

BAALAK.

Niinkuin ilmassa
Se huhu liikkuu; peljästystä kylvää
Se kansoihin ja miekkaan ruostetta.

EGLON.

Se mahtaa olla suuri jumala,
Jos kaikki muut hän voittaa.

BAALAK.

Senpä vuoks
Sun pappis tarvitsen, ne tompellit,
Jotk' eivät aikaa seuraa, palkkojaan
Ja saataviaan muistelevat vaan
Ja huutavat: on meillä viisaus, valta!
Niin kansan unnuttavat hekkumaan
Ja velttouteen. Ja kun muilta mailta
Uus vaara uhkaa, ennen tuntematon,
Se nielee kansan sekä itse papit,
Jotk' eivät vastustaa voi kumpikaan. —
Siis Seedek tänne! Nyt hän näyttäköön
Mit' uhrin auttaa meitä, tokko Baal
Ja Sergal häntä vielä tottelee.
Hae Seedek, mene!

Eglon menee.

Nyt vielä raitis vuorituuli huokuu
Ja viimein sato laulain korjataan.
Mut joka hetki vaihettaa voi tuulet
Ja joka tuuli kansan mielen muuttaa.
Viel' erämaa on aina myrskyn kohtu.
Sen puuskat vaatii valppautta. —

Seedek tulee.

Seedek!

SEEDEK.

Kuninkaan olkoon voima, kunnia
Ja siunaus!

BAALAK.

Kai tiedät mitä mieltä
On jumalat näit' aikoja, o Seedek?
Vihoja näyttävätkö tietävän

Tai leppeit' ovat?

SEEDEK.

Leppeä on Baal,
Kuin aina viininkorjuun aikana.
Mut Sergal, sodan herra, aatoksiin
On vaipunut.

BAALAK.

Sen poskistanne huomaa,
Ett' ovat teille juomauhrit mieleen.
Mut sodan jumalan, mun herrani,
Te unhotatte, veltot, hempeät
Kun olette. Hän valpas vaatii valppaat
Myös uhripapit. Hälle teuras tehkää!
Mitt' uljast' on ja nuorta, voimakasta,
Sen vaatii sodan herra leppyäkseen.
Siis teurastakaa mulli mullin selkään,
Ett' ihastuu hän verta haistaessaan.
Syy teidän on, jos valtakunta kaatuu.
Ma silloin teidät teurastan kuin oinaat,
Jäsenet ratkon, niskat ruhjaisen
Ja tuuleen kylvän — korpit syökööt!
Viittaa kädellään menemään.
Odota, Seedek! Sano, vanhettuuko
Myös jumalat? Jos niin on, syy ei sinun.

SEEDEK.

Niin olla voi, vaikk' ain' ei ole niin.
Jumalat kyllästyä voivat yhteen,
Niin sille vanhettuvat, mieltyvät
Taas toiseen, nuortuvat ja auttavat,
Mut auttaessaan aina nuoret ovat.

BAALAK.

Siis mulle vanhenneetko, tarkoitat?

SEEDEK.

Jumalat tekevät kuin kuninkaat:
Sit' armastellen, joka miellyttää,
Sen hyljäten taas jok' ei miellytä
Ja uuteen mieltyen. — Ei sukujaan
Kuninkaat muuten jumalista ois.

BAALAK.

Tuo pistopuhe heitä, Seedek, pois!
Vaan sano miksi ahmii jumalat
Niin paljon nuoruutta ja neitsyyttä.

SEEDEK.

Ei nuoruus kestäis ilman nuorten seuraa.
Miiks' sotajoukkos nuorta on ja vaimos
Vaan neitseist' etsit? Rakastat siis mitä
Jumalat rakastavat: elämää.

BAALAK.

Niin, elämää!

SEEDEK.

Maan elinmehua,
Sen viiniä ja nuoruutta, sen kukkaa.

BAALAK.

Siis päiviäni pilvessä en hukkaa,
Vaan tänne tuokaa juomauhria
Ja neitseet, tanssijat ja pasuna.
Sun pappis, Seedek, laita laulamaan,

Niin nuoruuteni elpyy uudestaan!

Seedek menee.

Jumalat kotkaa nuorentakaa taas,
Ett' ylenee hän kostolentoon, karkaa
Viholliseen kuin taivaan salanuoli,
Jok' iskee korven rosvolaumaan, polttaa
Poroksi sissin, juonten hautojan!

Kuninkaalle tuodaan viinipikari. Seedek, uhripikari
kädessä, ja pappikuoro taustalta etenevät, laulaen
harppujen ja sympalien soudessa. Sillaikaa asettuvat
naiset puoliympyrään Baalakin istuimen luo.

PAPPIKUORO.

Kuin auringon paiste siunaa maan,
Valtasi, Baalak, siunataan:
Viiniä tiukkuvat askelees,
Vuotakoon riemu sydämmees,
Maaemon rinnass' on tuhat nisää,
Lypsettäviksi kai luotu ne lie.
Taivas tultansa viinihin lisää,
Rintas jäät se pois virtana vie.
Kuningas nouskoon voimassaan,
Elämän riemuun, kunniaan.

Kuningas ja Seedek tyhjentävät pikarinsa. Huutoa:
"Kunnia kuninkaalle!" Tanssijatarten hyppyä. Soittoa.

NAISKUORO.

On virran hekkuma kukkaset,
Kuninkaan ympäri neitsehet.
Maan virta lahjoo hedelmillä,
Kuningaslahjat on hellempiä.

Kaksi sotamiestä taluttavat välissään Bileamia.
Eglon ja Assar astuvat muun sotajoukon etupäässä.

EGLON.

Kas tässä mies! Hän hullu lie tai viisas,
Mut kansan villitsee hän kadulla,
Kun ennustuksillaan sit' uhkaa, huutaa —
Kuin huutaa hän?

SOTILAAT.

"Parantukaat! parantukaat!"

YKSI JOUKOSTA.

"Elämä tai kuolema! Valitkaa elämä!"

EGLON.

Kuningas häntä itse kuulustelkoon!

BAALAK.

Mies, sano mistä olet? mitä tahdot?

BILEAM.

Nimeni Bileam, sun kansas lapsia,
Vaikk' aamuruskon maalta Syyriasta.
Elämän airut sulle olen taikka
Myös kuoleman, jos tahdot.

BAALAK.

Kuoleman!

Niin, Bileam — sun tunnen maineeltas.
Mut kuinka kansaa tohdit villitä?
Et pelkää! Jos sun syötän koirilla!
Mun valta tääll' on, tiedät, voima myös.

BILEAM.

Oi kuule, Baalak kuningas!
Sen valta on, ken valtaa sydämmet.
Sun kätes herpoaa ja vaipuu jo,
On tylsä nuoles, jousen jäntees velto,
Ei sotaan pysty miekkas ruostunut,
Se särkyy, viikatteeksi taotaan
Ja lapses orjina saa sillä niittää.
On valtikkasi ontto ruokosauva,
Se katkeaa näin — sisus puuttuu rautaa.
On lihavuuttaan raskas kansasi;
Kuin baasanhärkä villi, riihoton
Se kiimailee, syö, juo; ei aurallen
Se suostu — teuraaks täytyy. Aikanaan
Ikeesen taivuttaa sen vieras valta.
Sun tyttäresi, tuoksuttomat ruusut
Ja tuhkatähkät, sittim-omenat —
Ne itätuuli riipoo jalkoihin.
Sill' ylenevä korvesta on myrsky
Ja liekin lieska paisuu Paaranista,
Kuin kulovalkea se kansat polttaa,
Kuin kasken kaataa, luhtoo linnat
Ja kostonkättä armotonta käyttää.
Vaan raunioille nousee vahva valta,
Elämä siement' uutta maahan kylvää,
Totuuden siement'.

SEEDEK.

Eikö elämä

Abarimvuorell' asu? Missä viini,
Hunaja, rieska vuotaa? Missä neitseet
Ja nuoruus kukoistaa kuin palmupuut?
Ja Baalin alttarit ja Astarteen —

BILEAM.

Ja hekkuma ja saastaisuus kuin loka —
Se elämää on niinkuin loka vettä.
Ihana maa kuin Herran yrttitarha,
Mut sydämmenne kolkko Suolalaakso,
Jok' ympärilleen huokuu kuolemaa.

SEEDEK.

Hän hullu on.

ERÄS PAPPI.

Hän vangitkaa!

ASSAR.

Mut kansa

Hänt' ihmetellen kuulee, vaipuu pelkoon,
Ei luota jumaliin, ei ihmisiin.

EGLON.

Ja sotajoukko uskoo mitä kansa.

BAALAK.

Mut mitä tekee uskovaiset papit?

EGLON.

Jos julki lausun mit' on tiedossani:
He tunnustavat mitä eivät usko
Ja uskovat mit' eivät tunnusta.
Taikk' eivät mitään usko — teeskelevät.

BAALAK.

Ja mitä neuvot, aamuruskon poika,
Mun tekemään?

BILEAM.

Hävitä ruttokaivot,
Nuo Baalin alttarit ja Astarteen!

PAPIT.

Jumalat hautaanko?

BILEAM.

Mik' on jo kuollut,
Elämän tieltä pois se korjataan.

SEEDEK.

Oi kuningas! hän kieltää kansan uskon,
Isien jumalat hän häväisee
Ja kapinata lietsoo joukkohon,
Niin horjuttaa sun valtaas juuriltaan:
On suku jumalista, jumaliin
Myös valtas juottuu.

BILEAM.

Jumalista et,
Vaan Jumalasta yhdest' alkus on.
Hänehen vaan voit valtas perustaa,
Hänehen, josta mailmat puhkeaa.
Hän hengestään kaikk' elämän loi ilmiin,
Tuon näkyvän ja mik' ei pistä silmiin.
Hän kalliosi —

SEEDEK.

Hakkaa maahan puu,
Niin kotkan pesä puusta kukistuu.
Kun puuta suojelet, niin pesä säilyy,
Se myrskyssä ei kaadu, vaikka häilyy.

BILEAM.

Mut myrskystä jos taivaan liekki lentää,
Se särkee jumalat ja alttarit,
Puut, kotkanpesät —

SEEDEK.

Baalak, kuuletko?
Tuon suussa valtakuntas tuomio!
Hän tapa, karkoita tai vangitse,
Hän kansan villitsee, niin hukumme.
Eglonille syrjässä.
Myös kuule, Eglon, toivo Moabin!
Jos mieltynyt liet uhrijuhlihin,
Joiss' autuutta juo nuoruus, joissa maa
Syliisi vuotaa sulaa hekkumaa:
Ihanat neitseet, viinit hehkuvat
Jumalat ruhtinaille sallivat. —
Jos mielessäs ne palaa, niin nyt muista
Pelastaa pyhät uhrit häviöstä.

Jälleen Baalakille.

On Eglon silmäsi, oi kuningas,
Hän eikö tähtää vihollisias?
Aseesi Assar on, siis sillä hakkaa,
Pois ensi työksi eksyttäjät nakkaa!

BAALAK.

Vait, SeedeK! Puhu, aamun mies!
Sun suusi neuvot soivat tuorehilta.

BILEAM.

Kun taivahasta vuotavat ne: lähteest'
Elämän, johon liittyy henkeni.

SEEDEK.

Jumalat kaipaa kättäsi, o Baalak!
Jok' auttaa heitä, häntä autetaan.

BAALAK.

Vait! käsken vanhan valtikkani kautta.
Tomua, koirat, nuolkaa ääneti.
Vaan neuvosi, oi aamuruskon poika!

BILEAM.

Mun Jumalani apuas ei kaipaa,
Vaan apunsa hän sulle tarjoaa.
Sun korkeudesta voimallaan hän vyöttää,
Kun kansasi vaan häneen uskaltaa.

BAALAK.

Tuo yleist' on, ei riitä käytäntöön.
Jotakin käsin tartuttavaa tuo,
Jotakin keksi äkkitenhoa,
Jok' istuintani tukee, kansan nostaa,
Nuo aasit veltot kiihkoon kannustaa,
Ett' Amrin lapsille voin kerran kostaa,
Vihollisteni joukot teurastaa.

BILEAM.

Siis ensin vanha kansast' irroita,
Jos tahdot uutehen sen syntymään:
Kotelo riko — hyönteinen saa siivet.
Kukista ensin rietas pappikunta,
Jonk' orjuudessa kansan henki nääntyy,
Ajatus, tunnon matkasoihtu, riutuu
Ja tunne luopuu järjen aviosta,
Himona irstaillen.

Seedek ja hänen pappikuntansa lankeavat polvilleen,
kädet taivasta kohden.

SEEDEK.

Baal, auta meitä;

Vihasi nuoli vainojaamme heitä!

Nousevat.

Nyt nouse, kansa, joutuin temppeliin,
On aika turvata jo jumaliin!

Papit menevät, Seedek edellä, temppeliin.

Heitä seuraa osa kansasta. Koko seuraavan
keskustelun aikana kuuluu vienoa soittoa
ja laulua.

BAALAK.

He menevät ja kansa seuraa.

BILEAM.

Se

On tapa, joka ihmisiä laahaa,
Kuin tahdotonta kortta muurahainen.
Ja tapaa seurataan, ei ajatusta,
Haluja palvellaan, ei jumalia.
Siis halut halvat riisu kansastasi
Ja jumalat — yks omista.

BAALAK.

Jos hyljätään nuo, kuka tyhjän täyttää?
On usko kansan, papit uskonnon,
Jumalat kansan, papit jumalien.
Jos mielist' uskonnon poisjuuritat,
Niin papit olemasta taukoaa.

Tai eikö myöskin sinun jumalas
Puhele pappein kautta kansalle?
Tai suorastaanko, välittömäst' astuu
Maan päälle hän ja johtaa kansoja?

BILEAM.

Mun Jumalani saarnaa kaikkialla.
Hänelle papit puhkee luonnostaan.
Kuin kaikk' on linnut taivaan lintuja,
Niin Luojan lapsia kaikk' ihmiset.
Kuin kaikki linnut linnuiks elävät,
Mut laulun tarpeen tuntee muutamat,
Niin ihmisetkin kaikki ihmisiksi,
Jumalan ihmisiksi luotu on,
Mut muutamill' on liekki sisällään,
Se kuoren rikkoo, sanoiks singahtaa.
Jot' elämä ja henki käskee: puhu!
Hän pappi on; nyt minä, toiste muut.
Mut jokainen on pappi elämällään,
Kuin joka lintu taivaan lintunen.

BAALAK.

Näet unta kaunist', aamuruskon poika.
Elämä vaan ei toteuta untas.

BILEAM.

Elämä unet luo ja elämää
Taas unet luovat.

BAALAK.

Siirry Syyriaan!

Sun kansas tääll' ei kaipaa unias.
Vaan hyvän järjestyksen häiritset,
Kun järkyttelet uskot ihmisten
Ja tunnot säikytät ja mielet masennat,
Kaduilla huutelet kuin korvessa.
Mun apuni on vanhass' uskossa,
Kun vanha olen.

BILEAM.

Siispä säiky nyt

Ja kuule, Baalak, aamuruskon poikaa!
Sun istuintasi kohden nousee myrsky,
Sen korpi kohdustansa synnyttää.
Ja silloin, niinkuin korven vainottu,
Mun apuani etsit Syyriasta,
Kun lanteitasi pelko horjuttaa.
Mut apu väistyy, turva pakenee
Ja siunaus tuo sulle kirousta.

SANANTUOJA haastaa perällä jotakin Eglonille.

EGLON.

Isäni, kuningas!

BAALAK.

Kuulen poikani.

EGLON.

Puheilles pyrkii Midianin päät,
Sun liittolaises vanhat.

BAALAK.

Puheilleni!

Petoksen pojat, Amrin ystävät!

EGLON.

Viis mahtavinta heimoruhtinasta,
Sukujen uljaimmat.

BAALAK.

He tulkoot! Käske!

Eglon viittaa sanantuojuille, joka lähtee.

ZUUR, HUUR, REKEM, REBA JA EVI.

ZUUR.

Sun rauha, Baalak, jumalas eläköön!

BAALAK.

Te liiton rikkojatko rauhan tuotte?

ZUUR.

Sovinnon kättä sulle tarjoamme,
Vaan sotaa varten. Silloin rauha taattu,
Kun miekka piilee miesten manttelissa.

BAALAK.

Niin, tekö, vanhat riidankapulat,
Sopua tuotte? Lausu tarkemmin!

HUUR.

Mun lausua suo, kuningas! —

BAALAK.

Niin lausu!

HUUR.

Se huomaa, että usein veljekset
Menestyspäivinänsä kiistelevät
Ja käsikähmään käyvät keskenään,
Mut hätähetken, yhteistuskan tullen
Taas liittyvät he vihollista vastaan
Ja joka miekass' on kuin yksi käsi,
Kuin yksi tahto joka työtä johtaa
Ja sisäkiista ulkovaaraan sammuu.
Niin veljen kättä tarjoo Moabille
Nyt Midian; on valmis liittohon,
Kun yhteisvaara uhkaa.

BAALAK.

Liittohon! —

Bileamille.

Saat mennä, aamun mies, nyt herras haltuun. —
Hän korpeen rajan yli saattakaa!

Assarin viittauksesta tarttuu kaksi sotamiestä Bileamiin.

BILEAM (kätensä ylentäen).

Oi kansat nukkuneet! miks' ette nouse,
Vaikk' ylennettäis teitä taivaihin?
Vaan alhaisien tekojenne valtaan
Te sorrutte kuin pohjaan Sittimin.
Ja muistoanne kertoo maailma
Kuin autiota Suolalaaksoa.

BAALAK (tarttuu keihänsä, yrittää viskata sen Bileamin jälkeen).

Baal avita! jos suutasi et sulje,
Niin keihästän ja paistan sun.

EGLON.

Oi säästä,

Isäni, hänet kansan tähden!

Bileam viedään.

BAALAK (ruhtinaille).

Siis

Tunnette vaaran?

ZUUR.

Kuka korven poika

Ei edelt' aavistaisi myrskyä

Tai kynnyksellään tuntis vihollista?

BAALAK.

Se vihollinen onko —

ZUUR.

Israel,

Tuo kansa, joka jumalastaan kerskaa,

Ett' yksin maailmat hän hallitsee

Ja yksin kansat valtaa. — Huomaathan:

Jumalten neuvostossa monta päättä

Vaan häiriöitä synnyttää ja riitaa,

Kuin eripuraa vaimoparvessa.

Yks ainoa kuin on ja viisas hän,

Niin näyttää parhaat keinot keksivän.

BAALAK.

Niin olisko? Mut Siinain pyhistä

On Israelin voiman alkujuoni.

Mit' uskot heistä?

ZUUR.

Kummaa joukkoa,

Välillä henkien ja ihmisten.

He miekkavöin ja valkoviitassaan,

Kuin jumalina, maassa liikkuvat:

Kun näet kaukaa, tunnet vapistusta,

Kun lähenevät, maahan lankeat,

Et kestä tulta heidän silmistään.

Asuvat luolissa ja tutkivat

Jotakin syvää henkimaailmaa.

Niin taidon avaimia halliten

He kasvit tuntevat ja eläimet

Lumota voivat, taudit parantaa.

On moni vamma, vaiva, miekan jälki

Heilt' erämaassa saanut virvoitusta,

Kuin kastehelta aron orpo kukka.

Vait auttavat ja palkkaa pyytämättä,

Vait väistyvät taas, nimen tietämättä.

EGLON.

Zuur jumalista kertoo, kuulkaahan.

Jos niitä on, hän niitä nähnyt on.

ZUUR.

Niin armoss' alttihit, mut vihassakin julmat

Ja kostoss' ankarat.

EGLON.

Tuo jumalist' on.

ZUUR.

Myös kumma heill' on keskushallitus:

Päämies on Minä, Herran joukon pää,

Muut enkeleit' on, käskynhaltijoita.

BAALAK.

Niin, heidän liitossaan on Israel

Ja heidän jumalaansa tunnustaa.

ZUUR.

Ja voittaa, jollet yhdy liittohon —
Og tapettu ja Siihon kuollut on!

HUUR.

Ja Baasania mittaa Israel.

BAALAK.

Jumalten kiitos! kostaa korkeat
Vihollisten Amrin lasten työt.

EVI.

Sun pääsi yli sama miekka välkky,
Tuon orjakansan julma rosvomiekka.
Erämaan heimoja se ensin sorti,
Nyt kaupunkeja alkaa ryöstämään,
Jos emme yhdy.

HUUR.

Sukua kuin hiekkaa
Se kansa siittänyt on matkoillaan,
Siks asuinmaata etsii lapsilleen —
Ratsumme tallatkoon nuo heinäsiirakat!

REKEM.

Siks ommelkaamme liiton vahva verkko,
Niin ryöstölinnut lentää silmukoihin.

REBA.

En sanoihin, vaan kyllä miekkaan pystyn.

ZUUR.

Et kiellä, Baalak, näen kasvoistasi.

BAALAK.

Siis liittoon oijetkoon nyt käteni
Ja miekkamme taas tehköt veljeyttä,
Kuin veljeys on veressämmeikin!
Zuur, Rekem, Evi, Huur ja Reba,
Teit' tervehtii mun vanha miekkani!
Mut sitten kääntykäämme jumaliin!
Kentiesi heitä uhrit taivuttaa
Ja voiton-arpa meille lankeaa.

TOINEN NÄYTÖS.

Palmupuisto Bileamin asunnon edustalla Eufraatin rannalla. Virta näkyy.

BILEAM. ORJA, soihtu kädessä.

BILEAM (huoneensa avoimessa kattosalissa).

Joll'ei maan kansat omass' itsessään
Varoitus-ääntä kuule — hukkuvat.
Meiss' itsessämme asuu johtotähti,
Jumala, joka pyrkii valtahan.
Mut miksi voimatonna raukeaa
Yritykseni kuin tuo hanke lasna,
Kun veljissäni tahdoin toteuttaa
Mun tahtoani, muka oikeata,
Ja vastahangan kovan kohtasin

Niin että neuvotonna tuskastuin
Ja julma vimma paisui sisälläni,
Remahti itkuhun tai parkunaan
Tai salakirousten salamoihin,
Kunneikka sydämmeni kiukku uupui
Ja mieli häpes omaa katkeruuttaan.
Niin päivä kirkastui.
On kesympi nyt intohimoni
Ja kiihkojani johtaa pyhä liitto,
Pyhimmän kanssa tehty minussa.
Nyt eikö korkein minussa tee suurta
Ja täydellistä? Miks' en voita nyt
Totuuden vallan alle maailmaa?
Vähittäin, ankarasti taistellen,
Minussa totuus voitti valtikan
Ja tässä hallitsee. Mut tuolla
Maailmassa, mun kansassani, josta
Ajettiin minut tänne siirtolaan,
Miks' siell' en elämää voi luoda? Miksi
Totuuden siemen siellä hyljätään?
Ja Moab, ennen kansain valtias,
On hengenheikko, arka, neuvoton,
Lihava, liikasyöjä, henkipatto,
Sisältä ontto, ulkoeläjä.
Siit' olen levoton, en unta saa,
Näkyjä näen. Missä viipyvät
Vakoojani, mun uskolliseni?
Ma heitä varron. — Tunnen, aavistan,
Ett' tääll' on kohta miehet Moabin,
Rukoillen apua taas toistamiseen.
Seuraanko heitä? Heidät hylkäänkö
Ja kansani, jok' on mun hyljännyt?
Ken kolkuttaa?

ORJA.

Sun omat oppilaasi,
Vakoojat Moabista palanneet.

NERGAL, OMRI, ORGON, ORNAN, LAOMER ja PATROS.

BILEAM.

O, tervetulleet! Sinne kiiruhdan.
On aamuhetki meille kullan kallis.

NERGAL.

Meit' ajoi rankka kiire kantapäillä.
On tänne tuloss' airut Moabin:
Kun ensi avunpyynnön hylkäsit,
Kuningas Midianin ruhtinaat
Nyt luokses lähettää ja poikansa.

BILEAM.

Sit' ennen matkastanne kertokaa.
Kai kokemuksestanne viisastuitte.
Viel' onko Moabista toivoa?

KAIKKI.

Me epäilemme!

BILEAM.

Aivan järjestään.

ORNAN.

Jos meistä vanhint' ensin kuulustat,
Niin tunnustan, ett' itse Luojaakin
Jo epäilen. Hän liekö kunnan mies,
Kun noin hän nostaa yhden kainaloonsa,

Kuin Israelin, lellipoikansa,
Sit' auttelee ja kantaa kämmenillään,
Mut muita hylkii, luotaan lykkelee,
Vaikk' ovat kaikki hänest' alkujaan.

BILEAM.

Niin oikein: samaa suurta perhettä.
Mut edistyspä noutaa luontoa.
Yht'aikaa eivät kaikki valmistu,
Mäellä marjat, kukat kunnahalla,
Yks' ensin, sitten toinen, kolmas, neljäs,
Kuin saman isän lapset vuorottain,
Yks' ensin, sitten toinen, kolmas, neljäs.
Jokaista sentään armas silmä kaitsee
Ja edistystä myöten kutsuu töihin,
Nyt Israelin, toiste ehkä muut,
Nyt kenties muut, jos muutkin kypsyvät,
Kuin toimellisen miehen tarhassa
Valmistuu viini joskus ennen aikaa
Ja taatelitkin vasten varrontaa.
Jos meiss' on elämä, me valvokaamme
Ja Moab päivätyöhön nostakaamme!

PATROS.

Sen sanon, että toivos kuoleta!
Hajallaan kiilii heltehessä lauma,
Niin liekkumansa harhateillä Moab.
Siis' turhaan huudat: huomaa vihollista!
Kun vihollinen häness' asuu: pelko.
Jokaista paarmaa uskoo voittajakseen.

BILEAM.

Siis neuvosi on?

PATROS.

Hylkää pelkurit!
Suo kansajoukon mennä menojaan.
Sit' auttaessas kaadat itseäsi.
Lepoa viisas nauttii, rauhassa
Iloiten syvist' ajatuksistaan.
Tuo joukko menee niinkuin mennyt on,
Ja menköön! Taikka nähköön etehensä.
Teen huomioita, tutkin ihmistä,
Kun huvittaa. Mut tuost' en raskau
Jos huonot ovat. Mik' on huonoa,
Se jääpi huonoks, aivan luonnostaan.

BILEAM.

Jos Patros oisin, tekisin kuin hän,
Kun muu ei tarve tuntuis sisälläni.
Mut olen sekä elän itseäni.
Siks avosilmin, avosydämmin
Näen kansan puutteet, kärsin tuskaa niistä,
Takellun kiinni epäkohtihin,
Haluan kukistaa ja rakentaa,
Kumota väärän, nostaa oikean,
Ja joukon edistyksest' iloitsen.
Muu onni pientä, arvotonta on. —
Sun vuoros, Orgon, kerro kokemuksesi.

ORGON.

Ne paarmat, jotka Moabia kaahaa,
Himoja ovat. Kävin, kuulustelin
Useat juhlat, joissa kansan viisaat
Puhetta johti. Siellä saarnattiin,
Ett' oikeaa ja noudatettavaa

On kaikki mikä luonnollista on.
Kun himo — olkoon huoruus, varkaus
Tai murhan, koston, ahneuden himo —
On luonnollista, on se oikeaa
Ja noudatettavaa kuin rakkauskin,
Kuin hyvänsuovat, kesyt mielihalut.
Niin kukin juoksee mielitekojaan
Ja kansa voimaton on yhteistyöhön,
Kun puuttuu vankkaa yhteisrunkoa.

BILEAM.

Siis neuvoisit?

ORGON.

Kuin neuvoo kokemus:

Viisaille totuus säästä! Joukkoa
Vaan kiihkot, luonnonvietit nakkelee.
On taikatemput heille uskontoa
Tai uskonmenot taikatemppuja.
Jos selvää, kirkast', ymmärrettävää,
Jaloa, suurta, korkeaa jos lausut,
Ei heihin pysty se, on kaukaist', outoa,
Suu auki kuulevat ja kylminä.
Mut käytä ääntä mannun mahtavaa,
Salaista, synkkää kätke sanoihisi
Ja anna uhkausten leimahdella,
Lupaile jotain, joka aistit hurmaa —
Niin tekee viisas Baalin pappikunta —
Niin kansan mieli kuohuu vaahtonaan
Ja sokkona se johtoasi seuraa,
Kun pelkää se tai lupauksiin mieltyy.

BILEAM.

Tuo keinosi on myrkyn sekoitusta,
Jok' ohjaa Baalin orjapalvelusta.
Se hetken hurmaukseen juovuttaa,
Mut suonenedot jättää jälkehensä
Ja terveet elinvoimat hervaisee.

OMRI.

Siin' oikein lausut, jalo mestari.
Nuo Baalin tunnustajat joukottain
Näkyihin vaipuvat ja jäykistyvät.
Ken haudantakaisesta hekkumasta
Hourailee, kuka liekkimerestä
Tulena palavasta. Toiset kuuntelevat
Ja kauhistuvat. Mut ei parannusta
Siit' orastele, sen kuin pelkoa
Ja kurjaa, velttomaista ruikutusta.

BILEAM.

Jalompi juuri puhkee parannuksen,
Sisäinen voima heristyyttä sen.
Elämä on se voima. Jumala
Se elämä on. Hänet itsessäni
Kun tunsin näin myös ympärilläni.
Hän vuotaa minuhun ja minusta,
Itsensä toteuttaa kaikkialla,
Hän minussa kuin minä töissäni.
Tuon ainoan jos Moab omistais,
Sen voima kasvais, into puhkeais.

NERGAL.

On Jumalasi oman henkes lapsi.
Sit' itse hoitelet ja kasvatat,
Sen tappaa voit, kun kerran kyllästyit.

BILEAM.

Noin opettaa voi henkirikkoinen —
On moni sellainen jo syntyjään:
Sokeahenkinen tai mykkä, kuuro
Tai raajarikko, sisällisesti. —
Maapallon yltä riistä taivaskehä,
Jumalan henkipiiri ihmiseltä —
Pimeinä kuihtuu kumpikin.
Mut ruumihin, kuin hengen vammatkin,
Vaan säälistävät, eivät suututa.
Sinua säälin, Nergal poikani.

NERGAL.

En huoli säälistäsi. Olen mies,
Vereni jylhää, kaldealaist' on.

LAOMER.

Mut Israelin salavakoojat
Minussa suuttumusta nostavat:
Kuin ruton Moabiin he kylvävät
Sen uskon, että kaikki ihmiset
Vaan eläimiä ovat, niinkuin aasi,
Apina, nauta taikka koiranpentu,
Mut Herran kansaa yksin Israel,
Jehovan poikia — ken nöyrtyy heille,
On onnellisin heidän orjanaan:
Saa armoleipää, vaaterepaleita. —
Noin kansa suvustaan kun halpaa uskoo,
Se vaipuu vaan, ei nouse, ylene:
Jumalan suku yksin jumalistuu.

BILEAM.

Siis neuvot, Laomer?

LAOMER.

Hylkää eläimet

Ja itse kasva jaloss' uskossasi:
Ei palmu orjantappuraa voi nostaa,
Molemmat seuraavat ne luontoaan.

OMRI.

En tuota ymmärrä, vaan ymmärrän,
Ett' yksimielisyyttä Moab puuttuu.
Jokainen siellä kiskoo nuottiaan
Ja rikkoo soinnun, kansan ehjyyden.
"Min' olen pää! Ei, minä! Minäpä!"
Jokainen soittaa omaa kunniaansa:
"Min' olen viisain! Eipä! Minäpä!"
Unohtaa työn ja itseuhrauksen.
He yhdistävää voimaa kaipaavat.
Pää heille nosta, mestar, yksi pää!
Jumala heille näytä!

BILEAM.

Tässä näette!

Hän minuss' asuu, meissä jokaisessa,
Totuuden valtahan kun antaumme,
Hän mieliteot ohjaa.

NERGAL.

Nouse, johda!

Luo itseluottamusta kansahan,
Siin' on sen tarmo, siinä —

BILEAM.

Pettymys.

Jos vanhat jumalat ei kukistu

Ja sorru Baalin synkkä pappeus,
Jok' etsii valtaa, nautinnoita, vaan
Ei totuutta ja hengen edistystä, —
Jos murru ei tuo laho pötkelö,
Ei elinvoimaa uutta nousta voi,
Vaun valheen taika kansaa hervaisee.

OMRI.

Sinua uskon, jalo mestari.

NERGAL.

Jos sallitte, niin puhun puhtaaks' suuni:
En usko yht', en monta jumalaa.
Sen Jumalaa on, minkä meissä voimaa,
Mink' oma tahto omaa kättä ohjaa;
Sen voimaa on, mink' itseluottamusta
Ja valtaa, minkä meissä on vankka tarmo.
Valtamme yltyis Eufratilta mereen
Ja Liibanonilt' asti Egyptiin,
Jos kansa luottais itseensä, ei muuhun —
Nyt valtaa raaka paimenjoukko maan!

BILEAM.

Kun luottavat he tuohon ainoaan.
Se mikä meissä on suurta, voimakasta,
Jok' aina kestää — se on Jumalasta.
Ja siihen itsehen kun luottaa ken,
Hän luottaa oikeahan itsehen
Ja voittaa. Tuolle ainoalle jos
Muut kansat nostamme, niin voittaa muut
Ja Israel vaan yks' on noista muista,
Laps' yhtä-arvoinen kuin muutkin lapset.
Niin kaikki kansat yhtä tunnustaa,
Kuin yhtä aurinkoa koko maa. —
Orjalle.

Yösoihdu sammuta! —

Auringon nousuun kääntyen.

Hän nousee Eufratista

Kuin vuoteheltaan Tyyron ruhtinatar,
Ja helmet hohtaa hänen purppurastaan.
Hän yksin hallitsee maan valtakunnat,
Elämä vuotaa hänen kasvoistaan,
Kuin öljyn runsaus se siunaa maan,
Kuin viinin runsaus se virvoittaa,
Siit' aallot iloitsee ja herää maa,
Myös taivaan tuulet tuntuu heräävän.
Elämä, alku kaiken elämän,
Yön kapaloista nosta kansamme!
Viritä elinvoima Moabiin,
Sisäinen henki, joka kansassa
Niin puhkeaa kuin kevät luonnossa!

Aamu-auringon valossa näkyy Eufratilla lautalla väkeä, laulaen:

On valkeus
Maan vapahdus
Yön hengist', ilkitöistä.
Nouse siis aurinko korkealle,
Neuvo tie oikea maailmalle!
Terve, oi, maailman valkeus,
Elämän soihtu, viisaus!
Vie kansoja,
Kuin haaksia
Maailman myrskyöistä

Baalakin airuet: EGLON, ZUUR, HUUR, EVI, REKEM ja REBA

sekä KAKSI ORJAA kantaen lahjoja. ERÄS VAIMO, risutaakkaa kantaen, opastaa heitä

VAIMO.

Hän täällä on, tuo väärän uskon mies,
Jok' yllyttää ja kiehtoo nuorukaiset,
Jumalat hylkää, haastaa omiaan.
Hän monist' autuaista jumalista
Vaan yhden jättäis eloon — yhden vaan!
Sit' aatelkaa! Jos yhteen omena
Ken vaihtaa kymmenen, on aika hupsu.
Ja kymmenen jos sikliä ken antaa
Voi yhdestä, on varmaan mieletön.
Ei hupsu toki eikä mieletön
Hän olla voi — hän siks' on liian viisas,
Mut, tietäkää, hän liitoss' ilkeässä
On vuoripeikon kanssa — tuoll' on vuoret!
Jos jumalat hän kukistaa, niin voittaa
Hän aimo palkan. Huh, kuin kamalaa!
Baal auta meitä uskoss' oikeassa!

Menee.

EGLON.

Rauha huoneellesi, aamun mies!

BILEAM.

Siunaus sinulle, Baalakin poika! Istukaa, levähtäkää puun varjossa.
Päivä nousee.

EGLON. Ensimmäinen. — Jospa nousisi Moabille voiton päivä! — Tuomme sinulle kuninkaamme kunnia-terveiset ja lahjan.

Kaksi orjaa aikoo laskea lahjat Bileamin eteen.

BILEAM.

Pidättäkää! — Teidän asianne! Enkö jo sanonut Baalakin ensi airueelle:
"Vaikka antaisi kuningas minulle huoneensa täynnä hopeaa ja kultaa, en sittenkään voisi luopua Jumalani sanasta tekemään vähää tai paljoa".
Kieltäisinkö vakuutukseni? Kiroaisinko totuuden kansaa?

EGLON. Kuningas Baalak katuu syvästi, että sinut karkoitti. Hän istuu säkissä ja tuhassa ja hänen kansansa veisaa murhevirsiiä. Öljypuut eivät vuoda lohduitusta ja viinitarhojen riemu on ehtynyt.

BILEAM.

Jollei vaan myöhään vuotais kyneleet,
Niin voisi niistä riemu versoa. —
Ken kansaa johtaa? Baalin papitko?

EGLON. Kuninkaan viha on julmistunut Baalin pappeihin ja profeettoihin. Heidän uhrinsa ja rukouksensa ovat voimattomat. Kansa on peljästynyt ja vapisee. Sillä Israelin joukot ovat levinneet kuin heinäsirot, jotka nopeasti hävittävät maan.

EVI.

Tule ja tarkkaa heitä! Kiroa heitä niin että vuoret vavahtelevat ja Moabin keto aukenee heidän allaan.

REKEM. Tule, tulisen sanan mies, ja innostuta kansaa. Niin tappelemme silmies edessä, että uusi verinen Kuolemanmeri syntyy ja voitto on meidän.

BILEAM.

Kenessä totuus syttyy elämään,
Hän voittaa.

EGLON.

Astu kansaa johtamaan!
Sun jumalasi maata hallitkoon.
On liian pieni täällä laumasi,

Aloja suurempia henkes kaipaa.
Kuninkaat ansaita voit ystävikses
Ja kansat laumoinasi kaitsea.
Se, luulisin, on jumalasi mieleen.

BILEAM.

En etsi kuningasten armoja.

EGLON.

Et sitä — ainoasti totuutta.
Mut sekin siemen kaipaa peltoa.
On Moab kansa, pelto muokattu,
Varakas kansa, viljanrunsas maa
Ja vankat kaupungit. Siell' eikö kylvö,
Jumalan touko, voisi versoa,
Levitä sitten kansa kansalta,
Kuin muuri muurilta tuo muratti
Tai viiniköynnös mäki mäeltä,
Sun henkesi ja valta Moabin?
Sit' eikö voisi, koska Israel,
Nuo orjat entiset, nuo paimenet —

EVI.

Nuo rosvot, sano, korven kulkijat!
Niin mit' ei Moab voi ja Midian
Ja kaikki Kaanaa, jos sun jumalas
Heit' innostuttaa!

BILEAM.

Näette kuorta vaan,
Mut silmänne ei pysty ytimeen.
Jos saarnaan heille, eivät kuuntele,
Kun totuuteen on heillä korvat tylsät.
Jos kuuntelevat, eivät ymmärrä,
Kun arki-askariin on heillä aatos.
Jos aattelevat, eivät toki tunne,
Kun sydän heillä himojen on orja.
Jos tuntevatkin, kestää tunne hetken,
Niin sammuu hempeään ja velttoon mieleen. —
On toista johtaa karaistua kansaa,
Työn, taistelun ja vaivan koulimaa,
Kuin Israel; se kestää ponnistusta,
Ei murru myrskyssä, on kuin palmupuu:
Jos kuivast' erämaasta kiskot sen
Ja kosteikkohon istutat, se versoo
Ja kantaa virvoittavan hedelmän.

HUUR.

Tiedä, aamun mies, että Midian, Moabin veli, on liittynyt veljeensä.
Muista, että voimakas on Midianin käsivarsi ja terävä Keturan poikien
miekka.

Jos Moabin voit nostaa haltioihin,
Niin auttaessas autat kaksoiskansaa,
Jok' omaa sukuas ja vertäs on.
Eronneet pirstaleet voit yhdistää
Sanasi hengellä.

BILEAM.

Niin suuren työn
Tahtoisin tehdä: suvut sulattaa
Ja heille Jumalani lahjoittaa,
Puhaltaa heihin hengen hengestäni!
Tuo vahva aatos paisuu mielessäni,
Se valtaa mun ja tempaa taisteluun, —
Mut toista täytyy. Moab mahdoton

Pelastaa on: se hylkäs saarnani,
Ja minut — minuss' oman henkensä
Elävän, uudistavan luomisvoiman.

ZUUR.

Jos palaa rakkautes kansoihin,
Kuin kerrotaan; jos sanot jumalasi
Ne kaikki maailmahan kutsuneen,
Kuin kerrotaan; niin rakkautes näytä,
Nuo kansat veljiksesi tunnusta,
Avuksi riennä jumalasi kautta.
Kuin korpitiellä vieras matkamies,
Jot' etsii pimeys ja rosvojoukot,
Peloissaan turvaa kylävalkeaan
Ja pettymättä löytää lämpimän
Ja ystävyyttä, hoivaa, suojelusta,
Vaikk' on hän vieras — vielä hartahammin
Syliisi suljet veljen, sukulaisen.
Ei jumalasi toisin tehdä voi:
Hän kansain isä on, kuin kerrotaan,
Siis sinut soihduksemme lähettää,
Kuin Israelille Siinain enkelin,
Pelastaa Moabin ja Midianin
Vihollistemme sorrost', ahdingosta,
Jos maine sinust' ei lie valhetta.

BILEAM.

Se valhetta on — minut jättäkää!
Itsekseen.
Täm' onko kansan raskas syntikuorma,
Jok' ahdistaa ja painaa poveani?
Totellen kansaa kiellän totuutta,
Totuutta totellen taas kansaa kaadan.
Keveempi sokeus kuin näkö on,
Jos vaaraa väistyä on mahdoton;
Keveempi olla itse uhrina
Kuin joukon tuskaa nähden kitua,
Mut avuks' ei voi kättä ojentaa.

EGLON.

Hän jotain päättää, urhot, huomatkkaa!

ZUUR.

Et vastaa, aamun mies?

BILEAM.

En — poistukaa!

Totuuden voitto kalliimp' on kuin kansan.

EGLON.

Totuuden — mikä sitten totuus on?

BILEAM.

Se mikä varmaa, olevaista on,
Ja mikä ajan virtaa kirkastuttaa
Ja ihmisiä nostaa, uudistaa
Ja elinvoimaa antaa — se on totuus.

EGLON.

On totuus ilman kansaa joutava.
Niin vastaat lahjoja ja kunniaa
Ja kuninkaan ja kansan rukousta,
Kun pelkur' olet, rakkautt' et tunne,
Vaan teeskelet. Et etsi oikeutta
Ja kansan onnea, vaan pakopaikkaa,
Kuin myyrä. — Lähettikö isäni
Sun luokses orjan? — eikö poikaansa?

BILEAM.

Jo paisut! maltu, poika Baalakin!
Lähetti oikein isäs poikansa:
Kuninkaanpoikaa minussakin on.

EGLON.

Sit' osoita siis!

BILEAM.

Miss' on Baalin papit?

EGLON.

Kuningas julmistui, kuin kerroin jo:
Kun kansa pelkur' on ja uskoton,
Hän syytti hengetöntä pappetta,
Suupyhiä ja seurahurskaita,
Matelijoita, vallan-orjia
Ja kansan hengen nälkääntappajoina —
Hän papit tapatti.

BILEAM.

Ja aikoo nyt?

EGLON.

Sinulle kansan uskoa, jos seuraat.

BILEAM.

Jos seuraan? Niin, jos! — Onko mahdoton?
Kenties nyt kansa Herran oma on.
Se ehkä tainnoksistaan virkoaa
Ja sankarhenkehensä puhkeaa. —
Mut tietäkää: en hyvää enkä pahaa
Voi lausua, jos minussa ei *Hän* —

EGLON.

Kun seuraat vaan,

MUUT RUHTINAAT.

Kun seuraat, riemuitsemme.

REBA.

En sanoihin, vaan kyllä miekkaan pystyn.

BILEAM.

Ken lähtee seuraan teistä, ystävät?
Ken epäilyst' ei tunne?

NERGAL ja OMRI.

Minä! Me!

BILEAM.

Te kaksi? Kaksi uskollistani!
Siis tulkaa. — Helppo yksin hurskastella
Ja kansan jättää, itse viisastella.
Näyttäen Eufratille.
Mut tuoll' on joukko valonjanoinen,
Se teille jääpi, sitä valmistelkaa,
Ikuisen päivän nousuun hoivaelkaa. —
Nyt nouskaamme! Ja meitä hallitkoon
Valoisa, uhri-altis hengenlämpö!

Lähtevät. Lauttaväen laulua.

On valkeus
Maan vapaus
Yön hengist', ilkitöistä.
Nouse siis aurinko korkealle,

Neuvo tie oikea maailmalle!
Terve, oi, maailman valkeus,
Elämän soihtu, viisaus!
Vie kansoja,
Kuin haaksia
Maailman myrskyöistä.

KOLMAS NÄYTÖS.

Abarim-vuoristo. Näkyy Moabin keto ja Jordan; etäämpänä Kuollutmeri.

OMRI, NERGAL, ZUUR ja EGLON tulevat seurueineen.

OMRI.

Hän viipyy hetken. Yksin tutkia
Hän tahtoo vaikeata tehtäväänsä.
Niin lähtehestä, joka häness' elää,
Ammentaa voimaa elintehtäviinsä.

NERGAL.

Hän meidän käski kansaa kuulustella,
Se onko kylmä, penseä tai lämmin,
Terästä, vaskea tai tinaa vaan:
Jos terästä, niin miekka pelastaa,
Jos vaskea, niin kilpi suojelee;
Mut tinan pelastaa vaan viekkaus,
Sulava, liukas.

OMRI.

Lasket omias!

NERGAL.

Kun kukin panee parhaan omansa,
Niin voitto meidän on.

EGLON.

Siis emme varro,
Vaan riennätämme ilosanomaa
Kuninkaan kuulla. — Ystäväni, te
Rajoille joukkojen luo joutukaa
Ja sydämmien pätsiin tehkää tulta,
Ett' uskalluksen liekki lekottaisi,
Ja sanokaa: jo tietäjä on tullut.
Vaan viivy, Zuur! — Siis vannot tyttäresi,
Ihanan Kosbin, mulle antaaksesi?

ZUUR.

Sun vaimoksesi? — Niin kuin puhuttu.
Kas tuossa käsi.

EGLON.

Liittoon ikuiseen
Näin Moab yhdistyy ja Midian.

ZUUR.

Jos sallii Baalak sen.

EGLON.

Se varma on,
Ett' iloitsee hän siitä. Kaksoisriemu
Nyt etsii häntä. Joutukaamme siis!

ZUUR.

Mut tuolta, näetkö, tulee Kosbini,
Kuin kutsuttu.

EGLON.

Hän tuokoon onnea
Ja menestystä kansoilemme.

KOSBI.

Terve,
Isäni! Missä viipyy tietäjä?
Tuleeko hän? Jo kansa odottaa.

EGLON.

Hän kohta tääll' on.

Itsekseen

Mut hallitseva. —
Valtavasti kaunis.

ZUUR.

Toinen sanoma
Sinua koskee likemmin kuin se.
Mies valtakuntaa, nainen kotia
Ohjailee. Mutta yhteen liittyen
He vahvistavat koko rakennuksen,
Tuon kotivaltion ja valtakodin!
Sen vuoksi —

KOSBI.

Isä, mitä tarkoitat!
Sinunko tyttäres ei aattelisi
Maan kohtaloa, kansan onnea?
Sun ainoasi olen, muistatko,
Ja valtasi on kerran perintöni.

ZUUR.

Sen vuoksi etuasi huoleksin
Ja valtion ja kansan etua.
Kun Midian ja Moab, kaksoiskansa,
Nyt vanhan sukuliiton uudistaa,
Niin liiton vahvisteeksi lupasin
Sun vaimoks' Eglon ruhtinaalle. —

KOSBI.

Mitä!

Lupasit minut?

Rukoilevasti.

Ethän!

ZUUR.

Yhdistän

Kätenne nyt ja siunaan teitä, lapset:
Tuhannen tuhansihin lisääntykää!
Vihollistenne portit valloittakaa!

EGLON.

Nyt voimakas on Midian ja Moab.

KOSBI (itseksseen). Minäkö uhrilammas voimaton?
Ett' olen nainen!

ZUUR.

Baalak kuningas

On vahvistava vielä liittonne:
Sun jätän, lapsi, hänen haltuhunsa.

EGLON.

Palaamme sitten tietäjätä vastaan

Me laulukuoroin, kukkaseppelin.

Lähtevät.

BILEAM taantuen ENKELIN edellä.

BILEAM.

Ken olet, mies? Pois miekkas salama,
Ja leppyköhön silmiesi liekki!

ENKELI.

Seis! Itseäsi ensin tunnustele!
Miks' omaatuntoasi kannustat,
Kuin aasia? — teet sille väkivaltaa.

BILEAM.

Eteesi lankean, — suo anteeksi!
Ken olet? Sano! neuvo palvelijaas.
Tok' et voi olla Hän, tuo ainoa,
Jok' ohjaa kansat, maata tuomitsee?

ENKELI.

Se minä olen enkä sentään minä,
Kun minussa on korkeampi hän.
Mut' koska minä tahdon mitä hän,
Niin hän on minä, minä olen hän.

BILEAM.

Siis kannat oikeuden valtikkaa,
Totuutta maassa tahdot toteuttaa?

ENKELI.

Yks Siinain pyhist' enkeleistä olen —
Jumalan käskyläisnä ihminen: —
Pyhyyttä rakastan ja oikeutta.
On kädessäni Israelin soihtu
Ja miekan kahva. — Nouse, aamun mies!
Sun herrasi on Israelin Herra.
Sanasi suista, kuule kutsumustas:
Sin' olet Tadmorlähde Syyriasta,
Erämaan pyhain kirkastettu silmä.
Siis siunausta suihku Jaakopille.
Tää maa on luotu kosteikoksi sille,
Jok' aikanaan muut kansat viljavoittaa.
Täält' autuus kerran maailmalle koittaa,
Jumalan syli, kansain aurinko.

BILEAM.

Siis olet Kaanaan kansain turmio.
Tuot' yhtä autat, muille kostaakses,
Muut maahan sullot, yhtä nostaakses.

ENKELI.

On luonnon laki: kuolleet haudataan,
Ett' eläviltä säästyis inha löyhkä,
Ja terve kansa maata asustais.

BILEAM.

Jo katunut on Moab; uhrisauhu
Sen kukkuloilta Herralle on noussut.

ENKELI.

Jumalan silmää temput eivät petä.
Niill' ihminen vaan peijaa itseään.
Ei orjanpelko ole hurskautta
Ja parannust' ei hetken hätähuuto.
Ken totuudelle uhraa itsensä
Vapaasti, ilman pelkoa tai palkkaa,

Hän oikein uhraa: uhri semmoinen,
Jos uskollisesti se kestää,
On kerran tehty ainiaaksi tehty.

BILEAM.

Noin suurta saarnaat. Miks' et toteuta
Sit' Israelissa, sun kansassasi? —
Se pystyy koston vaan ja murhatöihin.

ENKELI.

Se vilja, joka tähkii minussa,
Orastaa kansassani: yksi Herra
Elämän siellä uhkuu ja tässä.
Mut siellä raju kevät tulvehtii
Ja tässä kesä, johon kevät pyrkii.

BILEAM.

Niin julma kevät! Syöpi kansoja. —
Mun kansaniko surmaan tuomittais?

ENKELI.

Pois elinvoima silt' on: rakkaus,
Totuudenhalu. Ken ne kadottaa,
Hän kuolemata luokseen kiiruhtaa.

BILEAM.

Eläkö ilman kansaa taikka kuolla?
On Moab verta niin mun verestäni
Kuin Israelkin verta Mooseksen.
Jos kuolee kansani, eläkö pitäis mun
Sukuni raunioilla, riemuiten
Siit' että totuus tappoi sukuni?
Jos Herra kansani on hyljännyt,
Myös pyyhkiköön mun kirjastaan hän nyt.

ENKELI.

Ei tälle eikä tuolle kansalle,
Vaan totuudelle elä! Rakasta
Sit' enemmän kuin kultaa, kunniaa.
Et kysy päivää, miltä maalta nousi,
Siit' iloitset, kun vaan se noussut on.
Ja maahan, josta kukkain tuoksu leyhkää,
Jot' aurinko ja kaste elvyttää,
Ihastut mielemmin kuin erämaahan,
Jok' auringon ja kasteen nielee hukkaan,
Vaikk' oiskin hiekkakorpi kehtosi.
Myös kansas hengetön on erämaa:
Avujen touko siell' ei orasta,
Ja hyveen helmi on kuin hiekan jyvä,
Niin halpa.

BILEAM.

Mutta erämaankin hiekka
On kallis erämaassa syntyneelle.

ENKELI (kiivaasti).

Mut hiekast' ei lie henkes alkujaan!
Elämän lähtehest' on elämäsi.
Tuo lähde kaiken totuuden on lähde:
Siis totuudelle henkes olet velkaa.
Jos uskollisna itsellesi pysyt,
Tuot' ääntä kuullen, joka totta lausuu,
Niin sortumatta kestät, kasvat yhä,
Ja kunnias on puhdas, kirkas, pyhä. —
Jää rauhaan, mutta siunaa Israel!

Poistuu.

BILEAM.

Hän läksi. — Aina totuus, totuus, totuus!
Jos lihaa myös en ois ja ihmisverta,
Niin kaikki kaikessa vois olla totuus. —
He tulevat! Taas uutta ahdistusta.
Tääll' elämä ja tuolla kuolema.
Miks' ei myös kuolla voisi elämäkseen,
Kun kuolee sille, joka aina elää.
Tuo totuus, pitkäin taistelujen löytö,
Se tahtoo lopulta mun kokonaan,
Kuin kade sulho, jok' ei morsiostaan
Suo sormen vertaa muiden omistaa,
Vaikk' isä, äiti, sisko, veikko kukin
Myös tahtois osan rakkaudelleen.

PARVI NAISIA, KOSBI etupäässä, tulee, kylväen Bileamin eteen lehviä ja kukkia, ja laulaa:

Terve, hengen voimakas mies!
Seppelöiköön suuruus, kunnia tiesi.
Siunaa askeleillasi maa.
Kiroa kansasi kukistajaa.

EGLON tulee ja asettuu Kosbin rinnalle naisten joukkoon.
Syvästi Bileamia kumartaen jäävät päälliköt ja sotaväki
taemma. BAALAK tulee.

BAALAK.

Sylini sulle aukeaa, oi terve,
Pyhyiden, kunnian ja arvon mies!
Sinua odotin kuin uutta kuuta,
Kuin päivää Eufratilta nousevaa.

BILEAM.

Täss' olen, mutt' en puhua voi muuta
Kuin minkä henki kieleen kuohuttaa.

BAALAK.

Sun jumalallesi tein uhria
Jo seitsenkertaisesti seitsemän:
Lihavat oinaat, mullit muhkeat.
On kansa katunut ja paastonnut,
Sun sanas voimaa vaan nyt vartoo se;
Siks' seisoo täällä juhlavaatteissaan.
Ei pyhää suurempaa kuin juhla, jossa
Isänmaa sykkii kaikkein sydämissä
Ja kansan mieli niinkuin suuri jousi — —

BILEAM.

On veltto ilman jännittäjän kättä.

BAALAK.

Sun jännittäjäkättäs odottaa,
Niin suureen saaliiseensa kiittää nuoli.
Kun jännität, on tässä ampuja,
Ja yhteistyö vie meidät yhteisvoittoon.
Kas täällä Moab, tuolla Israel;
Kun kiroat nuo, nämä innostuvat
Ja vahvistuvat kymmenkertaisesti.
Täss' eikö uljas vuori? Sanasi
Täält' alas kedon yli kumahtaa,
Tuon kedon, jolla vaanii Israel,
Ne kumahtaa kuin vuorenlohkareet,
Kun huultes voima niitä alas paasaa.
Ne peljästyksell' Israelin ruhjoo,
Mut Moab säikkyneet, kuin ketut, kaahaa
Takaisin korpehen. Niin, taatto auta!
Niin eikö käy sun sanas voiman kautta?

BILEAM.

Suo nähdäni!

BAALAK.

Kas täält' on kaunis ala:

Siell' uljas Jordan hyrskii, tuolla meri,
Kuin vanhus, kantaa raskaast' aaltojaan.

BILEAM.

Niin Kuollutmeri raskaast' aaltoilee,
Mut tuoll' on Länsimeri aina nuori,
Kun ajan henkäyksistä se liikkuu,
Kuin Israelkin tuolla laaksossa,
Valittu valtahengen sankariksi:
Se nuortuu lennostaan kuin kotka,
Sodastaan vahvistuu kuin leijona.
Sen henki kansakunnat valtaa,
Maanpiirin yli nostaa valtikkansa,
Sen henki ihmissuvut uudistaa,
Kuin Eufrattulva viljavoittaa maan,
Kuin Niilin aallot höyystää Egyptin.
Siks' ylenee kuin Taabor Israel,
Tuo vuorten helmi viinitarhoineen.
Sen viini hurmeuttaa kansoja,
Sen henki sankareita synnyttää.
Hän ajan syvyydestä sukeltaa
Ne helmet, joist' on riemuitseva maa.

Hälinää ja levottomuutta kansassa.

BAALAK.

Jo taukoo, taukoo, taukoo!
Sun huules oman kansas hävittää!
Tuo kansa, halpa kullon kumartaja,
Maanpiirin kansojako kaunistais?
Mit' Israel on? Ahnas shakaali.

BILEAM.

Ei Israel, vaan henki suurta voi.

BAALAK.

Sun kutsuin tuomaan heille kirousta.

BILEAM.

Jo sanoin: minkä henki käskee, teen.
Haluni pyrkii puoleen Moabin, —
Miks' siunaan Israelin sittenkin?

BAALAK.

Asetu tänne; tarkkaa kuormastoa,
Niin näet heidän ryöstösaalistaan,
Jot' Egyptistä aikain pitkin matkaa
Tien varren kansoilt' ovat riistäneet.
Jehovan nimessä on tuo kaikki tehty.
Kas tähän nouse!

BILEAM.

Päivä kirkastuu!

Näen kansan kultajousineen.
Se kultanuoliansa laukoo,
Sen valtikka on kansain kullasta,
Sen käsiin kansain aarteet juoksevat,
Kuin purot vilisevät Jordaniin,
Ett' ehtyvät kuin suonet kuivuksiin.
Ei petä itseänsä Israel,
Vaan sille muut itsensä pettävät.

Hän eripuran kansat kukistaa,
Petoksen muurit hänelle murtuvat,
Niin Jerikokin raukeaa,
Kun toitottaa hän torveansa.
Hän nostaa kultavaltikkansa,
Niin kuninkaatkin hänelle nöyrtyy
Ja kansain orjaselkä köyrtyy.

BAALAK (vetää häntä takaisin).
Kirottu olkoon kurja siunauksesi
Jos tuot' et lopeta, sun lopetan.

BILEAM.
Jo sanoin: minkä henki käskee, teen.
Suu totuudelta tuki, tapa sana
Ja sulje ilmanhenki huoneestas,
Niin olet oiva itsemurhaajas.

BAALAK.
En tunne kostokansaa julmempaa
Kuin Israel, niin salakavalaa,
Kuin heinikossa käärme myrkkyyhammas:
Hän ensin uikailee kuin leuto lammas,
Vakoilee maan ja kansan myrkyttää,
Petoksen mätähaavaa levittää
Ja kansain uskoon kylvää epäilystä.
Niin neuvot, aseet, rohkeuden riistää
Ja jääneet orjikkeeseen kuin koirat kytkee
Tai armost' ehkä polkee jalkoihinsa
Kuin raajarikkoisen työmuuriaisien.
Sellaista kansaa kirottua siunaat!

BILEAM.
Minua säästä, Baalak, vaikene!
En kotkaa haaskan luona ylistä,
Vaan lennossaan sit' ihmetellen seuraan;
Ja kuitenkin niin katkeralta tuntuu
Omani nähdä maassa matavan.
Miks' en saa nähdä voimaa Moabin,
Siit' innostua niinkuin tahtoisin?

BAALAK.
Jos jotain lausut, ota huomioon
Tok', ett' on Moab kaupunkien kansa
Ja viljavainioin ja viinitarhain,
Ei, niinkuin nuot, vaan paimenjoukkio.
Kas tähän nouse, näe kansan ääriin,
Nuo rujot, rammot, kuurot, sokeat, —
Häpeä, jos nuo meidät voittavat.

BILEAM.
Näen Israelin kunnian ja voiman,
Kun armo, rakkaus ja suloisuus
Sielt' ihmiskunnan kurjuutehen vastaa.
Näen rammot riemukarkelossa,
Ja mykät laulaa, kuurot kuulevat,
On valkeuden soihtu sokeoilla.
Siell' elää kansa itseään,
Ei kulje varjona, ei apinoi.
Se valkeutta juo kuin virran laine,
Jok' auringossa kimmeltää,
Ja rientää, kiittää kohisten.
Elämän virta siunaa rantojaan,
Ne virvoittaa ja viljavoittaa.
Siks' ihana on Herran kansan maa,
Sen majat nousee mahtavina.

Siell' yrttitarhat vetten vierissä
Niin toivorikkahina rehoittaa,
Siell' asuu kunto, hyve siellä höystyy,
Kuin aloet ja jasmin tuoksuaa;
Ja viinin runsautta sangot läikkyy.
On armas asustella vetten maa.
Esikkotähkä sieltä puhkeaa,
Ja vihamiehiin rakkaus
Tuon kostokansan povest' aukee.

Hälinää ja levottomuutta kansassa.

BAALAK (takoen käsiään).
Jo taukoa, mies kurja, kelvoton!
Sun silmissäsi Moab koira on.

BILEAM (huutoja tarkkaamatta).
Ken kirotta voi kevättulvausta
Ja sadatella ajan virtausta,
Hän hukkuu tulvahan tai virtaan vaipuu.

BAALAK.
Se hukkuu, joka virran valtaan taipuu,
Mut Moab ei: se vallitsee kuin vuori
Tuon laakson yli. — Sinut vannotan:
Jos kirotta et tuota kansaa voi,
Niin lakkaa toki sitä siunaamasta.
Sinulle aioin suurta kunniaa,
Mut Herra sinult' on sen kieltänyt.
Siis mene mailles, — jätä kansasi!

BILEAM.
Sisäinen sana palkkoja ei kysy,
Ei huoneen täysi kultaa, hopeaa
Totuuden kieltä voisi vaientaa.

BAALAK.
Tuon kielen suustas mielelläni kiskon,
Lyön paloiksi ja palat kansaan viskon,
Ett' unhotettu, hyljätty sais osan.

OMRI (syrjässä).
Jo väisty, mestari, ja karta surmaa!

NERGAL (samoin)
On houkko, jota yksin totuus hurmaa!
Myös kansaa tottele ja kuningasta
Ja mieti valtaasi ja vaikutustas.
Mioks' et kuin Mooses voisi hallita
Ja kansaa johtaa, kasvattaa kuin hän?

BILEAM (kuulematta ketään).
Viel' avaa korvas, Baalak kuningas,
Ja kuule mitä lausuu aamun mies,
Mies, jonka silmä kauas tarkastaa
Ja korva kuulustelee korkeutta
Ja jonka suu syvyyttä tulkitsee, —
Hän sulle lausuu kansain kohtaloita.

BAALAK.
Kas tuolla isänmaasi nurmikoita
Vihollisjoukko polkee, — sorra sitä!

BILEAM (yhä kiihkeämmästi innostuen).
Jo vuoret nouskaa, kohotkaa kukkulat,
Tasalle Taaborin ja Hermonin!
Jo kansat kasvaka, yletkää ihmissuvut

Mitalle Israelin sankarin!
Hän, voiman Herra, lähtee linnastaan,
Kuin Siinain vuorest' aurinko.
Kointähti hällä airut on,
Hän tiellään kaikki tähdet vaalentaa.
Hän vihanvallat, kostokansat kukistaa.
Jo kuulen kohinan ja pauhinan,
Jo myrsky hyrskyy, vuoret vonkuvat,
Kuin meri, kansain meteli jo paisuu:
He purevat ja syövät toisiaan,
Kuin susilaumat, verest' iloitsevat,
Veljeinsä verest', ihmiskurjuudesta.

Ilma synkistyy; myrsky nousee vonkuen ja kohisten;
muut kumartuvat hämmästyneinä maahan, Bileam jatkaa:

Mut silloin sankar' astuu linnastaan,
Kuin vuorest' aurinko, ja taivas seestyy
Ja myrsky vaipuu hämmästyksissään.
Maa valo ja lämmint' aaltoa.
Niin kansa kansaan liittyy lempeästi,
Kuin sisar sisarehen, veli veljeen,
Ja pohjan kansa, niinkuin etelän,
Vapaana valkeutta tottelee —
Myös silloin särkyy kahlees, ahdistettu,
Ja murhan muurit valtaa rauhantyö,
Maan totuus perii, loppuu kansain yö!

Sotatorvi raikahtaa ja Israelin airueet, NAHSEN, SIMRI,
leijua kantaen, ja ELISUR astuvat esiin; ilma kirkastuu,
aurinko valaisee kirkkaasti airueitten kasvot ja aseet.
Kansa nousee kumarruksistaan ja taantuu, airueita hämmästyen.

ELISUR. Näin lausuu Jehova, Israelin kuningas: Jylinässä minä kuljen, myrsky on palvelijani ja tuulet tottelevat minua. — Masentukoon Moab palvelijakseni ja avatkoon porttinsa kansani edessä!

Pelkoa ja levotonta keskustelua kansajoukossa.

ÄÄNIÄ.

Me hukumme!

EGLON.

Vait, halvat orjat!

BAALAK (Bileamille).

Tuon röyhkeyden kuulitko? Nuo sanat
Eivätkö halkaise sun sydäntäs
Ja riko pilvilinnojesi? Maahan
Jo astu, paina rinnoillesi Moab
Ja Israelihin tähtää henkes isku.

BILEAM.

Nyt minkä teen ja mikä auttaa nyt?

BAALAK.

Jos sinuss' ei jo syntyessään kuollut
Se neuvo, jonka aioit Moabille,
Niin nyt se tuo, nyt viime hetki on!

BILEAM.

Tuoll' into uljas, mieli rohkea,
Tääll' epätoivo, tuskallinen pelko.
Jalohon uhriliekkihin ei Moab
Voi syttyä.

BAALAK.

Siis katku herätä
Ja sillä vihollinen myrkytä.

KOSBI (muille naisille).
Tää hävettää! Ei miestä joukossa,
Jok' uskaltaisi esiin astua
Ja näkyä kuin on ja olla mies.

BAALAK (Bileamille).
Et huomaa — Kosbin, Zuurin tyttären
Povessa kiehuu vihoja!

BILEAM.
Sen huomaan,
Ja airutmiehen silmän palavan
Myös huomaan. — Enkö voisi virittää
Tuot' yksityistä tulta yhteiseksi?
Puolittain itsekseen.
Jotakin voisin. — Miksi teeskelen
Lihaista sydäntäni kallioksi?
Vihaako pelkään? Kostoako kammon?
Kostaako oikeus rakkaudelle? Jos,
Niin kostakoon! Niin jäykkä oikeus
On rikollinen, hyljättävä pahe,
Totuuden varjo, särjettävä kuori,
Sisäisen elinvoiman kuihduttaja.
Ja eikö korkein uutta apuaan
Nyt tarjoakin: — Midianin tytär
Ja Israelin mies jos lempeen syttyy?
He syttyvät! — Nyt seuraa, kuningas!

BAALAK.
Teen käskyjäsi, káske mitä teen.

BILEAM.
Jos teet kuin neuvon, neuvon minkä teet.
Näetkö tuota uljaint' airutmiestä?

BAALAK.
Kuin Kosbihin hän tähtää; huomaan sen.
(Kumppanilleen).
Tuo impi, joll' on hiukset korpin sulkaa,
Enemmän vaikuttaa kuin sotajoukko:
Hän hallitsee mua silmäyksillään.

ELISUR.
Vait Herrassa!

NAHSEN.
Meit' auta, Jehova!

BILEAM (Baalakille).
Myös Kosbin huomasiit?

BAALAK.
Hän kiimailee.
Ja poikani hän unhottanut on.

KOSBI (muille naisille).
Kas tuota keskimmäistä kuinka uljas:
Hän suuta ansaitsee tai tuimaa miekkaa!

BILEAM.
Täss' itsestään jo virrat yhteen juoksee,
Kuin Euftrat Tigriin, Tigris Eufратиin.
Nyt, kuningas, vaan auta luontoa,
Niin kaksi kansaa yhtyy toisihinsa.

BAALAK.
Siis tahdot?

BILEAM.

Mitä tahtoo Jehova,
Kun herättää hän missä rakkauden:
Sen levittää hän tahtoo kansain vereen.

BAALAK.

Nuo kaksi, tarkoitat —

BILEAM.

Vaan välittävät
Ja palvelevat aavistamattaan
Suurt' aatetta ja suurta tarkoitusta.

BAALAK.

Selitä, aamun mies! En ymmärrä.

BILEAM.

Kuin itku, nauru, viha, himoisuus,
Niin rakkaus ja muutkin tunnevirrät,
Ne sydän sydämmeltä tarttuvat,
Etäältäkin — sen herkemmin, jos veri
On vielä nuori, palava ja herkkä.

BAALAK.

Käsitän, että himo siittää himon.

BILEAM.

Ja lempi lemmen, siinä tarpeeksi.

KOSBI.

Kuningas, lähteä suo palvelijas
Vihollisemme julkeutta vastaan
Sun voitoksesi!

BILEAM (Baalakille).

Kuuntele ja seuraa!

BAALAK.

Tuo urhoutt' on.

BILEAM.

Epäselvä lempi
Vihaksi uskoo itseään ja riehuu.

EGLON (on tällä välin häätännyt joukon pelkoa, mutta palajaa
Kosbin viimeisen lauseen kuultuaan).

Sin' olet sairas, Kosbi, houraillet.
Tää häiriö ja pelko sinut huumaa
Ja kuumeen tuottaa.

KOSBI.

Hourehtii jos kukka,
Kun puhkeaa se hurmauksissaan.
Tuo herätti sen mikä siellä polttaa.

EGLON.

Tuo rosvoko?

BILEAM (Baalakille).

Nyt kuulet!

BAALAK.

Selvästi.

KOSBI.

Himoitsen miehen hurmetta tai miestä,
Jok' altis uhriks' on tai uhraamaan,
Kun maa on vaarassa tai vaara maassa.

Tuo tänne miekkas — juotan sille verta!

EGLON (airueille).

Hänt' elkää uskoko, hän hourehtii!

SIMRI. Näin lausuu Jehova, Israelin kuningas: Tomuhun nöyrtyköön Moab ja vastatkoon kansalleni Israelille!

BILEAM.

Näe kiihkot, huomaa haluja ja ohjaa
Ne kansan voitoks' yhteishyötyhyn,
Niin näytät, että oikein hallitset!

BAALAK.

Siis toimeen neuvo!

BILEAM.

Kuule naisen ääntä!
Hän ilmoituksen tuntee sisällään
Ja toimeen pyrkii.

BAALAK.

Onko mahdollista,
Ett' onnistuttaa valtakuntaa nainen,
Tuo miehen kuva?

BILEAM.

Mahdollista on
Siin' apu naisen kautta, missä mies
On neuvoton tai pettää, vapisee.

BAALAK.

Mut poikani?

BILEAM.

Hän luopuu naisestaan.
Jokainen voitto vaatii uhrausta.
Ken rakkaudella voittaa vihollisen,
Hän oikein voittaa — nainen voipi sen.

BAALAK.

Siis Israelin ansaks' arvaat naisen?

BILEAM.

En arvaa, tunnen luonnon syvät: voimat
Ja suuren syntymisen hetken näen,
Ja henkisen ja lihallisen kansan
Mä yhteytehen tähtään sointuisaan.
Siis Baalak kuningas nyt tehköön juhlan
Ja sinne kutsukoon hän airueet.
Jos tottelevat, käyvät nuorten seuraan,
Se sulle hyvä, onni kansallesi:
He naisiin mieltyvät, kuin miehet mieltyy,
Jos totta lausuu aavistukseni.
Jos neittä pyytävät, kuin pyytää mies,
Niin suostu, anna: vaadi lupaus
Vaan Israelin ystävydestä —
Valassaan on se kansa aina vankka.
Niin kansas autat liittoon Jehovan
Ja Israel on voimatonna luonas.
Niin Moab voittaa ja niin Herra voittaa:
Mun kauttani saa kansas jumalan,
Jost' uusi elinvoima vuotaa sille.

BAALAK.

Älykäs neuvo, äly neuvokas!
Sun palkkas olkoon yhtä arvokas!

NAHSEN. Näin lausuu Jehova Israelin kuningas: Nöyrtyköön Moab kansani edessä ja vastatkoon palvelijalleni Moosekselle!

KOSBI.

Nyt, siskot, miesten miekat temmatkaamme!
On aika meidän tässä taistella
Ja johtaa joukot.

ERÄS NAISISTA.

Kuule kuningasta!

BAALAK.

Nyt kuulkoon kansani ja Israel!
On tapa Moabin, ett' ystävyudet
Ja liitonsaummat tehdään temppelissä,
Menojen juhllallisten vallitessa.
Siis, koska pyhän neuvon ääntä seuraan
Ja ystävinä teitä tervehdän,
Niin vahvistaa tuon ystävyuden tahdon
Pyhällä uhrilla Baal-Peorissa.
Siis sinne tulkoot Israelin miehet!

SIMRI.

Jos vannoo Baalak meille turvausta
Ja suojelusta siellä.

BAALAK.

Vannon sen,

Kautt' ylhäisimmän, jota tottelen. —
Ja tekin, nuoret, tulkaa juhlahan!
Kosbille erikseen.

Sin' olet, Kosbi, vapaa Eglonista;
Nyt lumoa siis Israelin airut,
Niin voita, että voittaa myöskin Moab.
Eglonille.

Sinua neuvon, poikani: kun vaara
Nyt valtakunnan kannaksilla pyörii,
Niin näytä kuninkaista kuntoasi
Ja lemmen onnest' empimättä luovu.
Valtikka vaan on kuningasten onni.
Maukkain kala maivaks' uhrataan,
Se pyydyksen voi ansaan viekoitella;
Ja kallihill' on kallis ostettava.

EGLON.

Sen uhrin teen, jos vaatii valtasi,
Jos voitoks' on se. Mikä Moabia,
Se minuakin onnistuttaa, ei
Sen taikka tämän naisen suosio,
Tuo hetken laina. Mutta, isäni!
Jos Midian ja Moab irtaavat,
Jos kaksoiskansa särkyy — silloin syy
Romahtaa sinun niskoilles, ei minun.

BAALAK.

Syyntä kantaa voin, nyt seuraa neuvoani!
Sun joukkoon rajamaille lähetän.
Jos juoni temppelissä ei onnistuis,
On varoill' oltava ja valmis sotaan.
Siis joukot lähtöön järjestä ja mene!
Kansalle.

Tästä edes kansassani pappeutta
Saa johtaa ystäväni Bileam.
Hänelle kunnia! Hän eläköön!

KANSA.

Eläköön!

Baalak lähtee Israelin airueiden kanssa.
Kansa seuraa vähitellen.

NERGAL.
Me varrommeko häntä tuolla?

OMRI.
Emme.
Hän itseään nyt kaipaa. Lähtekäämme!

Omri ja Nergal lähtevät.

BILEAM (ajatuksissaan).
Ne sydäntäni vihloivat nuo huudot.
Miks' eivät virvoitelleet? Enkö sinne
Vaan liiku minne tunto liikuttaa?

NELJÄS NÄYTÖS.

Baal-Peorin vuoritemppeli, runsaasti valaistu. Perin osa verhon takana. Keskellä temppeliä
uhrialttari. Ovia vasemmalla ja oikealla. OVENVARTIOITA. Esiripun auetessa liehuu nuorten
tanssi alttarin ympärillä.

OMRI ja NERGAL.

OMRI.
Kuin käypä viini kuohuu kuurnastaan,
Niin himot läikkyvät nyt yli laitain.

NERGAL.
Ja vehke kypsyy askel askeleelta.
Elämää himo, näetkös, synnyttää.
Sen kautta aatos puettuu ruumiiseen
Ja henki lihan ottaa asuakseen.
Himoa paitsi kaikk' on kuollutta.
Kun herää himo, syttyy elämä.
Näetkö tuossa kuinka piiri pyörii
Ja nuoret palaa rakkaudesta.
Se luonnollista on, siis oikeata,
Kun oikeaa on kaikki luonnollinen.

OMRI.
Vaan himo hillitön ja villi ei.

NERGAL.
Käy hiusta halkomaan ja vedä raja
Niin tarkka, ettei lempeen koske himo.

OMRI.
Sit' enin kummeksin, ett' itse mestar',
Niin ennen luja, mallivakava,
Tuoll' esiripun takana myös eksyi,
Ja viinin luona — soisin pettyneeni —
Hyväili naista, tuota äärimmäistä.

NERGAL.
Nyt elää hän, on ihminen kuin muut,
Iloitsee, nauttii, nuortuu elämästä.

OMRI.
Tuo nuoruus, pelkään, hänet vanhetuttaa.
On melkein kammo häntä seurata.

Totuutta ennen totteli, nyt valtaa
Ja valtiasta. Jos en häntä seuraa,
Niin ketä? — lumoaa hän vieläkin.

NERGAL.

Niin suuri henki tuskin mahtuukaan
Sun sydämmesi ahtautehen.
Jos jolloin, niin nyt ansaitsee hän seuraa:
Käsitä, ett'ei valtaa palvellen
Totella voikaan tunnon joka okaa.

OMRI.

Me suurta käsitämme puolittain,
Mut suuren erheet tarkoin omistamme.
Niin pieni virhi, hento synnin ora
Tuon joukon johtaa syntiin surmaaviin.
Yks itikka voi siittää tuhat toukkaa.

NERGAL.

He tuolta saapuvat — nyt syrjempään.

BAALAK, pikari kädessä, ja BILEAM tulevat esiripun takaa.

BAALAK.

Sinua kiitän, suuri tietäjä!
Nimitä ketä tahdot auttajaksi,
Sun kauttasi meit' auttaa kuka auttaa,
Siis sulle juon.

BILEAM.

Seis, Baalak kuningas!

Otuksen pyytäjällä peljätät.
Jos ansaa näytät, saalis säikähtää,
Tiehensä puikahtaen. Leikiltä
Nyt näyttää vehkehemme silkkiverkko,
Niin luontevasti on se punottu:
Elävä syötti himon sytyttää
Ja saalis hukkuu hekkumoidessaan.

BAALAK.

Yks airueista tuolla eksyi nuottaan.

BILEAM.

Se kylliksi; ei muuta tarvita.
Hän Simri on, tuo nuorin kolmesta. —
Sen saattoi arvata. — Hän Kosbin kättä
Sinulta kohta anelee. Se anna,
Mut ehdoilla niin kallihilla kuin
Kuningaslahjan antaa kuningas.

BAALAK.

Niin laitamme, ett' Israelin voiman
Ja rohkeuden hervaisee tuo nainen
Ja jalopeurat muuttaa lampahiksi.

NAHSEN ja ELISUR tulevat naisten keralla vasemmalta.

NERGAL (Bileamille).

Tuolt' Elisur ja Nahsen astelevat
Käsikkäin naisten kanssa kumpikin.

BILEAM (kuninkaalle).

Nuo kaks on himo pettänyt, sen näkee.
Ja langennut on heikko lankeemuksiin.
Nyt vaatia voit heiltä mitä mielit.
Mut ensin atria ja juomat siellä. —

BAALAK.

On iltaa kyllin kulunut, siis aika
Pyhälle uhri-atrialle käydä on.
Tien näyttää pappeus. Te muut
Mun jälkiäni pöytään seuratkaa.

BILEAM (itseksensä).

Nyt harhaan kuljenko? Vai oikein teen?
Mut kansani mun tempaa — sitä seuraan.

Astuvat esiripun taakse, edellä Bileam, Omerin ja
Nergalin välissä, sitten kuningas, jota seuraa muu
joukko sekä soihdunkantajat. EBER ja KOOSAM ovat
seuranneet syrjästä juhlamenoja; astuvat esille.

EBER.

Jumalisuutta, kurko vie, en usko
Kuin tautina tai taikauskona,
Kun rehtinä se ilmestyy. Vaan pettuus
Sen alla luikkii kavaltajissa.
Mut ihminenpä tosi karvaan puhkee,
Kun oikeaa hän noutaa luontoaan.
Sen näet tuosta tietäjistä: tai'at
Hän hylkäsi, kun voitti mitä etsi.
Nyt maailmata tarjoaa ja nauttii
Ja on kuin muut, jos hullump' ei kuin muut.

KOOSAM.

Jalaa mieltä mittaat väärin kielin.
Mies, vaikka hurskas, on tok' ihminen
Ja heikko eksymystä välttämään,
Jos eksyikään — se meistä näyttää niin,
Kun ymmärrämme pientä saivarrella,
Vaikk' emme näe suurta pohjavirtaa. —
Kenties hän nauttii kuin ei nauttiskaan.

EBER.

Tuo vanha heikkoudensaarna heitä.
Se heikontaa vaan meitä heikommiksi.
On paras tunnustaa, ett' ihmisestä
Vaan hoidolla ja kurill' ankaralla,
Kuin ratsustakin, tehdään kelpo kalu,
Tai myönnyttää, ett' oltakoon mit' ollaan,
On siivetönnä toki turha lentää. —
Nyt räpyttävät tuolla allikossa.

KOOSAM.

Sun kaltaisesi kylmä talvirinta
Ivalla kohtelee vaan innostusta,
Sen vastakohtaa, väsymystä, muistain.

EBER.

Niin ilmaun kuin luonnostani olen.
En noita höyryhattuja voi sietää.

KOOSAM.

Ja tätä paremmast' et tahdo tietää.
Et usko etkä toivo edistystä.

EBER.

En, muuta kuin maan luonnon viljelystä.
Jos valtiota juoni puoskaroi,
Se parantaa tok' ihmistä ei voi.
Sinunkin uskos hukkuu tietäjään.

KOOSAM.

Jos hukkuu — kenties — kenties ei. Mut jos,
Niin luontoani seurasin kun uskoin.

Sit' uskoa ja rakastaa vaan voi.
Mihinkä iskee mielen innostus.

EBER.

Nyt väistymme. Täält' emme opi uutta.
Vakoova silmä tuolla vartioi
Ja vierait' epäluulo täällä kohtaa.

Menevät.

1:NEN VARTIA. Nuo eivätkö lie jotain roistokansaa.

2:NEN VARTIA.

Kuin mekin, arvelet, joit' ei voi päästää
Iloihin ylhäisten ja taivahisten,
Kun meillä ylhäistä ei ystävää,
Jok' ostais pääsylvän pitopöytään —
Me ulkonaisen pimeyden lapset!

1:NEN VARTIA.

Niin maalliset kuin taivaan ruhtinaat
Vaan valittunsa kestiin kutsuvat.
Ei meidän miehet sinne pääse, ei.
Kirottu olkoon taivas sekä maa!

2:NEN VARTIA.

Baal auta! Täällä tohdit kirotta!
Jos tietäisit kuin vanha Baalin pappi
Kuvaili koston liekkijärveä,
Ikuista kuolon merta.

1:NEN VARTIA.

Kerro tuosta!

2:NEN VARTIA. Hän kertoi — mutta tääll' on pimeä. —

1:NEN VARTIA. Mies, lausu mitä kertoi!

2:NEN VARTIA.

Kuulehan!

Tulinen järvi on kuin Kuollutmeri,
Niin jylhän kolkko, musta, kamala.
Siell' asuu kurko, loiskii liekkiä,
Niin lekiöttäin apupeikkoja
Hän tuuleen tuoksuttaa. Ne lentelee
Ja vinkuu, ulvoo, puskee, myrskyää.

1:NEN VARTIA. Niin, puskeeko?

2:NEN VARTIA.

Niin puskee.

1:NEN VARTIA.

Kurko vieköön!

Nyt ymmärrän, miks' iso baasanhärkä
Vihoissaan puski orjan kuperkeikkaa.

2:NEN VARTIA. Ei siinä kaikki.

1:NEN VARTIA.

Jatka kamalaa!

2:NEN VARTIA.

Niin julmat koukojoukot lentelevät
Tai väijyksiin piilottuvat luoliin
Ja rotkoihin tai miss' on kolkkoa,
Kuin täällä. —

1:NEN VARTIA.

Kerro oikein miehekkäästi!

2:NEN VARTIA.

Ja, ja — mut siirry, veikko, lähemmä! —
Jos vasten valtoja ken kapinoi,
Jos vaikeroi ken orjansyntyään
Tai jumalien laitoksiin ei tyydy,
Vaan pakkokuorman alta ylös pyrkii,
Niin silloin —

1:NEN VARTIA.

Mitä? Sano!

2:NEN VARTIA.

Ka-ka-karkaa

Tuo pahan valtajoukko ihmiseen,
Nujertaa niskat, tuottaa tautia
Tai muuta kurjaa eläimiin ja lapsiin. —
Niin kertoi Baalin pappi. — Herrassaan
Nyt nukkuu hänkin, kiitos kuninkaan!

1:NEN VARTIA.

Niin, kiitos olkoon! päästiin pahasta,
Jos päästiin — kyllä riittää valtoja!
Ja elämä on julmaa pakkoa.

2:NEN VARTIA. Niin, pakko on jaa, pakko.

1:NEN VARTIA.

Tullaan, seis!

SIMRI, NAHSEN ja ELISUR tulevat.

SIMRI.

Hän voitti mun, hän asuu minussa.

NAHSEN.

Tuo velhotyttö hylkää, Simri, jo!

ELISUR.

Jo kylliksesi häntä hyväilit.
Pakananaista käyttää Herran kansa,
Kuin erämaassa palkka-aasia:
Sen jättää tielle tarvittuansa
Tai tappaa säälistä ja hiekkaan hautaa.

SIMRI.

Noin rikkihurskas Elisurko haastaa,
Ett' ihmiskansa vaan ois Israel?
Elukka-avioonko yhtyi Mooses,
Kun Midianin tyttäreeseen hän yhtyi?

NAHSEN.

Hän uskonon ei ollut niinkuin nuot.
Jehovan kansaa vaan on uskonkansa
Ja uskovaisiin rakkauden lupa.
Muut noitia on Bileamist' alkain,
Sen todisti tuo viini, jota joimme:
Himoja siitä longerteli vatsaan
Kuin käärmeitä — nyt siellä reutovat.

SIMRI.

Kun laki kieltää yhtymästä noitiin
Ja elukoihin — mitä teitte tuolla
Te, pyhät miehet, syrjäkammioissa?
Lainoppiako teille noidat neuvoi?

NAHSEN.

Hän pilkkaa ja on.

ELISUR.

Kivitettävä!

SIMRI.

Meit' eikö paina sama synninkuorma?
Te himon liiton tuokioksi teitte,
Minua kiehtoo — tunnen jotain pyhää —
Se kuolemankin uhalla mun valtaa.

NAHSEN.

Lumous täällä vallitsee.

ELISUR.

Ja syy

On meidän niinkuin hänen.

NAHSEN.

Hyvällä

Yrittäkäämme häntä vieroittaa, —
Veljemme, Simri, muista Kooran surmaa!
Hän niskoitellessansa nurin niskoin,
Kuin hurttia, liekkikaivoksehen syöstiin
Ja omat veljensä vei mukanaan.

SIMRI.

Kun rakastan, en pelkää kadotusta.

NAHSEN.

Jos rakastaisit, kaikk' ois luvallista.
Mut tunnustele tuota noidan nuolta,
Siit' eikö syttynyt vaan himon liekki,
Niin saastainen ja halpa, että löyhkän,
Kuin spitalin viet Kosbin kanssa leiriin.

SIMRI.

Siit' auta, Jehova! en tahdo vaaraa.
On mulle kansani kuin teille kallis.
Mut eroittaa ken liekin liekistä?

NAHSEN.

Kun vieras liekki vieraalt' alttarilta
Jehovan silmissä on kirottu,
Ja naisen uskottoman sydän myöskin
On vieras alttari, niin lempesi,
Kun sieltä syttyi se, on kirottu.

ELISUR.

Jehovan suulla Nahsen haastelee.

SIMRI.

Tuo oisko minun uskoani!

KOSBI tulee.

Hän!

Te väistytkää! Tää taistelu on minun.

NAHSEN.

Mut valvo!

KOSBI (pysähtyen perälle).

Täällä Simri ruhtinas!

Noin erikseen! Ja miksi alla päin,
Kuin voitettu, vaikk' olet voittaja?
Jo nousee pää, jo ryhti korkenee.
Mun intoani yllyttää tuo kotka.

SIMRI (itseksensä).

Noin ylväs kauneusko kirottu?
Ja uskonko? Ei! Hän rakastaa —
Ja Israelin miestä! — siis hän uskoo.

KOSBI.
Minua väistytkö?

SIMRI.
    Kuin väistyy
Väkevän virran juovaa heikko uija
Tai siipirikko lintu ampujaansa.

KOSBI.
Jok' ampui sua, hän myös hoivaa haavas
Ja rinnallasi lähtee lentohon.

SIMRI.
Mut molemmat jos nuoli yllättää?

KOSBI.
Ken tohtisi sen meihin lennättää?

SIMRI.
Sen tohtii peljättävä pelvoton,
Hän väijyy meitä, täälläkin hän on,
Tuo Israelin Herra.

KOSBI.
    Säikytät!
Ne kumppanisi on nuo väijyjät.

ELISUR (erikseen Nahsenille).
Me tänne toimetkaamme kuningas
Niin häirimme tuon käärmeikiimailun.

Menevät.

KOSBI.
Jo poistuvat. — Mut ethän rakasta!

SIMRI.
En? Minäkö en? Sinua rakastan,
Kuin kosto kuolemaa.

KOSBI.
    Noin kamalasti!

SIMRI.
Niin ihanaa on koston uhrityö!
Kun miekan antaa suuri Jehova
Ja käskee: sorra, tapa, polta, ruhjo!
Niin kansat, kaupungit me kukistamme
Ja maa on meidän.

KOSBI.
    Eikö rakasta
Rakastajoitasi sinun jumalasi?

SIMRI.
Jos oisit, Kosbi, Israelin tytär!

KOSBI.
Maan kansoja hän eikö valloita
Sun kauttas omikseen, kuin minut nyt? —
Niin kerrottu on. — Eikö omiaan
Hän rakasta kuin isä? — Moisen isän
Edestä kanssas liekkiin juoksisin!

SIMRI.

Sin' olet minun. Painu rinnoilleni!
Sun kanssas kestän tuhat kostoa.
Noin olet kaunis täynnä rakkautta.

KOSBI.

Vait! — hiljaa! — Suo mun sieluus kurkistaa:
Näen onnestamme ihanata unta,
Niin kauheasti ihanaa:
Meit' untuvoipi vuoteet, pehmeät
Kuin haahkan höyhen, sypressien alla.
Verehen veri, liha lihaan yhtyy
Ja hekkumahan sielu sammuu tuikahtaa.

SIMRI.

Mut syttyy taas, lekottaa liekissään
Iäti niinkuin temppevalkeat
Pyhyiden alttarilta Jehovalle. —
Noin haaveksien olet hurmaava!
Mun sieluni kuin mustaan tähtiyöhön,
Sun pohjattomiin silmihisi hukkuu.

KOSBI.

Jotakin äärimmäistä himoitsen.
Vie minut kostamaan tai kärsimään,
Syvyyden kuiluhun tai korkeuksiin.
Vie kosteikkohon hedelmälliseen
Tai hiekka-erämaahan autioon,
Elämän hekkumaan tai kuolemaan —
Sinua seuraan.

SIMRI.

Nouse! lähtekäämme!
En epäile sun lentokuntoas.

KOSBI.

Vaan muista — antaa voi mun kuningas.
Nyt hän on isäni ja isäntäni.
Hän tulee.

BAALAK ja BILEAM tulevat.

SIMRI.

Tässä morsiameni!
Kuningas, suo hän palvelijallesi!

BAALAK.

Noin kallist' en sun luullut vaativasi.
Hän pojalleni kihlattu jo on.
Siis myöhään pyydät.

SIMRI.

Itse vannoi hän
Minua seuraavansa.

BAALAK.

Naisen itse
Vaan miehen minä on.

SIMRI.

Hän enempi
Tok' ansaitsee, noin kaunis, ylevä!

BAALAK.

Isännän vallass' orjan ansio.

BILEAM.

Kuningas kuunnelkoon nyt palvelijaansa.
Ja rakkaudelle voiton sallikoon!

Niin, kaksi nuorta yhteen liittäen,
Vihimme sovintoon myös kaksi kansaa.
Ja tuota yhtä, suurta ainoaa
Molemmat kansat kerran palvelee.

Itsekseen.

Jos kuitenkin tää temppu meitä auttais,
Ja Hän, tuo korkein, hyväksyisi sen!
Niin Moab pelastuis ja Israel,
Niin voittais oikeus ja — minäkin!

BAALAK.

Tuot painavia syitä, tietäjä.
Ja sovintohon altis Moab on.
Jos Israelin airut leirihinsä
Siis viedä tahtoo lahjan kallihin,
Niin luona alttarin nyt vannokaa
Kautt' ylimmäisen, jota palvelette,
Ett' ainiaksi rauha vallitsee
Välillä Moabin ja Israelin! —

SIMRI.

Sen vannon!

BAALAK.

Mutta muutkin airuet!

NAHSEN (erikseen Elisurille).

Jos emme suostu, meidät perii paha.

ELISUR.

Jos suostumme, niin meit' ei peri hyvä.

NAHSEN.

Ken tänne suostuu, täällä suostukoon.

ELISUR.

Siis suostumme.

NAHSEN.

Kun täytyy, suostumme.

BAALAK.

Sen vannotteko, Israelin miehet?

NAHSEN, ELISUR ja SIMRI (oikea käsi ylettyinä).

Sen vannomme!

BAALAK.

Nyt soikoon pasunat
Ja sympaleet ja rummut raikukoon!
Kirottu olkoon liiton rikkoja,
Vaan siunattu ken täyttää sanansa!

BILEAM (valaen alttarille juomauhria, joka lemahtaa tuleen).

Yletköön taivaalle kansamme kiitos
Ja vuotakoon siunaus meille!

Ylentäen kätensä Simrin ja Kosbin yli.
Teit' yhdistäköön kansain sovittaja
Ja rakastaja kaiken ihmissuvun!

KOSBI.

Nyt, Simri, aikojen ja maitten ääriin
Sun kanssa hurjan ratsun seljässä!

SIMRI.

Nyt kiiruhdamme Israelin leiriin:
Mies tehtävästään ei voi väistyä.

NAHSEN.

Pois laske, Baalak, palvelijasi nyt:
Meilt' Israel jo vartoo vastausta!

BAALAK.

Valitse, Assar, miehet saattamaan
Näm' urhot kunnialla virran luo.
Te, neitseet, Arnonille seuratkaa
Ja seppelöikää morsian kukkasilla.

KOSBI.

Niin, tuoreill', uusilla — ei kuolevilla!

BAALAK.

Nyt laita, Assar, Israelin leiriin
Vakooja tarkka, joka astaitsee,
Kuin Kosbia on siellä kohdeltu!
Jos häijyisti, niin Midianin miekka
On valloillaan ja valmis kostohon.

BILEAM.

Jos rakkauden liitto rikotaan,
Mun käteni myös silloin irti on.
Ja silloin riennän Midianin leiriin.

OMRI.

Sinua seuraan.

NERGAL.

Puolestas voin kuolla!

BAALAK.

Hääriemua nyt soitto ilmaiskoon!

Lähtevät, soihdunkantajat seurassa.

BILEAM.

Nyt työnsin uuden voiman vyörymään.
Se minne vierii, mitä vaikuttaa,
En aavista nyt — aika näyttäköön!

Väliverho.

* * * * *

Israelin leiri. Teltoja. NAHSEN, ELISUR.
JOUKKO KANSAA heidän ympärillään.

1:NEN MIES. Sovinnonko teitte? Hyvä. Missä lunnaat?

JOUKKO.

Kultaa! Kultaa! Missä kultaa?

2:NEN MIES. Selitä, Juudan suvun päämies, sinuun luotamme!

1:NEN MIES. Niin, me luotamme sinuun, kerro!

NAHSEN.

Siis vaietkaa ja kuulkaa kertomusta!
Kuin tunnette, on Moab voimakas,
Sotainen rosvokansa. Vaikeaa
Sen kanssa oli sovintoa tehdä
Ja kauan tingimmeikin ehdoista.
Ei kullast' ollut kysymystäkään:
Se saastaista on heillä, tiedätte.

LEEVILÄINEN.

Se Herralle ois voitu pyhittää.

2:NEN LEEVILÄINEN. Niin pyhittää.

NAHSEN.

Kuin sanon, sovinto
Nyt tehty on ja kestää tehtynä,
Kun sanamme on Israelin sana.

LEEVIÄINEN e kestää. Pyhä olkoon sanamme!

ELISUR.

Mut pahinta viel' ette kuulleetkaan!

RUUBENILAINEN.

Elisur, kerro sinäkin!

ELISUR.

Siis kuulkaa!

Jos ihmisiä siell' ois ollutkin!
Mut velhojen kanss' saimme taistella:
Niill' oli paulat senkin seitsemät,
Niin taiten viritetyt, juonikkaat,
Ett' itse enkelin ois eksytelleet.

RUUBENILAINEN.

His, kuulkaa miehet!

ELISUR.

Ja velhoin päämies itse belzebubi —
Sen nimi — no, mut itse belzebubi
Hän oli, Eufratilta kotoisin.

ERÄS JOUKOSTA.

Hei, kuulkaa! Belzebubi!

ELISUR.

Niin julma, että ihmislunnon muutti
Hän kuumaksi ja hourupäiseksi' aivan —
Hän, näet, juotti jotain kiimajuomaa —
Niin langetti hän Simrin, veljemme!

ERÄS JOUKOSTA.

Hän miss' on? Simri!

ELISUR.

Kerron, kuunnelkaa!

SIMEONILAINEN.

Nuo roistot möivät Simrin, huomatkkaa!
Heit' elkää uskoko!

ERÄS JOUKOSTA.

Mooseksen luo heti!

LEEVIÄINEN.

Ei, Elieserin luo!

NAHSEN.

Te rauhoittukaa,
Niin jatkan!

1:NEN MIES.

Jatka, Juudan suvun pää!
Me luotamme.

NAHSEN.

Jäi Simri virran luo.
Mut kohta tääll' on hän ja rinnalla
On Midianin tytär, ruhtinatar,
Hänellä vaimona.

LEEVILÄINEN.

Niin, vaimonako?

Sanoitko vaimona? O, itkekää,
Te Israelin tyttäret! — Nyt joutuin
Elieserin luo!

ERÄS JOUKOSTA.

Ei, Mooseksen luo!

2:NEN LEEVILÄINEN. Hän kivitettävä on!

SIMEONILAINEN.

Itse olet!

Te Leevin pojat Israelin syötte
Ja hukutatte!

ERÄS JOUKOSTA.

Iske häntä, iske!

Koko joukko väistyy näkyvistä, toiset nyrkkisillä.
Edellisten keskustellessa on JOUKKO NAISIA ilmestynyt
näyttämölle. SIMRI ja KOSBI lähenevät.

1:NEN NAINEN.

Tuolt' astuvat! — noin korskat käynniltään.
Se portto kantaa päässään kukkasia!

KOSBI.

Rauha teille, Israelin tyttäret! — Eivät vastaa! — Miksi itkevät? —
Mikä murhe heillä on? Sano, Simri! — Miksi eivät tulostani iloitse? —
Halveksivatko minua? Sano heille, että isäni on ruhtinas kuin sinäkin!
Sano että ansaitsen sinut — rakastan sinua!

SIMRI. Nähkää morsiantani, Midianin helmeä! Ihana kuin Raakel, uljas ja älykäs kuin Mirjam —
kaunistus Israelin! — Nuo houkot riemuhetkell' itkevät.

1:NEN NAINEN. Noin pöyhkeilevät Herran edessä. Ei voi täst' olla kosto kaukana.

KOSBI.

Nuo jotain katkerata hautovat.

SIMRI.

He viihtynevät kyllä aikanaan.

KOSBI.

Niin kolkkoa! minua värisyttää!
Pois täältä vie, niin kauas, kauas, kauas!

SIMRI.

Ei Kosbi, ei: on täällä kansani. —
Syleilyni sun jälleen lämmittää.
Kas tuolta isä vanhukseni astuu.
Hän meit' ei hylkää.

SAALU.

Nuoret huimapäät
Vaan koston tuntevat, ei rakkautta.
Tuo käypä sakka vielä viinittyy.
Minulle ikä toisin opetti. —
He täällä ovat — rauhan terveiset!
Syliini juokse, Simri poikani,
Ja tyttäreni myös, en teitä hylkää!
Olette mun, suon teille anteeksi.
Jo kuulin kaikki, elkää kertoko.
Majaani menkää, siellä hallitkaa.

SIMRI.

Oi, kiitos, kiitos, isäni! sun tunsin.

KOSBI.

Noin armas isä sinulla on, Simri.
On jumalasi varmaan yhtä hellä.

SAALU.

Käy, lapseni, hänt' opi tuntemaan.

Menevät.

1:NEN NAINEN. On siinä isä kultaa! muutenkos Noin lapsi kasvais jumalattomaksi.

2:NEN NAINEN.

Mies velhon löysi — noiduttu hän on.
Tuon naisen silmistä sen huomasi:
Niist' iski ilmaan jotain liekin moista.

3:AS NAINEN. Ei mitään! Muistan silmät Mirjamin: Paloivat nekin, kun hän innostui.

1:NEN NAINEN.

Se toista oli! sinä vanha naakka!
Jumala sinut korpeen tappakoon! —
Tuo velho Mirjamista muistuttaisi
Taas Saalu tuoss' on.

SAALU.

Tässä vartioin.

Mun harmaa pääni heitä suojelkoon. —
Mik' on tuo melu, julma karjuna?
He vyöryvät kuin myrsky vimmatusti
Ja vainon henkeä vaan puskuvat,
Kuin Siinain kurkku ruhkaa puhkuua.
Näenkö? — tuolla! — Koston jumala!
On Pinhos siellä! Herra varjele
Mun huonettani, suojaa lapsiani.
Seis, Pinhos!

PINHOS.

Kuka tohtii?

SAALU.

Harmaa vanhus,

Jok' armoasi kerjää rakkaudelle:
Sun kauttas sytti kostonliekki leiriin.

PINHOS.

Se sytti Herran alttarilta.

SAALU.

Seis!

Tuo himo polttaa Simeonin huoneen.

PINHOS.

Sen himo poltti jo, nyt hiilet korjaan.
Miss' ovat Herran vihan astiat?

2:NEN NAINEN. Majaansa tuonne heidät Saalu vei.

PINHOS.

Pois väisty, kurja vanhus!

SAALU.

Armahda

Mun lapsiani, Pinhos, armahda!

PINHOS.

Noin Herraa kiusaat, tyydy, vaikene
Ja muista, että kieltää Jehova
Pakanakansain vaimot kansaltaan.

SAALU.

Kun täällä huudan, vuoret vastaavat,
Kovempi oisko nuori sydämmes?
Vie laumastani sata lammasta,
Sovintoverta niistä vuodata:
Vie kaikki virhittömät karjastani,
Mut säästä huonettani, lapsiani!

PINHOS.

Mä vannonut heill' olen kuoleman!

SIMEONILAINEN.

Oi Pinhos, tuolle korvas kallista!

ERÄÄT.

Armahda, Pinhos!

MUUT.

Ei! He kuolkoot!

ERÄÄT.

Te kuolkaa, rosvot!

MUUT.

Itse rosvoja!

SIMEONILAINEN.

Tuost' annan!

(Tuuppaa nyrkillään erästä).

ERÄS.

Maksan takaisin! — He kuolkoot!

MUUT.

He kuolkoot!

SAALU.

Tässä vanha rintani!

Se verenjanoanne sammuttaa.
Tuo keihääs iske sydämmeeni! — Lyö!
Mun vanhan kuolla, nuorten elää suo.

PINHOS.

Pois, kurja vanhus! Toista toinen ei
Voi sovittaa. Ken rikkoi lihassaan,
Hän lihassaan saa itse sovittaa.
Siis kuolkoot!

Ryntää Simrin telttiin: Saalu sortuu jalkoihin.

MUUT.

Kuolkoot!

Menevät.

SIMEONILAINEN.

Simri eläköön!

ERÄS.

Vait, miehet! muuten kosto kimmahtaa
Miehestä mieheen.

SAALU.

Nouskaa, lapseni!

Kapina! Nouse, Simeonin huone!

PINHOS (palaa).

Kas tässä Herran keihäs! — Herranko?
Niin, Herran! Herran oli kostotyö.

Nuo kaks yht'aikaa kuoli hekkumassaan:
Lävisti keihäs, veret yhteen juoksi.
Uh!

Etempää teltistä törmää ulos SIMRI, miekka kädessä.
KOSBI seuraa, mutta kaatuu teltin ovelle.

SIMRI.
Auttakaa! ma kuolen!

Kaatuu.

SAALU.
Poikani!
Mun armas poikani!

Vaipuu Simrin ruumiille.

PINHOS.
Ken kapinoi,
Hän kuolkoon! Tulkaa, Herran sankarit!
On Kosbin kansa vielä kostamatta:
Valamme kautta Moab voitti rauhan,
Tok' ei sen kaksoissisar Midian.
Aseihin! Murhaa Midianille!

KANSA: "murhaa! murhaa!"

Lähtevät.

SAALU.
Mun poikani! Oi armas poikani!

VIIDES NÄYTÖS.

Midianilaisten leirin tienoo erämaassa.

BILEAM ja ZUUR.

ZUUR.
Sanoitko kuollut? Kosbi murhattu!
Minulle tehty kaksoiskavallus:
Mun Moab petti, sorti Israel,
Möi surman suuhun Eglon lapseni,
Tuon ainoan. — Hän oli tytär vaan,
Mut kallis mulle, liki sydäntäni.
Hänestä toivoin paljon voittavani,
Nyt menettänyt häness' olen kaikki.

BILEAM.
Ei Eglonin, vaan minun oli syy:
Minua Baalak totteli, kun Kosbin
Hän antoi Israelin miehelle.
En julmaa naisen murhaa toivonut,
Vaan rakkautta varroin rakkaudesta.
Niin Moabin ja Midianin uskoin
Pelastavani, mutta murhasin
Sun tyttäres ja rikoin kaksoiskansan.
Nyt palvelijasi olen — vaadi kosto!
Sinua seuraan sotarintaan, mutta,
Jos annat, otan kädestäs myös surman.

ZUUR.

Sinäkö syypää? Sulle tytärtäni
En antanut, vaan Eglon ruhtinaalle.
Mut Israel jos tappoi lapseni,
Niin kuolkoon murhaaja, mut sulle rauha.
Vihaiset tuulet, tuokaa turmiota,
Aromaan myrskyt isää rankaiskaa,
Jos lapsensa ei kuolemaa hän kosta,
Jos Zuurin keihäs väistyy vihollistaan.
He kohta tääll' on, sanoit?

BILEAM.

Raju-ilma

Niin raivosti ei metsää tuiverra,
Ei rohkeammin ukkonen syö puuta
Kuin karkaa kimppuhusi Israel.

ZUUR.

Mut Moab rauhass' on?

BILEAM.

On rauhassa,

Kun Israelin liitto sitoo sen.
Se laiskehtii kuin aasi syötetty.

ZUUR.

Niin yksin heitetty on Midian,
Kuin vaimo, johon mies on kyllästynyt,
On korpeen ajettu ja rosvotaan.
Mut mies on toki Midian, ei vaimo.
Se tietänsä ei yksin käydä pelkää.
Ja meitä seuraat, tietäjä?

BILEAM.

Täss' annan

Sanani, käteni ja sydämmeni.

ZUUR.

Siis jumalasi meitä auttakoon.
Nyt kostonmieikka kohtaa rikkojat
Ja surmaan suistuu Israel, kun sinun
Sanasi kansaa haltioi. Nyt leiriin!
Hoi urhot! rohkeutta!

Lähtee.

BILEAM.

Uljas mies!

Jos tahtosi vaan olis kansas tahto
Ja minäkin jos ehjä, sointuisa
Kuin ennen. Nouse voimanhenkeni,
Minussa Midianin vahvuudeksi,
Kukistaakseni kansain teurastajan
Ja veljet veljiin yhdistääkseni!
Minussa nouse!

OMRI tulee.

Tuolla Omrini!

Hän viel' ei hylkää mestariansa.

OMRI.

Sitäkö voisin?

BILEAM.

Terve, poikani!

Mihinkä Nergal jäi? Hän vannoi
Minua seuraavansa kuolemaan,
Jos tarvitaan. Nyt missä viipty?

OMRI.

Oi!

Sanoa hävettää ja sääliittää
Sinulle suoraa oppilaastasi
Niin kuin on totta.

BILEAM.

Kerro totta vaan!

Suun tahraa valhe, mielen eksyttää
Ja pahan muuttaa vielä pahemmaksi.
Siis totta kerro, luontees lainaa värit.

OMRI.

Baal-Peorista lähtiessä Nergal
Niin kauan näytti mieltä rohkeaa,
Kuin sodan entehist' ei totta kuultu.
Vaan kuultuaan, ett' Israelin uhka
Todella kääntyi rankaks' kostotyöksi,
Hän päätöksensä söi ja arveli:
Elämä maukkaampi on kuin kuolo,
Kun oma aatos taisteluun ei johda.
Niin voiton, jonka neuvojesi kautta
Sai Moab, päätti hyödykseen hän käyttää
Ja niinkuin kaarne myrskyn uhatessa
Pujahtaa torniin saalist' ahmimaan,
Niin Nergal pyysi Baalak kuninkaalta
Pyhillä alttareilla uhrit hoitaa
Ja palkan nostaa. — Pappi on hän nyt
Ja palkkaa nauttii.

BILEAM.

Miks'et lähde myös?

Etuja sulle Baalak tarjoaa.
Miks' seuraat miestä, jota aate hurmaa?
Jok' etsi valtaa eikä tyydy valtaan,
Jok' etsi rauhaa, mutta voitti myrskyn,
Sisäisen liekkimyrskyn haikean,
Nyt etsii verta, ulkomyrskyä
Sisäisen sammutteeksi. — Pakene!

OMRI.

En, kun en voi, ei salli luontoni.
Sinua vaan se vaatii seuraamaan.

BILEAM.

Mut kuolla saat kuin uskollinen koira,
Jok' isäntänsä kohtalost' ei luovu.

OMRI.

Isäni, isäntäni, kaikkeni,
Mun elämäni aatos olet sinä.

BILEAM.

Syleilen sinut omakseni, Omri.
Meit' auttakoon Hän, jonka liitoss' elin,
Jos hänkin ei lie lyhytkätinen,
Yrittelijä, keskenheittäjä
Ja keskeneräinen kuin ihminen,
Vuostuhansien kesytettävä —
Hän auttakoon tai taivas yllemme
Romahtakoon kuin raskas templin kaarros!
Noin uskollisna riennä tuonne leiriin,
Sytytä ilmi liekkiin Midian!
Nyt mene! (Omri lähtee) Varron liiton uudistusta,
Pyhyttä kuulustelen povessani.
Ei vastaa hän, on vaiti. Hengen silmä

On sotkettu. Tuo silmä, ennen kirkas,
Totuuden ilmaisi kuin tyyni järvi
Kuvastaa selkeästi maan ja taivaan.
Pimeessä hoippuvat nyt askeleeni,
Niin ennen vakavat, nyt epävarmat.
Ja kesyttömät, raa'at luonnonvoimat,
Nuo synnit, joita ennen kuoletin,
Kun Ylimmäisen liitost' imin voimaa,
Nyt inhan uhkatyöni aukosta
Heräävät tainnoksistaan, sylkevät
Kuin käärmeet kuolettavaa myrkkyyään,
Ett' entisyyden hedelmöivä hyve,
Jumalanvilja, hukkuu syntitulvaan.

ENKELI näkyy.

BILEAM.

Vakooja tuolla.

Ryntää enkeliä vastaan ojennetuin miekoin.

Väisty kuolemaa!

Pois tieltä!

ENKELI.

Tieltä hetken taikojen

Ei siirry suuret ajan rattahat,

Seis, harhan mies, ja huomaa tiesi pää!

BILEAM.

Mun tieni yltyy läpi aikojen,

Niin pitkälle kuin ihmisyyden tie.

Vakooja lienet, riisu miekkasi

Ja vihas ilko alastomaksi!

Tapella tahdon, voittaa taikka kuolla.

ENKELI (lyöpi miekan Bileamin kädestä).

Masennu maahan rikostesi alla

Ja tunne Herran voiman puuskaus.

BILEAM (polvistuu taantuen).

Pyhyiden mies, suo kuulla palvelijas!

ENKELI.

Seis, mies, ja vastaa, kysyn sulta:

Tunnetko allas kallion?

BILEAM.

Sen tunnen.

ENKELI.

Mutta henkesi

On peruskallionsa hyljännyt.

Vakuutuksensa liittokirjan myönyt.

BILEAM.

Soraksi murtaa aika kalliokin,

Uus ajan vaihe vanhat liitot ratkoo.

ENKELI.

Mut uskosi?

BILEAM.

Myös Israelin usko,

Kuin ahdas juhlaaate hyljätään,

Kun oikea ja nurja puoli tyyten

On likainen ja nukkavieruna.

ENKELI.

Kun viisaudestasi ylpeänä

Sä muita tuomitsit, mut itses säästit,
Niin ryönän kynnyksestä sisään päästit.

BILEAM.

Jos pantais yhteen kaikki tuhmuuteni,
Mit' olen elinpäivinäni tehnyt,
Ja syötettäis ne mulle yhtä aikaa,
Niin lopuks iäkseni hullu oisin.
Mut kuitenkin — en voinut tehdä toisin.

ENKELI.

Totuuden petit.

BILEAM.

Totuus petti mun.

Miks antoi rakkauden, jota sortaa?
Oliko syyni, että rakastin
Omaani, kansaani kuin Mooseskin?
Oliko synti Kosbin rakkaus?
Miks sorrettiin hän? Miss' on oikeus?
Vihani soimaa korkeuden kättä:
Hän tielle taluttaa ja kesken jättää,
Haluja antaa, tarmon turmelee.

ENKELI.

Sun suusi itse Herraa kiroilee.
Hän näkee syvälle ja tähtää kauas,
Nykyiset tuomii tulevihin nähden.
Miks annoit vakuutustas tinkiä?
Sun kuolla täytyy eksymystes tähden.

BILEAM.

Mua väärin tuomit. Eikö hengestäni
Totuuden lähdesuoni vuotanut?

ENKELI.

Elämän valtameren sulkenut
On sulta väärä tekos.

BILEAM.

Tappavainen

Ja julma on tuo uhkatuomios.
Vuort' olinko ja vettä? Enkö lihaa
Ja verta ollut, joka tuntee, tahtoo?
Ja enkö ennen kansan syntein vuoks
Syvästi surren paljon kärsinyt,
Ett' usein itkin, tunsin tuskia
Ja uhrivalmis olin joka hetki,
Kun Herran voima asui lihassani.
Nyt sortuneena minut hyljättäis!

ENKELI.

Suur entisyys ei nykyisyyttä auta.
Sun kuolla täytyy taikka pakene
Ja Midianin leiri jätä!

BILEAM.

En

Voi pelkurina juosta, väistyä,
Tai elämätä sulta kerjätä,
Vaan uhkemiekan nostan miekkaa vastaan:
Voin kaiken kaikkeni ja henkeni
Vapaasti totuudelle uhrata.
Pahuutta, vääryyttä ja syntiä
Enempi kammoksun kuin kuolemaa.
Ja kuitenkin, jos hyve jäykistyy,
Sen kuort' en malta jättää murtamatta.

Jos totuus kahleelt' tuntuu, rikon sen.
Ja nuorteata, lämmint' elämää
Himolla etsin. Siksi luovuin
Ma viittatiestä.

ENKELI.

Siks' et kuolemaa
Voi välttää. Jollei armontarjous
Sinulle kelpaa — ota kirous!

Lähtee.

BILEAM.

Jos elämä näin loppuu, nauran sille.
Siis terve, kuolema! Jo pilvi nousee,
Jo myrsky uhkaa, läikkyä salamat.
Ihana myrsky! Kirkas ukkonen,
Poveeni iske! — Kuoltuani jatkaa
Ma tahdon kesken katkaistua matkaa.

Lähtee paljastettu miekka kädessä. Hätäisinä juoksee
kantamuksineen vaimoja, lapsia ja vanhuksia, huutaen:
"Vihollinen! Murhaaja! Kosto! Auttakaa!" Israelin
sotatorvi kuuluu. Myrskyä. Israelin sotajoukko,
PINHOS etupäässä, astuu esille.

PINHOS.

Te säälimättä kaikki tappakaa,
Mut itse Jehovahan luottakaa!

JOUKKO.

Sen teemme.

PINHOS.

Te näitte kevättulvan Jordanissa:
Se paljon vanhaa murti mennessään.

JOUKKO.

Sen näimme.

PINHOS.

Niin tekin vanha maahan ruhjokaa,
Ett' Israelin kevät nousta saa.

JOUKKO.

Sen teemme.

PINHOS.

Te näitte kuinka Kosbin kavaluus
Langetti Israelin ruhtinaan.

JOUKKO.

Sen näimme.

PINHOS.

Jokainen Midianin ruhtinas
Langettakaatte miekan terällä.

JOUKKO.

Sen teemme.

PINHOS.

Te näitte kuinka Moab pelastui,
Kun Bileam keksi petollisen juonen.

JOUKKO.

Sen näimme.

PINHOS.

Siis eteheni Bileam laahatkaa,
Jos elää taikk' on kuollut. — Vannokaa!

JOUKKO.

Sen vannomme.

PINHOS.

Nyt joukot kahtia! Te oikealta
Midianin leirin päälle rynnätkää,
Vasemman kyljen valloitamme me.
Kun torvi soi, niin huuto päästää,
Niin raikaa, ett' itse taivas aukee,
Jehovan silmä joukkoamme kaitsee.
Kas niin, te sinne, tänne me!

Lähtevät. — BILEAM ja MIDIANIN PÄÄLLIKÖT joukkoineen.

BILEAM.

Pakolaisjoukon huomasitteko?
Se Israelin koston alta juoksi,
Apua huutaen, kuin lentohiekka
Tohisten vyöryy arotuulen alta.

ZUUR.

Tuon huomasimme. Kelpaahan sen voittoa
Kenelle luonto suostuu puoltajaksi.
Jos Israel ei kotkanvainullaan
Niin oivaltaisi luonnonvoimia,
Jos tulta, myrskyjä ja aaltoja
Se Siinain enkeleilt' ei oppinut
Edukseen käyttämään, ois voitto meidän.
Nyt pelko valtaa joukon, surmanpelko.

BILEAM.

Mik' aina tapahtuu, ei vahingoita.
Mies viisas urhollinen on, ei pelkää
Hän kuolemaa. Se jokahetkinen
Tapaus luonnossa on. Uuden jakson
Se kaiken olemisen vaiheiss' alkaa.
On edistystä siis. Ei kadottaa
Katoomatonta voi se. Itseen
Elämä ei käy tyhjäksi tekemään.
Siis urhoutta, miehet! Elämää
Ei sota riistä — voiton voipi riistää
Ja vapauden, kuulkaa: — vapauden!
Pois orjuus! — ennen kuolema.

ZUUR.

On paise

Pakottavainen rinnassani. Halpa
On mulle elämä. Jos Kosbini
Voin kostontiellä saavuttaa, niin terve,
Ihana kuolo, mulle noutajaksi!

HUUR.

Jokainen meist' on kuolemalle velkaa,
Mut tuonpa summan kyllä ehtii maksaa.
Niin kauan täytyy taistella kuin jaksaa.

EVI.

Siin' oikein lausut. Elää pitää koittaa
Ja elämästä nauttia ja voittoa.

REKEM.

Viis nautinnoista! Midianin kansa
Tarvitsee kyllä parhaat ruhtinaansa.

REBA.

Viis ruhtinaista! Kansa eläköön!

KAIKKI.

Kansa eläköön!

BILEAM.

Päämies kun kansan hengestä on henki,
Niin kansa häness' elää taikka kärsii.
Siis pääanne tuntekaa ja seuratkaa
Hänt' uskollisna.

ENSIMÄINEN.

Evi eläköön!

TOINEN.

Huur eläköön!

KOLMAS.

Ei, Rekem eläköön!

NELJÄS.

Zuur eläköön! Hän uljahin on mies.

VIIDES.

Vaan Reba reima mies on — eläköön!

BILEAM.

Nyt kaikki ei, vaan yksi olkoon päämme.
Kuin yksi mies kaikk' yhtä seuratkoon,
Kun suuri yhteistyö on tehtävämme.
Hän valitkaa ken syvimmästi tuntee
Vihollisemme iskut rinnassaan.
Päämiehen arvo hänelle on lääke
Parantavainen. Hekkumoikseen hyökkää
Hän kostotyöhön — häntä seuratkaa,
Zuur johtajamme olkoon!

JOUKKO.

Zuur eläköön!

ERÄS.

Vie meitä taisteluun!

Jotkut murisevat tyytymättöminä.

BILEAM.

Kun äsken leiriänne lähestyin,
Näin merkin, joka vaalin vahvistaa.
Sen kerronko?

JOUKKO.

Se kerro, tietäjä!

BILEAM.

Eteeni nousi Kosbi morsian,
Verinen, valkovaippa kostotar,
Vihoja säihkyi hänen silmistään,
Kun verikeihään ojensi. Sit' ottaa
Kun aioin — haipui hän kuin kangastus.

ZUUR.

Hän, tyttäreni sulle näkyi? nouskaa!
Verinen kostonkeihäs meitä johtaa,
Sit' ynnä seuratkaamme!

JOUKKO.

Seuratkaamme!

BILEAM.

Tuolt' astuu hän! O, koston enkeli!
Tuo keihäs isällesi! Ota, Zuur!

ZUUR.

En näe häntä. Missä?

BILEAM.

Tuolla, tuolla! —

Hän haipuu taas. — Jo torven kuulette,
Vihollistemme sotahuuto raikuu.
Työ alkaa. Omri, seuraa taisteluun!

Ryntää oikealle.

OMRI.

Kuin varjosi.

Seuraa Bileamia.

ZUUR.

Nyt sodan huima henki
Mun valtaa. Tuonne, urhot, rynnätkää!

Oikealta ja vasemmalta ryntää esille Israelin joukkoja. Taistelua.

HUUR.

Ei, tänne! Tääll' on vastus. Väistyköö!
Tai survon jalkoihini rosvot.

1:NEN ISRAELILAINEN. Kuole, Vihainen koira!

HUUR.

Sorru, sortaja!

ISRAELILAINEN.

Tuoss' isku! — toinen! Juokse Gehennaan!

Huur kaatuu. Aseitien kalsketta kuuluu. NAHSEN ja
ELISUR tulevat esille kiskoen mukanaan vanhaa maamiestä.

MAAMIES.

Ai, ai, ai! auttakaatte! Päästäköö!

NAHSEN.

Sen turpa paina hiekkaan.

MAAMIES.

Auttakaa!

NAHSEN.

Niin lakkaa huutamasta.

MAAMIES.

Päästäköö!

Poveni teille tyhjennän, jos hengen
Minulle, vaimoille ja lapsilleni
Vaan lahjoitatte.

ELISUR.

Mit' on povessasi?

(Mies näyttää).

NAHSEN.

Ah, kultaa, Elisur!

ELISUR.

Ja hopeaa!

MAAMIES.

Perheeni, karjani jos päästätte!

ELISUR.

Maa Israelin on ja kaikki aarteet,
Mut hyvällä kun nöyrryt, päästän sun.

NAHSEN.

Pois päästä joutava!

ELISUR (sysäten niskasta).

Kas tuossa — mene!

NAHSEN.

Pyhyiden tähden, tästä tuppeen suu!
On Pinhos kiivas lain vasara:
Me kultaa riistimme, hän meiltä hengen
Voi riistää.

ELISUR.

Tämän syntitahrasen —
Jos sotaryöstö onkaan syntiä —
Sovinto-uhrilla on helppo pestä.

NAHSEN.

Nyt joukkoon taas! Työ uljas peskään tahrat!

Lähtevät.

BILEAM (haavoitettuna, nojaten Omriin).

Suo minun sortua, muut taistelee.
Ken tuossa? Huur! Jo hänkin kaatunut.
Käyn pian luokses, Midianin mies.
Väsyttää haavat, lepo tarpeen on.
Istuu kivellet.
Tähystä, Omri, väijy vihollista,
Jos ryntää tänne, vielä koetellaan.
Voin kättä nostaa.

OMRI.

Siellä taistelee
Ja hurjast' iskee Rekem — Reba kaatui,
Tuo reima mies! Ah, julman ankarat
On taivaan vallat!

BILEAM.

Taisteleeko Zuur?
Pää pystyss' onko?

OMRI.

Zuurin joukkoineen
Jo Pinhos kiertää.

BILEAM.

Missä Evi on?

OMRI.

Hän avuks rientää, huimast' ottelee,
Vihollisia niinkuin heinää kaataa.
Ah, varjele! — Hän takaa iskun sai.

BILEAM.

Kirottu halpa salapuriija!

OMRI.

Yrittää nousta — kaatuu hurmeissaan.
Zuur väistyy tänne päin ja Pinhos seuraa.
Tääll' ovat kohta.

BILEAM.

Miekkas paljasta!

Tylyjen valtain kanss' on tässä työtä.

Jos vääryyttä ei taivas harjoita,

Elämän päivä seuraa kuolon yötä.

Tuo elinhalu oisko turhuutta?

Jos turhuutt' on se, mik' on vakava?

Jos elinhalu eläviss' on turha,

On vakavaa vaan hävitys ja murha.

Ankara ukonjyry.

En pelkää jyrinäsi, ukkonen!

En lopu tähän. — Jospa loppunen?

Niin taikka näin, en mitään mahda.

OMRI.

Taas

Kavala Pinhos kaatoi sankarimme!

Zuur nousee, horjuu — riennän avuksi.

Lähtee.

BILEAM.

Paloiksi Pinhos! — Varro Israel!

Sun tyly virkapappeutes loppuu:

Kun aikaihmistyvät kansat kerran,

Jokainen tuntee lähteen rinnassaan

Ja itse kuulee kuiskutukset Herran. —

Valoa välähti! — Taas jyrisee. —

Yö peittää maan.

PINHOS.

Et väisty kauemmas:

Sisääsi työnän keihään verisen.

Zuur kaatuu. Pinhos pysähtyy hetkeksi käsi otsalla.

ZUUR.

Pakene, Bileam!

BILEAM.

Kaatunutko Zuur!

Tuo Midianin pylväs ainoa.

Nyt nouse, miekkani!

Omri taistelee suojellakseen Bileamia.

Noin taistellaan!

Teet oikein, Omri! Tuonpa apuni.

Omri saapi erään Israelilaisen keihäästä syrjäpiston, kaatuu.

Ah! Häinkin sortuu! Uskollisin mies!

Täss' yksin seison minä, kansaton. —

On kansaton ken hengenheimoton. —

Näen loppuni. On kaikki raunioina.

Mit' etsin, toivoin — kaikk' on rauennut.

Elämä, joka kuolemassa voitat,

Sun suuruutesi valtaan heittäyn!

ELISUR.

Kas tässä mies! Täm' on se noituri!

Hänellä juonten rihmarulla on.

NAHSEN.

Hänt' elä tapa! Pinhos tuomitkoon!

Tulehan, Pinhos!

PINHOS.

Irti päästäkää!

Hän puoltakoon, jos voi, mies miestä vastaan.

BILEAM.

Kavalanhurskas salamurhaaja!
Pyhyiden tahra, pappeuden ilka!
Jos kanssas taistelen, en taistele sun kanssas,
Jos minun voitat, sin' et mua voita:
On korkeampi, joka taistelee
Ja voittaa.

PINHOS.

Iske, kurja mies!

BILEAM.

Sen kurja lausui. Tuossa huimaus!

PINHOS.

Takaisin maksan. Missä taikasi,
Kun horjut?

BILEAM.

Tuossa!

Ukon nuoli iskee.

PINHOS.

Näitkö ukkosen?

Pistää miekallaan Bileamia, joka kaatuu.
Tuoss' on sen isku! Kuule jyrinää!
Jehovan tuomio on täytetty.
Puhaltakaatte voiton pasunaan
Ja riemun sympaleita soittakaa:
Sanoman viemme Moosekselle leiriin,
Ett' Israelin voitonpäivä on.

AINO

Runo viidessä näytöksessä

Jalojen isänmaanystävien ja Kalevalan työmiesten

ELIAS LÖNNROTIN

ja

JULIUS KROHNIN

muistolle omistaa tämän runonsa nöyrästi

Tekijä_

Käsitän Suomen kansan lapsuudessaan eläneen erään teoista verrattain rikkaan ja henkevän ajan, jonka muistot olivat se jalo siemen, josta kansan mielessä sakoi Kalevalan sankarirunoelma. Sillä kaikki kansallis-eepokset ovat puhjenneet kansojen lapsuuden ajan urostekoja ylistämään. Siitä niiden luonteva tuoreus ja mehevyys, josta kansat kehittyneemmänkin ikänsä taisteluissa etsivät virkistystä kuin kotiseutunsa luonnosta. Siellä lapsuutensa muistoissa löytävät he helpommin todellisen itsensä ja niin käsittävät paremmin elämänsä tehtäviä nykyisyyteen ja tulevaisuuteen nähden. Mutta tuon kukoistusajan toimivat henkilöt täytyivät luonteineen ja lahjoineen olla korkeammalla kuin masentuneen jälkiajan tietomiehet ja runonlaulajat, joissa vaan heikko haamu entisistä kajastaa. Sillä ilman sankariluonteita ei voinut olla mitään sankariaikaa. Tuon ajan valossa, kuitenkin pysytellen todenmukaisuudessa, on tekijä pyrkinyt Aino-runossakin liikkuvia Kalevalan henkilöitä tässä

teoksessaan esittämään.

HENKILÖT:

VÄINÖ |
PELLERVO |
KOUKI | Väinöläisiä
SIIRA |
KYLLI | tyttöjä |
YLLI | |
VANHA JOUKO |
TAINA |
NUORI JOUKO |
AINO |
KIRRI |
SORMO | Joukolaisia
PURMO |
MELLA, Kirrin äiti |
AIRI |
SINIKKA, orjatyttö |
KYLÄNTYTTÖÄ KAKSI |
Kansaa kaikenikäistä.

Tapaus Suomessa heimosotien sankariaikana.

ENSI NÄYTÖS.

Suvantolassa. Suuri uhripuisto, jonka taustalta näkyy järvi venheineen, orastavaa kaskea ja keväistä metsää. Kaskimäen rinnasta siintää karkeista hongista kyhättyjä Väinölän huoneustoja. Keskipäivän valaistus.

Simatynnyriä puitten alla. Keskellä etualaa suuri paasikivi, jolla uhriruokia ja simahaarikoita. Taempana puitten välittämä kisakenttä. Näytöksen alussa VÄINÖ istuu paasikiven peräpäässä, oikealla PELTOVÄKI, PELLERVO ylinnä, vasemmalla JOUSIMIEHET, KOUKI ylinnä. Loitompana seisoo JOUKOLAISIA.

VÄINÖ (seisten haarikka kädessä).

Kuule nyt Ukko poikoasi,
Luonnottaren laittamata!
Anna toukojen tohista
Maan sydämmen sykkiessä;
Paista päivä näille maille,
Vettä pilvistä pirota;
Kasvata kalaiset rannat
Kukkiviksi, viljaviksi;
Pakkanen aja pakohon,
Väsytä vihainen myrsky;
Laita koivuhun käkönen,
Satakieli salmen suuhun,
Kasvata Kalevalassa.

AINO.

Työn urohot uskolliset,
Valon sankarit väkevät,
Sana miekaksi teroita,
Laita laulut jousiksemme,
Niillä sullo sortajamme,
Karkoita pimeä kansa!
Niin nyt maljasi ylennän —

Ukon malja onnen malja!

Kansa kertaa viimeisen säkeen.

VÄINÖ (kansalle).

Nyt kevät iloita suopi,
Sen on rinta toivon-täysi. —
Pellervo, tasainen urho,
Simakannun käydä anna
Kaskimiesten kallistella!
Vaivan nähnyt voip' iloita. —
Kouki, metsien kävijä,
Anna jousesi levätä,
Vartoa suo metsän viljan.
Itse metsänkin eläjät
Nyt levossa lempikööt. —
Riemuitkatte, nuori kansa!
Tila on tässä tanhuella.
Leikkikätte, lempikätte!
Viel' on aika työnkin aika.

PELLERVO (vakavasti).

On tätä iloa tässä. —

KOUKI (katkaisten tuimasti).

On iloa, On surua!

PELLERVO (jatkaa).

Paljolta metsän hyvyttä,
Veden viljoja kosolta,
Maan ja karjankin parasta,
Suurta suuhun pantavata,
Kaikki rauhan siunausta.

VÄINÖ.

Kaikki on emoni anti,
Suuren Luonnottaren lahja.
Miksi tuijottelet, Kouki?

KOUKI.

Ei jouda lepohon jousi
Kauaksi Kalevalasta.
Vielä on pimeät vallat
Väijymässä Väinölätä. —
Tuoll' on Joukolan väkeä
Rikkomassa riemuamme. —
Missä keihäs?

VÄINÖ.

Ei vihalla,
Ei verellä rauha synny!

PELLERVO.

Siinä on Lappi lahjoinensa
Emäntä etunenässä,

VÄINÖ.

Terve juhluvierahiksi,
Joukola emäntinesi!

TAINA.

Terve tervehyttäjälle,
Kalevalan kaunihille!
Toimme tullessa veroja
Tuhatkunnan turkiksia.

VÄINÖ.

Missä on Joukolan isäntä?

Missä nuori Joukahainen?

TAINA.

Isä on vanha, vaivaloinen,
Nuori Jouko jousen tiellä.
Mut on täällä Aino tyttö,
Armahin emonsa lapsi.
Kun oli kuullut laulustasi
Mainetta yli vesien,
Niin ihastui, ihmetteli,
Tahtoi nähdä laulajata.

KOUKI.

Tuoll' on Kirrikin takana,
Joukolaisten joukon jatko.

Kirri näyttää julmistuneelta.

VÄINÖ (Ainolle).

Terve vieno metsän kukka,
Keväturmien esikko! —
Tule, istu polvelleni!

AINO (ujostellen).

Tohtisinko — istuisinko —
Kun niin silmäsi palavat,
Leimuavat poskipääsi.
Outo voima on sinussa,
Lietkö nuori vaiko vanha.

VÄINÖ (vetäen Ainon polvelleen).

Kysyt, nuoriko vai vanha.
Kaikki on ajat minussa,
Koko vuosi vaiheinensa:
Kevätmieli herkkä, hellä,
Nuorukaisen kevät-into,
Kesän täysimiehen voima,
Rohkeus, roteva toimi,
Syksyn kypsä neuvonhenki,
Myrskytkin ja uupumukset, —
Toisinansa tuntuu talvi,
Lunt' on mieli, toimet jäätä. —
Nyt kevät on polvellani,
Kevät täällä rinnassani,
Kevät puussa, kevät maassa,
Kevät kansani povessa.
Jää, kevät, Kalevalahan
Ainaiseksi onneksemme,
Mieli nuori ja norea
Suomen soillakin elele!

KIRRI (kiihkeänä).

Riistä, Taina, tyttäresi
Ukko utran polven päältä.

TAINA.

Anna lapseni iloita,
Pyhä on polvi laulajalla.

AINO.

Kuulen kummaksi sinua,
Loitsijaksi, laulajaksi.
Mutta päästä polveltasi.
Tuoll' on toiset karkelossa.
Siellä vartovi minua
Kirrikin kulossa mielin.

VÄINÖ.

Kuka on Kirri kumppanisi?

AINO.

Veljeni sotatoveri.

VÄINÖ.

Tuliko sodan varalta,
Vaiko naisten vartiaksi?

AINO.

Tuli tuojaksi verojen,
Kevätjuhlan juoksijaksi.

VÄINÖ (päästäen Ainon).

Mene sitten! Leiki, tanssi! —

Itsekseen.

Jollet veis sydäntä multa.
Heikonsitko miehen mielen.

Jääpi erikseen miettimään; yhtyy sittemmin
keskusteluun Tainan kanssa.

AINO (Kirrille).

Miksi noin pahalla päällä?
Mikä mieltäs painostavi?

KIRRI (nureasti).

Joko nyt leikkisi lopetit?
Istuit kuin ilokivellä
Mokoman ukon sylissä,
Vihollisen polven päällä,
Veron kiskojan katalan!

AINO.

Istuin syyttömän sylissä
Luvalla oman emoni.
Enkö muusta kuulla saisi
Kuin susista, karhuistasi
Tai sodista, tappeluista?
Sinä et leiki arvoitusta,
Et satuja, et runoja.
Lausut: lapsi leikkiköön.
Anna ollakseni lapsi! —
Kysyn joskus veikoltani
Laulun syntyjä syviä.
Tylysti hän lausahtavi:
Lyhyt on mieli tyttölapsen,
Et voi syntyjä tajuta!
Toisin on tämän urohon:
Suopi kuulla lapsienkin,
Ikä-ihmisten tajuta.

KIRRI.

Minun on pojan poloisen
Sydän syttä, pää savea,
Kuullessani Joukon siskon
Sotamieltä soimaavan.
Sota on surma sortajalle,
Se minun valani vahva!

TAINA.

Suotta haastat sortajasta!
Sortaisiko laulun mahti!
Villit vaan sana sitovi,
Hurskahat vapauttavi,
Suopi hyötyä hyvien. —

Kateus on kadottajamme,
Viha, vaino sortajamme.
Toki ei tultu nyt sotahan,
Tultihin ilonpitohon.

AINO.

Jätä jo riitojen rapina.
Käy keralla tanhusille!
Jo perhotkin pelmuavat,
Eikö nuoret —

KIRRI (viepi Ainon karkeloon).

Käymme sitten!

Vaikka karhuna ärisen —

Tanssivat kisakentällä toisten keralla. Välillä
pysähtyvät keskusteluun, jonka ohella Kirri äkäisesti
viitto Vainöä ja Tainaa.

VÄINÖ (itseksensä).

Noin ne liikkuvat puroset,
Läikkivät matalat lammet,
Kuin tuo nuori kevätkansa.
Minäpä merenä läikyn,
Ääretönnä, pohjatonna.

TAINA (Vainölle).

Olet suurin sulhasista,
Urohistakin ylevin.
Viisautesi kuin virta
Kalevalan kaunistavi, —
Miks olet tok' aina yksin,
Löytämättä vertaistasi?
Kuin pyhä Jumalan tammi,
Joka pilviä piteli.
Ottavat ne muut osansa,
Sinä et sydäntä löydä.

VÄINÖ.

Kipeästi koskettelet,
Taina Joukolan emäntä.
Kun olen poika suuren Luojan,
Esikoinen Luonnottaren,
Koko luonto on minussa
Etsinyt edustajansa.
Muissa löydän vaan muruja,
Osan siellä, toisen täällä,
Löydä en koko vastinetta
Näillä pitkillä pihilla.
Muut osiksi oivaltavat,
Yksi ymmärtää minua
Kokonani, kaikkineni:
Se on Luonnotar emoni,
Jolle pulmani puhelen.
Siitä kärsin katkerasti,
Että en ilmoilta näiltä
Löydä tyyntä tyttölasta
Povelleni painaakseni.
Tuolla on kansa karkelossa,
Miehet naistensa keralla,
Luonnon murtuneet muruset
Toisihinsa tarttuneina.
Siell' on Ainosi sorea,
Kuin on aamu kultakutri,
Josta on metsä mielissänsä,
Metsän linnut liikutetut,

Aaltoset ihastuksissa,
Kalat karkelon halussa;
Josta on oras iloinen,
Tahtoen tähälle nousta
Käen kukkuma-ajalla.
Niin on tyttösi suloinen
Kevät ihmisen asussa,
Mutta ei kevät minulle —
Minulle suruinen syksy! —
Kevähäni on keikkumassa
Pätöisen Kirrin keralla.

TAINA.

Kuulenko sinulta tuota,
Suvantolan suurimmalta?

VÄINÖ.

Ei ole minulla tässä
Suuren suuria oloja:
Näet rantani rahaiset
Kaunihiksi, kukkiviksi,
Sinisen Suvannon rannat
Laivoinensa, lastinensa.
Niityn niemet, pellon pielet,
Metsän riistaisen, rehevän.
Näet aittani mäellä,
Talon vahvan vastapäätä,
Täynnä vanhoja eloja.
Tunnet karjan kiiltokarvan,
Utarilla uhkuvilla,
Tuhatkunta sarvipäätä.
Huoli en mainita hepoja,
Vetäjiitä, juoksijoita,
Väkeviä, välkkyviä —
Lie niitä satasen verran.
Mut olen parasta vailla:
Kotini valoa vailla,
Lieteni lämmittäjätä,
Jolle kaikesta jakaisin,
Lahjoistani, lauluistani.

TAINA.

Tuota on kumma kuullakseni!
Kun olet kuulu loitsijaksi,
Niin mikset kevättä kiehdo
Sylihisi, rinnoillesi
Iäksi ilonpitoon?
Miksi, nähtyäs ihanan,
Hellyt, pehmenet kuin lapsi?
Narri mies on naimatonna
Nuorten naisien keralla.
Ken lie urhoksi kyhätty,
Vasta on urho naituansa,
Viisas vaimon saatuansa.
Ota vaimo, Väinämöinen.
Ei ole tytöistä puute
Kalevalassa, Pohjolassa
Eikä Joukolan joella!

VÄINÖ.

Olisitko oikeassa,
Jalo Joukolan emäntä.
Tehkämme tukeva liitto,
Väinöläiset, Joukolaiset!
Ei veroja eikä verta,

Ei sortoa, ei sotia —
Rakkauden, rauhan liitto
Väinön ja Joukolan välillä!

TAINA.

Tässä tarjoan käteni.

VÄINÖ.

Käsi kättä vahvistavi.
Ylentäen haarikan.
Kalevaiset, Joukolaiset!
Juokaamme sovintosarkka,
Ystävin elääksemme
Kuin saman emosen lapset!
Vieretysten viljelkämme
Näitä pohjolan periä!
Kylmän ja pimeän valta
Voittakamme yhteisvoimin!

Kansa kertaa viimeisen säkeen. Väinö ja Taina
käyvät keskustellen perälle.

PELLERVO (Koukille).

Tämä miellyttää minua;
Niin saloja valloitamme
Sutten, karhujen käsistä!

KOUKI.

Tätä liittoa epäilen —
Liittoa susien kanssa!

PELLERVO (osoittaen Ainoa).

Tuota lastako sudeksi —

KOUKI.

Mutta Kirrin? —

PELLERVO.

Kesytämme.

Siirtyvät puhellen perälle.

KIRRI (syrjässä).

Kautta kosken vaahtoharjan!
Tämä liitto on kavala
Juoni vasten Joukolata!

AINO (lähestyen Kirriä).

Juo, Kirri, sovintosarkka!
Miksi paisut noin pahaksi?

KIRRI.

Minä juon käärmehen kähyjä
Kostoksi kohisevaksi!

AINO.

Olet julma, Kirri! — Väistyn.

Kirrikin väistyy erään puun varjoon, jossa seistä
murjottaa nurjana.

AINO (itseksensä).

Mihin nyt tyttönen menisin?
Kaikki on niin kummallista.
Kirrikin pahalla päällä.
Väinö! — hän on ihme aivan.
Niin vetävä, kiehtovainen.
Miksi kuitenkin vapisen?

Väinön riemu Kirrin tuska,
Väinön tuska Kirrin riemu.
Miksi? — tuota en käsitä.
On kuin kiskoisi minua
Toinen sieltä, toinen täältä.
Tietäisinkö mitä tahdon,
Mitä toivon, mitä tunnen!

VÄINÖ (Tainalle).

Toit minulle turkiksia.
Annan sulle vastalahjan:
Helmyet merensiniset,
Vitjat kullan viipaleiset.
Ne jos annat Ainollesi,
Iloitsen ikäni kaiken.

TAINA.

Lahjasi on meille kallis,
Joukolan ylevin aarre.

VÄINÖ.

Aarre sulla on ylevin
Armas Aino tyttäresi.

TAINA.

Mutta on poikakin minulla,
Nuori, villi Joukahainen,
Jolla on veressä vaino.
Hän on Aionkin isäntä.
Isä on vanha vaivaloinen,
Emon valta on vähäinen,
Jouko on nopsa ja utala.
Hänet voita laulullasi!
Nuoret voitti: kaikki voitti.

VÄINÖ (erikseen).

Jouko — nuori kiihkomieli,
Salajuonien kutoja,
Salajousen jännittäjä,
Kerskuja, pönäkkä, narri —
Tuhma on oma tuhonsa!

Tainalle:

Joudu, Taina, tyttöinesi!
Näytän teille puun parahan,
Jolla kukkuua käkeni:
Se on tuskieni tulkki,
Ilonikin ilmoittaja.

TAINA.

Tule, Aino tyttiseni!

Aino seuraa hajamielin.
Käki lie kesympi täällä
Väinön laulujen likellä:
Kukkuua ihanan onnen.

Väinö, Taina ja Aino väistyvät oikealle.

KIRRI (silmillään vakoillen Ainoa).

Tuonne se pakeni Aino. —
Voi minua mieletöntä!

Tanssijoita siirtyy kisakentältä etualalle.

KYLLI.

Itke, Kirri, ja kiroa!
Aino on vene vierimässä.
Väinö ei vähällä heitä

Sydämmen sytyttäjäänsä.
Hän ajaa kuin aurinkoinen
Aamutähteä jälessä,
Kunne saapi sen syliinsä.

YLLI.

Taikka taivahan ulappa
Upottavi tähti raukan.
Niin voipi tytölle käydä
Paetessa partasuuta.

KIRRI.

Pois utalat ennustajat!
Itse joudatte jokehen.

KOUKI.

Mitä pullikka puhelet
Kalevalan kaunihille!

KIRRI.

Kaunis on kaskessa kanto!

KOUKI.

Olet mies pahan sisuinen.

KYLLI.

On sillä sakea sappi,
Joka kultansa kadotti.

KIRRI.

Ei ota mun kaunistani,
Ei hyvällä, ei pahalla —
Vanha Väinö ei ikinä!

PELLERVO.

Väinö on nuori vanhanakin:
Rautatammi ei rapistu.

SIIRA.

Tässä on sarja sulhasia:
Itko, Pitko, Tiira, Siira.
Reima miehiä jokainen.
Kaikilla on meillä naiset:
Airi, Mairi, Hemmi, Lemmi,
Kaikki Joukolan joelta,
Kevätjuhlan kukkasias.
Tänne jätte, eikö totta?

AIRI.

Totta, jos hyvin pidätte.

SIIRA.

Ei se suistunut sudelle,
Joka suistui sulhaselle.

AIRI.

Jätä jo, Kirri, musta mieli!
Vieras vaimoksi parempi.
Lepytä Suvannon tyttö,
Vie se keikkuen kotihin.

KYLLI.

Se se joutuisi sudelle,
Joka Kirrin kumppaniksi!

KIRRI (viskaa simakannusta Joukolan tyttöjen päälle).
Tuossa tyttö turvakoille,
Jotka pettävät pesänsä —

Silmille rupainen sima!

Suvantolan väki karkaa Kirrin kimppuun.

PELLERVO (välittäjänä).

Heretkätte, heittäkätte!
Paha ei ruoskien parane.
Ei sovi Suvannon miesten
Hosua humalapäistä.

KOUKI.

Tämäpä Remusen poika
Se ensin nujakan nosti.
Me kun muut sovuksi joimme,
Hän se viskeli vihoja. —
Kehno moista kärsiköön!

KIRRI.

Oma on mieleni minulla.
En punatulkkana turise
Enkä tee tiasen lailla,
Muiden tahtoa totellen:
Teen mitä hyväksi tunnen
Itse ilman neuvomatta.

KOUKI.

"Teetkö min hyväksi tunnet?"
Kysyi koira ilvekseltä.
Vastineeks' soi ilves koiran. —
Sanopa, äkäinen ilves,
Kenen on valta näillä mailla,
Metsänskö vai pellon valta? —
Koska noin pelmuat pahasti.

KIRRI.

Ei ole vapaitten valta,
Kosk' ei kestä keikkumista.

KOUKI.

On valon ja päivän valta,
Joka ei riitoja rakasta.
Kesyvät kulkevat vapaina,
Villit kiinni kahlemissa.

KIRRI.

Vain et riitoja rakasta!
Tulin tänne, niin osoitit:
"Tuolla on takana Kirri,
Joukolaisten joukon jatko!"

KOUKI.

Se oli totta leikitellen.

KIRRI.

Vielä näyttelen tosia,
Toimitan tuhat susia
Karjanne kadottajaksi,
Sukunne surmaajaksi,
Valtanne vajottajaksi!

PELLERVO (tynesti).

Jo lopeta loitsintasi.
Noita ei vapise Väinö.
Laulu on mahti näillä mailla,
Viisauus urosten miekka.
Ei yön, ei petojen uhka
Säikyttä Suvantolaista.

Ukko on urosten turva,
Suoja kaiken viljelyksen.
Hän se julki julmurista
Tehdä voi tasaisen miehen,
Hämpä voi verenhimoisen
Maahan paiskata poroksi!

KOUKI.

Kuulitko, kopea kukko!

KIRRI (paiskaa Koukia poskelle).

Tuossa tillikka sinulle,
Jotta et nousisi nokalle!

KOUKI (tarttuen Kirrin kurkkuun).

Kurja mies — sinut lopetan!
Pojat, karhunkeihäs tänne!

Joukko metsämiehiä kokoontuu yhteen rytyyn.

PELLERVO (menee häätäen väliin).

Heretkätte, kun sanonkin,
Heretkätte joutavasta!

NUORI JOUKO (syöksähtäen äkkiä vasemmalta).

Väistykätte, Väinöläiset,
Kirriä kurittamasta!

Rehennellen:

Tässä on tulinen miekka,
Jolla puollan poikiani,
Isketän joka ikistä,
Joka päälle pakkaupi
Halki pään, läpi sydämmen,
Että maksa maalle käypi.
On tässä urosten verta,
Kymmenenkin miehen verta!

KOUKI (kiihkossa).

Varjele, vakainen luoja,
Ettemme kurista kourin
Tuota tuhman röyhkeätä! —

PELLERVO.

Tuolta on tulossa Väinö! —

KIRRI (vetäen Joukoa syrjään).

Kuule, veikko, kun sanelen! —
Tuolta Väinö väänteleikse,
Käypi siskosi sivulla. —
Laululla hänet lumosi,
Hänet ja hyvän emosi,
Häpeäksi heimollesi.
Nyt varusta voittosille —
Lauluin taikka miekoin — muista!

Jouko ja Kirri jatkavat syrjässä keskustelua. Väinö,
Taina ja Aino tulevat oikealta, Aino edellä. Väinö
kääntyy keskustelemaan Koukin ja Pellervon kanssa.

AINO (juosten veljensä luo).

Jouko, viljon veljyeni!
Tulitkin kevätkisoihin.

NUORI JOUKO (jurona).

Tulin, sisko, turvaksesi.
Voi siskoni, voi emoni!

TAINA (läheten Joukoa).

Ei ole syytä voitotella.
Enemp' on ilohon syytä.

AINO.

Miksi näytät noin tyllyttä?
Toitko myrskyn tullessasi?
On kevät, olethan nuori.
Miksi et iloita voisi?
Tunnetko tuon vienon tuoksun,
Jota tuuli lennättävi?
Se on kukkien rukous,
Että ei vihuri veisi
Luonnolta kevätiloja —
Minunkin rukoukseni.

NUORI JOUKO.

Olet lapsi neuvojaksi.
Anna huolia urosten.

Alkaa käen yhtäjaksoinen kukunta.
Väinö sekä kansa paljastavat päänsä.

AINO.

Veljyt, kuulehan käkeä!

VÄINÖ.

Kukkuos, kevätkäkeni,
Öin, päivin, illoin ja aamuin
Ihaniksi ilmojamme,
Mieluisiksi metsiämme,
Rahaisiksi rantojamme,
Viljaisiksi vainiomme!
Kukkuos vihaiset mielet
Rakkahiksi, rauhaisiksi
Suomen suurelle suvulle!

Kaikki kattavat jälleen päänsä.

NUORI JOUKO (astuu röyhkeästi Väinön eteen).

Terve, vanha Väinö! — Tässä
Näet nuoren Joukourhon!

VÄINÖ.

Terve, terve, nuori Jouko!
Sima ja iloinen seura
Tääll' on vierasten varalla.

NUORI JOUKO (kuin edellä).

En simoja, en iloja
Tullut täältä etsimään.
Vaadin Väinön suurisuisen
Laulusille, voittosille.
Kautta nuoleni sulitun,
Kautta miekan mieluisimman
Vannon Väinön laulavani
Suin sytehen, päin savehen,
Parrasta Puhurin suohon!

Levottomuutta. Väinöläiset tarttuvat aseihin;
Jouko ja Kirrikin tempaavat miekkansa.

VÄINÖ (tyyneesti).

Pankatte levolle miekka!
Käyttää rosvokin asetta,
Mieltä vaan on urhon päässä —
Lauluin nyt sotia käymme.

TOINEN NÄYTÖS.

ENSI KUVAUS.

Joukolan suuri savupirtti. Perällä ovi. Oikealla avotakka, vasemmalla pitkä pöytä sekä kasinkivet, joilla SINIKKA jauhaa. NUORI JOUKO ja KIRRI varustelevat aseitaan. TAINA kehittää värttinällä, AINO pesee astioita.

KIRRI.

Jos jotakin unohtaisit,
Voisin syrjästä sysätä
Suuhusi sukevan mutkan,
Johon Väinö vierähtäisi
Kuin ovela Hiiden hirvi.

NUORI JOUKO.

Tulla voit todistajaksi,
Vaan et neuvonantajaksi:
On älyä itselläni
Vaikka Väinönkin varalta.

KIRRI.

Sanoin vaan sitä sanaksi;
"Jos" sanoin ja jos on jos.

SINIKKA (syrjässä).

Sen tuhannen venkaleita!
"Jos on jos!" Mut jospa hiisi
Toisi teille surmaa viisi.
Orja tässä kiertää, jauhaa,
Saapi tuskin öisin rauhaa.
Syöjätär jos öisin, söisin
Teistä lihan luista öisin!

NUORI JOUKO.

Orja ryökälekö siellä! —
Kirri, myrkytitkö nuolet?

KIRRI.

Tein sen.

NUORI JOUKO.

Jos aseissa Kouki
Vastahamme rynnistäisi —

KIRRI.

Nuolen saisi, siihen jäisi.
Sivaltaisin sitte miekan,
Pään pahalta pirstoaisin.

SINIKKA (syrjässä).

Mut jos luutuisi kätesi,
Menettäisit itse pääsi!

NUORI JOUKO.

Jousi matkahan ja miekka,
Se on tietty, miehen merkit.
Mut paras ase on loitsu,
Jota kuulevat jumalat,
Vapisevat luonnon voimat.

SINIKKA.

Piimäparran viisautta!
Kavahda, kavala Jouko,
Ei sinua Väinö väisty.
Sun manaa hän maan omaksi,

Jottet nouse nostamatta
Kotias kohentamaan!

Muut säikähtyvät.

NUORI JOUKO (tarttuen orjaan).
Sinut, sen kirottu orja,
Lyön liivaksi, maan mäsäksi,
Jollet suutasi tukitse!

Orja valittaa.

KIRRI.
Kurista katala riepu!

AINO.
Ei sovi sinulle, veikko,
Käydä orjahan käsiksi.

KIRRI (syrjässä).
Se on tyttö — aina armas!

NUORI JOUKO.
Olet, sisko, oikeassa.
Henkipattosen pelastit.
On sotia suurempia
Käydä nuoren Joukahaisen —
Ei orjan opettaminen.

TAINA.
On salossa saartamista
Pelloksi ja niittymaaksi,
Kirvehen ja kuokan työtä.
On susia, karhujakin,
Ne kukista kankahilta,
Että ei katoa karja
Eikä lapset laitumilta.
Niissä voimasi osoita
Kuin väkevä Suvannon urho —
Se on sankarin tekoa!

NUORI JOUKO.
Säästä jo, emo, sanasi
Väkevästä vääntäjästä!
Etkö aavista tuhoa?
Päivän matkan päässä on Väinö
Peltoinensa, niittyinensä:
Kalat on katoamassa,
Otukset vähenemässä
Kaskitulten tuprutessa.
Vieläkö minun pitäisi
Riistametsät maahan lyödä?
Minunko ajaa orava
Oksalta iloitsemasta,
Rikkoa repojen rauha,
Kontion kotielämä,
Pyyt ja metsot pyörrytellä,
Puut tuhaksi polttamalla?
Niin itse Tapion valta
Kukistuisi kunniatta
Isien iki saloilta.

VANHA JOUKO on edellisen puhussa kalakontti selässä astunut
sisään ja ripustanut kontin viilekkeistä ovenpieleen seinän
koukkuun; istuu pitkän pintapöydän päähän.

VANHA JOUKO.

En kehoita kaskimaaksi
Saloja kukistamaan.
Kalanpyynti, metsänkäynti,
Ne minulle mieluisimmat,
Niillä ne eli isätkin,
Etköpä sinäi eläne. —
Mut elä sopua sorra
Väinön ja itsesi välillä.
Suloinen on rauhan riista,
Makea sovinnon malja.
Niist' on nouseva kotisi,
Vaan ei vainon pyörtehestä.

NUORI JOUKO.

Oi isoni, oi emoni!
Ei nyt verta vuodatella.
Väinön laulut, Väinön maine,
Ne minua ahdistavat,
Jott' on pääni pälkähässä —
Laulan öilläkin unissa.

VANHA JOUKO.

Väinön laulut — Väinön maine!

TAINA.

Vedä et vertoja hänelle! —
Olet lapsi laulajaksi
Suuren laulajan keralla.

NUORI JOUKO.

Heikko on emoni usko.

AINO (harkiten itsekseen).

Veljenkö laulajaksi! —
Väinön kanssa voittosille? —
Illoksiko vai suruksi? —
Suruksi koko suvulle.

KIRRI.

Miksi, Aino, noin epäilet?
Miksi aavistat pahoja?
Etkö voisi nyt iloita
Tuumistamme urhokkaista?

AINO.

Suon teille suvisen ilman,
Vaan ei myrskyt vallassani.
Tuolla on ihana ranta,
Tyyni, kaunis lummepauni. —
Siell' olen istunut kivellä. —
Mutta mies sota-oritta
Viepi vettä sotkemaan: —
Vesi on samea, synkkä,
Siihen ei kuvastu kukka,
Lehto eikä päivän silmä —
Miksi ei vesi iloitse?

NUORI JOUKO.

Aika on veden iloita,
Kun on orhi uitettuna.
Aika naisten naureskella,
Kun on voitettuna Väinö.

AINO (jatkaa).

Taikka tuolla on ulappa,
Tyyni, kirkas; allu uipi
Siellä joutsenen keralla.

Soutelen minäkin siellä,
Vieno tyttö venhosessa,
Ihanuutta ihmettelen:
Taivas yllä, taivas alla,
Kummallakin kultakehrä,
Välillä ihana ilma,
Rannat kaikki rauhalliset,
Puu ei nuoku, leht' ei liiku,
Linnut vaan visertelevät;
Mieleni mesiherana
Lauluksi solahtelevi,
Rannan kaikua tavaten. —
Mutta äkkiä idästä
Ratkeaa rajua vihuri,
Pilven tönkän työnnältävi
Päälle järven rauhallisen: —
Nyt sohina, nyt tohina
Yllä, alla ankarasti;
Ves'sihinä, ves'sähinä,
Aaltojen vihainen virta.
Minä lapsi tyynen lammen
Kalpeana kaarittelen
Kotirannan ruohikkoon —
Jollen vierähdä vetehen.
Miks'ei päivä maille pääse?
Miksi en ilosta laula?

NUORI JOUKO.

Aika on auringon näkyä,
Kun on myrsky mailta mennyt.
Aika tyttöjen iloita,
Vihollisen voitettua.

KIRRI.

Luota, Aino, veljyeesi!
Kuuletpa hänessä miehen,
Jok' on suustansa sulava
Eikä taidossa takellu.

TAINA (tarttuen Nuorta Joukoa käteen).

Sanon, kuule poikueni:
Jätä hurja kilpakiihko,
Sammuta vihainen mieli.
Kestä et Väinön viisautta,
Käypi kuin kevätlumelle:
Päivän kanssa taistellessa
Masentui se maan rakohon.
Talven puolesta sinäkin,
Kuin Puhurin julma poika
Taistelet kevättä vasten,
Viisautta, viljelystä,
Suvituulen mieltä vasten.

NUORI JOUKO.

Sepä on mies kovin ylevä,
Se Suvannon suurisuinen:
Naisen mieli on matala,
Senkin tyyten tyhjenteli
Viekkahilla virsillään.

AINO.

Jouko, veljyeni!

NUORI JOUKO.

Poistu,
Sisko! Sin' et tunne tuota,

Minkä loi kevät minuhun,
Mustan kiihkön.

AINO.

Sit' en tunne.
Tunnen vaan oman tilani.
Ajattelehan orasta,
Hangen alla uinuvata.
Se kevättä vartoi, vartoi,
Toivoi putkelle puheta,
Kukkiakin päivän alla,
Nauttia kevät-iloja.
Niin tulikin keito kevät,
Päivin paistoi, öin pakasti,
Söi orahan onnen toivon,
Ilon kuihdutti kukalta.
Niin uneksin, niin odotin,
Niin olen pettynyt minäkin.

NUORI JOUKO.

Heitä jo lapsien tarinat!

AINO (jatkaa).

Ajattele aurinkoa,
Joka aamua odotti,
Päästäksensä päilymään
Maan vesille, viertomaille,
Maan saloille, sammalille,
Eläimille, ihmisille.
Tuota toivoi ja odotti.
Mut oli ylennyt maasta
Inha usva taivahalle.
Se pimitti päivän silmän,
Aurinko sumuhun nukkui. —
Niin on mieleni minunkin,
Unelmani usvan alla.

NUORI JOUKO.

Pelkosi on joutavata,
Turinata tuhman linnun.
Ei sovi tuot' urhon kuulla,
Vesi ei olvesta vetele.

AINO (jatkaa).

Ajattele kevät pääsky,
Tullut tänne muilta mailta,
Kuvannut vihantanurmen,
Lehtiä ja kukkasia,
Tuulta lemmen lämpimätä,
Pesän pehmoisen tekoa.
Mitä on tavannut täällä? —
Karkean lumivihurin,
Tuulen tuiman ja purevan.
Minäkin, poloinen pääsky,
Kevättäni kaipaellen —
Sinä valmistat vihurin.

KIRRI (heltyneenä).

Haastat silmäni vesille. —
Jouko, heitämmekö retken?
Rakennammeko sopua
Väinön ja Joukolan välille?

NUORI JOUKO (ärtyneenä).

Senkö on kevät sinussa
Herättänyt heikon mielen,

Jotta naisten narina
Sammutti sotahalusi?
Jää kotihin kurja, raukka,
Piile kannon juuren alle,
Tonki siellä mäyrän kanssa,
Multakärsä Kirri, tonki!
Lähden yksin.

KIRRI (raivostuen).
Solvaisetko?

Julma Jouko, solvaisetko?
Tahdotko tapella ensin?
Nyrkillä tai tapparalla?

Nostaa kätensä, vasen nyrkissä, oikea tapparassa.

NUORI JOUKO.
Vaikkapa tuliterällä.

Sinikka nauraa kamalasti, mutta säpsähtää omaa
nauruansa. Taina ja Aino välittävät riidan.

TAINA.
Taatto auta tappeluista!

KIRRI (hillittyneenä).
Jos ei siskoas olisi,
Näyttäisin mihinkä pystyn.

VANHA JOUKO (vakaisesti).
Kuulkatte, pojat, tarina! —
Riitelivät sorsanpojat
Kotirannan kaislikossa.
Niin tuli topakka kyttä,
Rantoja se hiipi, hiipi.
Mut sit' ei näe sorsanpojat,
Riidellä rapistellessa.
Kyttä jousensa viritti,
Sihtas, tähtäs — laukaisi: —
Siihen sorsanpojat sortui.
Sopikatte, sorsanpojat!

KIRRI (Nuorelle Joukolle).
Kättä anna, veikko!

NUORI JOUKO.
Tässä.

KIRRI (vetäen Joukon syrjään).
Tietäisit mitä minussa
Herätti kytevä kevät:
Kaksi kiihkoista halua
Talven kaiken hautunutta
Niinkuin koski kohvan alla:
Raju rakkaus on toinen,
Taudin kuumeisen tapainen;
Toisen on nimi musta mieli,
Rakkauden synkkä varjo.
Ne nyt reutovat minussa,
Johtavat joka tekoa.
Milloin hellyn niinkuin tässä,
Aino kun satutti sanoilla.
Taikka kolkkona epäilen,
Toivotonna, vaikka lemmin —
Silloin kiihdyn katkeraksi,
Satelen vihasanoja
Niinkuin suolan järkäleitä,

Joita haavoihin hajotan
Suosimatta, säälimättä,
Vaikk' olis vamma vaivaisella,
Sitäkin kirvellyttäisin.

NUORI JOUKO.

Se minunkin mieleheni.
Säälisitkö, heltyisitkö,
Et ikinä naista saisi —
Saisit naurun, pitkän pilkan.
Sen sylihin suostuu nainen,
Ketä on pelätä pakko.
Kuka on ankara ja kumma,
Sen etehen antauvi
Hän kuin laakso vuoren alle,
Nöyrin, notkahtavin mielin.

KIRRI.

Oletpa kokenut koira,
Kun tunnet otuksen oikut.

NUORI JOUKO.

Tunnen vieläkin enemmän:
Kun tulet todistajaksi
Voimistani, voitostani,
Kun kukistan Väinämöisen,
Niin voit urhona palata
Keralla parahan urhon,
Olet yksi kummemmista,
Voitat tyttöjä tukulta,
Väistät rinnaltasi Väinön,
Mustan mielesi valostat.
Eikö totta?

KIRRI.

Totta lausut.
Väinön, juuri Väinön soisin
Manan eukolle vävyksi. —
Kanssas lähden.

NUORI JOUKO.

Kelpo Kirri.
Lähtekämme!

VANHA JOUKO.

Kuule, poika!
Minuss' ei kevät herätä,
Ei haluja, ei himoja.
Herätti toki kipuja,
Tuskia unettomia
Ilmoja ennustamaan;
Muistoja herätti monta
Nuoria varoittamaan:
Menet kerskaton sotahan,
Silmäpuolena palajat.

NUORI JOUKO (halveksien).
Höpiset, isäni vanha!

Keskustele Kirrin kanssa.

SINIKKA (syrjässä)

Kevät! — näytithän minulle,
Kuinka kahlehensa luonto
Katkoi, pursuten, poristen
Vapahasti, vallatonna. —
Miksi et minua, kevät,

Päästä orjan pälkähästä?
Ikävän herätit hurjan,
Tuskan toivottoman, kurjan.

Epätoivoisesti.

Orja raukan on elämä
Kuin polulla ruohon silmän,
Poljettuna, sorrettuna.

NUORI JOUKO (äkisti).

Niinkuin nuoli päätös lensi.
Hyväst', äiti!

TAINA.

Poikueni!

Kuulehan keväimen kieltä
Äitisi sydämen kautta!
Syvältä kuin talven alta
Toiveheni tulvehtivat:
Soisin vuotavan metenä
Lasteni perintömaitten,
Kukkivina, marjavina,
Viljoina vihottavina —
Itse unena unhottuisin.
Kuulisinko suut sulina
Rakkautta rallattavan,
Kuuluttavan kunniata
Lasteni kotipihoilla —
Itse kuin kaste katoaisin.
Joukoseni, poikueni!
Riistäisitkö nyt minulta
Toivoni toteumasta?
Äitisi suruilta säästä!
Jos menetkin Väinön maille,
Tee sopu, rakenna rauha.
Päätä se lujalla mielin!

NUORI JOUKO.

Oi, emoni, kantajani!
Tunne mieleni tukala,
Niin et vaadi vaikeinta.
Maan sydäntä routa särki,
Minun mieltäni pakotti
Kaiken talvea ajatus,
Outo, katkera ja kolkko.
Kevätlämmin hautoi roudan,
Vapautti luonnonvoimat,
Riihottomat, vallattomat
Tulvina tuhoamaan, —
Kirren alta kyyne herätti.
Niin minunkin mielessäni
Keväthelle, tuuli, kaste
Herätti himojen tulvan,
Hävityshaluisen parven,
Villimmän kuin metsän karja
Janoisena, nälkäisenä —
Herätti käteisen kyynekin:
Sen sihinä, sen sohina
On vereni vellotellut,
Etten voi levätä ennen
Kuin olen laulanut Väinön
Suin sytehen, päin savehen,
Parrasta Puhurin suohon.

VANHA JOUKO.

Kateus syö miehen mielen,

Että ei tuhoa tunne.
Luonto on luettavasi,
Elämä opittavasi.
Työtä tehden tyynin mielin
Viisastut iän keralla.
Työ, sovinto — —

NUORI JOUKO (halveksien).

Tuota kuulen!

Tyyntä tuopi kerran hauta.
Viisautt' on itselläni,
On himoja kiihkoisia.

TAINA.

Sitä jo pelkäsin sinusta,
Kun olit piennä piimäsuuna:
Perho kun kukilla pelmi,
Silvoit sen ohuet siivet;
Rastahan pojat sokeat
Viskoit virtahan pesästä,
Et suonut emon iloita.
Nähtyäs iloisen lapsen,
Sitä viskelit vihalla,
Iloitsit kun näit sen itkun. —
Tuota jo varoitin silloin.

VANHA JOUKO (Tainalle).

Annahan pojan kokea,
Päästä lentohon lepakko.
Kylän ansat on opiksi.
Päästä, sanon.

TAINA (Joukolle).

Mennös, mennös!

AINO.

Jouko, Jouko!

KIRRI.

Rientäkämme!

NUORI JOUKO (ylpeästi).

Hyvä on isoni tieto,
Emoni sitäi parempi,
Oma tietoni ylinnä!

Jouko ja Kirri lähtevät.

SINIKKA.

Vastahasi, julma Jouko,
Surmaksi susimeteli!

TOINEN KUVAUS

Metsätie.

NUORI JOUKO.

Tässä on parahin paikka:
Siellä suo, vetelä täällä,
Keskellä tasainen tanner.
Tästä on tapa hänellä
Käydä Ilmarin talossa
Näissä päivin.

KIRRI.

Mies keralla,
Kun hän käypi kukkumassa.

NUORI JOUKO.

Sano: ulvomassa! Kilvan
Huutavat saloja pitkin,
Jotta kansa kummastuisi,
Kertoisi ja kuuluttaisi
Mainetta mokoman miehen,
Vallanpyytäjän pahimman.

KIRRI.

Lausunut on laulavansa
Suloksi vesille, maille,
Ihmisten muka iloksi.

NUORI JOUKO.

Luota tuota!

KIRRI.

Että mettä
Keittävät koskessa kuohut.
Minkä lie iloksi pyylle
Metsämiehen piipotukset.

NUORI JOUKO.

Hah, ha ha! sen lausuit totta.

KIRRI.

Mutta sillä on ukolla
Tietojakin, taitojakin.

NUORI JOUKO.

Tietojako, lausut?

KIRRI.

Enkä.

Tarkoitan: jokainen meistä
Tietomies on laatuansa.

NUORI JOUKO.

Jokainenko, lausut?

KIRRI.

Enkä.

Tarkoitan: kukin etevä
Mies, itse ajatteleva
Urho, sankari tai noita
Jotakin tajuta voipi
Uutta muille ja minulle,
Kun annaikse aatoksihin:
Niin miks'et sinäkin voisi,
Mies etevin näillä mailla?
Päästele sitä sanoiksi,
Mikä on aito joukolaista,
Mist' olet vakava, varma.

NUORI JOUKO.

Neuvotko minua?

KIRRI.

Enkä.

Tarkoitan, ett' innostuisit,
Siksi ärsytän sinua.

NUORI JOUKO (huitoen ja reutoen).

Innostuisinko? — — — se sattui!
Nyt olis paininta parahin.
Se veriä liikuttaisi. —
Käymmekö käsiryshyn,
Kirri!

KIRRI.

Niinkuin aika poika!
Vyöltä vaiko rinnuksista?

NUORI JOUKO (käyden käsiksi).
Rinnuspaini! — Täm' ei tepsi.
Vyöltä! — Täm' on vankempata. —
Heilauta!

KIRRI.

Keikauta!

NUORI JOUKO.
Nuoremp' ensin!

KIRRI.

Kopsis!

NUORI JOUKO.
Ropsis! —
Tuossa kinnerit sojossa.
Mihin pystyt?

KIRRI.

Päästä! —
(noustuaan)
Vielä!

NUORI JOUKO.
Koita!

KIRRI.

Kopsis!

NUORI JOUKO.
Ropsis!

KIRRI.

Eipä. —
Kopsis!

NUORI JOUKO.

Ropsis! — Toisen kerran!
Siin' on poika pempullansa.

KIRRI.

Kolmas kerta! Päästä!

NUORI JOUKO.

Nouse!

KIRRI (noustuaan).
Annahan hövellän hiukka.

NUORI JOUKO.
Läähätät kuin lahnan poika
Katiskassa.

KIRRI.

Kolmas voitto
Miehen voitto.

NUORI JOUKO.

Koita, koita!

KIRRI.

Nyt käsiksi!

NUORI JOUKO.

Rimpuelet!

KIRRI.
Loiskis!

NUORI JOUKO.
Roiskis! — Tunnustatko,
Ett' olet kumottu karhu?

KIRRI.
Mies olet juukelin jämäkkä!
Salolta kuuluu säestettyä laulua.

NUORI JOUKO.
Nyt on kuumakin vereni.
Pelvotonna — — —

KIRRI.
Kuule! — Kuule! —
Hoilotusta —

NUORI JOUKO.
Tässä tiellä
Istun, varron enkä järky. —
Vastahani istu, Kirri!
Lyökämme käsi kätehen,
Laulakamme! Kirri, säestä!

KIRRI (istuu polulle Joukon vastapäätä).
Vetelehän! Kyllä koitan.

NUORI JOUKO (laulaa käsi kädessä Kirrin säestäessä).
Laulu on Lapista tuotu,
Kesäpeuran kielen alta,
Talvisen vasikan suusta,
Lapin lintujen nokasta.

VÄINÖ (tulee Koukin keralla oikealta).
Kenen soi kujerrus täällä?
Kuka on kurja tielle käynyt?

Jouko ja Kirri kavahtavat seisaalleen.

NUORI JOUKO.
Mie olen nuori Joukahainen.
Mit' olet sukua itse
Kurjanlaista?

VÄINÖ.
Kun liet nuori,
Niin väistäite vanhempata.

NUORI JOUKO (rehentelevästi).
Vähä on vuosista väliä.
Tietävämpi tielle jääpi.
Lienet vanha Väinämöinen,
Niin lähdemme laulusille.

VÄINÖ.
Mitäpä minusta liene.
Ain' olen elellyt näillä
Kotipellon pientarilla,
Kuunnellut kotikäkeä.
Vaan jos kuitenkin halajat,
Sano mit' ylintä tiedät.

NUORI JOUKO (yhä kiihtyvästi syytäen).
Tiedänpä minä jotakin:
Räppänä on liki lakea,

Kiuasta liki on lieska,

Hyvä on hylkehen eleä;
Luotansa lohia syöpi,
Sivultansa siikasias.
Siiall' on sileät pellot,
Lohella laki tasainen;
Hauki hallalla kutevi;
Ahven arka, kyrmynsiska
Syys-ajat syvällä uipi,
Kesät rannalla kutevi.

Vielä tiedän muunkin tiedon:

Pohjola porolla kynti,
Etelä emähevolla,
Takalappi tarvahalla,
Pitkät on puut Pisan mäellä,
Hongat Hornan kalliolla.

Kolme on koskea kovinga,
Kolme järveä jaloa,
Kolme vuotta korkeata
Tämän ilman kannen alla:
Hämeheks' on Hälläpyörä,
Katrakoski Karjalassa,
Ei ole Vuoksen voittanutta,
Yli käynyttä Imatran.

VÄINÖ.

Lapsen tieto, naisen muisti,
Ei ole partasuun urohon
Eikä miehen naisekkaan. —
Sano syntyjä syviä!

NUORI JOUKO (syytäen).

Tiedän mä tiasen synnyn,
Tiedän linnuksi tiasen,
Kyyin viherän käärmeheksi,
Kiiskisen veden kalaksi;
Raudan tiedän raukeaksi,
Mustan mullan muikeaksi,
Varin veen on vaikeaksi,
Tulen polttaman pahaksi.

Vesi on vanhin voitehista,
Kosken kuohu katsehista,
Itse luoja loitsijoista,
Jumala parantajista.

Vuoresta vetosen synty,
Tulen synty taivosesta,
Raudan alku ruostehesta,
Vasken kanta kalliosta.
Mätäs on märkä maita vanhin,
Paju puita ensimmäinen,
Hongan juuri huonehia,
Paatonen patarania.

VÄINÖ.

Muistatko mitä enemmän.
Vain jo loppuivat lorusi?

NUORI JOUKO.

Muistanpa ajan mokoman,
Kun olin merta kyntämässä,
Meren kolkat kuokkimassa,
Kalahaudat kaivamassa,

Sydänveet syventämässä,
Lampiveet on laskemassa,
Mäet mylleröittämissä,
Louhet luomassa kokohon.

Viel' olin miesnä kuudentena
Tätä maata saataessa
Ilmoa suettaessa,
Ilman pieltä pistämässä,
Taivon kaarta kantamassa,
Kuuhtua kulettamassa,
Aurinkoa auttamassa,
Otavaa ojentamassa,
Taivoa tähittämässä.

VÄINÖ.

Jo varsin valehtelitkin!
Ei sinua nähty, kuultu
Tätä maata tehtäessä,
Taivasta asettaessa.

NUORI JOUKO (röyhkeästi).

Kun ei lie minulla mieltä,
Kysyn mieltä miekaltani.
Laulaja laveasuinen,
Tartu kalpahan käsiksi.

Vetää miekkansa; Kirri samoin.

VÄINÖ.

En noita pahoin pelänne
Miekkojasi, mieliäsi.
Toki en kanssasi katala
Lähde miekan mittelöön.

NUORI JOUKO (yltyen).

Ken ei käy kalpahan käsiksi,
Sen minä siaksi laulan,
Panen semmoisen urohon
Sen sikäli, tuon tākäli,
Läävän nurkkahan nutistan!

KOUKI (syrjästä).

Tuotako suvaitset, Väinö?
Ota miekka, lyö muruksi!

VÄINÖ (Joukolle, alussa tynnosti, sitte kiihtyen).

Tuota varroinkin sinulta:
Ylpeyttä yllin kyllin,
Itseluuloa isosti,
Raakuutta rajattomasti.
Vaaksan tietoja varalla,
Peninkulma kerskausta;
Kuntoa mättähän korko,
Vuoren korko röyhkeyttä;
Muistotietoja murunen,
Viisautt' ei viivan verran;
Pilvi kunnianhimoa,
Kateutta suon syvältä;
Koko hinkalo valetta,
Totta vain torajyväksi.
Ketun on sulla viisautta,
Alhaista eläimen mieltä,
Mutkikasta, juonikasta,
Ei ylevän ymmärrystä,
Suden on himo sinulla,
Raateleva, kurja, raukka,

Ei ylhäinen lemmen into.
Olet kuin kateinen koira,
Kiertelevä, kaarteleva,
Vaan et kunnan kilpaveikko.
Etkö nyt häpeä häijy?
Etkö vaivainen vajoa
Maan mutahan, suon sisähän?
Vaivu, vaivu!

NUORI JOUKO (hätäyneenä).

Auta, Väinö!

Tietäjä iän-ikuinen,
Pyörrytä pyhät sanasi!
Annan parahan makson.

VÄINÖ.

Niin mitä minulle annat,
Jos pyörrän pyhät sanani?

KIRRI (puun takaa, johon on paennut Väinön loitsiessa).
Lupaisitko vanhan jousen!

NUORI JOUKO.

Annan jouseni parahan.

VÄINÖ.

Mene hurja jousinesi!
On aseita itselläni
Joka vaarnalla varattu. —
Painu maahan jo matonen,
Suon sisään salakavala!
Suuri on paasi painamassa,
Raskasten vikojen vuori.
Painu, painu!

NUORI JOUKO.

Auta, Väinö!

Pyörrytä pyhät sanasi!

KIRRI (syrjästä).

Lupaisitko vanhan purren!

NUORI JOUKO.

Annan purteni parahan.

VÄINÖ.

Pursia on itselläni
Tuulen viedä, toisen tuoda.
Sorrusta sortaja hyvien,
Vainoja vapahan laulun,
Pimeähän piilotaite,
Syvemmälle kyyn kotihin,
Sorrusta, sorru!

NUORI JOUKO.

Auta, Väinö!

Päästä tästä pälkähästä!

KIRRI (syrjästä).

Antaisit hänelle orhin!

NUORI JOUKO.

Annan orhini parahan.

VÄINÖ.

On hepoja itselläni!
Uppoa susi syvälle.
Syvä on paha sisusi,

Ilon- ja valon-vihainen.
Painu, katkuinen kekäle,
Ainiaksi painu, painu!

NUORI JOUKO.
Auta jo, Suvannon urho,
Nosta nuorta Joukahaista!

KIRRI (syrjästä).
Voisit kultia luvata!

NUORI JOUKO.
Annan kultia kypärin.

VÄINÖ.
Kysy en kurja kultiasi.
Iki kullat on itselläni.
Kutistu kokohon raukka,
Kuin lumi keväimen tieltä,
Yö keväisen päivän tieltä.
Putoa Puhurin suohon
Hallattaren vuotehelle,
Siell' uneksi yön kodissa
Jäisen puolison povella,
Sinne sorru!

NUORI JOUKO (yhä hätääntyneemmin).
Päästä, päästä!
Vaka, viisas Väinämöinen.

KIRRI (hätäisesti).
Anna aumat, pellot, mullat!

NUORI JOUKO.
Annan aumani kotoiset,
Heitän hietapeltonikin
Itseni lunastimeksi.

VÄINÖ (jatkuessa yhä kiihtyen).
Omat peltoni paremmat,
Omat aumat armahammat.
Vaivu vieläkin syvemmä,
Mutahan Manalan virran!
Vie sinne matala mieli,
Luonto karvas ja katala.
Sorru jo lamassa siivin,
Haaskalintu hautahasi,
Jotta sointuisi somemmin
Saloilla keväiset kielet
Luonnon puhtahan povesta.
Sinne sorrutkin harakka.
Voi mätäskin maasta nousta,
Vaan ei öykkäri yletä;
Kohotti petäjä päänsä,
Oksat linnuille levitti —
Halpa mies hakona vaipui,
Mieli myrrin nyrillänsä.

Pilvihin paneite päivä,
Välky taivas valkeoita,
Jyrise jumalan ilma,
Kalliot paloiksi pauku!
Tuuli, tuppuran tekijä,
Räiskyttelä rannan hiekat
Silmille pahan sikiön,
Häijyn miehen häämönoissa!
Vinku tuuli vimmatusti

Irnuvirttä ilkeätä,
Nyt kun juopi nuori Jouko
Suossa sammakon olutta.
Sorrui kuin somerovuori,
Sorrui, sorru!

NUORI JOUKO (yhä hätääntyneemmin).

Viisas Väinö!

Säästä vielä heikko henki!
Virta jo jalkoja vetävi,
Hiekka silmiä hijovi.

KIRRI (hädissään).

Anna jos mitäkin annat,
Mutta säästä siskoasi!

NUORI JOUKO.

Kun pyörrät pyhät sanasi,
Annan pirtin pyyhkijäksi,
Kutojaksi kultavaipan,
Mesileivän leipojaksi —
Annan Aino siskoseni.

KIRRI (hurjistuen, epätoivoisesti).

Voi katala kauppojasi!
Voi minua mies poloista!

Poistuu.

KOUKI (hykertäen käsiään).

Se oli voittoa parempi!

VÄINÖ.

Säästäisinkö? — Päästäisinkö? —
Jo säästänkin! — Jo päästänkin!
Kun noin pyrkinet parata,
Suot suloimman lunnahasi,
Riemun rintani valoksi,
Niin pyörrän pyhät sanani,
Päästän linnun lentosalle —
Kun et liekin yölepakko. —
Lepy nyt, vihainen virta,
Vuolahana vuotamasta
Päälle syyllisen urohon.
Suistukoot syvälle syysi,
Viat virtojen mukana;
Sortukoon sakea sappi,
Mutta mies mudasta nouse
Vapahana vammoistasi.
Nouse kuin savesta saukko,
Läikkykarvainen, korea.
Puhdistuisitko pulassa,
Nousisitpa nuorempana
Kuin paju palon kylässä,
Survottuna, sorrettuna
Keikahtaa kevein mielin;
Niin sinäkin, nuori Jouko,
Nouse, keiku ketterämmin,
Pesi pääsky, liehu leivo,
Elä huuda huuhkajana.
Anna luonnon leikitellä,
Anna ihmisten iloita,
Itsekin ilosta nautti,
Se on tervehden tekoa.

Jollet sietäne iloja,
Päivän paistetta pakene —

Se ilon loi ihmisille —
Menekin susien maille,
Yön ja talven tunturille,
Kussa ei kuuta, aurinkoa
Eikä tähtien valoa.
Mutta nyt on nousuaika,
Kuulet lintujen lirinän —
Jäniskin jo tuosta juoksi.
Aurinko salon sisästä
Jo vesiä välkyttävi,
Herätellen heikommatkin.
Tarttuen Joukoa käteen.
Nouse, Jouko, notkostasi
Päivän kirkkahan poluille!

KOLMAS NÄYTÖS.

Joukolan pihamaalla pyhien puitten varjossa.
Oikealta näkyy tupa, perältä aitta. Aamupäivä.

TAINA (koristaen Ainoa).
Ruusuposkisen otsalle
Seppele sopii somasti.
Nämäkin helakat helmet
Käyvät valko kaulallesi
Kuin sininen lemmenkukka
Lähtehelle reunustaksi.
Nämä kuulut kultavitjat
Riipustelen rinnoillesi
Kuin kevähän rintapäille
Maaemo mataran nosti.
Tämä päiv' on äidillesi
Muutoksien muistopäivä:
Kolmekymmentä on vuotta
Täsmälleen tänä kevänä,
Kuin isäsi intomielin
Toi tytön Kalevalasta,
Minut ryösti marjamaalta.

AINO.
Miksi jäitkin ryöstäjälle?

VANHA JOUKO.
Vie sinä, minä vikisen,
Olet vievinäs väkisin,
Tulen puolen mielelläni —
Niin tais' olla Tainan laita.

Lähtee pirttiin oikealle.

TAINA.
Täsmälleen tänä kevänä,
Tämän kevätpäivän päälle
Täytät vuotta kuusitoista
Kukkana isäsi mailla.
Siksi nyt sua somistan,
Kultaseni, lintuseni.
Laitan kuin kevättä luonto
Soreaksi, sointuisaksi,
Mainioitten morsioiksi,
En kotihin ryöstölinnun.

AINO.
Olen lapsi morsioiksi,
Äiti.

TAINA.
Tyynty, tyttiseni!
Jo olet tupelle tullut.
Pian päilyt tähkäpäänä.
Aavistan isosukuista
Ainolleni.

AINO.
Voi kuin haastat,
Äiti!

TAINA.
Kuin katolla pääsky,
Lauleskelen lapselleni,
Jonk' on lentovalmis siipi.

AINO.
Näetkö tuolla —!

TAINA.
Kirrin äiti!

MELLA (tulla tuoksuttaa oikealta).
Terve, Taina! Terve, Aino!

TAINA.
Terve tervehyttäjälle!

MELLA (Ainoa tarkastellen).
Siinäpä sileä lintu.
Vasta on pesästä päässyt,
Mut jo kuulu kullan solki.
Kertomus kylässä käypi
Kevätjuhlasta jalosta,
Kuinka istui Aino neiti
Polvella suvannon sulhon! —
Suurelliset suurten luona,
Lapsi vanhan vaalijaksi!
Hah, ha ha! — poloinen Kirri!
Olisit sukua suurta!
Joukolata autellessa
Heimosi sodissa sortui. —
Aino ei sinusta huoli.
Taina möikin tyttärensä —
Hyvästi, hyväsuikuiset!

Poistuu vasemmalle.

TAINA.
Rutjan koskehen, rutale,
Kiroinesi, kiukkuinesi!

AINO.
Äiti, äiti! peitä tyttös,
Paina maahan marron alle!
Tuo ampui likaisen nuolen,
Polttavaisen myrkkypiston.
Se syöpi sydänvereni,
Imeksii iloni virran
Kuin lukki. Jo peitä, äiti! —
Mit' olen pahoja tehnyt?! — —
Äiti!

TAINA.

Viihdy, lintuseni!
Kerron kaskun. — Heinikossa,
Kukkaniityll' istui lapsi,
Äidin polvelt' äsken päässyt,
Siin' iloitsi, nauroi, leikki.
Niin sihahti ruoho — sieltä
Musta kyy lähene lasta —
Pisti pientä — pois suhahti:
Lapsi parkaisi pahasti! —
Syytöntäkin pisti käärme.

AINO.
Miksi noin on tuhma luonto?

TAINA.
Liekö tuhma vaiko viisas,
Vaatinut on valvehille,
Aseihin, sotajalalle,
Voittosille luonnon kanssa.

AINO.
Ihmisten ilettävien. —
Minut peitä, äiti, noilta,
Niit' en kestä.

TAINA.
Piilosilla
Et karaistu kestäväksi.
Voimia elämä luopi.

AINO.
On elämä nurja, julma
Ryöstövalta.

TAINA.
Viihdy, lapsi!
Tyyunny kuin tuo lähde tuossa.
Siit' annan sinulle vettä. —
Kas niin, rauhoitu! Nyt silmäs
Kirkastuu kuin lähde tuossa,
Täm' on, tiedät, uhrilähde.
Pyhä on voima sen vedellä.
Pyhä on tässä tuomilehto —
Tunnetko väkevän tuoksun?
Tuometarten hengitystä.
Tuolla pulska Pihlajatar
Kukkansa suvelle säästi. —
Käypi niin keveä tuuli,
Raitis, lämmin. Se sulosti
Poskias sukostelevi.
Näetkö kuvasi tuolla
Lähteessä? Siit' iloitse,
Ett' olet verevä, nuori!
Iloitse ilon ajalla,
Vielä kukkuvi käkesi!
Nyt kevät on tuolla — tässä.
Kuuletko? — Kas siellä rastas!

AINO (ihastuksissa).
Äiti, äiti!

TAINA.
Lintuseni!

AINO.
Pyhä on tämä uhrilehto!

TAINA.

Eikö totta! Nythän tunnet.

AINO.

Tunnen kuin keväinen tuuli
Toisi kaikki kaipauksen
Ristiaallot rintahani.
Tunnen kuin palava päivä,
Luoja suuri lemмен silmä,
Hautoisi unelmiani,
Aikois mieleni avata
Kuin puhtoisen kukkarinnan
Puhtahalle maailmalle:
Tuolle metsän tuuloselle,
Tuolle taivahan tulelle,
Vettenkin vesivalolle,
Aamun kiilto kastehelle,
Nuorille kevät kukille —
Sillekin, jota en tunne,
Jota aavistan ja etsin. —
Sano, äitini, mit' etsin?

TAINA.

Etsit etsit? — Vastauksen
Tuop' elämä aikanansa.

AINO.

Äiti, äiti! Tuolla Jouko
Veljyeni — aivan yksin! —
Ja verissä! Missä Kirri? —
Kaatunutko?

TAINA.

Taikka Väinö
On tapettu, laulu laannut!
Väinönkö veressä Jouko?
Varjele vakainen Luoja!
Mitä hupsin! — Arvaisinko!

AINO.

Lausu, äiti!

TAINA.

Viihdy, lapsi!
Monesti tukala tuuli
Tuonut on iloisen ilman.

AINO.

Tuossa kierokulmaisena
Hän kivelte kyyristäypi,
Silmä maahan muljotellen. —
Minä en kysyä tohdi.

TAINA.

Miksi noin nolona istut?
Mikä on sulla, poikueni?

VANHA JOUKO (astunut Tainan kysyessä pirtistä esille).

Tuota jo ennustin sinulle.
Miksi loitolle noin istut,
Ventona, verissä otsin,
Pää käsissä kyyrysillä?
Sano, mist' olet veressä?

NUORI JOUKO.

Muistathan, isoni vanha,
Kuin kerran salolla ilves

Repi varsasi parahan;
Niin nyt karkasi kavala
Mies metsästä kasvoilleni,
Repi, raastoi —

Tyrskii.

TAINA.

Kuka?

AINO.

Miksi?

VANHA JOUKO.
Vartokaa! — Selitä, poika!

NUORI JOUKO (itkien).
Kostoksi kova-osainen
Nosti kyntensä koholle.

TAINA.
Kuka nosti?

AINO.

Mistä kosti?

VANHA JOUKO.
Jatka, poika!

NUORI JOUKO.
Tappelimme
Niinkuin metsot soitimella
Tärähteli hiekkatanner. —
Sinne se kupertui kurja.

TAINA.
Kuka nyt kupertui? lausu!

NUORI JOUKO.
Ensin hän yleni maasta,
Kuusen alta kurkkuhuni,
Siitä kasvoille kapusi, —
Silloinpa sipaisin miestä
Kupehilta luisin kourin.
Nostin, käänsin keikahutin,
Että tallukset livahti,
Maahan paiskasin — parahti. —
Liekö jäänyt heikko henki.
Täss' on Jouko — siellä Kirri.

AINO.
Murhasitko —?!

TAINA.

Ja sit' itket?

NUORI JOUKO.
Tuot' en itke, muuta itken,
Surujani suurempia.

AINO.
Murhasitko, julma Jouko?
Teitkö vielä julmempia!

TAINA.
Tapoitko Suvannon urhon?

NUORI JOUKO.
Tein vielä tukalampata.

AINO.
Kerro, kurja!

TAINA.
Haasta, haasta!

VANHA JOUKO.
Ei sovi tyrskiä miehen.
Haastele sulalla suulla!

NUORI JOUKO.
Sääli on sinua, sisko.

AINO (tyrmistyneenä).
Kerro kaikki!

NUORI JOUKO.
Kertoisinko
Kestäisitkö?

AINO.
Tuota lausut!
Muistatko tarusta kissan?
Hiirtä purren se murisi.
Kysyi: "Kestätkö enempi?" —
"Kestän kuolla", hiiskui hiiri.
Sinäkin puret minua,
Kysyt sitten.

NUORI JOUKO.
Sisko rukka.
Oli se kamala laulukiista:
Kuin olis koskea kaksi
Vaahdonnehet vastatusten.
Minä kun päästelän sanoja,
Hyppi hongatkin ilosta,
Suossa sammalkin sakosi
Muuramiksi, maaramiksi. —
Mutta kun veteli Väinö,
Hongat sortuivat surusta,
Marjat vaihtuivat muraksi, —
Sorrui minäkin sorja
Pahan vallan vainotessa
Suun tasalta suomutahan.
Sielt' en päässyt päivilleni,
Vaikka tarjosin tuhatta,
Sen hyviä, tuon paraita,
Ennenkuin lupasin — — Aino!
Purskahtaa itkuun.
Se särkee sisuksiani.

AINO.
Aavistan pahan sanoman.

NUORI JOUKO (yhä tyrskien).
Ennenkuin — —

TAINA.
lupasit lahjan.

NUORI JOUKO.
Lupasin emoni lapsen.

TAINA ja VANHA JOUKO (hyvillään). AINO (alakuloisena).
Lupasit emosi lapsen!

NUORI JOUKO.
Väinämöiselle varaksi,

Oman pääni päästimeksi
Annoin Aino siskoseni —
Sit' itken —

TAINA (rohkaisevasti).
Sitäkö tyrskit!

NUORI JOUKO.
Itken ja vihasta kiehun.

VANHA JOUKO.
"Mies sanansa" — muista poika!

NUORI JOUKO.
Tuonpa muistan, siksi itken.

TAINA.
Itke, kun ilosta itket. —
Tuot' olen toivonut ikäni,
Sukuhuni suurta miestä.
Nyt on terve tultuansa
Vävykseni Väinämöinen.

AINO.
Tuot' uskoin sinusta, äiti. —
Voi sinua, veljyt kurja!
Kysymättä, kuulematta
Möitkin siskosi sydämmen.

TAINA.
Ei suruihin syitä, lapsi.
Vasta alkavat ilosi,
Saatuas parahan sulhon
Mitä lie mailla mainittuna.

AINO.
Näinkö nuorna peitetään
Hunnun alle kaunis kutri?
Jäisi kuutamot komeat,
Päivät päivist' armahimmat,
Kukkaset kotipihalle,
Marjatkin kotimäelle —
Näinkö nuorna?
Kaulaten äitiään.
Äiti, äiti!

TAINA.
Mene huima huolinesi!
Paistavi Jumalan päivä
Muuallinkin maailmassa,
Ei isosi ikkunoille.
Myös on marjoja mäellä
Ilmassa etempänäkin,
Ei aina ison ahoilla.
Vasta on kevättä luonto
Käkösen kukahtaessa;
Vasta on mielesi metenä
Armahan asuntomailla.

NUORI JOUKO.
Kuulet äitis! — möinkö yksin?

AINO.
Sysi on musta mulle mettä.
Kuku kuoloa käkeni!
Meret suuretkin sulavat,
Ei sula sydänsuruni.

NUORI JOUKO.

Pois pakenen silmistäsi.
Sukuni häpeän kostan
Laajasuulle laulajalle.

TAINA.

Heitä jo kamala kosto! —
Riehuessas riihotonna,
Särit lasna sääriluusi —
Särit vanhempas sydäntä.
Vaan kun nyt isona lasna
Kulkiessas maailmassa
Teet tuhoja tuhman lailla —
Poltat mieltäni pahemmin.

NUORI JOUKO (uhkamielin).

Viel' on nuolia varalla,
Sulkapäitä, myrkkyyisiä.
Niillä väijyn Väinämöistä
Kärppänä kiven kolossa;
Joka askelta ajelen,
Kunneka nopea nuoli
Voitti, mit' en lauluin voita. —
Sisko kultani, hyvästi!

Menee oikealle.

VANHA JOUKO.

Meni, mik' on mennäksensä.
Ei pysy panentamieli. —

TAINA.

Armas Aino tyttöseni,
Nyt asetu morsiksi
Kuin nuo kukkaset kedolla.

AINO.

On niin tuskallista, äiti.
En tiedä mitä sanoisin.
Ymmärsit minua ennen,
Minä ymmärsin sinua.
Nyt en puoltakaan tajua
Neuvoistasi. Etkä tunne
Nyt kuin ennen tunnettani.
Kun menen mäelle yksin,
Metsän tuulille puhelen,
Taikka lausun lintusille,
Ne minua ymmärtävät,
Minä niitä.

TAINA.

Tuulosille —
Metsän puille — lintusille.
Niin, menekin, viivy hetki,
Viihdytä sydän-alasi
Lainehuiset läikkymästä.

Aino poistuu.

TAINA (Vanhalle Joukolle).

Näitkö nuo siniset helmet
Sekä viitjat kultaviplat
Oman tyttösi povella?

VANHA JOUKO.

En näkisi näytettäissä
Helmiäsi, kultiasi,

Noita naisten koruja!

TAINA.

Näkisit hyvinkin, luulen,
Kun tietäisit tyttäresi
Kanneksivan kaulallansa
Lempilahjan laulajalta.

JOUKO.

Suvannonko sulho —?

TAINA.

antoi

Lahjaksi korut tytölle,
Ainon itse tietämättä.
Kevätjuhlassa kedolla
Kävelimme, niin pujotti
Väinö noin käteeni lahjan,
Lausui: annahan tytölle.

JOUKO. Se oli suuren miehen lahja. —

TAINA.

Jota ei hylätä henno. —
Mutta nyt sisälle käymme.
Paremp' on tytön nyt yksin
Rauhoittua. Kenties kohta
Väinö tääll' on. Moista miestä
Odotamme orren alla,
Ei pihalla.

VANHA JOUKO.

Totta, totta.

Mut minuss' on outo tunne:
Aina kun lähell' on onni,
Vaara väijyvi lähinnä.

TAINA.

Taatto auta, väistä vaara!

Menevät pirttiin.

AINO (tulee vasemmalta).

Pois menivät vanhempani.
Miks' ovat minulle kahle
Omaiseni — äitinikin?
Nyt hengitän keveämmästi:
Luonto suo minulle rauhan.
Ei pakoita tuntoani,
Ei sano: rakasta tuota,
Tuota ei vihata käske.
Luonto suo sydämmen luonnon
Oikeuttansa ajella.
Täällä nyt rakastan teitä,
Kotituulet, lehto, lähde.
Rakastan kotiväkeä,
Veikkoakin hurjapäätä.
Kirriäkin. — Kirri rukka!
Elätkö? Oletko kuollut?
Kuollutko poloinen Kirri! —
Olit niin hyvä ja häijy.
Rakastitkohan minua?
Minäkin ehkä sinua.
Rakastinko? — tietäisinkö! —
Muut sanovat — min' en tiedä.

Mut tuli kevät iloinen,

Toi iloisen uhrijuhlan
Leikkinensä, lauluinensa —
Suruinensa.
Siell' ihastuin, innostuinkin
Lauluihin ja laulajahan.
Ne sanat valon suloiset!
Ne silmät sinen valoiset!
Moist' en ollut kuullut, nähnyt.
Huomannut en muita silloin,
Näin ylinnä Väinämöisen
Kuin käen hopearinnan
Kukkulalla kuusikossa.
Se oliko rakkautta? —
Muut sanovat — min' en tiedä.
Mutta voittanut on Väinö
Veljeni — häneltä siskon!
Minut? — Väinö? — Näinkö nuorna
Lohkaistaan kotoa koivu.
Pyhän lehdon liepeheltä?
Ryöstetäänkö? Kenties kohta
Tempaisee tukeva koura
Vyötäröistä pienen linnun.
Viepi kuin vihainen tuuli
Myrskyn suuhun.
Hän on uljas ja väkevä
Sankari: ei käytä kieltä
Kosiessa, vaan tekoa
Reipasta. Vapisen häntä
Turvatonna, puoltajatta.
Joko kuulen? — - hän tulossa!
Piilotainpa tänne.

Menee puitten varjoon; Väinö ja Kouki tulevat.

VÄINÖ.

Tässä

Se suloinen uhrilehto,
Jossa liikkunut on Aino.
Olisin ilmassa kotka
Taikka kyttä kuusen alla,
Niin otus ei oivaltaisi:
Kuuntelisin lintuani
Mitä laulaisi haluja.
Toivoisi toverikullan,
Minä astuisin esille. —
Miks epäilen onneani,
Voittoani, itseäni? —
Arpoisinko, onnistunko? —
Tämäpä tukala hetki!
En ole kokenut ennen
Tätä pelkoa pahaista,
En sodissa suurimmissa. —
Seisohan takana, Kouki! —
Käynkö nyt tupahan tuonne
Vaiko tässä vartioisin
Tytön kaunosen tuloa?

KOUKI.

Mies olet, uros parahin,
Toki turhasta tutiset.
Miksi arvoja kyselet?
Tyttö on voitettu, omasi.
Kun löydät, sylihin riistä,
Viemme vinhasti kotihin.

VÄINÖ.

Väkisinkö rakkautta?
Sulle outo on tilani.
Tämä se kysyvi miestä. —
Tuosta taitan kukkasia,
Ne ripottelen polulle.
Kävisi tuvasta tyttö
Lähtehelle — ne näkisi,
Ottaisi yhdenki niistä:
Se hyvää jo ennustaisi.
Sen sitoisi rinnoillensa:
Se jo tietäisi parasta.

Ripottelee kukkia lähteelle päin.

AINO (erikseen).

Tuoko nyt urohon työtä!

VÄINÖ (huomaa Aion).

Te-te-terve! Luonnotarko,
Vaiko armas Aino neiti? —
Syrjässä.
Kuinka onkin hän ihana!
Varsin juhlavaattehissa! —
Kenties vartokin minua. —
Arvasi minun tulevan,
Niin puki päällensä parasta —
Nuo helytkin antamani,
Kukkiakin kutrillensa! —
Millä alkaisin sanoilla? —
Seisohan takana, Kouki! —
Tässä impi, tuossa lähde.
Kukka vettä kurkistavi —
Kuvansa näkevi siellä —

KOUKI.

Iske kohti kuin vasama!

VÄINÖ.

Sinua etsin, neiti nuori,
Kuin kadonnutta kevättä!

AINO.

Mitä lienet etsimässä,
Senpä ryöstätkin minulta.

VÄINÖ.

Sinua etsin, neiti nuori,
Kuin säveltä laululleni.

AINO.

Säveltä jos etsinetkin,
Ryöstätpä sydän-iloni.

VÄINÖ.

Sinuapa, immyt, etsin
Niinkuin kieltä kanteleesen.

AINO.

Kieltä etsit, kiusaellen
Sydämmeni kielet kätki.

VÄINÖ.

Etsinpä sinua, immyt,
Kuin elämä henkeänsä.

AINO.

Henkeäs minulta etsit

Viet elämän hengeltäni.

VÄINÖ.

Näetkö kuusta koivun luona?
Nepä näyttävät somilta,
Kuin uros keralla naisen.

AINO.

Vähän on miehessä urosta,
Ken lie kuuseksi kuvattu.

VÄINÖ.

Kaks on puussa puhjennutta:
Kukka lehtyen keralla.

AINO.

Moni on kukka lehtyettä,
Moni lehtikin kukatta.

VÄINÖ.

Kaksin on lehdossa linnut:
Laulaja ja kuuntelija.

AINO.

Ei yhdelle lintu laula:
Koko metsä kuuntelevi.

VÄINÖ.

Kaksin huulet kaunihimmat,
Kaksin silmätkin somemmat,
Kaksin kaikki on jäsenet,
Kaksin kaulasi helyjä. —
Kannakin minulle, neiti,
Helmiäsi, kultiasi.
Tulekin Kalevalahan.

AINO.

Kotini valostajaksi,
Mesileivän leipojaksi!
En sinulle enkä muille
Kanna kaulalla helyjä:
Niitä kannoin nuoruudelle
Kuin kevätkin kukkiansa.
Nyt hyvästi, kevähäni!
Helmet, kullatkin hyvästi!

Viskaa kukat, kullat, helmet puistoon ja pakenee lehtoon.

VÄINÖ (hämmästyneenä).

Noinko jätti hän urohon,
Niinkuin hirvi hiihtäjänsä?
Metsän kohtuhun katosi!

KOUKI.

Mitä ei tyttö itse anna,
Se ota emon kädestä.

VÄINÖ.

Mies monikin naida voisi,
Jollei huolisi kosia.

NELJÄS NÄYTÖS.

Joukolan iso pirtti. Seiniä vasten ja pöydän ympäri
lavitsoja. Nurkissa kuusia, joiden suojassa oluttynnyriä.
Katetulla pöydällä vahvasti ruokia.

NUORI JOUKO (istuu nojaten pöytään).

Häät, joit' en laulettavan soisi,
On tulossa.
Häät, joit' en soisi tanssittavan,
On tulossa.

Tyhjentää pöydältä haarikan.
Tuo, Sinikka, siivon lailla
Sit' olutta oivallista.
Kurja tässä on elämä
Onnetonna, olvetonna.
Sääli kuoliakin urohon,
Joka on muita muhkeampi:
Jäisi metsä miestä vaille,
Joukola urosta vaille.

SINIKKA (syrjässä ripotellen lattialle lehtien sekaisia kuusen havuja).
Mokoma pojan porilas!

NUORI JOUKO.

Mut on murhetta elämä:
Siskon vie vihainen koira
Juhlivasta Joukolasta.
Häpeäksi käy elämä
Voitettuna, armoin alla. —
Tuo olutta, orjapiika!

SINIKKA.

Tupa on ensin laitettava
Koreaksi häätuvaksi.

NUORI JOUKO.

Korpi on korea kyllä
Häijyn miehen häätuvaksi.

SINIKKA.

Joutikin sinulle murhe,
Häpeää kypärän täysi:
Ryöstäjälle, raastajalle,
Orjan onnen sortajalle —
Kylvän suoloilla surusi,
Jotta haavas kirveltävi.

NUORI JOUKO.

Rumat on rumalla eljet.

SINIKKA.

Olin ennen aikoinani
Mielestäsi kyllin kaunis,
Kelpasin pojan pidellä. —
Muistatko mitenkä riistit
Lapsen itse laittamasi
Rinnoiltani? — sulloit suohon,
Kun häpesit orjan lasta —
Vaikka itkin ja valitin.
Nyt on kosto kohdallasi,
Synkkä, julma ja kamala.

NUORI JOUKO.

Mene ruoja kostoinesi,
Tai sinut lampehen laulan
Rupiseksi sammakoksi!
Tuo olutta, Turjan tyttö!

SINIKKA (lennättäen haarikkata).
Juo katala! — Tässä!

NUORI JOUKO.

Näetkö

Pojan pulskan ja komean!
Tähystä tätäkin jousta,
Nuole näitä nuoliani!
Tahdotko, sinua ammun
Tuolla myrkkyyisellä, tuolla?
Kun valitat vaivojasi,
Päästän pois pahoilta mailta
Orjapiian onnettoman.
Seis nyt! niin ojennan jousta!
Miksi huudat? — Väistyi raukka.
Onko orjankin elämä
Nautintoa? Nihkaisenpa
Rohkeutta tästä. Mutta
Jos olisi käärme siellä! —
Tai sakona sammakoita, —
Jos se kostaisi katala. —
Hyi, rumia lonkeroita!
Tuot' en juo, en! Säästän sulhon
Terveydeksi moisen moskan.
Se sopii sopen kululle. —
Mistä nyt uhkaisi kosto
Joukoa? Jos laulu petti,
Ei petä ovela nuoli.
Ei näe, ei kuule Väinö
Väijyvätä liikkujata.
Niin salassa käypi tieni,
Että ei ehätä sulho
Kättä käpsätä tytölle
Kun jo keikahti kedolle.
Missä viipynevät veikot,
Naapurin navakat miehet:
Lupaelivat avuksi.
Miksi suututin ma Kirrin,
Sotaveikkoni parahan?
Kenties missä hän minua
Vartioi nyt väijyksissä,
Kuin minä Suvantolaista.
Voipi nuolta katkerata
Kätkeä povensa alla
Minun vaivaisen varalta.
Kun näkevi kuusen alla
Väijyväni Väinämöistä,
Jo salassa murroksesta
Nopsan nuolen linkoavi
Masmalooni, maksahani:
Miks ei tehtykin minulle
Silmiä joka sivulle,
Joka kulmalle käsiä,
Nähdäkseni, lyödäkseni
Joka surman suuta vasten. —
Missä veikot viipynette? —
Joko kuulenkin kolua! —
Tuossa! — terve tultuanne!

Kylänpoikia: PURMO ja SORMO.

KYLÄNPOJAT.

Terve!

Kättelevät Nuorta Joukoa.

SORMO.

Etkö jo iloitse,
Veikko? — häitä on tulossa!

NUORI JOUKO.

Kysytpä ivalla tuota. —
Itkeä voin syötävästi,
Voin sutena jollotella.

PURMO.

Tässä pöytä on katettu,
Tuolla kuuset kukkalatvat,
Niitten alla oiva oltta, —
Tarjoatko, veikko?

NUORI JOUKO.

Lennä!

Tuo, Sinikka, oltta tänne,
Haarikka urosta kohden! —
Sinikka tuo olutta.
Näittekö kylissä Kirrin?

SORMO.

Kirrin on kipeä mieli.
Siellä se kuleksi kurja
Neuvotonna, toivotonna.

NUORI JOUKO.

Eikä lähtenyt keralla?

SORMO.

Ei keralla; yksin lähti
Metsätietä uhkamielin,
Siskoas surulla muisti,
Sinua kovin kiroili
Pettäjäksi.

NUORI JOUKO.

Taaton poika!

Pettäjäksi minua?
Enkö tuosta jo tapellut
Sen verisen koiran kanssa?
Pettäjäksi!

PURMO (Joukolle).

Juopas, veikko!

Juovat, mutta Jouko on vaan juovinaan ja
katsoo sen jälkeen ympärilleen.
Onpa meitä miestä kolme,
Koston miestä — syy on Väinön!

NUORI JOUKO, SORMO ja PURMO.

Syy on Väinön! sille surma!

NUORI JOUKO.

Tahtoisin parahan immen
Joukolasta! Eipä jouda
Pois kotoa korven kukka.

PURMO.

Tässä on poikia varalla,
Nuorempia, pulskempia.

SORMO.

Ennen Kirrikin kuin Väinö.

PURMO.

Ennen Purmokin kuin Kirri.

SORMO.

Ennen Sormokin kuin Purmo.

NUORI JOUKO.

Pois kinastus! Ensin voitto.
Sitten on minulla valta
Palkita parasta miestä.
Oma on palkkani parahin:
Kukistus kopean Väinön! —
Siis nyt lähtö!

PURMO.

Varro, veikko!

Terästä teot kysyvät.
Juopi olutta.
Tällä karkaisen kovaksi
Luontoani. Tunnustanpa,
Ett' epäilen, lähteäkö. —

NUORI JOUKO.

Katala jäniksen jalka!

PURMO.

Pojat, jos pahoin puhutte,
Annan tuosta silmillenne.

SORMO.

Voi kutale mieheksesi!

PURMO.

Poikki suu, sakarisormi,
Taikka painan peukalolla! —
Väinö on väkevä noita,
Tietäkää! — kovaksi tehty
Miekkoja ja nuolta vasten.
Hauskempi olisi häissä
Juoda, riemuita, kuin juosta
Hölkyttää saloja pitkin.

NUORI JOUKO (jyhmiensä nyrkillään niskaan Purmoa, joka valittaa).

Tuosta annan! — tuosta! — tuosta!
Söitkö halvattu sanasi?
Teitkö jutkun, poika juntti!

PURMO.

Armoa! olenhan valmis.
Teen jo lähtöä — ai, ai, ai!
Viettekkin kanajlat hengen.

SORMO.

Hengettä mies oiva oisit:
Niin et söisi etkä joisi
Etkä tuhmasti tekisi.

NUORI JOUKO.

Sen tuhannen pöyrytukka! —
Viisastuitko?

PURMO.

Leikin päästin,
Niin pilasta teitte totta.

SORMO.

Puoli on totta leikissäkin.
Tunnen Purmon.

NUORI JOUKO.

Suori tielle,

Niin en muista tuota juonta!
Nyt, pojat, otatte neuvon:
Min' asetun aitan taakse,
Sormo käy kujasen suuhun,
Purmo murroksen sivulle.
Purmon nuoli jos ohaisi,
Sormon jo kävisi kohti,
Lopunpa tekisi Jouko:
Kalevaisen kallistaisi.
Mut salassa väijykämme!

KAIKKI.

Salassa, pojat, salassa!

PURMO.

Reilu poikia!

NUORI JOUKO.

Nyt tielle!

Lähtevät.

SINIKKA (yksin).

Mitä lie tulossa tästä,
Häätkö vaiko hautajaiset.
Nuo menivät kostotyölle,
Surmaksi jalosukuisen. —
Soisin, itse sortuisivat!
Morsian — mitä sanoisin? —
On kuin päästä pyöritetty:
Ei pukeu pulmuseksi,
Kuin sopisi suuren miehen
Kainaloiselle kanalle. —
Sen lie Kirriä ikävä, —
Itkusuin surussa käypi,
Ei ymmärrä onneansa.
Moni juoksisi ilolla
Moisen sulhon morsioksi. —
Tuolta kolmessa tulevat!
Siirrynpä sivulle tänne.

VANHA JOUKO (käypi Tainan ja Ainon edellä; istuu alakuloisena pöydän luo).

Näkyi jo toivoa kipene,
Mutta nousi murhepilvi
Kohdalta oman kotini —
Sammutti suloisen toivon.
Lapseni, oma vereni,
Elämäni synkistävät.
Poikani on kostotiellä,
Eripuran puuskan nosti.
Tyttäreni, tyhmä lapsi,
Ei omista onneansa. —
Kenest' on iloa tässä?

TAINA.

Ei pukeu puhtosiin;
Musta muoto, musta mieli. —
Tuotako valitat, tytti,
Kun hävitit kultavitjat,
Helmet, ristit rinnoiltasi?

AINO.

Sitäkö valitan? — Niinkö?
Sitäkö? — Enempi, äiti.

TAINA.

Lapseni, sinua neuvon:
Mene aittahan mäelle,
Siell' on arkussa ihanat
Silkit ja soreat kullat,
Joilla neinnä ollessani
Päivän, kaks olen kävellyt
Kukkana ison pihoilla,
Niin ne arkkuhun asetin.
Siit' on asti siellä ollut
Koskematta, katsomatta. —
Nyt mene, ota ne sieltä,
Pukeu kuin päivän tytti
Morsioksi!

AINO.

Niit' en itke.
Kevähän katoa itken,
Kukkien kuihtumista,
Kun laitat minun poloisen
Vasten mieltä miehelään.
Näetkö tuvassa tässä
Kukkiani poljettuja,
Kylvettyjä — haudalleni?
Näetkö, äiti?

TAINA.

Täm' on tehty
Tyttiseni hääsaliiksi.
Hääkansa jo on tulossa,
Koht' on täällä suuri seura,
Sulhosikin —

AINO.

Äiti armas!
Hautajaiset on tulossa.
Koht' on sulhonikin — surma.

VANHA JOUKO.

Kirrin taikoja nuo kaikki,
Suurta uppiniskaisuutta.
Luvattu mikä luvattu.
Vie väkisin vaattehille,
Morsioksi tee väkisin.
Moni on väkisin viety
Miehelähän — siellä itku
Vasta on vaihtunut iloksi.

AINO.

Noinko haastelet, isäni? —
Orja vietäne väkisin.

SINIKKA (syrjässä).

Tuolla puukotit minua!
Etkö itsekin lie orja.

VANHA JOUKO.

Se on maailman menoa.
Et näe etehes itse,
Kohtalo sinua viepi.
Minne vie? — sitä et tiedä
Ennenkuin perille pääset.
Tottele! — on luonnon sääntö.
Tyydy! — muut' ei lohduitusta.
Se minull' on kokemusta.

AINO.

Miten on onnellisten mieli? —

Kuin vapaitten aaltosien
Selvällä meren selällä.
Mitenpä poloisten mieli? —
On kuin kaivossa vetonen,
Ahdistettu, auringotta.

Nojaten Tainan olkapäähän.

Miks en jäänyt syntymättä
Taikka kuollut kuusiöisnä?
En olis paljoa pitänyt:
Vaaksan verran palttinata,
Pikkaraisen pientarettä,
Emon itkua vähäsen,
Ison vieläkin vähemmän,
Veikon ei vähäistäkään.

TAINA.

Suotta kalpenet surusta.
Kun tulet Suvantolaan,
Syötpä siellä vuoden, kaksi
Voisulaa, sianlihoja,
Vehnästä ja piirakoita,
Tulet muita muhkeampi,
Iloitset ikäsi kaiken
Suuressa sukutalossa.

AINO.

Ei kuki revitty ruoho.

Ottaa lattialta puhkeamattoman lumpeen umpun.

Tuossa ulppu umpinainen,
Jonka on sydän salassa.
Kainostellen, verhon alla
Näki se suloista unta
Aamusta, joka avaisi
Sen sydämmen auringolle. —
Valhettelevat unokset! —
Sen väkisti aukaisenko?
Armotonta! lausut, äiti.
Tok' aukaisen säälimättä!
Kuka on säälinyt minua? —
Kuinka puhtoiset sen lehdet,
Valkoiset ja hienot, hennot!
Ei tomun hiventä vielä. —
Revin ne, ripottelenkin
Sinne, tänne! — Kirveltääkö? —
Ei kysytä, kärsi kaikki! —
Nyt sydän on suojatonna,
Paljas — myrskylle sen annan.
Sen tekee vetehen mieli —
Heitän aaltojen ajolle! —
Viskaa loitolle.
Näitkö, äiti?

TAINA.

Lapsi kulta!

Kallista sydämmes korva
Ymmärryksen ohjaella!
Etkö syttyisi ilosta
Päästessäsi päivän maille,
Väinön vierikumppaniksi!
Niin tulisi onnen aika
Näille pohjolan perille,
Rajoille suloinen rauha;
Kilvan kukkisi ketomme,
Kilvan kansa kaunistuisi —
Sin' olisit onnen tuoja!

AINO.

Onnetonko muille onnen? —
Heitä hurjan myrskyn suuhun
Tyttösi revitty rinta!

VANHA JOUKO (kiivastuneena lyöpi oluthaarikan pöytään).
Lopun teen lorusta tästä!
Pane päällesi, kakara!

Säikähtäen tarttuu Aino Tainaan.

TAINA.

Tuolla kasvinkumppalisi!

KYLÄNTYTTÖÄ KAKSI tulla tuoksuttavat käsikkäin ovesta
sisään, toinen laulaen, toinen säestäen; kävelevät
lauaessaan vieretysten lattiata, heijaten liittyneitä
käsiään.

KYLÄNTYTÖT.

Terve, morsian suloinen!
Nyt sopii sinun iloita.
Ei' itke! miksikä itket?
Liity lintujen iloihin!
Tulet suurehen sukuhun,
Uljahimman urhon luokse,
Pukeite kevätvalohon,
Niin valaiset vanhempasi.
Kääntyvät päin morsianta.
Terve, morsian suloinen,
Astu häittes auringoksi!

TAINA.

Näet kuin muut iloita voivat,
Sin' itse suret ja itket.
Voisitko, parahin tyttö,
Häväistä hyvän emosi,
Että et päällesi pukisi
Puhtahinta, kaunihinta
Ennen sulhosi tuloa?

AINO (harhamielin).
Sulhoni! — minulla sulho!

1:NEN KYLÄNTYTTÖ.
Nyt tulekin! Lähtekämme!
Sun puemme kirkkahaksi
Kuin kesäisen joutsenlinnun.

AINO (haaveksien).
Joutsen Tuonelan joella. —

2:NEN KYLÄNTYTTÖ. Sielt' tuletkin sirkeänä Kuin helakka heinäpäivä.

TAINA.

Niin tulet tupahan sitte
Heimokunnan kukkasena,
Kuin keväisen päivän tytti
Suuren sulhosi etehen.

AINO (haaveksien).
Kuin keväisen päivän lasku —
Äiti! siskoset soreat!
Näette keväisen päivän? —
Kalvakkana se soluvi
Vettä kohti, saaren taakse. —
Vieno on vedessä vuode. —
Siellä immet aallottaret

Vastassa. — Nyt, siskokullat,
Aittahan, ja morsioksi
Laittakaa kevähän tyttö! —
Hyväst', äitini! — isoni! —
Suuri sulho on tulossa.
Morsioksi! morsioksi!
Hah hah haa, iloiset immet!

Aino edellä ja kyläntytöt jälessä poistuvat ovelta.

VANHA JOUKO.

Velhoko pilasi lapsen?
Ennen niin iloinen tyttö,
Aina tyyni askareissa,
Totteleva — nyt kuin tuisku,
Kuin viirissä tuulen lintu. —
Mitä lie ilmoja tulossa.

TAINA.

Vartoessani vapisen.
Merkit myrskystä puhuvat.
Hääväki jo on tulossa,
Sulho kynnyksellä kohta,
Eikä morsian puettu.

VANHA JOUKO.

Hellittelet hempuasi! —
Tukkapäästä sen talutan! — —
Olisin väkevä vielä,
Antaisinkin kuuman kyydin
Tälle nuorelle suvulle!

TAINA.

Noin elä tuomitse tylästi.
Minkä polvi poikkeakaan
Vanhoista sukutavoista,
Aina on jotakin heissä,
Sen hyviä, tuon pahoja,
Joka meistä on sukuisin.
Jollet muista nuoruuttasi,
Muistele sukusi muita. —
Jo tulevat joukolaiset!

JOUKOLAN KYLÄN VÄKEÄ astuu parittain sisään,
kukin vuoroonsa tervehtien Tainaa ja Vanhaa Joukoa.

1:NEN JOUKOLAINEN. Terve Joukolan tupahan! Onni kuulun orren alle!

Muut kertaavat viimeisen säkeen.

TAINA.

Terve, te kotoinen kansa!
Valitkaa kotoinen paikka
Tässä pienessä tuvassa.

Väki asettuu pöydän etusivulle.

VANHA JOUKO.

Tuo olutta, orjapiika!
Juokatte iloisin mielin!

1:NEN HÄÄVIERAS. Hyväpä tässä on joukon juoda Suuren sulhasen tuloa. —

2:NEN HÄÄVIERAS.

Nuorena unohti naida —
Otti vaimon vanhempana.
Taisi viisaasti valita.

3:MAS HÄÄVIERAS.

Harv' on viisas naidessansa:
Kuka on hullu nuoruudessa,
Kuka vanhana höperö.

1:NEN HÄÄVIERAS.

Sit' ikä ei vanhentanut,
Jonk' on mieli naimisiin.
Se se on vanhaksi kyhätty,
Jonka on halut haudattuina.

TAINA (levottomana).

Kuulenko kolinan sieltä?
Onko jo tulossa urho!

VÄINÖ astuu sisään, sitte KOUKI ja PELLERVO,
jälessä muuta SUVANTOLAN VÄKEÄ. Joukolaiset
kavahtavat seisaalleen.

VÄINÖ (katellen Tainaa ja Vanhaa Joukoa).

Terve tännekin Jumala.
Alle kuullun kurkihirren!
Hyvä vuosi vierahaksi,
Rakkaus rakentajaksi!

Suvantolaiset kertaavat viimeisen säkeen.

TAINA.

Terve, sulho, tultuasi
Matalaisehen majahan,
Petäjäisen pöydän taakse!

Joukolan väki kertaan ensi säkeen.

KOUKI.

Tullut on Suvannon sulho
Kolmen surman suun ovitse:
Häätalohon tullessamme
Ensi nuoli murroksesta
Livahti alatse ratsun;
Toinen aitavierustalta
Sulhon päällitse suhahti!
Kolmas aitojen ohesta
Osasi hevosta kohti — —
Ratsun ampui urhon alta.
Vielä on elossa Väinö.
Laulu mailta ei lakastu. —
Tuossa urho!

HÄÄKANSI.

Terve, sulho!

VÄINÖ.

Heitä, Kouki, kerskaukset!
Mies ei vaaroja valita.

VANHA JOUKO.

Siin' on urho sen mokoma,
Joka ei nuolia nolostu
Eikä väisty velhon tieltä!

TAINA (Väinölle).

Valitse parahin paikka,
Nauti pöydältä parasta!
Istukaa, Suvannon kansa,
Sulhasen molemmin puolin,
Joukolaisten vastapäätä!
Näm' on häät sovinnon juhla

Suomen heimojen välillä.
Tuokatte valoa, piiat,
Tuntuvammin tuohuksia!
Kiitäkätte ketterämmin,
Että nähtäisiin valossa
Sulhon silmät säihkyväiset!

Erikseen.

Missä viipyneekin Aino!

VANHA JOUKO.

Antakatte olven käydä
Mies miehestä, suusta suuhun.
Tässä on päälle purtavata.
Itse veitsin viiltäkätte!
Nautimme mitä on pientä,
Morsianta vartoessa.

Hääväki juopi ja viiltelee pöydältä pötyä.

1:NEN JOUKOLAINEN.

Morsianta! Siin' on tyttö,
Jot' et huoline hävetä
Viedä Väinölän ahoille,
Laulun maille!

2:NEN JOUKOLAINEN.

Laula, Väinö!

Päästele ilon muruja
Pöydän kuulun kunniaksi!

3:AS JOUKOLAINEN. Anna onnesi valua Lauluksi kuin vuolas Vuoksi!

2:NEN JOUKOLAINEN. Päästele pyhät sanasi Niinkuin rastas raikurinta!

TAINA (Vanhalle Joukolle).

Mieheni, vävyäs katso:
Viisahan ylevä otsa,
Nuorukaisen säihkysilmät —
Parta vaan on vanhan miehen —
Huulet laulun lainehissa! —

Erikseen.

Eikä kuulukin jo Aino!

VANHA JOUKO.

Olet oiva mieheksesi,
Toimen ja tekojen urho,
Sanan sankari parahin.
Mies olisit parempi vielä,
Jollet uusia ajaisi
Etkä kääntäisi ketoja,
Vaan kävisit jousen tiellä,
Pelto pehmittää sukusi
Veltoiksi vetistäjöiksi.
Metsissä ja merten päällä
Mies on pontensa pitävä.

JOUKOLAINEN VANHUS.

Tuo oli taidolla sanottu.
Haastat kuin isien suusta.

TAINA.

Lausuhan sanasi, Väinö,
Voitko puoltasi pidellä?

VÄINÖ.

Hyv' on metsä kuin merikin,
Luonnon aarniot molemmat.

Mut on ihminen isäntä
Vasta vainion mäellä,
Karjan kellon kuuluvilla.
Siinä on kesynä luonto
Ympärillä uhkurinnoin.
Siitä sankarin tavalla
Hän petoja karkoittavi,
Taistelee Puhurin kanssa.
Minkä nostat nurmikkoa,
Senpä itsekin ylenet,
Somaksi kotisi käypi,
Koko Suomi suotuisaksi.
Polvi polvelta sukusi
Veljestyvät vieretysten,
Nousevat valoa kohti
Viljan kultaisen keralla.

TAINA.

Oikein osasit, Väinö.

Kansa säestää Tainaa.

JOUKOLAN NUORUKAINEN.

Tempasi mukana mielen
Kuin virta venettä viepi.

KANSA.

Laula, Väinö! Sulho, laula!

VÄINÖ.

Vartokatte, vanhat, nuoret!
Laulella jotakin voisin,
Kun joutuisi hellä hetki,
Armas astuisi tupahan:
Silloin syttyisi iloni
Kuin kokko keväisnä yönä,
Valaisten vesiä, maita.
Laulaisin jalan jokaisen
Nousevaksi, notkuvaksi.
Kaiken kansan kiihottaisin
Suurihin sulotekoihin
Maan parahan maireheksi —
Laulaisin —

Kyläntytöt astuvat sisään.

TAINA (häätäisesti).

Jätitte Aion!?

1:NEN KYLÄNTYTTÖ.

Vaatetimme armaistasi
Kuin suvi suloista saarta:
Panin päälle silkit, kullat,
Kaulahan heleät helmet,
Kullan ristit rintapäille,
Ylle paidan palttinaisen,
Hohtoisen sinihamosen,
Senpä päälle kultavyöhyt,
Sukat silkkiset, koreat,
Kautokengät kaunihimmat,
Sormet kullan sormuksiin,
Kultarenkahat käsihin —
Tuulehen jäi vielä tukka,
Sitomatta — silloin lensi — —

KAIKKI (levottomasti).

Mikä? Minne lensi? Lausu!

1:NEN KYLÄNTYTTÖ.
"Morsioksi! Morsioksi!"
Huusi armas harhasilmin,
Ja pakeni —

TAINA (tuskaisena).
Minne? Minne?

1:NEN KYLÄNTYTTÖ.
Metsätielle, halki viidan —
Sinne kuin kana katosi.
Juoksimme jälissä vielä,
Huutelimme — turha vaiva!
Ei vastannut.

2:NEN KYLÄNTYTTÖ.
Täm' on totta!

TAINA.
Taatto auta!

VANHA JOUKO (masentuneesti).
Näinkö loppui. —

TAINA (hätäntyneenä).
Nyt ajolle joutukamme!
Juoskamme joka taholle!
Etsimme joka kolosta,
Paloltakin murroksesta,
Joka kannon juuren alta
Emmekä palaja ennen
Kuin on kyyhkyni kotona.

VÄINÖ.
Kenties ryöstetty minulta! —
Päätävästi.
Etsin vaikka aallon alta
Armastani. — Joutukamme!

HÄÄKANSA.
Joutukamme! Joutukamme!

VIIDES NÄYTÖS.

Järven rantametsä. Saarinen selkä siintää taustalta.
Aamuyön kuutamo.

NUORI JOUKO. PURMO. SORMO.

PURMO.
Jo sanoinkin lähtiessä:
Väinö on kovaksi tehty,
Ammut, ammut — nuoli ei pysty.

NUORI JOUKO.
Tuon uskotko? — Vielä ammun
Kohti koiran purtavata.
Toiste näytän!

SORMO.
Näytä, näytä!
Mut jos nuoles ei osuisi?

Kun otus on oiva, kallis,
Ampuja on intoisampi,
Kuume hillitön kädessä —
Se se vie vinohon nuolen.

NUORI JOUKO.
Eipä lempo vie vinohon.
Toiste näytän!

PURMO.
Nyt näemme,
Ett' on Joukola kumottu,
Perustettu pellon valta.
Kohta kaskien savuja
Metsän karja on paossa.

NUORI JOUKO.
Turko ennen turmelkoon
Väinön vainiot ja vallat!

SORMO.
Joutavista kiistellessä
Jää tekomme täyttämättä
Tai keskoiset synnyttämme. —
Väinö nyt iloisna juopi
Häitänsä, sylissä impi.
Eikö totta?

NUORI JOUKO ja PURMO.
Totta lausut.

SORMO (jatkaa).
Me mekastelemme täällä
Yön sylissä harhaellen,
Neuvotonna, keinotonna.
Eikö totta?

PURMO.
Totta, Sormo.

NUORI JOUKO.
Tuoko totta! — Neuvot, keinot
On tämän pojan povessa.

SORMO (jatkaa).
Lauluillansa siellä Väinö
Lumoa hääkansan kaiken,
Niin sitoen joukolaiset
Kalevaisten kumppaliksi.

NUORI JOUKO.
Poltat luitteni ytyä.

SORMO (jatkaen).
Koht' on aamu. Missä toivo?
Missä saalis, onni, voitto?
Varrommeko aurinkoa?
Kohta käypi se salolle. —
Silloin Väinö, vieretysten
Nuoren naisensa keralla,
Ajelee salon sivua,
Viepi kultansa kotihin,
Väinölähän.

NUORI JOUKO.
Kiusoin haastat,
Sormo — raatelet minua.

PURMO.

Sormo haastelee tosia.
Kuu riippuvi kynsistänsä —
Paha ilma on tulossa.

SORMO.

Liitymmekö nyt sovussa
Pellon työhön Väinön kanssa
Vaiko Joukolan jätämme? —
Lausukatte!

PURMO.

Raskas pulma.

NUORI JOUKO.

Ennen Joukolan jätämme
Kuin ketoja kääntelemme.
Ennen tunturin takana
Tuulen tuiskuisen kotona
Metsän riistoja ajamme,
Perustamme peurakarjan.
Sinne, veikot!

SORMO.

Sinne!

PURMO.

Sinne! —

Mut kuka tuo vaimo tuolla?
Mielikkikö metsän muori!

Kaikki kolme likenevät toisiaan epäluuloisina. SINIKKA tulee.

SINIKKA (erikseen).

Nyt julistan heille koston,
Panen valhetta välille.

NUORI JOUKO.

Se katala on Sinikka.

SINIKKA (miehille).

Rientäkääkin tunturille!
Metsän ja petojen mahti
Joukolassa on kumottu.
Nuorison lumosi Väinö
Lauluillansa. Kiitos sille!
Nyt ne kulkevat saloilla,
Väinö Ainonsa keralla,
Kansa saattona jälissä.

NUORI JOUKO.

Valhettelet, orja!

SINIKKA.

Sitten

Voit ollakin uskomatta.

NUORI JOUKO.

Jos tosia lausut, lausu,
Loitolla ovatko, luulet?

SINIKKA.

Ei loitolla. Nuolen matka,
Ei enempi Joukolasta.

NUORI JOUKO.

Miks olet noin täällä yksin
Yöjalassa?

SINIKKA.

Voithan kuulla: —
Olen haamu kuuvalossa,
Peikko sun sydämmes yössä.
Läksin, toin sanoman sulle,
Jotta voisit nyt iloita.

PURMO.

Tuolla on sisu kipeä —
Sen taudin kai tunnet, Jouko.

NUORI JOUKO.

Ilkeä mara. — Sen niskat
Noin kurin nurin nujerran.

SINIKKA.

Omantuntos niskat —

SORMO.

Heitä
Tuo orja! Nyt keksi keino
Reipas, joutuisa kuin hirvi.

NUORI JOUKO.

Niinpä nyt jalalle, veikot!
Hetken matkan päähän tästä
Tiepuolehen painukamme
Kahden kallion välille.
Kun honkasaloa halki
Siit' ajaa Suvantolainen —

PURMO (kiusotellen).

Alla orhisi parahin,
Oma siskosi sivulla.

NUORI JOUKO.

Vaikenetko, taikka tuosta! —
Niin, teille kun annan merkin —
Tuulta matkin — kaikki kolme
Nuolta kolme linkoamme
Väinön masmalohon — roiskis! —
Hän on maassa — meillä voitto.
Viisas keino! tunnustatte.

SORMO.

Keinon tutkimme teossa
Onko oiva.

NUORI JOUKO.

Lähtekämme!

PURMO.

Käynpä kuin lumessa riekko
Vastamaata, laapustellen.
Tääll' en luota onnehemme,
Vasta tunturin takana. —

NUORI JOUKO.

Täm' yritys täällä — sitten —

SORMO.

Sitten sinne!

SINIKKA (vetäen Joukoa syrjään).

Viivy, Jouko! —
Sinä rosvoisit minulta —
Väinö nyt sinulta ryösti!
Jouko vetää miekkansa, aikoen työntää sen Sinikan rintaan.

Sinikka rukoillen:
Teet hyvin — tapakin orja!

NUORI JOUKO (painaen miekkansa tuppeen).
En kiusoin lopeta tuota. —
Väisty, ruoja! — Nyt polulle,
Veikot! — silmät auki!

Poistuvat kolmin oikealle.

SINIKKA.

Teille
Lunta ja ikuista yötä!
Yksin.
Eksyitpä tok', uljas Jouko,
Iäksi omistas eksyit!
Sieltä Väinö! — — Kuulustanpa
Salavihkoin — huomasivat!

VÄINÖ (tulee Koukin kanssa vasemmalta).
Joukolanko orjanainen! —
Mit' olet tavannut täällä?
Näitkö merkkiä hänestä,
Armahasta?

SINIKKA.

Haltioita
Väkivaltaisia nähdä
Voin jok' askelella. Heikot
Paeten väkevän tieltä,
Piiloss' itkevät vapisten. —
Sinäkin, väkevä Väinö,
Et ole Joukoa parempi —
Ajat naista kuin otusta.

VÄINÖ.

Minä etsin onneani.
Siks ajan jälissä häntä,
Kun rakastan.

SINIKKA.

Onneasi,
Itseäsi vaan rakastat.
Siks et Ainolta kysynyt,
Suostuisiko — lempisikö
Hän sinua.

VÄINÖ.

Orjan ohje!
Kun sydän tytöllä vielä
Lie vapaa, hän miest' ei heitä,
Jolla on urohon arvo.

SINIKKA.

Jos vapaa olis se eikä
Omistaisi toinen —

VÄINÖ.

Toinen! —
Sano näitkö —?

SINIKKA.

Hänt' en nähnyt.
Erikseen:
Minun kurjanko pitäisi
Nähdä Aino onnellisna
Väinölässä. —

Joukolan suvulle surma!
Väinölle:
Metsän ja vesien vallat,
Luulen, kanssas kilpaavat.

VÄINÖ.
Metsän ja vesien vallat — —
Onko onneni katala
Venelotti vuotavainen?
Se rannasta kantoi miestä,
Vei selälle, siellä vuoti —
Mies jäi aaltojen ajolle.
Missä on nyt morsioni? —
Käy, katso, tähystä, Kouki!

KOUKI.
Tarkastan kuin rannan tiira.

SINIKKA.
Varroit häntä vierehesi —
Hänpä viitahan vilisti.
Hänt' etsit — oravan löydät,
Joita on sata salolla,
Yht' et löydä: Aino-neittä.
Etsitkö vesiltä — sieltä
Löydät telkkiä tuhannen,
Vaan et yhtä: Aino-neittä.
Maassa on kiven koloja,
On tupia Ahtolassa
Piilotella pienen linnun.

VÄINÖ.
Mut tuo toinen? — lausuit vasta.

SINIKKA.
Ainon kasvinveikko — Kirri!

VÄINÖ.
Kuuvalonkin sammutatko?
Heikon toivoni pimität.
Poistu, orja! Etsi neittä!
Löydätkö, minulle näytä.

SINIKKA (poistuessaan).
Tuota niität kylvöstäsi.
Väkivalloin vaadit naista,
Onnesi rakentajaksi:
Kaiken tietä katkeruutta,
Orjanpiikkiä kokoat.

Poistuu.

KOUKI.
Kuuntelet mokoman kieltä!
Luonto voi toden sanoa
Puun, veden tai linnun kielin,
Miks ei orjankin sanoilla?
Viisas oppivi jokaista.
Tuo vaimo viritti tuskan
Rinnassani — toinen, lausui!
Miks ei? — Eikö voisi toinen —
Kenties Kirri! — Juuri Kirri! —
Kevätjuhlassa hän tuiski
Kuin vihuri. Sitten ehkä
Joukolan talon likellä
Tuo Lapin vihainen tiisti
Viitakossa vaani — sieltä

Karkasi kuin ahnas ahma,
Joka, kieli lerpallaan,
Käy jälillä nuoren peuran. —
Niin hän morsianta vaani,
Näki puhtosen, vihannan
Häävalmisna — iski kiinni! —
Niin keväimen multa ryösti.

KOUKI (istuen kannolla).
Minne veikin — etsi — löydä. —
Jos löydät, niin kyntes iske
Kiinni kuin kanahan haukka,
Siipes alle sitten paina
Pikku lintu.

VÄINÖ.
Säästä neuvos!
Juokse sinne, minne käsken. —

KOUKI.
Käskisit tulen tekoa
Joukolan tupien alle!
Polttaisin poroksi kurjat,
Kylinensä, kansoinensa. —

VÄINÖ.
Vihan voittaisit vihalla.
Moinen ei Suvannon valta.
Lemmen, viisauden voima
Perustaa vakavan vallan.

KOUKI.
Hillitse susia suitsin,
Päitsin karhuja pitele!
Kirves, keihäs, miekka, jousi —
Niillä hallitse petoja!

VÄINÖ.
Noin päästät oman petosi
Irti kuin Tapion koiran.
Kostaessas Joukolata,
Kostaisit parahan immen,
Nuoren, kirkkahan kuin kaste.

KOUKI.
Joka hukkuu päivän suuhun.

VÄINÖ.
Nyt tähystä ympäriltä,
Näkyisikö —

KOUKI.
Niinkuin tahdot.

Urkkii ulompana, mutta näkyvissä.

VÄINÖ (yksin).
Etsinpä kevättä nuorta,
Kun kevät on lemmen aika,
Valon, vapauden aika,
Siksi etsin Aino neittä
Liittohon Kalevan kansan.
Joko nyt kevät katosi? —
Kirrin kauttako? Häpeä! —
Kilpaisinko Kirrin kanssa,
Halvan, kuuluttoman Kirrin!
Minäkö? Kalevalainen! —

Suostuiko hänehen Aino?
Minut hylkäsi? Ja siksi —
Siksikö hävisi häistä
Kuin utuinen metsän impi? —
Vanhetunko kuin nuo muutkin?
Siksikö kevät pakeni?
Väistyi kuin käki salolta
Elokuussa kukkumasta.
Vanhetunko? —
Suuri Luonnotar, emoni!
Eikö vaikuta minussa
Kevät hehkuna, palona,
Kesä sankarin tekoina,
Syys satona viisauden,
Ankarana talven tahto?
Luonnotar, jalo emoni,
Loit minusta täyden miehen — —
Täyden miehen? — Ihmisenpä!
Hellän, heikon, naisten narrin. —
Mut jos onneni olisi
Kalevalan kansan onni,
Enkö sit' takaa ajaisi?
Kevätpäiväkin ajavi
Uupumatta aurinkoa
Eikä luovu sen jäliltä
Ennenkuin on kultakehrä
Sylissä säteilemässä.
Enkö etsisi minäkin?
Olen nuori, kun rakastan,
Aina nuori. —
Jos nyt vaarassa näkisin
Ainon — juoksisin jälissä,
Tempaisin teräskäsillä,
Vaikka surman suun ovelta,
Veisin kultaisen käkeni
Kainalossani kotihin. —
Kouki, joudu! Mit' on siellä?

KOUKI (Väinöä läheten).
Vettä, taivasta ja maata,
Puitakin ja kukkasia
Kuutamossa nukkuvia.
Lintuset ovat hereillä.

VÄINÖ.
Rientäkämme! Etsi tuolta!
Minä täältä.

KOUKI.
Niinkuin tahdot.

Lähtevät eri suuntiin. AINO astelee rantaa epävarmoin askelin.

AINO.
Kuulinko puhetta täältä?
Metsän puutko ne puhuvat?
Vaihtaisittekin suruja
Hoikan tyttösen keralla?
Voi, sydämmen särky, tuska,
Päänkivistys polttavainen!
Kunpa särkisi kovemmin,
Jotta koito kuolisinkin
Näiltä suurilta suruilta!
Aik' olis minun jo kuolla,
Ei mua sure sukuni,
Vaikka murtuisin merehen. —

Huokasitko mulle, honka,
Niin syvästi, raskahasti,
Nähdessäsi hääpukuni? —

Vilkastuen:

Häihin, metsä, metsän immet,
Metsän poikaset parahat! —
Kuukin hohtelee salolla! —
Tanssikatte, nuoret! soita!
Soita, rastas, hääiloa!
Kuku toivoa, kähkönen,
Onnen vuosia tuhannen
Tälle surman morsiolle! —
Rasahtiko?

KIRRI (tulee oikealta).

Terve, Aino!

Säikyitkö minua, armas?
Luulit muiksi, nythän tunnet.
Päivät, yöt sinua etsin,
Nytpä löysinkin lopulta.
Kuulin kuin hävisit häistä,
Hylkäsit Suvannon sulhon.
Siit' iloitsin, läksin, juoksin —
Tässä nyt sinut tapasin.
Tässä on sylini lämmin!
Kannan kämmenin sinua,
Niinkuin piennä tyttösenä.
Muistat kuin sinua kannoin
Yli vaarojen, vesien.
Uimmeikin kotilahdessa
Kilvaten kalojen kanssa.
Kerrankin sinut pelastin,
Kun jo uhkasit upota.

AINO (harhamielin, surullisesti).

Upotako? — Miks en jäänyt
Alle aaltojen syvien?

KIRRI.

Kätes käärit kaulalleni,
Kun kannoin sinut sylissä
Kukkivalle kunnahalle.

AINO (ikäänkuin itsensä ulkopuolella).

Siellä nyt surutta uisin
Kuin iloinen aallon impi.
Muistelisin vain sinua,
Noit' unia kultaisia
Lemmestämme, onnestamme —
Uisin — uisin —

KIRRI (tarttuen Ainon käteen).

Vien sun nytkin
Turvahan tupaseheni. —
Näytät niin levottomalta
Kuin pelkäisit. — Väinöäkö?
Suojelen sinua siellä,
Vaikka tulkohon tuhatta
Puolisoksi pyytäjätä. —
Revin kaikki ne paloiksi!

AINO (ikäänkuin havahtuen).

Revitkö paloiksi kaikki! —
Onneni revit paloiksi!
Olet julma. — Päästä, Kirri!
Sin' et laula etkä soita,

Vaikk' on hääni.

KIRRI.

Linnukseni
Vien sinut visertämään,
Äitini sydänkävyksi. —

AINO (kuin ammuttu, reutaisee itsensä vapaaksi).
Äitisi! — Pakene! — käärme
Kahistelevi heinikossa!
Musta, liukas — aih! se pisti! —
Myrkytti eloni nuoren. —
Pois suhahti! — - Näitkö, Kirri?

KIRRI (hämmästyneenä).
Mieletönkö!? — Aino rukka!
Onko Syöjätär katala
Tämän tehnyt?
Neuvotonna:
Aino! Aino!
Tule, suostu vaimokseni!

AINO (harhamielin, auringon nousua tuijottaen).
Tuolt' on sulhoni tulossa
Aamun auteren takoa,
Aallon päilyvän sylistä: —
Ruskoposki! — kirkassilmä! —
Hohtorinta! — Jää hyvästi! —
Kirri raukkani — hyvästi!

Seisoo jäykistyneenä.

KIRRI (katkerana).
Tämä on kosto Joukolalle! —
Tästä tahdon viestin viedä
Ainon kurjalle kodille.
Hyvästi, poloinen Aino!

Lähtee.

AINO (yksin).
Hah hah ha! — Hyvästi kaikki!
Kaikki ihmiset hyvästi!
Raskas on inehmoseura,
Niin raskas, tukala, kurja — — —
Kuuma tääll' on. — Lietso tuulta,
Tuulikki Tapion neiti! —
Ethän lietso — laht' on tyyni,
Kuin väsynyt valvonnasta,
Riehunnasta.
Kurkistan kuvia siitä: —
Väsyneesti:
On rannan kukka
Niin hervas,
Niin valju.
Päin päivän nousua se nuokkuu
Noin silmät ummessaan
Ja lehdet lerpallaan.
Se tuskin tuntis kuvaistaan,
Jos näkis sen.
Mut onnellinen sit' ei nää,
Kun sokko on.
Vaan tyttö onneton
Täss' avutonna värjättää
Ja nähdä kuvansa voi tuossa —
Hajalla hapsin
Kauhistuen:

Ja silmät! — — kamalat — —
Miks itseäni pelkään? —
Peitä, autere, kuvani,
Peitä kaikki ihmiskuvat! — —
Vilkastuen:

Tuolla — tuolla päivän alla
Aallottaret uiskelevat! —
Niin surutta — niin iloisna. —
Viittovat minua sinne!
Uinko tuon kiven selälle?
Kiv' on kirkas, aalto raikas.
Tuohon riisun hääpukuni,
Tuonne liinat, silkit, kullat!
Kuin kala vetehen vierin —
Siellä jäähtyvät suruni. —

Riisuu kuumeisesti yltään, viskoen pukunsa
minkä minnekin. Istuu rantakivelle.

Ethän pyytäne, isoni,
Tästä järvestä kaloja!
Ethän noutane, emoni,
Täältä vettä taikinaan!
Et, veikko, sota-orille
Juottane vesiä näitä!
Elköhöt sukuni siskot
Peskö pyykkiä ikinä
Tämän lahden laiturilta! —
Vesi on minun veriä,
Kalat kurjan on lihoja,
Luitani on rannan ryönät,
Rannan heinät hiuksiani.

Tuijottaa jäykästi selälle. VÄINÖ tulee vasemmalta.

VÄINÖ.
Hän on täällä?
Vapisten:

— Rohkenenko
Hänet kaapata kuin kotka,
Viedä huimasti kotihin? —
Ryöstölintuko olisin! — —
Noin ihana, puhdas, armas
Kuin aamulla nuori päivä,
Joka on kylpenyt meressä, —
Mutta riisuttu! — alasti! —
Maassa silkit, helmet, kullat! —
Aikoisiko?! — Onnetonta! —
Kuuntelen mitä sanovi — —
Hiivin — hiivin —

Kuiskien:
Aino! Aino!

AINO (yhä tuijottaen selälle).
Ne jo kutsuvat minua
Selälle sinisen aallon —
Jo tulenkin!

Syöksyy veteen.

VÄINÖ (törmää rannalle avatuin sylin).
Aino! Aino!

SINIKKA näkyy puun suojasta nauraen kamalasti.
KALEVAISIA ja JOUKOLAISIA ryntää rannalle.
KOUKI ja PELLERVO pidättävät Väinöä.

KOUKI.

Vielä et vetehen jouda!

PELLERVO.

Maasi miestä tarvitsevi!

VÄINÖ.

Päivä nousi — hänpä vaipui,
Kevät koitti — hänpä sammui —
Sammui onneni, iloni! —

ERÄS JOUKOSTA.

Kansasi sinull' on vielä!

TAINA (hätäisenä tunkeutuu väen halki).

Lapseni! Sydänkäpyni!
Ojenna kätesi tänne,
Palaja emosi luokse! —
Hän ei kuule — on vajonnut! —
Upposiko ainiaksi
Näiltä ilmoilta iloni! —

VÄINÖ (epätoivoisesti).

Riennä sulhosi sylihin!
Annan kaikki aarteheeni,
Sydämmeni suuret laulut.

TAINA (epätoivon tuskissa).

Tule, joudu, käy kotihin!
Pääset, pääsky, minne mielit,
Ei pakoita vanhempasi.
Ainoseni, lintuseni! —
Uppositko ainiaksi?

KANSA.

Ainiaksi! Ainiaksi!

VÄINÖ (kääntyen kansaan).

Kansa, nyt olen omasi!
Kuun hopeat, päivän kullat
Ovat onnemme unelmat,
Haihtuvaiset, vaihtuvaiset.
Viljelyksen yhteistyöhön
Rientäkämme yhteisvoimin!

KANSA.

Yhteistyöhön yhteisvoimin!

KULLERVO

Runomuotoinen murhenäytelmä viidessä näytöksessä

_Kalliin äitini muistolle pyhitän nöyrästi tämän teokseni.

Kirjoittaja_.

HENKILÖT:

VÄINÖ, tietäjä |
ILMARI, seppo |
KAUKO, Lemminpoika |
TIERA |
UNTAMO |
KALERVO | Vapaita kansalaisia
ILVO, Ilmarin emäntä |
ANJA, Ilmarin sisar |
ARMI, Kalervon emäntä |
HIEPRA, Kalervon kotitytär |
POTERO, Kalervon kotipoika |
KULLERVO, Kalervon poika. |
KOTRO |
MUTRU |
TUIRO | Ilmarin orjia
KITKA |
POURU |
ILLI, piika |
ONERVO, noita.
HIPPO, vanha soittaja.
MIERON TYTTÖ.
Eräs airutmies. Joukkoa. Itkijänaisia.

Tapaus Suomessa heimosotien aikana.

ENSI NÄYTÖS.

Jylhä metsäinen kallioseutu. Taustalla vuoreнкуve, jonka keskestä aukko viepi syvälle pajaluolaan, josta alasin, palkeet y.m. pajakojeita näkyy. Pajan eteen, melkein oven kohdalle asti, pistäytyy oikealta erillinen kallion kieleke. Kirkas aamupäivä.

VÄINÖ ja UNTAMO.

VÄINÖ.

Näihin aikoihin lupasi
Seppo Kullervon keralla
Pajatöihin tänne tulla. —
Voimme vartoella kotvan.

UNTAMO.

Levätä tekisi mieli.
Raskas taakka on elämä.

VÄINÖ.

Raskasko — kevytkö — paino
Oman on tekosi tuote,
Kuin tuo kalliokin tuossa
Maan poven on paisuttama.
Tuolla taas tasanko nosti
Povestansa pulskan metsän,
Notko heiniä herätti,
Niemi kukkia kohotti —
Itse kantavat ne kaikki
Minkä itse nostattivat.
Niin sinäkin, Unto, kannan.

UNTAMO.

Ylpeä oletkin, Väinö.

VÄINÖ.

Sinähän perin tuhosit

Kalervon väkevän heimon,
Veljesi veren —

UNTAMO.

Parempi
Tuho, kuin ikuinen vaino.

VÄINÖ.

Se vasta kamalin vaino,
Jonka toi oma tekosi:
Sisällesi julman tuskan.
Senhän tunnet. Hartiasi
Murhe on musertanut.
Partasi ja pääsi hapsset
Vaiva varsin on valaissut.
Silmäsi pelon tulessa
Haamuja kuvastelevat.

UNTAMO.

Tuot' elä muistuta minulle!
Tuhotyön opetti luonto.
Luonnonvoimatkin väkevät
Toisiansa vainoavat:
Vesi tulta on vihannut,
Tuli metsiä tuhonnut.
Eläin vainovi eläintä. —
Lepinkäinen pieni lintu,
Koukkunokka — senhän tunnet
Hyönteiskurjan kun tapasi,
Sen nykisti pyörreksiin,
Sitten naulasi nokalla
Tuon itikan kimpuroivan
Kuivan oksapiikin päähän.
Siinä se eleli, kärsi,
Kunnes päivän paistamana
Kyllin kypsyi — lintu söi sen.

VÄINÖ.

Luonnon tunnottoman töitä
Otatko esikuviksi?

UNTAMO.

Miks en tunnoton olisi?
Kerrankin salolla multa
Ukko iskulla salaman
Pojan kaasi, polven jatkon.
Oliko sydäntä sillä?
Onko hallalla sydäntä,
Viedessänsä vuoden viljan?

VÄINÖ.

Sua surkuttelen, Unto.
Raaka luonto on sinussa
Liittolaisensa tavannut.
Ottaisit opastajaksi
Luonnon lauhkean, ihanan,
Niin sulaisit lempeäksi,
Raakavoimat vaimentaisit.
Maan, vesien, ilman kielet
Paljon kertovat suloista.

UNTAMO.

Lausunko enempi vielä?
Sinä kiittelet käkeä,
Onnenlinnuksi ylistät.
Mut sekin munansa laski

Hennon kertun hautoella,
Käki suuri pienen kertun.
Kerttu hautoi ja hikoili:
Poika puhkesi munasta,
Suuripäinen, suurisuinen,
Kertun lapsia isompi.
— Kerttu ummet ja pimeät
Lensi, etsien evästä
Sille nuorelle suvulle,
Toi matoja, toukkasia,
Ne kotiväelle kantoi.
Mut ahnas käkösen poika
Toukat söi, matoset ahmi.
Nälistyivät kertun lapset,
Visertivät, vaikeroivat.
Käkipä kuritti niitä,
Emokertun poissa ollen,
Ulos syyteli pesästä —
Tuo sama jumalten lintu,
Jonk' on suussa kaunis kaiku!
Kuoli kerttujen viserrys,
Mut käki yleni, kasvoi,
Salot sen sanoja kertoi. —
Kertun ja käen tarina
On elämä ihmistenkin.
Sinäkö minua moitit,
Ett' olen kaatanut Kalervon?

VÄINÖ.

Kurja veljesten on vaino.
Pelkuri vihollisensa
Tuhoaa iki rujoksi,
Mut ei sankari ylevä. —
Mitä, jos Kullervo olisi
Sen käkösen karsas poika,
Pesässäsi kasvatettu,
Joka on sukusi surma?

UNTAMO.

Sit' ei voi ikinä orja.

VÄINÖ.

Kun sinä vapaana vaivuit
Kätyriksi halvan koston,
Sit' eikö osaisi orja,
Joka koston on perinyt?

UNTAMO.

Minunko tekoni halpa?
Miksi rosvosi Kalervo
Kalat verkoistani?

VÄINÖ.

Miksi
Kalastit Kalervon vettä
Luvatta?

UNTAMO.

Kalervo sitten
Kaskimaitani anasti!

VÄINÖ.

Sinäpä Kalervon laihot
Karjallasi syötit.

UNTAMO.

Syötin.

Mut Kalervon kärtsät koirat
Minun karjani repivät.
Poikani meni avuksi,
Niin hänet Kalervo pieksi.
Se jo kiehutti vereni.
Varustin väkeni kaiken
Ankarin sota-asein.
Yön läpi salassa hiivin,
Poltin, ryöstin —

VÄINÖ.

Kaikki tunnen.

Muita ei suvusta jäänyt
Kuin tuo poika.

UNTAMO.

Niinpä luulin,
Mut olen alkanut epäillä,
Eikö lie elossa kosto.
Pojan toin emonsa kanssa
Vangiksi, sodasta säästin,
Hyötyä hänestä toivoin,
Kun lujalta työhön näytti,
Kasvatin —

VÄINÖ.

Vihalla syötit,
Kovin kohtelit tylästi,
Et omana lapsenasi.
Orjaksi otit sukusi,
Koston siemeniä kylvit.

UNTAMO.

Pienestä pitäen poika
Vihoja imi emosta.
Sen osoitti kolmiöisnä,
Kun kapalovyönsä katkoi,
Liekun lehmuspuisen rikkoi,
Nosti nyrkkiä rajusti.
Se vihani vimmastutti.
Äidin surmannut olisin,
Mut väistyi, pakeni, pääsi.
On etsitty, mut ei löytty.
Vesi on väljä, metsät laajat.
Kenties koskehen katosi.

VÄINÖ.

Niinkö luulet?

UNTAMO.

Tai pahinta:

Pakeni sukunsa luokse,
Jot' oli joku sodasta
Hengissä paolle päässyt.

VÄINÖ.

Hengissä paolle, lausut?

UNTAMO.

Se huhu mun korvissani
Kuin metsän humina soipi,
Öin, päivin se silmihini
Aavehaltijat ajavi. —
Vaikk' en siit' enempi tiedä.

VÄINÖ.

Toki on Kullervo elossa,

Hänet säästit.

UNTAMO.

Surman sille
Valmistin moninkin kerroin.

VÄINÖ.

Mut ei kuollut kosto.

UNTAMO.

Kerran
Kuuntelin sivulta, kuinka
Poika vannoi kostavansa
Ison kohlut, maammon mahlat,
Mun sukuni surmaavansa.
Perintövihani silloin
Remahti tulipaloksi,
Kuin salolla kuiva murros
Poudalla kipunan tullen
Räiskinällä roihuavi.
Orjajoukkoani käskein:
Viskatkaa vetehen poika
Syltä kymmentä syvälle! —
Poika ei vetehen kuole.
Heittäkää tulehen herja!
Tulestakin pääsi ruoja.
Annoin hirtehen hinata.
Illalla kun hirtettiin,
Aamulla jo poika puikoin
Piirsi tammehen kuvia:
Siinä miehet, siinä miekat,
Siinä keihäskin sivulla.
Mielessäni silloin syntyi
Aavistus, tukala tuska.

VÄINÖ.

Pelko, lausu. Näit orasta
Katkerasta kylvöstäsi:
Sotakiikhkon ja aseita
Sortajan sydäntä varten.
Tuosta aavistit hedelmän
Aikanansa koituvaksi.

UNTAMO.

Sit' elä peloksi moiti. —
Itsekseen.
Tosin yöt unettomina
Sittemmin olen elänyt.

VÄINÖ.

Orjille tekosi uskoit,
Sydämmesi kun vapisi:
Siks ei onnistunut työsi.
Hyvä ettei onnistunut. —
Rohkeamp' olitkin ennen,
Kun oli syyttömät kätesi.
Nyt sinut masenti orja.

UNTAMO.

Masenti? — sitä en myönnä.
Työn varalle orjan säästin,
Rojutöille halvemmille.
Varoitin: "Hyvästi toimi,
Askartele aimo miesnä,
Niin ma lahjoitan sinulle
Solkivyön somatekoisen.

Vaan jos rynnistät rumasti,
Niin kolaus korvallesi!"

VÄINÖ.

Ei ylevä mieli myösty
Vasemmalle, oikealle,
Ei pakon, ei palkan vuoksi;
Sillä on sisässä käsky,
Jota tarkoin tottelevi.

UNTAMO.

Haastat kuin olisi orja
Vertainen vapaitten miesten.

VÄINÖ.

Ei väkevä luonto sorru
Tylyn kohtalon käsissä:
Se uhemmin uhkuavi,
Karaistuu kamottavaksi,
Kuin sepon pajassa säilä,
Tulta, vettä tunnustellen.
Ase, jonk' olet takonut,
Voi sinusta hengen viedä.

UNTAMO.

Sinäkö, Suvannon urho,
Julistat Kalervon koston!

VÄINÖ.

Väärät ja tylyt tekosi
Ne sulle sytytti koston,
Niissä on sotien synty.

UNTAMO.

Eikö jo Kalervon poika
Kylliksi tuhoja tehnyt
Untamon suvun suruksi?
Lapseni ihanan annoin
Orjan katsoa katalan,
Niin lapselta silmät puhkoi,
Kätkyen tulella poltti. —
Eikö se sydäntä särryt? —
Tuumaelin, mietiskelin: —
Kirvehen pojalle annoin,
Käskin kaskan kaadantaan.
Hän ihastui, irvisteli,
Iloitsi ja ylvästeli,
Näki kuutena kuvansa.
Niin meni salolle — kaatoi
Metsän parsikon paraita,
Mut ei kunnan kaskipuuta.
Lopuksi kirosi maata,
Ettei antaisi satoa.
Tuumaelin, mietiskelin,
Mihin tuon pojan panisin.
Laitoin aitojen panohon:
Siinäkin susi kumosi
Korpikuuset seipäiksi,
Kokkahongat aidaksiksi,
Aidan aukottoman laitto.
Tuumaelin, mietiskelin.
Jotakin yritin vielä:
Tuon epäsikiön laitoin
Ruista puimahan — utala
Ruumeniksi pui rukihit,
Korret tuoksutti tomuiksi.

Kysynpä sinulta, Väinö:
Eikö jo surua tässä?

VÄINÖ.

Niin pahasta päästäksesi,
Kullervon sepolle annoit.

UNTAMO.

Möin polusta: muutamista
Rautakappalten ramuista.
Sepon suopean opissa
Tuon tuhopukarin toivoin
Kadottavan kostokiihkon.
Mut epäilin. Siksi tänne
Sinut kutsuin kuulijaksi,
Näkijäksi, neuvojaksi.

VÄINÖ.

Paljonpa minulta vaadit.
Jo tulevat tuolta! Tässä
Syrjässä tähystäkäämme,
Kuinka käy pojalle työssä,
Onnistuuko. Työssä luonto
Ilmaiseksi onko villi.

Väinö ja Untamo vetäytyvät kallion kielekkeen suojaan;
jälkimmäinen edellisen taakse. ILMARI ja KULLERVO
saapuvat paikalle, menevät pajaan.

UNTAMO.

Jos tulisi tuima hetki,
Niin sinä esille astu.
Voisit vastata paremmin.

VÄINÖ.

Nyt sepon sanoja kuule!

ILMARI.

Hiiltä ahjohon aseta!
Kullervo nostaa ahjoon hiiliä.
Liaaksi! — vähennä hieman! —
Hieman! — hieman! —
Vähentää itse.

— Ei enempi.

Niin. Nyt iskekäämme tulta.
Sytyttää tuluksilla hiilet.
Lietso hieman! — Hiljoin, hiljoin! —
Väisty, niin panen alulle!

Painelee paletta hiljoin, että tuli ahjossa liekehtii.

Rauta ahjohon aseta! —
Aatran kynnen siitä laitan. —
Näin sävyysti, malttavasti.
Käytöllistä jos haluat
Hyötyä elämästäsi,
Niin sanoista kuin teoista
Lioitukset pois karista.
Kukon sulka, hyypän harja
On koruja, ei etuja.
Sotaratsu, juhlahuhta
Eivät aatralle sovellu,
Eikä mies hovin eläjä
Työn vakavan täyttäjäksi.

KULLERVO.

Sotaratsu kun olisin,
Polkisin pohattavallat
Alle halpojen helyjen!

ILMARI.

Ota, painelehan tuosta.
Nokea tässä, ei helyjä.
Runo on seppä kultakopra,
Muut on miehet multakoprat,
Muut sepät sysikäsiä,
Mutta hyödyksi enemmän. —
Maltin työtä! Ei rajusti! —
Opi, Kullervo, minusta,
Olen seppiä sukuisin!
Mun isoni — Ilmarinen
Kuin minä — takeli taivon
Luonnon suuressa pajassa. —
Niin on kerrottu hänestä. —
Min' olen takonut sammon,
Onnen jauhajan jaloimman.

KULLERVO.

Niist' en jauhoista murua
Viel' ole maistanut ikinä.

ILMARI.

Jokainen takoa voipi
Yhteisonnesta omansa.

KULLERVO.

Orja onnensa takoisi!

ILMARI.

Sinust' on tuleva seppo,
Mies etevä näillä mailla:
Kun parasta luonnostasi
Kaivelet kuvattavaksi,
Kun halulla halpautta
Eroittelet itsestäsi
Kuonaksi katoavaksi.
Luonto on sepon tekijä,
Mut ei synny valmihina,
Ei inehmo eikä rauta:
Työ ainetta huolittavi,
Työ pojasta luopi urhon,
Järjestetty rauhan työ.

KULLERVO (kiihkoisesti).

Urhon, lausuit, seppo! Päästä
Irti mun iso sisuni,
Vapauta vankka tarmo,
Niin minussa näätkin miehen
Kalervoista kaunihimman!
Sukeaapa tästä suurta,
Kun luonnon kuvata annat.

ILMARI.

Sulan malmin muotistansa
Päästänkö pajan paloksi?
Tuon tulenko ahjostansa
Irti laskisin salolle,
Hurjalle hävitystyölle? —
Sin' olet kesytön orja,
Orjan leima on sinussa,
Untamon kotona pantu.
Vapaudessa vaaran toisit.

KULLERVO (tuskallisesti).

Minussa on orjan leima,
Untamon kirojen uurto!

Uhkamielisesti.
Mut minussa myös elävi
Kalervon kamala tahto,
Sortajata syyttäväinen.
Eikö tallattu minussa
Sydämmen jokaista tulta,
Jota luontoni palona
Pyhästi totella tahdoin?
Eikö riistetty minulta
Emoni — koko sukuni?
Siksi kuohun ja kiroan.
Sorto loi pyhän pahaksi,
Pahankin pyhitti sorto
Sisimmässä sielussani.
Nyt minussa lemmen hehku
Vihana lekottelevi.
Nyt jalotekojen tahto
Kostona kohahtelevi. —
Kun tuo liekkini sisäinen
Pakon alta paukahtavi,
Silloin se rajupalona
Satakin urosta syöpi,
Kuin Ukon tulinen kalpa,
Pilvien pakosta päässyt,
Hillitönnä huimehtien
Honkia hajoittelee.

ILMARI.

No, no, poika, viihdy, viihdy,
Kiihko ohjaton asetu!
Toivon luontosi paremman
Voittavan himosi vallan.
Asetu levolliseksi
Ja paletta paina hiljoin,
Tyyneesti, ei kaikin tarmoin.
Ahjossa on aatran kynsi,
Jonka Väinämö tilasi,
Ei ole miekka hurmemieli.
Ei rajusti, ei rajusti!
Hurjako oletkin, orja?
Heitä! heitä! — Maasta nosta
Väkipalja! Käy käsiksi!

Nostaa tulisen raudan ahjosta alasimelle.

Nyt takele taitavasti!
Maltin työ on rauhan työtä. —
Vetelemme vuorotellen.

Takovat; sen kestäessä Kullervo kiihtyvästi
iskettelee yhä hurjemmin.

Ei rajusti, ei rajusti!
Järjetön oletkin, orja.
Heitä, heitä! — ei enempi!
Väisty tuosta tuonemmaksi!
Nyt on rauta rappiolla,
Alasin alas sujunut,
Koko työ pahoin pilattu.
Mikä turmelikin miehen?

Kullervo syrjässä tuijottaa nolona.

KULLERVO.

Miestä myöten työ aseta.
Kullervon ei kunto mahdu
Sepon seinien sisälle.

ILMARI.

Takoa osait ennen
Puukkojakin, miekkojakin:
Kun olit opissa ollut
Pajassani puolen vuotta,
Niin jo suuren säilän laitoit. —
Tuot' ei oltu ennen kuultu. —
Siihen kirjasit kuvia:
Sotajoukon jousinensa,
Urhon orhinsa selässä.
Miksi nyt et aatran kynttä,
Maan kamaran kaivajata,
Voinut taidolla takoa?

KULLERVO.

Mieleni on miekan teillä,
Vaan ei aatrojen ajossa.
Pellot ei isoni pellot,
Ahot ei omat ahoni.
Mutta miekka on omani,
Syntynyt sydämmestäni,
Kuin vihainen polttiainen
Katkerasta maaperästä.
Myöntäisit minulle miekan,
Niin sillä tekisin suurta:
Kyntäisin verisen pellon
Kalervon kadottajalle.
Siit' iloita Unto voisi
Tuonen tyttöjen keralla.

UNTAMO (Väinölle syrjässä).

Entinen sisu pahalla
Hurja vimattu vihassa.

VÄINÖ.

Sopiva sotijaloksi,
Vaan ei rauhan raatajaksi. —
Näyttäytyy Untamon kera pajan edustalla.
Terve, seppo veljyeni!

ILMARI (katellen).

Terve, urhot, tultuanne!
Tässä tarvitsen apua:
Tuossa mies on mieltä vailla
Eikä viisastu opista.

KULLERVO.

Tuolla Untamo takana!
Vapise epatto siellä!
Oman työsi tässä näätkin
Kuin parren putoamassa
Rakentajan ruhjonnaksi.
Loitolla pysykin kurja
Vainomiestä vartomassa. —
Tahtoisin tapiohongan
Pitkän, jolla piirustaisin
Tuonne taivahan laelle,
Ukon ylhäisen etehen
Maallisen olon matalan,
Orjuutemme, kurjuutemme:
Sitä kun näkisi Ukko,
Kummastuisi, kauhistuisi,
Avuksi alas tulisi,
Miekalla tuliterällä
Veljen tappajan tapaisi,
Jyrinällä jyskyvällä
Lopettaisi veljen sorron,

Orjan päästäisi vapaaksi.

ILMARI.

Tuon pojan povesta kuulet,
Untamo, Kalervon äänen.

UNTAMO.

Katalampi kaksin kerroin! —
On sinulla rautaraksit:
Kahlehillä kallioon
Kytke tuo Manalan hurtta!

ILMARI.

Ei sovi se luonnolleni.
Sortaisinko sorrettua.
Väinö, neuvotko paremmin,
Mille töille tuon panisin?

VÄINÖ.

Poika jos vapaa olisi,
Kaunihisti kasvatettu,
Töille urhojen sopisi:
Kutsuisin Kalevan heimot
Joukossa sotajalalle
Vasten Pohjolan väkeä,
Kullervo kera tulisi,
Paras parvessa olisi.
Niin yhdessä, yksin mielin,
Sanan voimalla jalolla
Suomen sammon voittaisimme,
Maan ihanan onnen tuojan.
Jos rajusti raaka voima
Vastahamme rynnistäisi
Susinensa, karhuinensa,
Haukkoinensa, halloinensa,
Verisin, vihaisin mielin
Eikä sammuisi sanasta —
Silloin tuo Kalervon poika,
Kevät-ouruna, Ukon myrskynä
Pimeän, vihaisen vallan
Kuuksi, päiväksi kumoisi.

KULLERVO (jonka innostus Väinön kuvatessa on kasvanut).
Kalpa, kalpa, kalpa mulle!

VÄINÖ.

Mut ei orjasta apua
Vapauden vainiolla.

KULLERVO (erikseen, tuskallisesti).
Orjan leima on minussa!

UNTAMO.

Ukko varjele asetta
Tuon kamalan kantamasta!
Kahlehet hänelle, seppo!

ILMARI.

En sotia suosi, Väinö.

VÄINÖ.

Vaikk' olet miekkojen takoja.

ILMARI.

Äsken toin emännän tuolta
Sariolan sammon luota,
Nytkö alkaisin sotia,

Vasten vaimoni sukua?
Varjele vakainen luoja
Maailma veren janosta!
Rauhan mies oletkin, veikko,
Rauhan neuvoja levitä:
Vain kesytyskeino neuvo
Tuon pojan parantajaksi.

VÄINÖ.

Neuvo on sinussa, veikko,
Luonnossasi. Keinon tunnet
Siis paraiten: lempeyttä
Luonnolle rajulle käytä.
Sade lämmin, päivä hellä
Pehmittää kivenkin voivat.
Jos itse kovalta tunnut,
Anna valta vaimollesi.
Naisen on sana sulempi.
Hän ehkä paremmin voipi
Orjan tunnolle osata.

ILMARI.

Vaimolleni — siin' ajatus,
Jota tuumia tulisi!
Orren alle astukaamme,
Niin näistä jutella voimme.
Kullervon jätämme tänne. —
Kotva miekkoja korista,
Niitä kun ensin ylistät.

Lähtevät. Untamo vilkaisee pelokkaasti taakseen.

KULLERVO (yksin).

Taaksensa katala katsoi!
Jospa tuosta tuiman raudan
Syöksisin sydämmehesi!
Nuo mitä tahtovat minusta?
Aikovatko pehmitellä
Tyynyksi teräsmuraa,
Tehdä villaksi kiveä.
Oman hautomansa haukan
Äkkikeinoilla kyhätä
Pääskyseksikö pyhäksi?
Siihen heillä ei sydäntä.
Kylm' on köyhälle pohatta.
Miekka mulle on sukua.

Tempaa pajan seinältä miekan.

Terve, oi teräs, ihana!
Sinusta toverin toivon
Oivallisen, uskollisen.
Muut minulle yrmikööt,
Sin' olet urhon tuima turva
Pulmassa pahimmassakin. —
Mutta miekkakin on vieras!
Sepon säilä, työ omani!
Mitä on omaista mulla?
Hikihelmet, kyynelkaste,
Ison veitsi — ne omia.
Jätänkö nämä isännät,
Kalevalan valtamiheet?
Teräskultani korea,
Tule kanssani kululle!
Lähdenpä omille teille,
Karkuteille — — —

ANJA tulee hyräellen.

Sepon sisko tuolta käypi,
Anja tyttönen ihana!
Hänet ryöstäisinkö? — sitten
Salolle keralla saalis!
Muut minulta kaikki ryösti,
Minä muilta kaikki ryöstän. —
Terve, Anja!

ANJA.

Terve, terve!

KULLERVO.

Mistä matka?

ANJA (valittaen).

Pyykin luota.

Pesut rannalle levitin,
Niin rävähti rinnastani
Emolta peritty solki,
Isoni oma tekemä —
Palin pois putosi siitä.
Missä seppo veljyeni?

KULLERVO.

Etkö solkea minulle
Uskaltaisi —?

ANJA.

Rikkoisitpa

Sen piloille — sit' en soisi.
Pyhä on rakasten muisto.

KULLERVO.

Niin, pyhä rakasten muisto. —
En riko, somaksi laitan,
Solen kiillotan, silitän.
Sinäkin minua aina
Kohtelet kuin vertojasi,
Et kuin ylpeä kälysi:
Halveksien, ynseästi. —
Hän ei aavista minussa
Muuta kuin matalan orjan! —
Monesti sinua säälin,
Pyykit kun peset hänelle,
Ruokit, hoitelet eläimet,
Illoin valvot viimeiseksi,
Kehrävartta keikutellen,
Taas ensiksi aamuin nouset,
Et sulosanoja kuule,
Aina tok' iloisna laulat.

ANJA.

Miks' en voisikin iloita?
Nuor' olen, verevä, raitis
Kuin kevät, kuin aamukaste.
Minkä teenkin, teen vapaasti,
Kun rakastan veljeäni,
Aimo miestä — eikö totta?

KULLERVO.

Niin veljesi. Mut kälysi
Sulle on tyly emäntä.
Hän on polvea pohatan,
Sinä työjalon sukua.
Hän on käskijä sinulle,
Sinä tottelet kuin orja.

ANJA.

Miksi tuota muistutteleet?
Työ on tervetun elämä.

KULLERVO.

Annahan minulle solki,
Niin sen laitan!

ANJA.

Mut osaatko?

KULLERVO.

Sulle kyllä.

ANJA.

Arvasinkin —
Olethan takonut miekan!

KULLERVO.

Tuossa se suloinen säilä.
Tätä tahdotko ihailia?
Tällä tahtoisin sinua
Pulapäivin puolustella.

ANJA.

Terä kirjattu somaksi — —
Miksi noin rajusti riehut,
Sit' ilmassa välkytellen?

KULLERVO.

Täm' on ukkosen tulena
Kalervon pojan kädessä.

ANJA.

Niin pelottavalta näytät!
Sinuss' on kamala kumma:
Toisin kotvin kuohahtelet,
Puhkut kuin vihainen Vuoksi,
Jok' on koskeksi kohonnut
Jylhän korven keskustassa,
Kallioitten ahdingossa,
Ilman auringon valoa —
Miks' ei mielesi valoisna
Loiskahtelee, riemahtelee?

KULLERVO.

Tuotako kysyt minulta! —
Päivänä pojalle paista,
Niin minut ilolle nostat.
Minäp' en sinuna täällä
Viihtyisi, en vaikka hiisi. —
Kuulehan, minull' on keino!
Eikö mielesi tekisi
Haltijaks' oman talosi?

ANJA.

Omanko taloni, lausut?

KULLERVO.

Käy keralla, lähtekäämme,
Niin sulle käsillä näillä
Valloitan komean konnun
Tapion sini salossa,
Rannalla kalaisen järven.

ANJA.

Kerallas'! — salossa konnun!
Mulle valloittaisit? — niinkö?

Kullervo, oletko houru?

KULLERVO.

Tällä miekalla jalolla
Minä Untamon kukistan,
Maat, mannut omistan itse.

ANJA.

Suurt' on Untamo sukua,
Omaisesi, heimoasi,
Urhoja Kalevan kansan —
Hävittäisitkö hänetkin?
Säästä maa veriteoista.

KULLERVO.

Kaikki vierast' on minulle.
Miss' ovat minun etuni,
Oikeuteni, osani?
Se omani, minkä ryöstän.
En omista itseäni,
Jollen ryöstäy vapaaksi
Painosta pohattavallan. —
Sinä jos olet omani,
Lapit valloitan sinulle,
Pohjat ja Kalevalatkin.
Mut alanpa kostotyöllä:
Ensin Untamon kukistan.
Sinut vien emännäkseni,
Rinnallani — tässä miekka!

ANJA.

Oi mitä uneksit, orja.
Ei sinua seppo päästä.

KULLERVO.

Tuon minulle muistutatko?
Niin, — minuss' on orjan leima.
Sitäkö sinäkin kammot,
Orjan kättä ja sydäntä?
Tyttö, kammotko minua? —
Kauhistut! — olenko julma?
Tule, Anja, niin syleilen!
Tule kotkan kumppaliksi.
Ei sinulta saalis puutu,
Sulle tuon veriset voitot.
Tule!

ANJA.

Sin' olet kamala!
En veritekoja suosi.

KULLERVO.

Näytän, ett' olen uroita,
Vertainen vapaitten miesten. —
Annathan kätesi! —

ANJA.

Enkä!
Ilmarin sisarko sulle!
Orjalle osattomalle!
ILLI tulee.
Ei ikinä! — Tuolla Illi!

KULLERVO.

Urkitko, kateinen Illi?

ILLI.

Häiritsenkö? — pois menenkin. —
Muuten vain sanoa aioin,
Ett' on siellä Kauko urho,
Anja neittä hän kyseli.

ANJA (levottomasti).
Minua! — kyseli Kauko?

ILLI.
Riennän — ilmoitan hänelle.

Lähtee ilkeästi taakseen silmäten. KULLERVO tarttuu Anjaan.

ANJA (huutaen).
Jää avuksi, Illi, Illi!

KULLERVO.
Itse valloitan osani.
Vetää Anjan syliinsä.
Tänne!

ANJA (huutaa).
Joutukaa avuksi!

KULLERVO.
Ylvästellen halveksitko,
Niin sinut väkisin ryöstän.
Näin kotka omansa otti
Heilutellen, keikutellen.
Nyt olet sylikanani.
Kannanko sun kuusen alle,
Kukistan pyhäisen piian? —
Reutoelet — ei avita.

VÄINÖ, ILMARI, KAUKO, UNTAMO, ILVO ja TUIRO tulevat.

KAUKO (vetää miekkansa rynnäten Kullervoa kohti.)
Seis orja! — vapaaksi tyttö!
Sisähäsi miekan syöksen.

Väinö ja Ilmari pidättävät hänet.

UNTAMO.
Tapa, Kauko, se kirottu!

KULLERVO (Anjan päästäen).
Pääsetkin — mene!

ANJA.
Koruni
Tänne, hirviö!

KULLERVO.
Seh, tuossa!

ANJA (solkea katsoen).
Voi emoni, voi isoni!
Tuo peto koruni rikkoi,
Perinnön pyhän muserti.

ILVO (Anjalle).
Sit' elä, natoni, itke.
Tätä turman työtä muistan!

KAUKO.
Sen hänelle vielä kostan.

ANJA.
Elä muistele, kälyni,

Elä hälle, Kauko, kosta.

KULLERVO.

Tässä käyttekö käsiksi?
Tällä miesten päitä pirston,
Kuin koruja kultaisia.
Tässä kalpa!

KAUKO (tarttuu miekkaan).

Taatto auta!
Tuon elukan ylpeyttä
En voi kärsiä enempi —
Tänne pääsi!

VÄINÖ (välittäen).

Talttukaatte!
Kullervolle.
Hillitse raju sisusi.
Sulle Ilmarin talossa
Paremp' on tulossa aika.

KULLERVO.

Teiltä orja ei odota
Kohtalonsa korjausta.
Osoittaen kalpaa.
Tällä kohtani kohennan!

ILVO.

Tuon rivon sanoja kuule!

UNTAMO.

Orja armoin ei parane,
Vaan pikemmin hirmuin, surmin.

VÄINÖ.

Suohon hirmu! Lempeyttä!

ANJA.

Lempeytt' osoita, seppo!

KAUKO.

Anja, käy keralla, haastan
Sulle mielihauteheni.

Syrjäytyy Anjan keralla.

ILMARI.

Kiihko hillitön ei punni
Sanojansa kultavaaoin,
Tuumin ei mito tekoja.
Hurjan hetken unhotamme.

Kullervolle.

Parannusta varron. Vasta
Et pajani töihin pääse.
Täst'edes emännän mieltä
Kuule, tottele ja nouda
Hänen käskyjänsä.

KULLERVO.

Tuonko?

ILVO.

Tämän tässä. Uusi päivä
Uutta työtä tuo sinulle.
Multa uuden käskyn kuulet,

KULLERVO (erikseen).

Minut vaimon vallan alle

Kaukana vapaus silloin!

Syrjäytyy pajan sisään.

VÄINÖ (Ilvolle).

Jos nyt, Ilvo, oivaltanet
Oikein valtasi tajuta,
Käsität sukusi voiman:
Sydämmen siveän lämmön,
Tahdon kestävän keralla —
Niin väkevän luonnon vimman
Voit hyvinkin taltutella
Tuon villin pojan povessa: —
Kehnon kasvatuksen kuotta
Puhdista hänestä, riisu
Pois perityn raihnan räähkä!
Sen jos voit, niin hän on terve,
On ylevä sankarluonne. —
Niin perustat vaimon vallan,
Lempeän ja rauhallisen,
Urosten ohella uuden
Vallan, hellän ja vapaan,
Ettei orjan kahle paina
Eikä ontuen edisty
Täst'edes Kalevan kansa,
Vaan vakailla askelilla,
Kun nainen osansa tuopi
Työn yhteisen vainiolle.
Siksi vallitse varoen,
Tuo poika kesytä! Muista:
Työväessä voimakkaassa
On Kalevan kantajoukko.

ILMARI (puristaen Väinön kättä).

Ylistän sinua, veikko,
Neuvosta hyvän sydämmen,
Vaikk' epäilen keinoasi. —
Tuo kun orja ei olisi.

ILVO.

Väinö, viisas ja ylevä!
Lentohon minua neuvot,
Vaikk' et siivillä varusta.
Käsket: laula leivosena!
Vaikk' et laulun ääntä anna.
Toivoa, suloa soitat,
Kirkkautta, korkeutta —
Mut todellisuus, elämä,
Hyöty — unhottuvat aivan.
Leivon laulust' ei eletä,
Ei kaunis ajatus ruoki,
Työtä tarvitsen väeltä!
Mut orjan masennan ensin,
Sitten armoa ojennan
Hänelle, hivutetulle,
Kurjana kujertavalle.
Tuo orja kovin on korska.
Jos rikos ja julki ryöstö
Armon voittaisi äkisti,
Vaivoitta, parantumatta,
Niin peritty järjestyskin,
Esimerkin löyhän vuoksi,
Särkyisi sepon talossa,
Eikä orjan raaka mieli
Onnesta iloita voisi,

Ansiotta voitetusta.
Siis kuri hänelle ensin,
Ankara kivistelevä,
Kuin tauti jumalten tuoma.

ILMARI (nuhtelevasti).
Vaimoni!

UNTAMO (Ilvolle).
Osattu isku.
Orjan ymmärsit hyvästi.

VÄINÖ.
Nuor' olet, ihana Ilvo,
Tarkoin harkitse tekosi!
Ei luonnossa kahta kasva
Samanluontoista, näköistä;
Kuinka kaikille sopisi
Samat ohjat, yksi vitsa?
Luonnetta vähittäin tutki,
Sen johdolla keksi keinot,
Joilla tuon pojan parannat.
Muista, ett' ylevä armo
Herättävi rakkauden,
Rakkaus paremman tahdon.

UNTAMO.
Liiaks' orjan vuoksi vaadit.
Harva meistä on vapaista
Niin hyvästi hoivaeltu.

ILVO.
Ei ole aika vaaliella
Orjan oikkuja monia.
Työtä vaadin orjaltani,
Käskeyntyä kuuliaista.
Tässä miehest' on kysymys,
Ei pojasta lapsekkaasta.
Kullervolle.
Huomenna salolle suorit,
Menet karjan kaitsijaksi.
Itse tutkin elkiäsi,
Jälkiäsi kuulostelen.

KULLERVO.
Tuon tylynkö vaimon valta
Vääntäisi minut kuin vitsan
Sarvikarjan kytkyeksi.
Raataja rahanalainen
Raavastenko vertaiseksi!

ILMARI.
Samalle salolle Tuiro
Tuopi miehiä palolle,
Kuokkijoiksi, kannon vääntäjäjoiksi.
Itse jään takomatöille.
Sinullekin, sisko kulta,
Soman solkesi rakennan
Ehommaksi entistänsä.

ANJA (syrjässä).
Ain' olet hyvä minulle,
Veljyeni! — Suojelethan
Tuota Kullervo poloista,
Hän on sairas, luulen.

ILMARI.

Tyttö!
Sinut Kullervo häväistä
Tahtoi — häntä puolustatko?
Muista, ett' olet luvattu
Kauko urholle omaksi!

VÄINÖ.
Jää hyvästi, seppo! — Ilvo! —
Anjakin! — Me kylvelemme
Sen lemmessä, tuon vihassa,
Mut aika hedelmän tuopi,
Sen suloisen, tuon vihavan.
Urhot, aina muistakaatte,
Ettei yltyisi himonne
Yhteisönnön sortajaksi.

KULLERVO (erikseen).
Mikä on minun osani
Yhteisönnestä? —

UNTAMO (Ilvolle, jättäen hyvästi).
Kurita
Tuo rietas Kalervon poika,
Ettei sen käsi kohoa
Kalevalan kaatajaksi.

KAUKO (jättäen hyvästi).
Anja, suojelen sinua
Miekallani, hengelläni!

Kaikki poistuvat. Anjakin, silmäten alakuloisesti
Kullervoa, seuraa veljeään.

KULLERVO (yksin, katkerasti).
Tämäkö minun osani?
Vieläkö alemma luisun? —
Silloin nuo vihaiset vallat,
Vaikka pilven pääläelta,
Maahan raappasen rajusti.

TOINEN NÄYTÖS.

Poltetun kaskan rinne, jonka takaa siintää vettä. TYÖVÄKI kuokkii, kaivaa kantoja ja niitä rovioipi. Karjankelloja kilahtelee ja kalkahtelee etäältä. KULLERVO, erillään muista, selässään jousi ja viini, kädessä paimentorvi.

KULLERVO.
Jo minä johonkin jouduin,
Suden surkeille jälille,
Härän hännän paimeneksi.
Eikö loppune ikinä
Minun kurjat kohtaloni.
Nuo ne kuokkivat paloa,
Kääntelevät kannistoa,
Mulle ei sitänä suotu.
Eikö voimia minulla
Kivet, kannot käänniskellä,
Vaikka syltäkin syvältä?
Kelpaisi minun kotona,
Heimoni ihastuksena
Perata isoni pelto,

Kohottaa kotitaloni
Suvun suureksi pesäksi, —
Toisin luotu jos olisin.
Enkö nyt minäkin voisi,
Niinkuin Ilmari, iloita
Työväkeni vääntämästä?
Enkö nähdä nuoren viljan
Kiittävän käteni töitä
Isäni Kalervon mailla?
Nähdäpä oman emännän
Pyttyinensä, raintoinensa
Pyörivän kotipihalla,
Mun kalasta tullessani,
Venhe täynnä venkaleita,
Taikka metsältä palaten
Olalla otusten paino!
Nähdäpä kotisuloni!
Nähdä lapset laittamani
Vierteisin, verevin poskin,
Ympärilläni kihisten! —
Mut mitä uneksit, orja?
Sukusi sodassa sortui,
Kotisi tuli tuhosi,
Itse orjaksi ylenit
Sydämettömän sylissä,
Kaikeksi iäksi kasvoit
Kiroksi inehmon lasten
Rautana rajuamaan.
Anja mulle ei hymyile,
Ilvon silmä ei säteile
Mulle suosion valoa: —
Se vihoja viskelevi,
Kuin sepon pajassa ahjo
Säihkyttää säkeniänsä.
Sai Heluna helleyttä,
Mansikki mesisanoja —
Minä kyisen katsauksen,
Sanat jäiset ja joleat,
Anjalta apean mielen.

TUIRO (jättää kuokkansa ja menee Kullervo luo).
Paimen, miks' yhä sureksit,
Tuskittelet joutavia?
Ei elämä siitä muutu.

KULLERVO.
Eikö muuttuisi elämä,
Jos jokainen muuttuisimme?

TUIRO.
Kullervo, kohota pääsi,
Ota maailma hyväksi
Kirjavine karvoinensa!
Kuin vihurit, virrat, myrskyt,
Joit' ei ihmisvoima johda,
Vaan ne meitä viskelevät
Oikkujensa olkapäillä,
Halujensa hartioilla,
Hyvälle, pahalle puolen,
Huvitellen, huikennellen,
Ilman tuntoa, sydäntä —
Niin ota elämän huolet.
Ole mies ja kärsi kaikki.

KULLERVO.

En ole tuulten tuiskittava,
En venonen virran suussa.
Ennen itse luon vihurit,
Hurjat myrskyt maailmalle,
Muserran muraläjäksi
Koko kurjan orjavallan,
Jossa on ylpeys ylinnä,
Pelko, ahdistus alinna,
Keskellä viha ja vaino.
Etkö itseäsi tunne,
Kuinka vauhkona vapiset
Käskijän kápälän alla,
Toisen työtä teet pakolla,
Viekastellen, vilpistellen. —
Siit' onko iloa sulle?

TUIRO.

Alhaiselle on parempi
Nöyristellä, köyristellä
Kuin matala viitametsä
Polkijan jalan edessä,
Niin ei selkä sen muserru.

KULLERVO.

Sua nähdäkin häpeään,
Olet orjaksikin kurja.

TUIRO.

Ylös liiaksi yrität:
Aivan arvolle isännän,
Sepon suuren vertaiseksi! —
Anjan rukkaset sinua
Taisi koskea kovasti,
Kun noin katkeraksi käännyt.

KULLERVO.

Siit' elä enempi haasta,
Tai sun puukollani puhkon!

TUIRO.

Olet orja, kuin minäkin.

KULLERVO.

Muuks' et rohkene ruveta,
Siks' olet ikuinen orja.

KAIKKI TYÖVÄKI.

Muuksi?

TUIRO.

Selvitä sanasi!

KULLERVO.

Eikö tuura, työaseesi
Ole halvempi sinua?

TUIRO.

On. — Mitä selität sillä?

KULLERVO.

Toki Ilmari sinua
Tuuranansa, kuokkanansa
Käyttelee.

TUIRO.

Minua! — Hänkö? —

KULLERVO.

Sin' olet sepon sanoille
Nöyrempi kuin sulle tuura.

TUIRO.

Tiedänpä hänet sepoksi,
Jolla on ylempi taito.

KULLERVO.

Hän asetta voi takoa,
Mut sinulla taito, tarmo
Sitä käytellä olisi
Voitoksesi, onneksesi,
Jos etusi oivaltaisit.
Missä tahtosi? Vapaaksi
Tee se, käskijäksi! Uljas
Toivojesi miekka nosta
Isäntävallan murtajaksi.
Oman pöytäs' alle kerran
Omat jalkasi ojenna.

TYÖVÄKI.

Murtajaks' isäntävallan!

KOTRO (ikäänkuin itsekseen).

Paimen ei pahasti haasta:
"Oman pöytäs' alle kerran
Omat jalkasi ojenna." —
Oma pöytä kun olisi!

TUIRO.

Rehti ja vakava valta
Sepon on käsissä ollut,
Siksi tottelemme. Pakko
Ankaraakin on totella
Heikomman, vähäosaisen:
Muuten voi osa hivua
Kurjintakin kurjemmaksi.

KOTRO (kuin itsekseen).

Tuota tuumia sopisi,
Eikö lie isännän leipä
Näillä koprilla ko'ottu.

KULLERVO.

Mut emäntä, ahnas Ilvo —
Vehnästäkö teille viilsi,
Syöttikö sianlihoja?

KOTRO.

Kielen katkeran se velho
Antoi aamuleivän kanssa —
Viskeli vihasanoja.

Muutkin murisevat.

TUIRO.

Mutta seppo on sävyisä,
Lempeä, hyväsisuinen —
Hänt' et moiti.

KOTRO.

En pahasti.
Joutaisi enempi itse
Vallita — on vaimon valta.

KULLERVO.

Lahjoita minulle onni,
Rikkaus, hyvä elämä —

Sulle lempeytt' osoitan,
Olen teille armollinen.
Mut minulta kaikki riistä:
Onni, rikkaus, sukuni —
Sulle koirana ärisen,
Jolt' on suusta luu nopattu,
Puren, rosvoan sinua.

TUIRO.

Isäntäväen käsissä
On osamme, kohtalomme,
Heillä valta on jaella,
Luu suoda lihan sijasta.
Meillä ei valintavalta —
Se on sääntöjä jumalten.

KULLERVO.

Kurja armona osansa
Maurutkoon! Minäpä viillän
Elämäst' omin käsini
Kohtaloni. Luupalanko
Tai lihanresuja voitän;
Vilu, nälkä tai verinen
Surma voi osani olla,
Mut omista töistäni se
Tähkä olkoon!

TYÖVÄKI (hämmästyneenä).
Kullervo Kalervon poika!

KOTRO.

Sin' olet rohkearotuinen.

TUIRO.

Poljekin oma urasi.
Suo meidän jonossa juosta
Polkuja jo poljettuja.

KULLERVO.

Orjan leima on syvälle
Teihin poltettu, poloiset.
Niin, jalassa lieko, kurjat
Raatakaakin uskollisna,
Ilman onnen tuntematta
Kodista, vapaudesta,
Oman pellon antimista;
Kunnes riutuen ramuiksi,
Toivottoman työn perästä,
Tylsinä, typertyneinä
Suohon sorrutte lopuksi —
Koiria ei haudallanne ulvo.

Poistuu päräyttäen torveaan

KOTRO.

Miksi miehen aikuhi-
Panivatkin paimeneksi.

MUTRU.

Vieläpä väkevän miehen —
Mutta ryöpeäsisuisen.

KITKA.

Sill' on miehellä sisua
Yhdeksänkin urhon verran.
Mut emännän ylpeyskö
Miestä orjassa näkisi!

TUIRO.

Syytä kyllin Kullervossa:
Raju on rauhan työnteossa.
Sitten uskalti anoa
Itse Ilmarin sisarta,
Anja neittä vaimoksensa.
Eikö riittäisi vähempi?
Ken sen meistä uskaltaisi?

MUUT.

Hurja poika.

TUIRO.

Mieletönkin.

Suuret pienten ei suvaitse
Pyrkiä ja pöyristellä
Heidän arvonsa tasalle.
Tuskin ylhäiset jumalat
Näkevät iloisin mielin
Sankaria seurassansa.
Mitä sitten maan oloissa —
Sankarin sisarta orja!

KOTRO.

Jumalista jutteletko?
Heitä vertaus mokoma!
Niistä jos jotakin tiedän,
Niin jumalat juuri maahan
Saapuvatkin sankareiksi —
Etsivät siis seurojamme.

TUIRO.

Sinä liikoja latelet.
Mut jos Kullervon sanoja
Ilmarin emännän kuullen
Kertoisin — pahoin kävisi:
Kiikki paimenen perisi.

Muut levottomina.

KOTRO (uhkaavasti).

Kertoisit, salaman ruoka!
Kumppalin petätkö kurja,
Niin sun mustan kannon kanssa
Kaskipuuna polttaisimme.

Muutkin julmina murisevat.

TUIRO.

Ajattelin — en luvannut,
Yhteistä etua mietin:
Jos salassa säilytämme
Kullervon kamalat tuumat,
Niin jokaista meitä voipi
Sama iskeä salama.

MUUT.

Samako salama, lausut?

TUIRO.

Kullervon tekojen tähden,
Kun ne nostavat jyriän.

KOTRO.

Kullervo hyvinkin hurja
Olla voi, mut ei älytön.
Mullakin ihana aatos

Omasta kodista kauan
Siintänyt on mielessäni,
Mut hänellä yksin mieltä,
Rohkeutt' oli sanoa
Se toivo toteutuvaksi.
Siitä mun sydäneläni
Värähti, heräsi toivo.

MUTRU.

Kotronpa sydänelässä
Kauan Illi on asunut —
Se siellä kotia itki.

TUIRO.

Meille kehnosti kävisi
Liikoja tavoitellessa:
Kurki kun yritti talven
Hautoa kesäksi — kuoli.

KOTRO.

Joutavia jaarittelet!
Sinä vaivainen vapiset
Pelkurina — pieksettävä!

TUIRO.

Mi — minäkö vapisen! — miksi?

KOTRO.

Nyt satusi säästä! Tässä
Tosi jäykkä on tekeillä.
Tiedätkö mitä enempi?

TUIRO (kiusoitellen).

Tiedänpä minä jotakin:
Että Illi on omani.
Tänä aamuna salassa
Pisti piirakan minulle.
Sitten kuiskaten viserti
Kuulumiset Kullervosta.

KOTRO (painaen Tuiron niskasta maahan).

Tuon valehtelitkin, konna.
Puserran sinusta hengen.

TUIRO.

Säästä, säästä!

KITKA.

Puolustaite!

KOTRO.

Minkä tuuli voi kivelle?

Päästää Tuiron.

MUTRU.

Pois meistä kateinen kiista!
Tuolta Illi tuo evästä.
Hän voi suorina välinne.

ILLI (tulee oikealta ja laskee kivelle kontin).

Tässä ruoka raatajille.
Nälkä leivän särpimeksi!

KOTRO.

Illi, nyt sanokin itse! —
Tuiro kerskasi sinua
Ystäväksensä. Oletko?

Sanoi syövänne salassa
Piirakoita — kuiskivanne.
Tottako puheli?

ILLI.

Tuoko —
Valeverkkojen kutoja!

KOTRO.

Arvasinkin. Kiitos Illi!

ILLI.

Joko taaskin tappelitte,
Suokukot kanervikossa?

MUTRU.

Naura silmille susia!

TUIRO.

Kotro, tuo kiron penikka,
Hiistä puhuttaessa,
Muille ei sanoja soisi,
Kuin omille huulillensa.
Sinua ylistin tässä,
Niin kuristi kurkustani.

KOTRO.

Taas vasenta kättä päästät.
Ylistitkö?

TUIRO.

Kiitin, kiitin.

ILLI.

Kiitit — siitäkö välitän!

TUIRO.

Pohjolan ihana noita!
Valitsehan meistä toinen,
Kenen ottaisit omaksi.

ILLI.

Vapaill' on valintavalta.
Mutta orjan on osinko'
Armo antajan kädestä.
Enkä, jos vapaa olisin,
Riitämiehelle menisi.
Keveä sovussa kuorma,
Kun on kaksi kantajata.
Raskas riidassa elämä
Keveänkin kuorman alla.

KOTRO.

Siin' oletkin oikeassa.
Raatajat, rakentakaamme
Tästä päivästä sovinto. —
Kullervo puhella taisi
Meille tarkkoja tosia. —
Vapaiksi siteistä näistä,
Pojat, nouskaamme vapaiksi!
Niin kukin valita voipi
Oman kultansa, kotinsa.

Illiiä vyötäisistä kaapaten.
Mut minä omistan Illin.

ILLI (itsensä irti reutaisten).
Ensin katko kahlehesi.

TUIRO.

Haha ha — se sulle jouti.

MUTRU.

Siinäpä tytössä poika!

KOTRO.

Mihin Kullervo pakeni!

ILLI.

Teitä kaikkia varoitan
Leikistä luvattomasta,
Ettei niinkuin Kullervolle
Kova kohtalo tulisi.

MUTRU.

Ilvonko, emännän kanssa
Liitossa, tytön turilas!
Hän on Pohjolan perua.

KITKA.

Suohon se viholaiskukka,
Hirttonuorien punoja,
Hänet suohon laahatkaamme!

KOTRO (Illin turvaksi asettuen).

Illi, täst' otakin kuokka!
Minä kirvestä kohotan.

Uhkaavasti.

Koskekaahan, koiran pennut,
Tyttöä, jos tohtinette!
Tällä teistä teen tuhoa.
Listinpä kuin liinanpäitä,
Kuin napoja naurihista.

TUIRO.

Miehet, teimmehän sovinnon?

ILLI.

Kun hyvin jutella aijoin,
Niin pahaksi ymmärsitte.
Laske kirves, Kotro!

Kotro rauhoittuu ja laskee kirveen.

MUTRU.

Lausu,

Mitä tarkoitti sanasi!

KAIKKI.

Mistä vaaroista varoitat?

ILLI.

Niin, varoitan? — kuunnelkaahan!
Teille tuttu on hyvinkin
Ilvo, kasvinkumppalini
Pohjan kuulusta kodista.
Hän emännän, minä piian,
Molemmat isännän lapset.
Hän kopea käskijäni,
Minä käskyjen alainen,
Vaikken aina nöyrä, nopsa
Sydämmettömän sanoille.
Jo kotona Pohjolassa
Silmissä hänellä siinti
Korkeat kosiomiehet.
Hengenmiestä ei älynnyt,
Siksi Väinöä väheksi,

Vaan tajusi taitomiehen,
Joll' on kultia kosolta,
Siksi Ilmarin omisti.
Suvustansa suurellinen,
Ystävä ylemmillensä,
Ankara alemmillensa;
Entistäkin ankarampi
Sitten kuin Kalervon poika
Anjan rosvota yritti. —
Sukuhunko halvan verta!
Untamon äkä ja kiukku —
Hänet täällä kun tapasi —
Ilvon yllytti uhemmin.

TUIRO.

Tuota heille jo kuvasin.

MUUT.

Jatka, Illi!

ILLI.

Korvat auki!

Kun isoiset käy talossa,
Silloin on emäntä nöyrä,
Mairesuu, makeakieli —
Näitte, täällä kun kävivät
Väinö, Untamo ja Kauko! —
Silloin pöydälle parasta:
"Sultsinatako suvaitset?
Tahtoisitko talkkunata?
Eikö piirasta pitäisi?
Tässä olttakin olisi!" —
Se on sen liverrys silloin.

KOTRO.

Se on sen hyvän tapoja.

ILLI.

Mut ei suosion sanoja,
Ei makupaloja siltä
Työväen osaksi riitä.
Kun evästä paimenelle
Aamusella Ilvo laittoi,
Niin vihasta varsin ryski,
Työväkeä uhkaeli
Olkileivällä ravita,
Kun muka rajuiksi käyvät,
Ylpenevät yltyöiksi.
Minä puoltanne pitelin:
Hän ulos minutkin työnsi —
Se minun sisar-osani!

KOTRO.

Ulosko sinutkin työnsi? —

MUUT (kiristellen hampaitaan).
Olkileivällä ravita!

ILLI.

Mut en maininnut pahinta: —
Konttihin kun Kullervolle
Ilvo painalti evästä,
Niin — pahasti nauroi.

MUUT.

Näitkö?

Nauroiko pahasti?

ILLI.

Kyllä.

Ilkeästi virnisteli,
Vaikk' onkin komea vaimo.
Sitten viskasi vihassa
Kontin paimenelle — läksi.
Mutta paimenkin kiroili.

MUUT.

Tietysti kiroili. — Sitten!

ILLI.

Emäntä rytäkän nosti
Nyt sepolle.

MUUT.

Kerro! Mistä?

ILLI.

Siit' ettei sepon veressä
Pala kosto Kullervolle.
Vaan kun vaimonsa vihoja
Seppo kuuli, niin varoitti:
"Olet, vaimoni, ylempi,
Ei sovi sun arvollesi
Halpaa halvasti pidellä.
Malta mielesi! Pahasti
Paimentasi jos pitelet,
Käypi karjankin pahasti."
Emäntä pelästyi siitä,
Mut oli teko jo tehty:
Kiro paimenen eväissä.

MUUT.

Kalervon pojan eväissä?

ILLI.

Niin.

TUIRO.

Enkö sanonut teille?

KITKA.

Vaimon valta: lemmon valta.

KOTRO.

Kun vihassa Ilvo riehui,
Mit' oli mieltä Anja neiti?
Kytikö hänessä kosto?

ILLI.

Kuin sateinen päivä, surrut
Hän on Kullervo.

MUUT.

Surrut!

ILLI.

Lausui, että ennen soisi
Solkensakin ruostuvaksi,
Kuin Kullervon kohtaloa
Entistänsä kurjemmaksi.
Anja paimenta ylisti
Väkevimmäksi uroista.
Jos vapaa olisi, lausui,
Suurin sankari olisi.

TUIRO.

Ei tyttö vihoja kannan
Kullervolle.

ILLI.

Ei pahasti.

Erikseen.

Kunpa hän vihaisi! — siitä
Mulle toivoa itäisi.

KOTRO.

On sukunsa luonto hällä,
Lauhkea —

ILLI.

Sen syy on oikku

MUUT.

Oikkuko?

ILLI.

Sen teille kerron.

Kauko Lemminpoika täältä
Viime kerran kun erosi,
Niin hänelle Anja neiti
Rukkaset jälessä laitto: —
Sanoi nuoreksi ikänsä.

MUUT.

Rukkasetko laitto?

ILLI.

Vaiti!

KOTRO.

Ihastuiko siitä Ilvo?

ILLI.

Ihastuiko? — Hän vihastui:
Silmä säihkyi ja välähti,
Ruskolle sävähti posket.
Natonsa hyväskuisen
Parjasi pataluhaksi.
Tukankin repinyt oisi
Tuulen tuiskuteltavaksi,
Mut avuksi ehti seppo.

MUTRU.

Niin oli kiitetty kotona
Kuin ylevä pohjantähti;
Nyt on myrsky miehelässä,
Itse Syöjätär sukua.

ILLI.

Ei elä anoppi vanha,
Joka neuvoja jakaisi.
Kovin seppo on sulava.

KITKA.

Sen tapamme Louhen lapsen,
Jollei kyntensä katoa.

MUTRU.

Kaadamme kuin kaskikoivun.

KOTRO.

Ruojan poltamme poroksi.

ILLI.

Maltti! — Ei sanoja julki!

Varokaa vakoilijata!

Kaikki hämmästyvät, tarkaten ympärilleen.

Ilvo laumansa jälillä
On piankin täällä. Itse
Torjua lupasi turman
Karjastansa; itse uhrit
Tuoda ja lukea loitsut
Niin väkevät, ettei pysty
Karjahan Kalervon poika.

TUIRO.

Sillä on pimeän Pohjan
Loitsut julmat ja kamalat.

KOTRO.

Kullervo enempi tiesi.

KITKA.

Hän enempi tiesi: missä
Sana kyllin ei sakea,
Siinä hän käsiksi käypi.
Meitä Ilvo ei peloita.

MUUT.

Ei peloita.

TUIRO.

Entä seppo.

Tulleeko salolle itse
Työn tähystäjäksi?

ILLI.

Itse,

Kera Anjan. Kaksi miestä
Teille työn avuksi tuopi.
Koko perhe on levoton
Ilvon ilkityön takia.
Toisiansa syyttelevät,
Pelkäävät tuhon tulevan.

TUIRO.

Minne Kullervo katosi?

MUUT MIEHET.

Hänet etsikäämme!

ILLI.

Ensin

Ruualle! — Kas tässä kontti! —
Että eukon tänne tullen
Valmis on jokainen työhön.

MUUT.

Kostotyöhön!

ILLI.

Nyt vihanne

Hillitköön sovinnon toivo!
Tääll' evästä.

Kaivaa kontista eväitä esille.

KOTRO (vakavasti, joll'aikaa muut kuuntelevat hartaina).

Terve, ruoka,

Elämän parahin palkka,
Köyhän onni ja elämä!
Tyhjän vatsan kurniessa

Et voi toivoa, iloita,
Mustaksi ajatus käypi.
Mieli marras ja matala
Ratkeaa rivosanoiksi,
Työase sota-aseeksi
Vaihettuvi. Terve, ruoka,
Suoja rauhan ja sovinnon!

ILLI (näyttäen eväitä).
Tässä naurispiirakoita,
Vanhoja, homehtuneita —
Luita tyhjiä lisäksi,
Mustan koiran kalvamia.
Tässä! — syöttekö veliset?

Miehet ottavat evästä Illin kädestä ja haistelevat, viskaten
konttiin takaisin. Tuiro maistaakin piirasta, mutta Kotro
kaappaa sen häneltä ja työntää konttiin.

KAIKKI MIEHET.
Kosto, kosto sortajille!

KOTRO.
Ovat liitossa isoiset
Köyhiä kuristamassa.
Vastaliitto laittakaamme,
Pato vahva, sulku suuri
Avuksi osattomille.
Missä paimen?

KAIKKI.
Etsikäämme!

KOTRO.
Pouru, nuorin joukostamme,
Eväskontti tuo keralla,
Että Kullervo näkisi
Työtä ilkeän emännän:
Niin iloinen kostonroihi
Voipi syttyä hänessä.
Maan puna, salojen rusko,
Ilman kannen kaunistaja.
Kaikki Kullervon jälille!

MUUT MIEHET.
Kaikki!

Lähtevät.

TUIRO.
Laahustan keralla,
Vaikk' epäilen.

Seuraa muita.

ILLI.
Yksin jäinkö! —
Kun nyt Kullervo sepolta
Pakenisi: — Anjan toivo
Tukehtuisi kyyneliinsä,
Minun toivoni eläisi. —
Ainianko mun pitäisi
Juosta Ilvon silmän alla?
Hänkö säätäisi minulle
Mieheksi matelijansa —
Tuonko Tuiron? — Ei ikinä!
Vapaus, valintavalta

Ovat leivosen rukous,
Ne minunkin toivojani. —
Tunnen vetryvän vereni,
Kuin keväinen hieho, vasta
Laskettuna laitumelle;
Vetrykin vereni, kiehu!
Maailma on laaja laidun.
Missä Kullervo? — Hänt' etsin.

Lähtee vasemmalle.

ILVO (kotvasen kuluttua tulee oikealta, lähestyy muurahaiskekoa perällä, ripotellen siihen uhrijauhoja).

Kellojen kalinan kuulen.
Kiitos, metsä mieluiseni,
Viel' on karjani elossa,
Paimenen kiroista päässyt.
Suojele, suloinen metsä,
Vastakin vahingon alta
Minun kaunis karja kulta.
Sitä kaitse, kasvattele,
Ruoki rasvamaitoiseksi,
Että Ilmarin emäntä
Sulostuisi voisulasta,
Kalevalan kukkaseksi,
Sepon itsensä iloksi.
Kasvata, mehuinen metsä,
Sepon karja kaksin kerroin,
Karjan anti kolmin kerroin,
Niin kansa Kalevalassa
Siitä kiittäisi minua,
Tottelisi toivojani,
Käskyni hyvin kävisi,
Riista, rikkaus sakoisi,
Valtanikin vahvistuisi. —
Missä työväki palolta?
Luulin ääntä kuulleheni.
Ovat poissa! Loitompana
Päivällistä kai purevat.
On kovassa kalvamista.
Heille pohjan pontta näytän. —
Mutta paimen? Hänkin söisi,
Leikkaisi! — Oi, taatto auta!
Millä pyörtäisin tekoni! —
Paimenkontin kun tapaisin,
Sieltä kaivaisin salassa
Leivästä kivisydämmen,
Kiven viskaisin palolle —
Kiven rinnastani. —
Mut salassa, ettei orja
Katumustani näkisi.
Kenties kontin hän ripusti
Puun oksalle — löytäisinkö!

Menee vasemmalle.

KULLERVO (yksin oikealta, kotvasen jälkeen Ilvon).

Aurinko ylinnä käypi,
Minä astelen alinna —
Laske, kiekko, länнемmäksi
Että iltakin tulisi,
Lyhenisi orjan päivä.
Ei iloa auringosta
Sydämmelle sorretulle.
Työni, halpana pidetty,

Ei ylennä toivoani.
Ruoka ainoa iloni,
Ruunan ja minunkin palkka.
Oksalla viserrät, lintu:
Syö evästä, syö evästä!
Istunkin, evästä kaivan.

Istuu mättäälle.

Mätäs ei kohtelee kovasti,
On hellä, hyvänsävyinen.

Vetää kakun kontista.

Tässä painava palanen,
Somakin, sileä päältä,
Kuin sepon emäntä itse,
Jollei silkkoa sisässä.
Tule, veitseni, tupesta,
Isäni pyhä perintö,
Ainoa sukuni muisto.

Tarkastellen puukon terää:

Miks yksin minulle jäitkin
Sinä rauta rakkahinta?
Jäitkö koston käskijäksi?
Untamonko pään varalle?
Voisit säiläksi venyä. —
Taas viserrät, pieni lintu:
Syö evästä! käsket. — Viillän!
Eikö pysty? — Viillän, viillän!
Kivikö karahti sieltä!?
Puukkoni terän musersi!

Katkerasti itkien:

Yks oli veitsi veikkoutta
Isäni kotoa mulla,
Senkin pirstoiksi piteli
Pahan vaimon paistinkakku. —
Untamo kotini poltti,
Koko heimoni hävitti,
Hän kapalossani multa
Äitini sydämmen raastoi,
Karkoitti kentiesi suohon.
Täällä taas heräsi toivo,
Kuin matonen kirren alta —
Sen tyly isäntä tappoi.
Lempeä tulista tunsin —
Nainen kylmä sen kukisti.
Työnteosta leivän toivoin —
Kivenpä emäntä antoi.
Niin elämä multa riisti
Onnensa, vapautensa,
Toivonsa, sulonsa, kaikki. —
Minä turmelen elämän!
Tuo kivi, johon kilahti
Isäni perintöpuukko,
Sydämmenikin kivetti!
Tyrry tyrske, kuivu kyynel! —
Oi vares, varasten lintu,
Korppi, haaskojen kuningas,
Millä maksan naisen naurun?
Vares vaakkuu ja korppi koikkuu.
Karjanko susiksi laulan,
Ärtyisiksi, kärtyisiksi,
Jotta puskevat, purevat
Emäntää epattomaista?

Karjankellojen kalinaa kuuluu.

ILVO (huutelee).

Hoi kotihin kellokaula,
Kirjot, Karjot, kumppaliksi!
Mairikki, Mansikki,
Haluna, Omena oiva.
Täällä korpi kolkko on
Suo sulamatonna,
Susi, karhu, paimenkin
Tääll' on armotonna.
Kotona makea juoma,
Lehmisauhu tupruavi,
Ei suo purra sääskenkään.
Hoi kotihin kellokaula,
Haluna, Omena oiva.

Näkee Kullervon ja seisahtuu jäykistyneenä.

KULLERVO.

Hänkö sieltä on tulossa?
Kuin osattu surman suuhun! —
Vartalo vapisten käypi,
Huulet loitsuja lukevat;
Silmät suurina pelosta
Hongikkohon hairehtivat.
Jo pysähtyi. Seiso seiväs!
Ammunko akan pahaista
Sydämmyksiin syvälle?
Rikonko rehevät rinnat,
Ruiskutan rusopisarat
Kaskimaalle kasteheksi?
Siitpä sapesta voisi
Myrkkyputkia yletä.

Ilvo yrittää liikkua.

Jos liikut, livautan nuolen!
Jos et liiku, voit rukoilla,
Loitsut viimeiset lukea.

ILVO.

Kullervo Kalervon poika,
Mies jalo, väkevä, uljas!
Sopikaamme suin sulavin,
Nuolet vaiheta sanoiksi!
Sulle, urho, ei sopisi
Vaimon heikomman varalle
Jousta jännittää vihaista.

KULLERVO.

Mut sinulle, vaimo heikko,
Sopi sotkea kivonen
Paimenen eväspalaksi.
Sepon ylpeän emännän
Sopi särkeä parahin,
Ainoa isäni muisto.
Etkö ampunut kivellä
Sydäntäni sorrettua?
Siks on sun veresi vuoro
Mahalana maalle juosta.

ILVO.

Sääli, säästä armas paimen!
Sulle teen parahan paidan,
Kaatiot ja kautokengät,
Syötän voilla, vehnäsillä,
Rieskamaidolla lihotan,
Mesileivin miellyttelen —

KULLERVO.

En usko epattonaista,
Ampuu.
Tuosta nuoleni lähetän!
Ilvo parahtaen horjuu ja kaatuu.
Kuin salama sattui isku.
Kuole, korskea emäntä!

ILVO (kuolintuskissa, hätääntyneenä, lopulta katkerana).
Taivas armosi lähetä,
Mettä pilvistä pirota
Voitehiksi vammoilleni.
Sepon itsensä iloksi,
Orjan kiusaksi katalan!
Ammu taatto taivahasta
Suurimmalla jousellasi,
Nuolella tuliterällä
Tuo kurja Kalervon poika
Halki hartiolihojen!
Työnnä Tuonelan ahoille.
Manan karjan kaitsijaksi,
Niin hänelle siellä laitan
Leivän limsiökivistä
Puuttumatta purtavaksi.

KULLERVO.
Elä, taatto, tuota kuule,
Suuren sortajan kiroja! —
Kuule sorretun sydäntä,
Anna kuolla armottoman!

ILVO (kauhistuneena).
Kuolenko —!

KULLERVO.
Hyvinkin kuole!
Sija on maassa mennehillä
Mahtavimmankin venyä.

ILVO.
Missä Ilmari ja Anja?
Missä kaikki mun omani? —
Tuolle kostakaa, jumalat!

Kuolee.

KULLERVO (yksin).
Hän nukahti. Siin' on loppu.
Veikö mahtinsa keralla?
Jäikö kunnia jällelle?
Minkä käärme purtuansa,
Kuoltuansa — sen tämäkin
Muistoja minulle jätti. —
Mutta nyt vapaana seison,
Tien alussa, työn alussa,
Itse käskijä omani,
Itse käskyntäyttäjäni,
Kypsi uusihin tekoihin,
Kostotöihin.
Salot laajat on samota.
Nyt sotajalalla seison:
Maailma minua vasten,
Minä vasten maailmata.

Metsästä kuuluu:
"Täällä, täällä! Hän on täällä!"

Nuo ovat isännän koirat,

Nuuskiivat mun jälkiäni.
Tuot' en joukkoa vapise!

KAIKKI.
Terve, Kullervo!

KULLERVO.
Ei terve
Teille koirille ikinä.

KOTRO.
Näytät syttä synkemmältä,
Mutta oivalla sanamme.
Me sinua silmin, korvin
Etsimme kuin kontiota.
Luulin, että toivotonna
Surman suuhun jo sukesit.
Onni ett' elätkin vielä.

KULLERVO (kolkosti).
Surman ei omaksi jouda
Mies, jok' on tekoja tiine.

TUIRO (huomaa syrjässä Ilvon ruumiin, taantuen).
Tuoss' emäntä! — Kuollut.

Kaikki levottomina.

KULLERVO.
Tässä
Sen on kostaja komea.
Mitä tahdotte minusta?
Yksin tein tekoni; yksin
Kirpeät hedelmät nautin.
Vapisetekko pelosta,
Kurjat orjat? Ilmarille
Tästä viekätte sanoma,
Nöyrästi matelevasti, —
Tuiro juokse ja valita!
Sieltä niität orjan palkan.

MUUT (Tuirolle).
Juoksisitko — hirttäisimme!

TUIRO.
Miksi syytätte minua?
Missä kaikki on keralla,
Siell' olen minäkin myötä.

KOTRO.
Miksi, Kullervo, kiviä
Sanoissasi viskot? Tuossa
Sun veritekosi näemme.
Illi meille synn selitti,
Ilvon ilkityön kun kertoi.
Sun voittos', vapautesi
Meidänkin on. Kuinka sulle
Kuopan kaivaisimme? — lausu!

KULLERVO.
Kaikkiko selitti Illi?

MUUT.
Kaikki kertoi.

ILLI.
Kaikk' emännän
Juonet kerroin.

KOTRO.

Kuin sanottu,
Ilkityön selitti Illi.
Se vihamme pöyristytti,
Jotta meist' oli jokainen
Kostotyöhön valmis. Mutta —
Sulla jo teko on tuossa.

MUTRU ja KITKA.

Kotro totta on jutellut.

MUTRU.

Kullervo Kalervon poika,
Nyt nopea neuvo keksi!
Isännän kera välimme
Auttamatta on rikottu.
Selvä on ero seposta,
Kaukana isännän armo.
Kaikk' on vallat vastassamme.
Ainoa pelastus meille: —
Yhtykäämme!

KAIKKI.

Yhtykäämme!

KITKA.

Mutta päätä tarvitsemme,
Rohkeata, urhollista,
Jolle selvä on uramme,
Selvä yhteinen etumme;
Joll' on tahto, taito, tarmo
Läpi pulmien pujota.
Hänessä omat halumme
Meille vasta selviävät. —
Kullervo Kalervon poika,
Nouse joukon johtajaksi!

KAIKKI.

Joukon johtajaksi nouse!

KULLERVO.

Minäkö joukon johtajaksi!
Toivotteko? — Tahdotteko?

KAIKKI.

Johtajaksi! Johtajaksi!

KULLERVO.

Siis vapaaksi, miehet, ensin,
Pois kahle kalistakaamme,
Sortajat kukistakaamme!
Sitten taistelun, sotien,
Ponnistuksien perästä —
Jos on onni matkassamme —
Meitä vartoella voipi
Viljava kotoinen ranta. —
Aluksi omistakaamme
Kontion kotitilukset,
Metsän vahva valtakunta.
Sieltä syöksymme kylille,
Heikot, vahvat valloittamme,
Anastamme aarrekirstut,
Sen sikäli, tuon tākäli.
Miekalla tuliterällä,
Kuin sonni vihaisin sarvin.
Puskemme ja puhkaisemme
Vatsat halki valtialta. —

Niin, jos seuraatte minua?

JOUKKO.

Kaikki seuraamme sinua!

KITKA.

Saalis ei pahaa tekisi:
Saisi syödä täydeltänsä.

MUTRU.

Saisi kullankin murusen,
Josta on rikas rovea.

KOTRO.

Hyvä, kun talon tapaisi,
Kalavettä, kaskimaata —
Niistä sietäisi tapella.

KULLERVO (ikäänkuin itsekseen).

Mutta mun kotini — missä? —
Mitä toivon ja tavoitan,
Heimoton, koditon koito?
Olen kuin kirottu kirves,
Jok' ei hyötyä hyväile,
Vaan vahingon, raiskan vuoksi
Puusta puuhun käy salolla,
Suuret, pienet surmaellen,
Kaataen kuningashongat,
Ei omaksi onneksensa
Eikä kansalle kodiksi. —
Koti! — Surmattu sukuni!
Veitseni! — Kirottu kakku!

ILLI (joukosta erille astuen).

Kullervo! Sinulle neuvon
Kotisi — sukusi löydät!

KULLERVO.

Jos ivalla haastat, Illi,
Niin isäni puukon tyngän
Työnnän suustasi sisälle.

ILLI.

Tee se, jos ivalla haastan,
Ilvoon osoittaen:
Tee kuin tuolle tuossa — ammu.

KULLERVO.

Kotini, sukuni löydän!
Vanhempaniko elossa?
Kun kerrot, rutosti kerro!

ILLI.

Muistat eilisen elämän:
Untamo keralla Väinön
Kävi Ilmarin kotona?

KULLERVO.

Tuon kirottun päivän muistan.
Siit' emännän valta alkoi.

ILLI.

Silloin kuuntelin kodassa,
Kuinka raskasluontoisesti
Unto Väinölle valitti,
Että päivin on levoton,
Öin uneton —

KULLERVO.

Miksi? Miksi?

ILLI.

Kun ajalla veljesvainon
Hän sodassa sortuneissa
Ei Kalervon päätä nähnyt.

KULLERVO.

Ei nähnyt Kalervon päätä! —
Viel' enempi!

ILLI.

Muut' en kuullut.

KULLERVO.

Mutta missä on Kalervo,
Missä mun sukuni suuri?
Mulle neuvoa lupasit!

ILLI.

Kerran iltamyöhäsellä
Uunilla sokea ukko,
Jok' oli paimen ennen ollut,
Sun sukusi vainot kertoi:
Kuinka Untamo kukisti
Isosi Kalervon joukot,
Sinut orjaksi anasti. —
Jo silloin sinua säälin. —
Mutta tarkoin hän takasi,
Että on Kalervon perhe
Elossa Lapin rajoilla,
Köyhänä kalastajana.
Tienkin hän opasti mulle
Korven, vaaran, virran viertä,
Kuvasi kalaisen rannan,
Jossa on koti Kalervon.
Sen sinulle neuvon — lähde!

KULLERVO.

Sukuni, Kalervon perhe
Viel' elossa sortumatta! —
Majan aavistan matalan,
Järven rannalla salossa,
Kaskikaistalen sivussa;
Näen nuotat kuivamassa,
Ruuhien rannalle vedetyn.
Aavistus opastajana,
Sydämmeni harras kiihko
Mun tuolle majalle viepi. —
Kuulitko mitä enempi?

ILLI.

Jopa unhotin jotakin! —
Kuulin, kuink' iloitsi Unto,
Kun emäntä sun alenti
Paimeneksi. Ei avuksi
Taatollensa sielt' ylene
Poika; sammuva on toivo,
Into, uskallus, yritys,
Kosto, kuin vetehen soihtu,
Voimatonna vaan sihisten
Hiutuessaan.
Niin iloiten uskoi Unto.

KULLERVO.

Unto aikaisin iloitsi.

Sammuiko merehen päivä,
Kun se aallon alle vaipui,
Vaikka siitä yö iloitsi?
Yö surutta nukkui — päivä
Heräsi, yleni, loisti,
Yön vallan kukisti tyyten.

Innoissaan:

Paista nyt Jumalan päivä
Näiden poikien poluille!
Jo nyt tiedän työalani,
Tarkoitukseni tajuan.
Mut aseita tarvitsemme. —
Täss' isäni puukon tynkä.

JOUKKO.

Aseita, pojat, aseita!

KOTRO.

Tässä meillä on aseita:
Kirves, kuokka, tuima tuura.
Näyttäen tuuraansa:
Tällä ratkon rautasalvat,
Lukot luhjon, puhkon päitä!
Sullepa osoitan, Illi,
Että miestä on minussa,
Koti vallata vakava,
Miekan taikka tuuran annat!

ILLI.

Se näytä! tekoa toivon.
Mut ase parempi hanki.
Pian joutukaatte! Kohta
Tääll' on Ilmari ja Anja.

KULLERVO.

Vuoressa lukollisessa
Yllin kyllin on aseita.
Siis, pajalle miehet kaikki,
Rannan kautta kaaritellen,
Ettei seppo saa vihiä,
Ennenkuin teko on tehty,
Kuin Puhurin ryöstökulku
Hallayönä halmehessa. —
Seuran pettäjät tapamme!

Lähtee oikealle puhaltaen torveansa; muut jälissä.

KOTRO (lähtiessään).

Jänikset tapamme kaikki.

TUIRO. (erikseen, muista jättäytynyt).

Kunpa voisi näin alussa
Arvata edeltä kättä,
Minne onni kallistuvi,
Niin minäkin kallistuisin.

Seuraa toisia.

ILLI (viimeisenä, yksin).

Arpani on lyöty: mieron
Laaja selkä on kotoni,
Sepon luona ei sijani
Tästä päivin. — Jo tulevat:

Poistuu. — ILMARI ja ANJA parin TYÖMIEHEN keralla tulevat.

ILMARI.

Täältä paimentorven kuulin,
Eikä ihmist' ainoata.
Karja vastahamme kulki,
Mihinkä emäntä eksyi?
Paimenen eväs on tuossa —
Missä paimen? — Missä miehet? —
Työväkeni? — Entä Illi?
Siimeksessäkö venyvät? —
Ohi on päivällislepokin.
Viihtyivät minulla ennen
Väkijoukot vääntämässä,
Vaikka tarvitsin satoja!
Miehilleen:
Tuolla työnne — nyt käsiksi!
Miehet käyvät toimeen palolla.
Mikä on kumma työväessä —?

ANJA.

Viisi, kuusi hallavuotta
Ei kovemmin koskettaisi
Kalevalan vainioita,
Kuin tuon korkean emännän
Tulo Ilmarin talohon:
Kodistasi, kaunis veljyt,
Siit' asti sopu hävisi,
Siit' asti lumikeränä,
Kylmänä, mojottavana,
Kasvoista kovan emännän
Työväelle päivä paistoi.

ILMARI.

Sisko, liikoja latelet.
Tunnen, kallis on sinulle
Veljesi etu ja onni,
Kunnia ja kuulu maine.
Siksi muut mun rinnallani
Näet varsin vaillinaisna,
Heissä suurennat jokaisen
Varjon — varjelet minua.
Maailmassa et minulle
Näe naista vertahista.
Mutta mun vikani sulle
Näyttävät näkymätönnä,
Kuin on varjot auringossa.

ANJA.

Näen kylläkin vikasi:
Olet liian armollinen.
Mutta ilkimys on Ilvo.

ILMARI.

Tuotako sanelet, sisko!
Sinut lempeäksi luulin,
Kuin sopi suvantolaisen —
Nyt vihasta kiehut! —

ANJA.

Moiti!

Oikeutta, lempeyttä
Puolustan vihoihin asti.

Itkee.

ILMARI.

Mulle Ilvo on alati
Ollut lempeä, suloinen,

Kuin valossa kukkaniitty.
Aina toimeva, älykäs.
Jos on ankara väelle,
Se hänest' on oikeutta.
Talon hyöty on hänestä
Ylhäisintä.

ANJA.

Väärä hyöty,
Jost' on joukolle vahinko. —
Hätkö lempeä sinulle! —
Ylpeyttänsä sinussa
Rakastaa kopea Ilvo.
Etuansa, voittoansa
Hän hakenut on sinussa.
Hevostakin hyödyksensä
Taputti ajajan kämmen;
Maidon-ahnas lypsäjäkin
Hyvitteli raavastansa —
Sen verran sinua Ilvo.

ILMARI.

Lyhyt on näkösi, sisko.
Et ole arvannut etua,
Rauhan liitto kun rakentui
Pohjan ja Kalevan kesken.
Rakkaudessa molemmat
Voittavat ja antautuvat.

ANJA.

Mutta miksi hän kivellä
Kosti orjan erhetyksen?

ILMARI (huomaa Ilvon ruumiin).

Taatto auta! — Vaimoniko?!
Tuossa! — Murhattu! — Verissä!
Vaipuu ruumiin luo; Anja kauhistuen loittonee.
Täm' on Kullervon tekoa,
Kostoa kovaosaisen!
Anja, vaaditko enempi?

Itkee.

ANJA (loitompana).

Kullervon kamala kosto!
Voi sua, Kalervon poika,
Mikset murhannut minua!
Tai miksei sylisi vahva
Mua ryöstänyt iäksi?
Tuoni, nyt ota minutkin,
Paina virtasi mutahan
Toivoton, iloton impi. —
Tuossa kiiltävää terästä! —
Kullervonko puukon kärki!

Pistää sen vyötaskuunsa. Lähestyy arasti seppoa.

Veljeni, sinua säälin.
Soisin, sättisit minua.
Moittisit monipahaksi,
Kauas luotasi ajaisit —
Niin rumasti sulle haastoin.

ILMARI (ruumiin luona).

Näinkö sorruit mun suloni,
Pohjan tähti, täysi helmi,
Kalevalan kaunis toivo,
Suurten sulhojen ihanne —

Näinkö nyt manalle muutit!
Nousten seisaalleen.
Pois nyt kuokka! Tänne miehet! —
Kallis kantakaa kotihin!

1:NEN MIES (ruumiin luona). Tässä on rutosti käynyt.

2:NEN MIES (kuin edellinen). Käynyt on rutosti — käännös Tehty Ilmarin talossa.

Nostavat Ilvon kantotangoille.

ILMARI.

Suomen on sopu rikottu,
Rauha särkynyt satoisa.
Raatajat rikokselliset,
Kurjat rankaisen kovasti.
Jos ei järjestys palaja,
Niin Kalevan kaikki urhot
Nostatan sotajalalle.
Nouse viisaus vakava
Suomen joukon johtajaksi,
Niin on oikeus perivä
Maan ja rauha. — Lähtekäämme!

ANJA (vähän jälessä, tarkastaen veitsen kärkeä).

Voipihan rikotun puukon
Seppo ehjäksi takoa —
Eikö rakkaus rikottu
Taas elämän työpajassa
Soveltuisi sointuisaksi?

Seuraa toisia.

KOLMAS NÄYTÖS.

Kalervon savupirtti. Seinillä ja orsilla aseita, metsäeläinten nahkoja sekä kalastuskojeita. ARMI ottaa lapiolla uunista piiraita, joita HIEPRA asettelee lautsoille ja pöydälle. KULLERVO astuu nyrpeänä sisään ja asettaa kalakontin selästensä seinälle.

KULLERVO.

Kalakontti tuoss' on tyhjä.
Ei enempi mulle aalto
Kuin metsä otusta anna.
Hyvästi kalavetenne!
Suotta Illi mun opasti
Kalervon kotisijoille.
Ei mun mieleni levoton
Viihdy näillä työaloilla:
Suurilla sotakedoilla
Askaroivat aatokseni.
Näitä auhtoja ahoja,
Vesien kalakutuja
Voipi viljellä Potero
Isäni Kalervon kanssa.
Suuremmat minun suruni.
Jo sinulle, äiti, kerroin,
Että tänne on tulossa
Miesparvet eri kylistä,
Sorretut, sotaiset orjat,
Päiväläiset, palkkalaiset.
Niillä korkeat kukistan,

Suurväkiset, suursukuiset;
Mutta poljetut poloiset
Nurjan painon alta nostan.

ARMI.

Siitä kerroit, poikueni.

KULLERVO.

Sen sinulle yksin lausuin.

HIEPRA (erikseen, ivallisesti).

Mitäpä sitä minulle.

ARMI.

Mutta missä on isosi?
Missä vanhin veljyesi?
Olitte kalassa kaikki.

KULLERVO.

Jäivät rannalle molemmat,
Verkkoja levittelevät,
Suutuksissa, myrryksissä,
Kun en tarponut hyvästi!

ARMI.

Etkö tarponut hyvästi?

KULLERVO.

En osannut.

ARMI.

Viel' opitkin.

Työ on neuvova tekijän. —
Kiitos pilvien pitäjän,
Ett' on Kullervo kotona,
Poikani komea, pulska!
Vaikka vartomatta saavuit,
Outona kuin kiertolainen,
Niin sydämmessäni tunne
Sinut aavisti omaksi.
Silmäsi ja suomalosi,
Kutrisi koreat poimut
Sitten tuntoni tukivat.
Nyt sukumme suurin toivo
On kotona: — haava suurin
Sydämmessäni parani.
Mut kipua toista tunnen:
Siskosi, suloinen Terhi,
Hän hävisi, missä liekkini,
Taisi eksyä iäksi.

KULLERVO.

Minullako toinen sisko,
Tuota tyttöä parempi?

Kouristaa käsivarresta Hiepraa, joka parahtaa ja väistyy.

HIEPRA.

Kovin on kehoja tapoja
Tuolla Kullervolla, äiti.
Sanot veljekseni — ennen
Sotapässiksi sanoisin.
Käypi kuin peto käsiksi,
Näpistellen, kouristellen,

ARMI.

Leikistä valitat, Hiepra.
Puita uunihin aseta,

Tulta laita!

Hiepra tottelee.

ARMI (asettaen pöydälle ruokia).

Niinkuin lausuin,

Sulla kaks oli sisarta,
Kaunista, hyväskuista.
Toinen marjassa hävisi
Kuumana kesäsydännä.
Se äidin sydäntä särki.
Minä tyttöä haeksin
Vuoret, laaksot, metsät, rannat,
Poropeurana samosin.
Huutelin joka mäellä,
Joka tuulelta kyselin,
Kuulustelin kulkijoilta.
Turha — en tytöstä kuullut
Ääntä enkä hiiskausta.
Taisi mennäkin manalle.

KULLERVO.

Miksi on onneton sukumme?
Mikä on veremme vamma?

ARMI (kuin itsekseen).

Meillä mahtanee veressä
Kangastuksia asua.
Ne haira-unihin vievät,
Pettävät ja eksyttävät.

KULLERVO.

Mut on muutakin minussa:
Vuorenraskasta, tylyä,
Imatrata riehuvata —

ARMI.

Sit' elä kysele multa.
Jumalten tekoja tutkit.
Kenties on kova osasi
Kiihkoissa hillittömissä,
Ristiliekkien palossa,
Himoissa hävittävässä.
Kentiesi perintövaino
Rauhan rosvoisi sinulta.

KULLERVO.

Rauha ei minun iloni.
Sukuni perintö: vaino —
Siinä mun vereni herkku.
Äiti, tuo sotisopani!

ARMI.

Hillitse veresi kuohu!
Tässä ruoka, syö levossa,
Viihdy äitisi ilona.

HIEPRA.

Se minulle riemun toisi,
Kuka toisi Terhi siskon.
Kovin on vieras veljekseni
Kullervo, kamala, synkkä.
Käypi kuin tulella aina,
Kuumetta, kihoa täynnä.
Sinä syöttelet hänelle
Kalakukot, porsaspaistit,
Piirakat ja piimävellit —

Ennen sutta syöttelisin.

KULLERVO (kopristaa Hiepraa kädestä kuin edellä).
Näin, susi, sinua lemmin.

ARMI (sovitellen).
Siskon mieltä ei sinulla.
Muista, aina on sinua
Kotiliesi lämmitellyt,
Oma vanhin vaaliellut.
Veljesi sotaverona,
Orjan kurjalla osalla
Kasvoi kuin katajapehko
Kuivalla kivimäellä
Karkeaksi, kartuiseksi,
Mutta mieheksi yleni.

HIEPRA (ivalla).
Mieheksi — hyvinkin miesi!

Lähtee ovesta.

ARMI (Kullervon ruokaillessa).
Eipä kuullut Kullervoni
Rakkauden rasta laulun
Kehtoansa kiikuttavan.
Ei hyväilyt, hyssytykset,
Sydämmen simainen kieli
Orjan itkuja hivellyt;
Vaan kova, vihainen vitsa
Pienoisen verille pieksi
Kolkon Untamon kotona.

KULLERVO (pyyhkien silmiään).
Emo, laulusi lopeta!

ARMI (jatkaa).
Sitte kuin isoksi kasvoit,
Kasvoi ruoskakin isoksi,
Raskas taakka raskaammaksi.

KULLERVO.
Elä jatka, äiti kulta!
Kyyneleitäni häpeän.
Minunko pojan poloisen
Piti onnesta iloita
Äitini sydämmen luona.

ARMI.
Nyt kotisuloa nauti!
Näet lieden lämpiävän,
Tuossa leivokset levällä.
Tässä sun emosi vanha.

KULLERVO.
Niinp' on tässä sun tukesi.

KALERVO ja POTERO tulevat sisään.

POTERO.
Täällä se Kalervon toivo
Syö emon makupaloja,
Uunin lämpimän lekossa.
Mut ei tarpoa osannut,
Ei sopinut soutajaksi.

KALERVO (äkäisesti Poterolle).
Suuta on sullakin enempi,

Kuin tekoja, poika parka!

ARMI.

Ei sopinut soutajaksi,
Töihin suurihin sopisi.

KALERVO.

Turhia uneksit, eukko.
Joka on pientä pieneksinyt,
Ei se suurihin sovellu.

ARMI.

Ei ulapan haaksi voisi
Kulkea kotivesillä!
Pienen puukon veistotöihin
Suuri säilä ei sopisi;
Ei komea kotka viihdy
Pääskysen pesätiloilla.

POTERO.

Eipä se emoni mulle
Syöttänyt sydänkeriä,
Vaikk' olen raatanut ikäni
Kalervon karuja maita,
Suvet, talvet tarpoellut
Verkkoja kotivesillä.

KULLERVO (julistuneena Poterolle).
Mihin kelpaisit katala!

KALERVO (on istunut verkon kudontaan).

Pula on paha pojista,
Hulttioista. Tuossa vanhin
On veljessodan ajalta
Raajarikko, ontujalka,
Työhön heikko — tuo Potero.

POTERO.

Syttyikö sota minusta?
Itse käskit — tottelimme.

KALERVO.

Jospa silloin ei olisi
Sodittu ja suitsutettu
Veljesten verivihjoja,
Niin nyt: — ahjoa sisässä
Teissä on sotatuleksi,
Tulta vaaran valkeaksi.

KULLERVO.

Siin' oletkin oikeassa.

KALERVO.

Tuli Kullervo kotia,
Ilmestyi kotipihalle
Kuin tyly, levoton Tuoni,
Hämmästytti ja peloitti,
Kuin haudan takainen aave.
Tuli kuin merestä miekka,
Hyökyaaltojen ajama,
Jota ei etsiä osattu. —
Mut on raiskattu, piloilla,
Raajarikkoinen tavoilta,
Kuin meren petojen veikko,
Raju, myrskyinen, väkevä,
Hillitön tajuttomasti,
Kelvoton elämän työhön,

Turmeltunut turmelija.

ARMI.

Kalervo, Kalervo hurja!
Vimmatust' olet vihassa.
Oman poikasi kuvaillet
Kurjaksi, avuttomaksi.
Mistä kiehut ja kohiset?
Kuinka on kalassa käynyt?

KALERVO.

Teljot rikkoi, aivot katkoi,
Nuotan tarpoi tappuroiksi,
Kalat liivaksi litisti —
Järjetön koko tenava! —

Kalervon raivotessa on Kullervo repinyt tekeillä olevan
verkon Kalervon käsistä.

Tässä viimeinen tuhonsa.

ARMI.

Tuoko raivon toi sinulle,
Ett' on poika puol'tekoinen,
Ettei mierosta palannut
Täydellisenä tähkäpäänä!
Tee osasi, hoida häntä!
Ei vihassa vilja kasva.
Nuoren on ikä edessä
Oppia osaamatonta.

KULLERVO.

Kaikkiko mua vihaavat?
Siskot, veljet, taattonikin,
Sukuni, jota sureksin!
Sinä yksin, äiti armas,
Ystäväni muit' ylinnä.
Annas, lyön lihattomiksi,
Luuttomiksi kurjat luhdon.

Karkaa isänsä kimppuun; Armi menee väliin.
Pois välistä!

ARMI.

Sun sukusi! —

KULLERVO.

Ei ole sortajat sukuni,
Väärät miehet veljiäni.
Väisty, äiti!

ARMI.

Mut isäsi! —

KULLERVO.

En isäksi tunne tuota,
Jolla ei isän sydäntä.
Mitä antoi hän minulle?
Elämän kiroja täynnä,
Osattomat orjan päivät,
Puukon —

Viskaa veitsen tyngän lattiaan.
tuossa sen murena!

KALERVO.

Terä murtunut oletkin,
Et ehjäsisuinen urho.

KULLERVO.

Kuin koko Kalervon heimo.
Mitä säästitkin minulle?
Korven kolkon, viljattoman,
Maata, vettä kansatonta.
Paras sulta on perintö:
Kosto, kosto Untamolle!
Siksi viel' elossa viihdyn.

POTERO (väistyy nurkkaan verkkotyö kädessä).
Paras soppehen paeta,
Tästä tuisku on tulossa.

ARMI.
Kuulitko mit' on povessa
Kullervolla?

KALERVO.
Kuulin kyllä.
Taisin tuimaksi ruveta,
Näin kun syyttelin sinua.
Kentiesi sotahan synnyit,
Sukukoston suorijaksi.
Siis isäsi neuvo kuule:
Ensin käy Lapissa, poika!
Ne veljessodan edellä
Mulle maksoivat veroa. —
Lappi valloita, veroita,
Rikastu, kokoa joukko
Ympärillesi ylevä.
Sen avulla vasta voitat
Untamon veriset urhot,
Suoritat sukusi koston.

KULLERVO.
Neuvosi himolla ahmin,
Minkä oikeaks' älyän.
Mikä on minusta väärä,
Sitä inholla hyleksin.

ARMI (kuin itsekseen).
Miksi taaskin veljesvaino?
Sitä kun kuvittelenkin,
Niin sisuksiani syöpi
Kuin vihateräinen veitsi,
Muistot kauheat heräävät. —
Toki muuta en tajua
Sovitusta arvokasta
Kuin veren verestä, koston.

KULLERVO.
Meill' on yhteistä jotakin.

KALERVO.
Yhteistä viha verinen.

ARMI.
Mutta syyttömiä säästä!
Et opettajaksi huoli
Sutta, ilvestä, repoa,
Et verenheimosta riehu
Etkä surmasta iloitse,
Vaan iloitset oikeudesta,
Väärästä vihassa kiehut.
Siksi väärä mahti murra!

KULLERVO.
Siksi Untamon kukistan

Majoinensa, mantuinensa,
Hävitän sukuni syöjän.

ARMI.

Kun eläimen pienimmänkin
Tapat, sit' elä kiduta.
Ihmistä enemmän sääli.

KULLERVO.

Säälisinkö säälitöntä?

KALERVO.

Nainen ei sotaa älyä.
Säälikö sukuas' Unto,
Kun hävitti viljat, karjat,
Naiset, lapsetkin tuhosi,
Kartanot poroksi poltti?
Tee kuin on setäsi tehnyt!

KULLERVO.

Muilta en ota tekoja,
Toisten toimiteltavia.
Omat mulla on tekoni,
Täältä ne sikisi, syntyi
Syväältä sisimmästäni.
Nyt ne pyrkivät paloksi,
Miehen päästä miekan päähän.
Emo, tuo sotisopani! —
Miekan vyölleni varustan.
Sen olen takonut itse
Sepon suurimman pajassa.
Tuolla keihäs, jousi, viini,
Nuoleni vihaiset, vinhat. —
Ne sepon pajasta ryöstin. —
Edellistä lausuen pukeutuu varuksiinsa.
Nyt olen sotajalalla.
Vainoveikot kun tulisi,
Näyttäisin sukuni voiman!

ARMI (autettuaan Kullervon varustautumista.)

Kun kerran sotia käynnet,
Niin sieltä palatessasi
Tuo kotihin kaunis rauha,
Muodossa hyvän miniän,
Oman Suomesi sukua,
Joka on liukas liikunnalta,
Aina ahkera käsiltä
Eikä riitoja rakasta. —
Tarvitset sukusi jatkon.

KULLERVO (erikseen).

Anja, oisitpa omani!
Nyt sun näyttäisin emolle.

KALERVO.

Kunpa en riutunut olisi,
Harmennut, hatarajalka,
Kanssasi tulisin, poika.

POTERO.

Min' en vain sotia suosi
Enkä jättäisi taloa. —
Ethän vaatine, isäni? —
Jalkoja minult' ei riitä
Silvottavaksi enempi.
Kaks on kättäni — satakin
Kättä työmme tarvitsevat.

Hupsu tahtonee tapella.
Ei sodat sotien lopu,
Jos n'ei hilliten häviä.

HIEPRA juoksee lähättäen sisään.

ARMI.

Mikä tuska on tytöllä?

HIEPRA (hätäisesti).

Oi isoni, oi emoni!
Uusi on tuho tulossa:
Kuin vihainen hurttaparvi,
Sata miestä miekallista
Vierähti ylitse kasken,
Sen rähisten, tuon kohisten,
Tänne ryskäen tulevat.
Suussa soittivat sanoja:
"Kullervo Kalervon poika".
Ei hyvää se huuto tiedä.

POTERO.

Kullervon keralla kosto
Käy Kalervon kantapäällä.

HIEPRO.

Varjele vakainen luoja!

KALERVO.

Sepon miehiä ovatko,
Vaiko Untamon uroita?

Kullervolle.

Ehkä etsivät sinua.
Mun sukuni surmannevat.
Aseihin joka elävä!
Kirves, keihäs, miekka!

Muut, paitsi Kullervo ja Armi, hapuilevat hätäisinä aseita.

KULLERVO (levollisesti).

Maltu,

Rauhoitu, Kalervo vanha,
Tässä on sukusi turva.

KALERVO (pelokkaana).

Turvaksi sinua toivoin —
Taisit tulla turmioksi.

Parvi miehiä, erilaisissa asevaruksissa, astuu sisään;
KOTRO, MUTRU, KITKA, TUIRO ja POURU etupäässä, ILLIkin
keralla.

KOTRO.

Terve, kaukainen Kalervo!
Kullervo ylinnä terve!

MUU JOUKKO.

Kullervo ylinnä terve!

KULLERVO.

Terve teillekin, toverit,
Karkulaisten kaunis joukko!

JOUKKO.

Vapaita olemme kaikki!

KULLERVO.

Valloillanne — ei vapaina.

Puoliorjia olemme.
Silloin meillä on vapaus,
Kun on kullakin osansa,
Toisen toista sortamatta.
Sortajat kukistakaamme!

JOUKKO.
Sortajat kukistakaamme!

KOTRO.
Tässä parvi on tukeva,
Kovan, katkeran kokenut,
Työmiestä joka alalta,
Sotaorjat, ostokansa,
Joukko vankka valmihina,
Kun on tarvis taistelua
Vapauden, toivon tähden.

JOUKKO.
Vapauden taistelua!

MUTRU.
Kullervo, kuleta meitä
Ryöstölle rikasten miesten,
Kullan kiiltävän jaolle.
Aika on varsan vaivatunkin
Helat helkkyvät pidellä.

KITKA.
Kulta on kukka väärän vallan
Kullervo, kuleta meitä
Ruokapöydälle jalolle!
Kun on vatsa vahvistettu,
Pääkin pystyssä pysyvi.

TUIRO.
Kullervo, kuleta sinne,
Miss' on piikoja pidellä
Taikka korjata kotihin.
Mikä on miehelle vapaus
Vailla vaimon kahlehia.

POURU.
Kullervo, kuleta sinne,
Missä murramme ikeemme,
Missä käskijän kädestä'
Ruoskan riistämme iäksi!

KOTRO.
Kullervo, kuleta meitä,
Kautta taistelun tulisen,
Isännäks' oman kotimme.

KULLERVO.
Paljon toivotte. Minulla
Yksi vain on toivo: — kosto.
Miehet, seuratkaa minua,
Luottaen, lujalla mielin.
Min' olen syntynyt sotiin,
En rauhan rakennustöihin.
Elämä minua hylki,
Potki pois joka polulta,
Ryösti mun joka osani.
Nälässä hivuessani
Minulle kiven kurotti.
Rakkautta kun halusin,
Voitin hurjat herjaukset.

Kun kurja kotia etsin,
Löysin suortuvan sukua,
Mutta en suvun sydäntä. —
Mitä nyt hukata voisin.

ARMI (itkien).
Äitisi hukata voisit.

KULLERVO.
Sulle, äiti, on parempi
Surmassa suloton poika. —
Kotro, kuulitko seposta?
Hän onko sotajalalla?

KOTRO (vetäen Illin esille).
Astuhan esille, Illi! —
Tässä on vakoilijamme,
Hän voi kertoa seposta.

KULLERVO.
Tiedätkö jotakin, kerro!

ILLI.
Siihen viikot vierähtävät
Ennenkuin aseissa seppo.
Aluksi suru ajeli
Neuvotonta miespeloista. —
Olihan emäntä kuollut,
Työväki ase kädessä —

KULLERVO.
Niistä ei enempi. — Jatka! —

ILLI.
Sitten usvana surukin
Laski, vaihettui teoiksi,
Helmitti sepon elämän
Rohkealla työhalulla.
Yöt päivät vasaranpauke
Sitten on pajasta kuultu,
Metsässä säkenet nähty.
Kaikki on Kalevan kansa
Käsketty sotajalalle. —
Tarkoitan vapaita. — Mutta
Aseitten taonta kauan
Vaativa on viivytystä.

KULLERVO (kuin itsekseen).
Viikon, kaksi — kuukaudenkin.

ILLI.
Se vähintä.

KULLERVO.
Nyt asetu
Piilopirttihin salolle.
Sieltä silmällä pitele,
Vakoele, kuulustele,
Kuin käen vireä piika,
Ilmarin varustustöitä.
Mulle toimita sanoma
Maan, veden tai ilman tietä.
Kuulitko?

ILLI.
Käteni annan,
Että kuulin ja tajusin.

Min' olen Pohjolan perua,
Jolt' ei keinot kesken puutu.
Laitanpa sanoille siivet
Viestin tuojaksi sinulle. —
Erikseen.

Hiiskuisinko, ett' on Anja
Myöskin liittomme apuna! —
En! — hänelle siit' en hiisku.
Eikö oikeus minulla
Toivoa olisi —

KULLERVO.

Veikot!

Sotaonni on minussa:
Veressäni voiman tunnen,
Täynnä voittojen oraita,
Taimia verisen viljan.
Nyt Lapin aloille käymme!
Luopiot, veronalaiset
Heimot siellä suostutamme
Liittohomme.
Sen hyvällä, tuon pahalla.
Sielt' apuväkeä tuomme
Ja varoja valloitamme.
Sitte, kuin lumivihuri
Tuiman tunturin laelta,
Sieltä syöksymme takaisin,
Purevina, polttavina
Untamon kukistamaan.
Se minun tekoni terttu,
Ihana verirypäle! —
Ikäänkuin näyssä.
Itse Untamo loassa,
Koko heimo hengetönnä,
Talot poltetut poroksi,
Vilja, karja kaikki viety.
Tuo on siinto silmissäni
Kuin verinen iltarusko
Päivän myrskyisen perästä. —
Ensin, veikot, tunturille!

JOUKKO.

Tunturille, tunturille!

KALERVO.

Ihanast' uneksit, poika!
Vielä vanhana vapisten
Kuulen kiihkosi kohinan:
Mun oman vereni kiihkot
Oman poikani povessa.
Ota onni retkellesi!
Kalervon pojalle voitto!

JOUKKO.

Kalervon pojalle voitto!

ARMI (syleillen Kullervoa).

Itkuni ihana poika!
Mene, voita ja palaja!

KULLERVO.

Pois suruiset, hennot itkut!
Irtautuen Armista.
Hyvästi, emoni vanha!
Joukolle.
Joukko uljas, voiton tielle!

Lähtee joukossa.

JOUKKO (lähtiessään).
Voitontielle, voitontielle!

POTERO (tuumivasti).
On sitä elävä tuota
Kullervoa kaikitenkin.
Taisi syntyä sotahan.
Moni on raiska rauhan töissä,
Mutta melkoinen sodassa,
Tappelussa tuima urho.
Sekö lie kunto Kullervonkin.

NELJÄS NÄYTÖS.

Syksyinen sekametsä partaalla kohisevan kosken, jonka
ryöppy sumentaa ilman. Ilta-aurinko haamoittaa sumun läpi,
KULLERVO joukkonsa etupäässä ratsastaa vasemmalta.

KULLERVO.

Miehet, kantajat verojen,
Lapin vankat valloittajat,
Tässä on lepouspaikka
Pyhän kosken partahalla.
Tässä valmistua voimme
Uuden rynnäköön varalta
Vasten Untamon kotia.
Nyt on Lappi liitossamme,
Siit' on joukkomme väkevä.
Tässä urhot uskolliset,
Ei minulle eikä muille,
Vaan edulle yhteiselle.
Meillä on satoisa syksy,
Elonkorjussa olimme.
Ensi kerran nyt palajan
Mun omalta pelloltani,
Sotapelloilta jalolta.
Mut en vielä voi iloita
Ennenkuin on koston niitto
Untamon kylissä tehty. —
Surma veljen sortajalle!

JOUKKO.

Surma veljen sortajalle!

KULLERVO (laskeutuen ratsulta).

Urho, nyt levätessänne
Saalistanne nauttikaatte!
Joukko asettuu ryhmiin.
Mutta muista, kelpo Kotro:
Vahvat valvoen olemme.
Siksi vartijat aseta,
Korviksemme, silmiksemme,
Tielle taakse ja etehen,
Ettei leikissä leväten
Vaara, uhka unhottuisi.

KOTRO.

Käskyjäsi täytän. —
ILLI tulee.

Täältä
Illi sulle tuo sanoman.

Toimittaa vartijoita ja järjestää joukon.

KULLERVO.
Käy likemmä, Illi, lausu,
Tuotko tuimia vihoja!

ILLI.
Kysytkö tätä sydäntä? —
Se sinulle lemmen tuopi.

KULLERVO.
Nyt en lemmestä laverra, —
Sotatietoja haluan!

ILLI (ensin säpsähtäen, jatkaa).
Toisin on Kalevalassa:
Siellä Untamon avuksi
Joukko noussut on jalalle.
Väinö, Ilmari ja Kauko,
Kalevalan kuuluisimmat,
Joukon johtajiksi käyvät.
Jollet nyt visusti riennä
Miekan työhön,
Niin petät sukusi koston,
Murrat veljiesi toivon,
Vapautemme —

KULLERVO.
Vaiti vaimo!
Sit' ei urhoksi sanota,
Jok' ei tunne tehtävänsä. —
Tähän asti teit hyvästi.
Nyt edellä joukon juokse
Untamon talohon yöksi. —
Hyvinkin ehätät sinne
Kekriaaton juominkihin.
Silloin yöuni on raskas,
Kaikki nukkuvat hakoina,
Pää pökerö, mieli tylsä.
Siellä sirkkana sirise,
Vaikk' oletkin kaunis käärme.

ILLI.
Ihanasti haastat, urho.

KULLERVO.
Kaikk' unessa Untolaiset
Juovuksissa kun rypevät,
Silloin mulle tuo sanoma,
Hiivi noitana. Jytäkkä
Silloin nouseva on julma,
Veljien verinen kylpy.

ILLI.
Tottelen, Kalervon poika.
Kärpän korvin, saukon silmin
Tarkoin kuulen ja tähystän,
Tuulena sanoman saatan. — —
Mutta kuulehan! — Ihana
Ajatus minussa nousi.

KULLERVO.
Mik' ajatus?

ILLI.

Yösydännä,
Kun on Untola unessa,
Kun pirtissä raskas kuorse
Hämmöntää sirinät sirkan —
Minä piistä yön kipinän,
Uunille pärekasahan,
Seinän luo viritän taulan: —
Untamon upea pirtti
Tuokiossa on tulella!

KULLERVO.

Sen jos hekkuman sinulle
Soisin, ainapa katuisin:
Onneni varas olisit.
Itse tahdon rinnastani
Puhkaista vihapukaman,
Tuon äkämän, myrkkypahkan,
Joka paisui Untolassa,
Itse sen ulos puserran
Untamon suvun tapoksi.
Siitä nautin, siit' iloitsen. —
Sulta polton, surman kiellän.
Mitä käskin, tee se! — muut' ei.

ILLI.

Mielikses on mielikseni,
Voittosi minulle voitto.

KOTRO (Illille).

Mesi on ammoin katkeraksi
Käynyt Kullervon veressä.

ILLI.

Kuin veressä aimo miehen. —
Minä riennänkin edellä.
Jää hyvästi, Kotro! —

KOTRO.

Riennä!

ILLI (erikseen).

Saisin Kullervon omaksi,
Suven syömättä eläisin,
Päivittäin sen pään pesisin,
Joka huomenna sukisin,
Illoin kantaisin sylissä,
Haahkan höyhenille veisin,
Silkkivaipoin peitteleisin.

Lähtee.

KOTRO (Kullervolle).

Joukossamme on Onervo,
Noita taitava Lapista.
Siltä salli kuulustella,
Kuinka käypi rynnäkkömme,
Onnistummeko hyvästi.

KULLERVO.

En kysy kylästä mieltä.
Tapaukset on minussa.
Minusta ne puhkeavat,
Kuin väkevä multa tuopi
Povestansa paisuvasta
Riistan ynnä rikkaruohon.
Niin tekoja hautuneita

Minusta käteni kautta
Puhkeaa terälle miekan.
Mitä tietäisi Onervo?

KOTRO.

Mitä puhkeaa sinusta
Tekoja, ne tiedustella
Voipi hän jumalten luona.

ONERVO (astuen esiin).

Mulle miekkasi ojenna
Hetkeksi. Sen kautta kuulen,
Mitä aikovat jumalat.

KULLERVO.

Miekkani sinulle? Ainut
Kylkikumppalini!

ONERVO.

Tiedä:

Jumalissa juoksun määrä
Eikä vallassa väkevän.

JOUKKO.

Jumalissa juoksun määrä.

KULLERVO.

Uupuneitako olette,
Vailla rohkeutta, raukat!
Joukko murisee levottomana.
Voittekin kysellä — tuossa
Miekka lapsille leluksi.

Ojentaa miekkansa Onervolle, jonka ympäri osa joukosta
taustalla kiertyy kehäksi.

Minä en taikoja kysele.
Mulla vastaus vakava
Tarkkana on tunnossani. —
Nytpä tyhjä on sivuni,
Kuin oli ennen onnetonna,
Orjana mun ollessani. —
Missä tyttö, jonka löysin
Rannalta, vesikiveltä?
Tänne tyttö!

HIPPO, vanhus joukosta, tuopi pelokkaan MIERONTYTÖN esille.

HIPPO.

Tässä hempu.

Sulle hoitelin poloista.

KULLERVO (vanhukselle).

Etsi saalisten seasta,
Kanna tänne kaunihinta,
Mit' olen ryöstänyt Lapista.

Hippo menee noutamaan.

Miksi noin vapiset, vieno?
Miehesi minusta löysit,
Etkä huonointa tavannut.
Tässä linnani upea,
Kaaritaivas kattonamme,
Paksut hongat patsahina,
Päivin aurinko ilona,
Öisin tuohukset tuhannet,
Lehtipuut livertävien
Laululintujen pesinä,
Koski soittaja komea.
Eikö miellytä sinua?

Tuossa huovit, hääväkeni.
Sinä morsian ihana.

MIERONTYTTÖ.

Näin resuinen tyttö raukka.

KULLERVO.

Sinut suurille saloille
Haltijattareksi nostan.
Itse valtikan anastan
Metsän haltijan kädestä.
Kaiken riistan, rikkauden
Tälle joukolle jakelen.

MIERONTYTTÖ.

Sinä kerrot kiehtovasti,
Haastat outoja satuja,
Kuin unessa aavistelet,
Halujani houkutellen.

Hippo tuopi vaatteuksen.

KULLERVO.

Tässä sulle on parasta,
Kaunihinta, hempeintä:
Vyöt, hamoset, huivit, helmet.
Tuossa vielä kautokengät
Kepeät — ne kaikki ryöstin
Oman äitini varaksi.
Sinut kun vien äidilleni,
Niin ne nyt sinulle annan.
Tuonne metsähän ravista
Yltäsi risaiset rievut,
Siellä uusihin pukeu!

MIERONTYTTÖ.

Mies komea, mulle annat
Aimo kallihit kapiot!
Silkit, helmetkin soreat! —
Tämäkö olisi onni!
Alkaisiko tästä nousta
Se kadonnut kaunis päivä, —
Sodanko verestä mulle
Onnen kultavyö kohoisi —?

KULLERVO.

Mene männikkösaliin,
Pukeu! — palaja sitten!
Alta kulmien ja pelon alaisena tyttö vielä
tarkastaa Kullervoa kuin arvoitusta ja menee.
Tahdon nauttia sinusta,
Onni, ennenkuin pakenet.
Kyllin aavistan — ihana
Onnenhetki hilpaseiksen,
Kuin salaman lento yössä,
Jäljen jättäen pimeän.

TUIRO (syrjässä naisen kera).

Sulta, Kotro, en kadehdi
Illiäsi; — täss' omani,
Jonk' olen ryöstänyt Lapista
Vanhan kultansa sylistä.

KOTRO (halveksien).

Pidä tuo omasi!

KULLERVO.

Riita

Pois välistä miesten, joilla
Työ on yhteinen edessä!
Nyt leväten leikkikäätte.
Hippo, soita kanneltasi,
Koston kaikuja viritä,
Olet vanha, vaivan nähnyt,
Muistosi sotia täynnä.

HIPPO.

En ole Väinö soittajaksi,
Toki päästelen parasta,
Mitä on neuvonut ikäni,
Sen iloja, tuon suruja,
Vihojakin, vimmojakin.

JOUKKO.

Soita, soita!

ONERVO (kehän keskellä).

Loitsuhyppy

Alkakaamme! Ensin hiljoin
Notkukaa, kuin rannan ruoho
Aallon heikon heiluttaissa.
Sitten kiihtyen kovemmin,
Niinkuin aalto ankarampi.
Tahdon taivasta lähetä.

Taustalla Onervon ympärillä näkyy hitaita hyppyliikkeitä;
Onervo miekka kädessä liikehtii keskellä. — Hippo vienosti
soittaa kannelta. Liikkeet vähittäin kiihtyvät.

POURU (ensin seuraten syrjästä).

Ihmisten iloita suovat,
Kuulema, jumalat. Siitä
Mieltyvät iki hyviksi,
Avuksemme innostuvat
Tuiman taistelun ajalla.
Siis iloa, karkeloa,
Sotahyppyä rajua!
Miehet, naiset!

ÄÄNIÄ JOUKOSTA.

Karkeloa!

MUTRU.

Mies ei hyppele hevillä.
Astunta on arvokkaampi.
Kuka maksaisi hypystä!

KITKA (avaten eväskonttia).

Enkä jaksa nyt hypellä.
Vatsa vaativi veronsa.
Tanhut säästän tappeluiksi.

KOTRO.

Käytkö, Kullervo, keralla?

KULLERVO.

Siihen ei iloni riitä.
Minust' on tapettu tanhu,
Mieli hilpeä, iloinen
Surmattu sukuni tähden
Kapalossa, kehdoissani.
Tanhuisinko, pyörittäisin
Naiset nauramattomiksi,
Ne sumuksi höyryttäisin,

Kuin tuo koski vaahtopäänsä,
Pimittäisin päivän silmän,
Ilosta surun tekisin, —
Siksi kartan karkeloita.

KOTRO.

Täm' on loitsuhyppy, siksi —

Yhtyy kisaan.

MUTRU.

Sota on sulle karkeloita.

KULLERVO.

Sota, kosto, hurmevirrat! —
Nekö vain himoja mulla?
Tunnen muutakin kihua
Rinnassani riehuvaksi:
Lemmenkiihkoa tulista,
Joka leimahtaa levossa.
Tytön tuolla nähdessäni
Tien ohessa, virran luona,
Tuntui kuin sotatuleni
Kaskiliekkinä palaisi.
Miksi miellyinkin hänehen,
Mieron ryysykiertäjään?
Hänt' en päästänyt paolle,
Vaikka reuhtoikin rajuna,
Mua parjaten pahasti.
Lopulla rukoili raukka.
Miks' en ryöstänyt sodassa,
Kuin nuo muutkin, mieluisinta?

MUTRU.

Aikansa joka himolla.
Vaihetushaluinen luonto
Nälästä janohon viepi,
Rakkautehen vihasta.

KULLERVO.

Tuolt' on hän tulossa, poistu!
Onnea syleillä tahdon
Kiihkeästi, hurmatusti. —
Mutru syrjäytyy.
Tule, tyttöni solakka,
Hentonen kuin heinän korsi.
Mut olet keväinen heinä,
Et ole syys, tuo keltalehti.

MIERONTYTTÖ.

Itse varteni somistit,
Itse annoit helmet, kullat.

KULLERVO (ottaen tyttöä kädestä).

Soma on siro kätesi,
Punakin vieno poskillasi,
Sarastus ihanan päivän,
Joka on nouseva verestä. —
Miksi, tyttöni, vapiset?
Mikä on hohto silmissäsi?
Kyynelkö? — valon pisara
Puhtauden auringosta!
Se herahti poskellesi,
Siitä se aholle vierä —
Eikä sielt' ikinä nouse.

TYTTÖ.

Eikö se sumuna nouse
Tuonne päivän silmän alle?

KULLERVO.

Onko tuo sumu ylennyt
Onnetonten kyynelistä?
Minunkin suruni oisi
Noussut päivän nähtäville,
Ukon ylhäisen etehen.
Sin' olet älykäs tyttö.

TYTTÖ.

Vieras — niin tutulta tunnut,
Outo — niin omahiselta.

KULLERVO.

Mierosta olen minäkin,
Kovan onnen oppilapsi,
Mieron saunan löylyttämä.
Siksi tuntunen tutulta,
Siks' ehkä sinuhun miellyin,
Kun olet mieron hylkylapsi,
Kuin minä.

TYTTÖ.

Sinäkin hylky?

KULLERVO.

Näen kyynelvirrassasi,
Kera sun surusi vuoksen,
Vuotavan omat suruni.
Noin oletkin kiehtovaisin.
Surunkaunis mun suloni.
Likemmäksi sun likistän. —
Taas vapiset, tyttö riepu.

TYTTÖ.

Vapisen tulematonta,
Jonka aavistan tulevan.
Niin sulla sylissä istun,
Kuin venossa vierevässä
Virran kiihkeän vesillä,
Kurimuksen kurkun suulla:
Huimaus sydämmen alla,
Pelon ja sulon hivellys
Neuvottomassa povessa. —
Jollet pettäisi minua.

KULLERVO.

Petkuttaja on elämä,
Lupaaja, sanansa syöjä,
Kukkiessansa ihana,
Täynnä toivoja hyviä,
Kirjavata kangastusta.
Mut kesällä käypi halla,
Kaiken toivon vie kukalta,
Jää syksylle keltalehdet,
Pihlajan hapan hedelmä.
Tunnetko tuon kalman löyhkän?
Lehdet sen varistessansa
Huokuvat, nuo kuolevaiset.
Elämän joka kukalla
Raihnan siemen on povessa.
Tuo koski lopulta yksin,
Mahtavin, sotaisin voimin,
Riehunalla, pauhinalla

Ilmaisee elämän työtä.
Sinunko sopisi, tyttö,
Ilman nautinnon iloa
Kuihtua ja kuivettua
Talven tuiskujen omaksi?
Nyt, kaunis, kukoistat vielä,
Läpi kyynelten hymyilet.
Säästäisitkö tuon sulosi
Nauttimatta soitimesta
Luonnon lintujen tavalla.
Minussakin voima lyöpi
Tässä rinnassa rajusti.
Miks' en antaisi sinulle
Voimastani? Miksi emme
Elon kuohunta-ajalla
Omistaisi sen mehua,
Ennenkuin tuleva raihna
Varastaa ilomme tertun?
Miero ei iloja suonut —
Soiko sulle? — ei minulle.
Katkeruutta se jakeli.
Siksi nyt omat sulomme
Vaihtakaamme! Itsessämme
Yksin on elämän suoni,
Nautinnon parahin lähde.

TYTTÖ.

Noin ei haasta halvat miehet
Näen sankarin sinussa.

KULLERVO.

Tahdotko kisailla tuolla
Karkelossa?

TYTTÖ.

Pois ivasi!

Itkuhun ilommin suostun
Kuin kisoihin ihmisjoukon.
Muistot synkät on minulla.

KULLERVO.

Sin' olet mulle muokattuna,
Sotaurholle sopiva. —
Näetkö, luonto on sumussa,
Kostea, himokas pilvi
Maan povella piehtaroiپی.
Aurinko, elämän silmä,
On samea; kaikki voimat
Sokkoina hapuelevat,
Tavoitellen toisiansa.
Kuumetta ne kutkuttavat,
Kihnuttavat kiihkojansa.

TYTTÖ.

Lehdet puusta langennehet
Eivätkö lahoa tuossa?

KULLERVO.

Ne palavat päälletysten,
Nauttivat palamisesta.

TYTTÖ.

Haastat outoja sanoja.

KULLERVO.

Tuonne kuusten suojuksehen
Käymmekö? Ihana kuume

On jo vihkinyt veremme.
Siellä leikimme vapaina
Nuoruutta nopean hetken. —
Pois itku, typerä tyttö!
Miksi tuota?

TYTTÖ.

Muistojeni
Haikeutta haihattelen,
Kokemusteni kovuutta
Raukka itken,
Mieron polkuja pahoja
Vaikeroin.
Itken kuin iloton lintu,
Eksynyt emon pesästä
Kurjan kohtalon omaksi.

KULLERVO (tyttöä hyväillen).
Sinut vien kotimajoille,
Ihmisten ilotulille.

TYTTÖ.

Niin minulle pantti anna,
Jollet pettäne poloista.

KULLERVO.

Tässä on sodasta sormus,
Jolla vahvistan valani.

Menevät sivulle.

ONERVO (tanhukehän keskellä liikkeillään kuvaten sanojensa mukaan
matkaansa).

Taukoa, tulinen tanhu!

Karkelo taukoo. Kannel kuuluu vienosti.

Tulen luoksesi, jumala,
Luonnon siltoja vaellan:
Maa, vesi, keveä ilma,
Itse lämpöinen valokin
Sekä pohjoinen palava —
Teidän kautta tieni käypi
Ison luojan istuimelle. —
Ylös vuorta jo vaellan,
Raskasta elämän vuorta. —
Nousen! — loitolle tähystän,
Taakse pilvien veristen:
Sotapilvet, hurmemyrsky! —
Taas pahalle suolle painun,
Ihveiselle, ilkeälle:
Elämän ruma rutakko. —
Kompastun kovaosainen!
Mut en vaivu vaivaisena, —
Nousen uhka uskalikko; — —
Tästä vieriyyn vesille.
Suuri on edessä selkä.
Uin ulapan, vellon vettä,
Kestän myrskyjä kovia,
Tulen taivahan rajalle.
Jyrkkä katto kammottavi.
Tästä kokkona kohoan
Sivuja sinisen ilman,
Reunoja punaisen pilven,
Saavun suurehen talohon,
Aivoissa avaran luonnon,
Revonliekkien likellä. —
Siinä se ikuinen Ukko,

Avaruuksien isäntä,
Päiväotsa, liekkisilmä! —
Kuulen lausu neuvojasi!

Vaikenee. — Äänettömyyden jälkeen:

Sota — — hurmevirrat — — voitto!
Kukistus komean urhon — —
Kiitos, ilmojen isäntä!
Maahan saattelen sanasi.
Joutsenenko siivet annat!
Niillä lennän liihottelen
Valossa ihanan ilman
Halki taivahan yheksän,
Meren halki, suon ylitse,
Yli vuoren, hongan, kuusen —
Tässä taivasten sanoma!

JOUKKO.

Lausu taaton lausehilla!

ONERVO.

Kuulu on miekka Kullervolla.
Sit' ei voiteta — sen voitto
On kukistus kuulun urhon. —
Se oli sanoma taaton.

KOTRO.

Kullervon komea miekka
Siis on Untamon kukistus.
Seuratkaamme Kullervoa!

JOUKKO.

Seuratkaamme Kullervoa!

POURU.

Orjavallan vaivutamme!

MUTRU (syrjässä).

Minä kullat koplottelen.

KITKA.

Kekrijuhlaksi tulemme
Sinne; juhlapaistit syömme,
Kylän poltamme poroksi.

TUIRO.

Naiset kaikki nauratamme.

KOTRO.

Kylän säästämme, kasekset
Joukon keskessä ja'amme
Emännät kukin otamme,
Maat vapaina hallitsemme.
Se minun haluni harras.

ERÄS NAINEN.

Tuopa mies parasta haastoi.
Kylän vanhimmaks' sopsisit.

POURU.

Kihlakunnan vanhimmaksi
Huudamme Kalervon pojan.

KOTRO.

Kullervo Kalevalaisten
Kuninkaaksi nostakaamme!

Toiset väitellen huutavat: "Vanhimmaksi!" toiset
"Kuninkaaksi!"

KULLERVO (tytön kera reippaasti esille astuen ottaa Onervolta miekkansa).

Tänne miekkani, Onervo!
Pois kuningas orjinensa!
Ken se kahletta ihaili?
Aseihin! sotajalalle!
Naiset ryöstetyt jätämme
Piilopirttiin salolle.
Kotro, joukkoa alulle
Johda, nuolia teroita,
Hijo miekat mieluisiksi.
Jään jällelle, mutta kohta
Kaikkien edellä riennän
Kohti Untamon kotia.

Joukko nousee liikkeelle, ratustellen lähtöön vasemmalle.

TYTTÖ.

Kohti Untamon kotia!
Niinkö lausuit, mun omani?
Kostoako Untamolle?

KULLERVO.

Koston kultainen kuningas
Olen Untamon suvulle.

TYTTÖ.

Lienet suurtakin sukua,
Korkean isän kodista,
Koska tahdot tappelua
Itse Untamon keralla.
Mit' olet sukua, urho?

KULLERVO.

Suku ei suureksi ylennä,
Jollei miehessä tekoja.
En ole suurta enkä pientä:
Olen sorretun sukua,
Kalervon katala poika. —
Miksi varsin vaalenetkin!
Mit' olet sukua itse?

TYTTÖ.

En ole suurta enkä pientä,
Onnetont' olen sukua:
Kalervon katala tyttö,
Eksynyt emoni lapsi.
Äsken ryysyissä ihana,
Nyt ruma koruissa näissä. —
Poistu, veljeni, minusta. —
Tok' elä minusta poistu!

Itkee, väännellen käsiään.

KULLERVO (kavalasti tuijottaen).

Omanko emoni tyttö!
Sinut kuolleheksi luulin.

Vaipuu kaatuneen puun rungolle synkkänä.

TYTTÖ (itkun ehkäistessä).

Kunpa kuollutkin olisin. —
Emoni minut lähetti
Kerran marjan poimintahan.
Maat vaelsin, marjat poimin,
Vatut, mansikat kokosin.
Vieri päivä, toinen, kolmas

Enkä löytänyt kotia.
Harhamielin istuin, itkin.
Tiehyt korpehen kuletti.
Lopulta mäelle nousin.
Siellä huusin, hoilaelin,
Kangas vastahan kajahti:
"Elä huuda, hullu tyttö,
Ei sitä kotisi kuule!"
Toivotin jo kuolemata,
Mutta Tuoni ei totellut.
Oisin kuollut kurja raukka,
Niin nyt heinänä helyisin
Tai metenä, marjasena
Ahosta olisin noussut
Puhtoisin, punaisin poskin.
Niin minulta jäänyt oisi
Nämä kummat kuulematta,
Katkeruudet kärsimättä. —
Millä nyt tulisen tuskan
Povestani pois pesisin?

KULLERVO (katkerana).
Minut surmalle lähetä.

TYTTÖ.
Sinutko, jota rakastin
Sulhonani veljenäni
Surmaisinko? — Suuremmaksi
Se kipuni kiihottaisi. —
Erikseen.
Mut oman sydänpaloni
Sammuttaisinko vetehen! — —
Vaahdossa kohisevassa
Huuhtoisin vereni tahrani!
Luovun tästä luolaisesta,
Sokkeloisesta salosta,
Jossa harhatiet vetävät,
Kuin kinahmit kiehtoellen
Niljaisehen nieluhunsa.
Kosken kuohu on sulompi.
Sen kohina korvissani
Soipi, huumaten vereni,
Viihdytellen! — viehätellen!
Kuin himokin hurja äsken.
Tunnen vaahdon vilpoisena
Mun vereni virvoittavan. —
Jää hyvästi, veljytsulho!
Kiitä kultaista emoa.
Hyvästi, elämä kurja!

Itkee katkerasti.

KULLERVO (nousten kuin houreessa).
Sylitysten suistukaamme!

TYTTÖ (aikoen heittäytyä Kullervon syliin).
Sylitysten! —
(Kimmahtaa äkkiä takaisin).
Ei! — Kamala
Taas tekemme uudistuisi! —

KULLERVO (aikeestaan huumautuen).
En voi seurata sinua
Vielä on Untamo elossa.

Vaippuu taannoiseen levottomuuteen.

TYTTÖ (yhä koskea läheten).

Kuuntelen veden kohua: — —

Kiihkeätä! — viehkeätä!

Hyvästi, hyvä sukuni! —

Kosken kuohuissa kotini.

Syöksyy koskeen.

KULLERVO (kuin heräten).

Tämäkin minun tekoni!

Vetää miekkansa, aikoen sen painaa rintaansa,
mutta pistää sen taas tuppeen.

Ensin kaiken katkeruuden

Sydämmestäni puserran

Kurjan maailman kiroiksi.

En ole makea marja,

En suloinen lemmenlehti

Enkä kyyhkyksi kyhätty.

Olen marja maan kiroinen,

Villikaalin myrkkukukka,

Huuhka lintujen seassa,

Ihmisten parissa rosvo.

En ole imenyt mettä

Elämästä —

Olen myrkkyä imenyt.

Siksi myrkytän jokaisen

Rauhan nautintopisaran.

Sota mun ainoa iloni.

Mutta ulkoiset sotani

Rauhan hetkin raivoavat

Sisässä, sydämessäni:

Himot irstaiset minussa

Väkivalloin vaikuttavat,

Ottavat ovelan voiton

Tunnosta parahimmasta.

Siskoni, sinut pilasin,

Turmelin emoni tuoman.

Ken sun tielleni kuletti,

Outona, odottamatta?

Kuka nostatti himoni?

Miks' en inhonnut sinua?

Miksi muita en himoinnut?

Olenko oma tekoni,

Vapaudessa valmistunut?

Orjan leima on minussa!

Minut myrkytti elämä:

Minä myrkytän elämän. — —

Isäni! — emoni tuossa!

Turmion tukala hetki.

KALERVO, ARMI, HIEPRA ja POTERO tulevat vasemmalta.

ARMII (Kullervoa syleillen).

Poikani, sinut tapasin

Sankarina, voittajana!

KALERVO.

Kuulin kunniasanoman

Lapin voittaja-uroista.

Siit' ihastuin, tänne riensin

Onnesi osan jaolle.

POTERO.

Terve, veikkoni, eläös!

Sinusta sanoma käypi,

Ett' olet kuningas itse.

Tässä on koko sukusi.

HIEPRA.

Terve, Kullervo komea!
Suothan tulla siskosikin
Voittosi ilon jaolle!

POTERO (Hiepralle).

Siitä veikeä vekara
Vääntyi, tuosta Kullervosta.

KULLERVO (äitinsä syleilystä eroten).

Pakene, emoni kallis!
Min' olen rupinen rutto.

ARMİ.

Mikä murhe on sinulla? —
Voitostasi et iloitse!

KALERVO.

Onko joukko niskoitellut?
Kurita, pane kovalle!

ARMİ.

Lausu! — miksi tuo kamala
Kauhistus on kasvoillasi?

KULLERVO.

Kamalan tekoni varjo. —

ARMİ.

Tekosi! — Lapinhan voitit,
Mikä hirmu on tekosi?

KULLERVO.

Muistat, kuin minua neuvoit,
Että suopean, sävyisän
Naisen retkiltäni toisin
Vaimokseni, sulle minjän?

ARMİ.

Niin kehoitin. Toitko? — Etkö? —
Mitä on surua siitä!
Jollet tuonut, tuothan vasta.

KULLERVO.

Mutta jos sinulle toinkin
Miniän lopen likeisen?

ARMİ.

Toitko — siitä siis iloitse,
Äitiskin iloita anna.

KULLERVO.

Mutta sen jos taas hävitin
Kiihkojeni pyörteessä —
Kallihimman jos kadotin?

ARMİ.

Kadotitko, ellös surko!
Kassapäitä on kasalta
Moisen miehen kumppaliksi.

KULLERVO.

Mutta jos tytön tuhosin
Siskoani suotuisamman,
Tytärtäsi kallihimman?

ARMİ.

Voiko kahdesti kadota
Tyttäreni? —

KULLERVO.

Sulle kerron:
Rannalta, vesikiveltä
Tapasin ihanan immen,
Kalevaisen kasvoiltansa. —
Jotakin hänessä liikkui
Mun vereni vastinetta,
Joka liikutti minua:
Muoto yksin ei vetele. —
Siin' istui se, nyyhki, itki.
Tytön korjasin, omistin
Kuin marjan varisemasta.
Tuolla kuusen alla sitten
Kaunista kisauttelin.
Mutta se makea marja
Vaihtui varsin katkeraksi,
Kun tyttö sukunsa kertoi —

ARMI.

Sukunsa — kamala aave!

KALERVO.

Kadotitko voitoltasi
Onnentähkän, poika hurja?

KULLERVO.

Kadotin sukuni onnen: —
Se oli emoni tyttö,
Jonka turmelin, tuhosin!

ARMI (Kalervoon nojaten).

Multa kahdesti katosit,
Tyttäreni,
Kuolit armas kaksin kerroin.

KALERVO.

Täm' on kuullakin kamala.

ARMI.

Kenties vielä sun kätesi
Surmasi suloisen lapsen.

KALERVO.

Olisit, kurja, itse kuollut!
Haudattu vesihakona.

KULLERVO.

Tuonne syöksyi sisko raukka
Vuoksen vaahtoisen omaksi.

HIEPRA (Poterolle).

Paetkaamme tuota miestä.

POTERO.

Hän on hiisi hirviötä.

KALERVO (kamalasti).

Kirottu jumalten hylky,
Maan katala, kansan rutto!
Tuota räähkän tahrinata
Pojakseni en omista.
Mene sinne silmistäni,
Kussa ei kuuta, aurinkoa
Eikä tähtien valoa.
En voi voitoista iloita

Pojan raiskojen tekijän
Enkä luota kostotöihin
Miehen itse kostettavan.
Pois palaja, vaimo vanha,
Käy kotia kuollaksemme!
Ei Kalervon heimo kuollut
Toisen veljen vainotessa.
Vasta on sortuva sukumme
Vioista oman veremme.
Aika on sydämmen haleta
Tunnossa kamalan tuskan.
Tuoss' elä enempi itke —
Tuota ruttoa pakene!

Kalervo, Potero ja Hiepra poistuvat.

KULLERVO.

Voi, ettet minua, äiti,
Synnyttyäni tuhonnut.
Minkä surman nyt valitsen?
Meren haukea haenko
Vaiko sutta suon selältä?

ARMI.

Surmalle jos suistunetkin,
Siit' ei siskosi palaja.
Vaan pakene raihnojasi
Salon synkimmän sisälle.
Siellä vuosia monia
Viivy, kärsi katkerata
Rangaistusta rinnassasi,
Kunnes aika tuo apunsa,
Kuluttavi kurjat muistot,
Taas palajat paikoillesi,
Pestynä pahoista töistä
Katumuksen kyynelissä. —
Itket kuin imevä lapsi!
Sulla vielä on sydäntä.

KULLERVO.

On sydäntä surrakseni.
Kohoten.
Mut on kostonkin sydäntä.
En voi korpehen vajota
Toimetonna, tarmotonna.
Rintani palava kiihko
Sotatululta roihuavi.
Sen rajupaloksi päästän,
Sillä kosten korkeasti
Isän kohlut, maammon mahlat,
Kiitän Untamo urosta
Kurjist' orjanpäivistäni.

ARMI.

Nyt elä sotia jatka,
Syyllisenä, tahrattuna,
Nyt epäilen onneasi.
Tuossa kun näen sinua,
Veljesvainojen verestä
Kasvaneena, kauheana,
Hillitönnä, hurjamiellä,
Niin vapisen vainotöitä,
Kammon kaikkia sotia. —
Kenties sortuisit sodassa.

KULLERVO.

En mä silloin suohon sorru,
Kun sorrun sotatiloille.
Soma on kaatua sotahan.
Siellä kaunis miekan kalske
Urhon mieltä innostavi.
Äkin siellä mies menevi,
Potematta, laihtumatta,
Kuin leikattu kasken laiho.
Tuot' on aatella ihana,
Ainoata onneani! —
Hyvästi, emoni vanha!

ARMI (Kullervoa syleillen).
Voi sinua, voi minua!
Voi sukua onnetonta!

Poistuu itkien.

KULLERVO (yksin).
"Voi sukua onnetonta" — —
Sekö siunaus emolta,
Koko heimon hellimmältä?
Sekö on apu suvusta
Voimilleni, voitoilleni?

KOTRO vasemmalta.
Kotro! — miks olet palannut?

KOTRO.
Joukko ei mene etuisin,
Vaikka käsken ja kehoitan.
Eivät luota johtohoni.
Sinut vaativat keralla.

KULLERVO.
Olen valmis, lähtekäämme!
Ratsuni!

Menee oikealle.

KOTRO (ehättäen Kullervon edelle).
Sen tuolta noudan.

KULLERVO (lähdöllä, ratsunsa selässä).
Notku nyt nopeajalka!
Nyt petoni irti päästän,
Kynsinensä, hampainensa,
Okinensa, myrkkyyinensä —
Nehän kaikk' ovat minussa.
Raivomyrsky nyt mukana!

Lähtevät vasemmalle.

VIIDES NÄYTÖS.

ENSI KUVAUS.

Kullervon leiri Untamolän metsässä nuotion ympärillä. Iltayö.

KULLERVO JOUKKOINEEN.

KULLERVO (istuen kannon päässä nuotion luona).
Silmin valvokaa kuin tähti,

Kuin otava seitsensilmä,
Että iskut lennätätte
Aikanansa paikallensa,
Kuin tulensa tuima taivas.
Korvin valvokaa kuin tikka,
Toukan surma, kuullaksenne,
Missä saalis on salassa —
Sinne keihäs singotkaatte!
Valvokaa sydämmin herkin,
Niinkuin lintu myrskyilmoin:
Ei pelossa peipposina,
Vaan kuin korska kotkalintu,
Joka aallonkin sylistä,
Myrskyisestä, vaahtopäästä,
Kopristaa komean hauen —
Niin sylistä yösydämмен
Untamoä vaanikaamme!
Myrskyöistänsä elämä
Saalihit suo kallihimmat.

KOTRO.

Joka jousi, kaikki kalvat
On hereillä.

KULLERVO.

Muistakaatte: —
Untamon lopetan itse!

MUTRU.

Se sinulle, muita muille.

TUIRO.

Mulle eukot antanette —
Niitä hoivata osaisin.

KULLERVO.

Surmalle joka tenava!
Muille ei — se vannokaatte!

JOUKKO.

Vannokaamme!

KITKA.

Vannoisinko! —
Vaikka neuvoisitte muuta,
Tottelisin surman suuta.
Suun ja vatsan aina muistan.

TUIRO.

Sukevastipa sanelet,
Kitka, niinkuin sutkit miestä,
Vihollista.

POURU tulee tuoden esille AIRUTTA.

POURU.

Astu, astu!
Ystävänä jos lähestyt,
Rohkea voit olla, mutta
Jos paha sisässä sulla
On, niin kuolekin pelosta.

KULLERVO.

Ken se?

POURU.

On Kalervon airut.

KULLERVO.

Olet kalpea; surua
Povessasi kannat, — lausu!

AIRUT.

Lopeta sotasi turha.
Voitoist' ei iloa synny
Heimollesi: murherutto
Raskas sun sukusi sorti.

KULLERVO.

Kuka kuollut on kotona?

AIRUT.

Isä vanhukseksi vaipui
Tuskissansa, toivotonna.
Riennä, laita hautajaiset.

KULLERVO (kylmästi).

Tuo oli vanha mennäksensä.
Kun lie kuollut, kuopatkaatte.
Kylä käypi itkemässä. —
Kosto on minun isäni.

AIRUT.

Onpa veljesikin kuollut
Raskahasti raatamasta,
Kuollut siskosi soarea
Vesikorvon kantamasta.
Riennä, laita hautajaiset
Nuoren polven pois menoksi.

KULLERVO (kuin edellä).

Kuolivatko — kaiva kuoppa,
Kylän koirilla kuleta
Sydämme sisko sinne,
Kurjan veikon vierehisnä —
Osoittaen joukkoonsa.
Tässä mun sukuni nuori.

AIRUT.

Mutta mennyt on paraskin,
Kuollut armas äityesi:
Ilman lasten lämpimyyttä
Sortui suurista suruista
Tuonen kylmille kylille.
Riennä, laita hautajaiset.

KULLERVO (raskaasti).

Voi emoni, miksi murrut!
Ainut roihuva rovio
Elämäni korpiyössä,
Sydämmeni lämmin liesi
Sammunut sanattomaksi.
Enk' ollut luona luopuessa
Lohdutusta laatimassa.
Kenties nälkähän nukahti
Taikka kylmä kangistutti. —
Nyt kotihin käy, apua
Naapurista etsi. Sitten
Kuollut kirkkahin vetosin
Pesetä. Sidellä käske
Palttinoihin, silkkihinkin.
Kirstu honkapuun povehen
Kaiva, vuole kaunihiksi.
Sitten armas äityeni
Orhilla parahimmalla

Itkuvirsin vie levolle.
Alle tuomipuun ihanan,
Pyhän pihlajankin alle,
Rannan rauhaisan povehen
Haudatkaa emoni vanha.
Itse en kotihin jouda:
Musta, ilkeä setäni
Vielä on musertamatta.
Riennä, laita hautajaiset,
Kullat säästetyt kuluta.

AIRUT.

Kullervo Kalervon poika,
Tottelen sun toivojasi!
Kaivan kullat kuopistansa,
Sotavuosina salatut.

Lähtee.

KOTRO.

Kova on kohtalo sinulle,
Kullervo Kalervon poika.
Mutta suurempi suruja,
Ankarampi kohtaloa
On sun tarmosi tanakka.

Syrjäytyy hetkeksi.

KULLERVO.

Ennen kosta en sorru.

JOUKKO (muristen).

Rynnätkäämme! Rynnätkäämme!

KULLERVO.

Latvassa kelopetäjän
Korolintu pärryttävi
Räikeätä rumpuansa.
Tuolla toinen — kuuletteko? —
Se on huuhkajan huhuja.
Oi ihanat ennuslinnut!
Tuo on soittoa sominta,
Joka miellyttää minua. —
Yösydäntä tähdet näyttävät
Eikä Illin askel kuulu.
Oisko nukkunut utala
Untamolän uunin päälle.

Murinata joukossa.

KITKA.

Jos suruton sinne nukkui,
Paistukoonkin paikallensa.

TUIRO.

Sen jo Kotro tuolta tuopi.

KOTRO ja ILLI tulevat.

JOUKKO (kiertyen Illin ympäri).

Mitä näit ja kuudit, kerro!

KULLERVO (joukkoa häätäen).

Väistykäätte! Kerro, tyttö,
Mitä tiedät!

ILLI.

Nyt unessa

On syvässä Untolaiset.
Eilen juhlivat jalosti,
Söivät, joivat, peittosivat —
Kekrin kunniaksi, näette. —
Minä heit' ilahuttelin,
Suuret, pienet, miehet, naiset,
Kaikki rauhoitin jutuilla:
Kerroin, ett' olet Lapissa
Tapon kärsinyt kamalan,
Lyöty nousemattomaksi,
Kenties kuollut, kuopattukin. —
Siitä sai väki levolle,
Nukkui, tarvinneeko nousta.
Muut siki unessa nukkui
Kuin hako — isäntä itse
Huokui raskashenkisesti,
Uikutti unia nähden,
Vieritteli vuotehella,
Karjasi, ylös kavahti,
Käsin huitoi, torjui, huusi:
"Armoa, Kalervon poika!" —
Taas romahti patjoillensa,
Nukkui —

Joukossa levottomuutta.

KULLERVO.

Tuo lopeta, Illi!

Itsekseen.

Itsessäni tuota tunnen,
Kuitenkin tekoja jatkan
Sisäisen palon pakosta.

Illille:

Näitkö siellä koiran, Hallin?

ILLI.

Sille taikatempun tiesin:
Illalla eväspalassa
Kainaloni alta sille
Syötin lämmintä hikeä.
Niin lepytin itseheni,
Että seurasi minua —
Tuonne Kotro se kuristi
Kuusen alle. —
Sielt' ei se hevillä hauku.

KULLERVO.

Itseäsi annoit sille,
Jonka liitit itsehesi.
Temppu viisas.

KOTRO.

Minkä kumman
Hän lie syöttänyt minulle.

ILLI.

Koko itseni sinulle
Syötin Ilmarin kodissa —
Etkö tuot' ole älynnyt!
Tuskinpa olisit muuten
Niin väkevä, uskollinen.

KULLERVO.

Nyt jätämme Illin tänne
Kahden vartijan keralla.
Tuliroihun valvojiksi —

Hippo ja Onervo, jätte. —
Muut minua seuratkaatte,
Niinkuin kissat hiipimällä,
Kuin kulo hävittämällä.
Minä kun talon sisässä
Tulen päästän valloillensa,
Te ulkona vartijoitte.
Kuka pyrki pihalle,
Sen tapatte taitavasti,
Kuin pennun pesänsä suulle. —
Minä tapan tahraisimman.
Kuulitteko?

JOUKKO.

Kuultu kaikki.

KULLERVO.

Kun palo pahinna sitten
Roihuavi, hurjan huudon
Päästämme ja pärrytämme
Torvia tärisevästi. —
Kuulitteko?

JOUKKO.

Kaikki kuultu.

HIPPO.

Kullervo, minun suvaitse
Soiton kielillä sotia,
Loitsun hengessä helistä
Täynnä ilmat innostusta,
Kunnes tenhosa tärinä,
Puissa, pilvissä kohisten,
Viuhkinalla, vauhkinalla
Hurmannut on joukkoasi,
Voiton vimmallalla rajulla —
Sitte soittoni soristen
Riutukohon — miekat soivat.

KOTRO.

Tuo on mielehen jumalten,
Sit' elä häneltä kiellä.

KULLERVO.

Muuhun et kykene, soita.
Mitä uskonet asetta,
Sillä taistele sodassa.

KOTRO.

Soita, Hippo, kanneltasi,
Lue loitsuja, Onervo.

ONERVO.

Koht' on vinkuva vihuri,
Huiman myrskyn valmistamme.

KULLERVO.

Mepä miekoin soitlemme.
Rynnös, urhot, päälle rynnös!

Joukko seuraa Kullervoa muristen: "Rynnös, rynnös! —"
Hippo asettuu nuotion luo kannelta soittamaan, Onervo
mutisee loitsuja ja tekee temppujakin. Soiton ja loitsun
ajalla vähittäin kasvaa tuuli vinkuvaksi vihuriksi ja
myrskyksi.

ILLI (erikseen toisista).

Juontenko salakutoja
Nainen miesten on sodissa?
Se minua miellyttävi.
Kun vakoilin, urkin, nuuskin,
Kun kutelin vainoverkot
Vihollisen pään menoksi,
Niin se innosti minua,
Että pystyin pyytäjäksi,
Kavalaksi kiertäjäksi,
Jota tunnusti toverit,
Tunnusti ylinnä muita
Kullervo Kalervon poika.
Oikeutta en kysynyt,
Kysyin: miellyttikö työni
Kumppalia, ystäviä,
Niitä, joilt' etuja toivoin.
Nyt jälestä toisin tunnen.
Tyynesti ajatellessa,
Syvällä sydämmessäni
Soimaukset soilehtivat,
Pahat työni paljastellen. —
Pahatko? — sitä en myönnä!
En alasti tässä seiso
Alla vinkuvan vihurin.
Toki on mulla verhonani
Oikeuttakin sipale:
Enkö kynsijän kuvetta
Raavi, kun minull' on kynnet?
Enkö lammasten petoa,
Sutta surmata osaisi?
Lammast' en vihannut enkä
Rääkännyt kesyhevosta,
En hyvänsisuista miestä —
Väkivaltoja vakoilin,
Saarsin orjan sortajoin.
Sutten kaartajaa ja karhun.
Kansa ainakin ylisti;
Minä kaarsin kauheamman: —
Surmalle ihmissusia.
Säästätkö hukalle hengen,
Hukka hengen vie sadoilta
Heikommilt', avuttomilta.
Kiitost' ansaitseen ja palkan
Juoksuistani, juonistani, —
Kotronko, väkevän Kotron? —
Mulle Kullervo sopisi,
Kotka haukan kumppaliksi,
Jollei sen himokas silmä
Anja neittä ahnastaisi.
Tyttö kauan on katunut,
Ettei ottanut urosta.
Liiaks' uskoi itsestensä.
Moni on tyttö myöhästynyt,
Onnen päästänyt ohitse,
Moni poikakin samaten.
Minä, jos paras ei huoli,
Hyvästäkin voin iloita.
Sama ei jokaisen parhain. —
Mikä vimmatu vihuri!

Ilma vinkuu, myrskyää.

HIPPO.

Heitä loitsusi, Onervo.

ONERVO (lakaten loitsuista).
Soittosi lopeta, Hippo.

HIPPO (lopettaen soiton).
Mitä Pohjolan kiroja
Illi tuolla lie lukenut.

ONERVO.
Tenhokas oli tekomme.
Ilman haltijat väkevät
Riehuvat apuna joukon.
Näetkö — tuolla liekin lieska!
Nyt siellä meteli nousi.

Kuuluu kirkua, parkua, torven pärrytystä, sotahuutoja:
"Hakkaa maahan!" ja asetten kalsketta. Liekki taustalla
yhä suurenee paisuen paloksi.

ILLI.
Rauhallista, nukkuvata
Muuriaiskekoa koske,
Pöyhöttele, pistä liekki
Siihen, niin näetpä kohta,
Kuinka kiehuen, kihisten
Viholaisten virkku parvi
Sieltä päällesi sähähti,
Myrkkyä valaen polttavata;
Niin nyt Untamon pesästä,
Palavasta,
Syöksynyt on synkkä joukko,
Ärtynyt, hätäinen, hurja — — —
Äsken nukkuivat unessa
Lämpimässä, rauhallisna —

HIPPO (metsän läpi tähystäen).
Sekasortoinen vilinä,
Pako, ahdistus, valitus. —
Mutrupa muserti siellä
Miehen kallon kappaleiksi!

ILLI (kuuluessa ammonnan ja karjankellojen kilinän).
Tuolta Tuiro päästi karjan
Teutaroivan tarhastansa.

ONERVO.
Kotrokin — otapas hitto! —
Lyöpi painia kuin karhu.
Pörhöpäisen miekkamiehen
Kellisti kuin härkämullin.

HIPPO.
Siellä Kitka kiusoittavi
Surkeasti saalistansa —
Jo kuristi.

ONERVO.
Tuoll' on Tuiro
Eukkoja pusertamassa. —
Siihen lahjat on hänellä. —
Yhden viskasi tulehen.
Tuota toista nuorempata. —
Tappoiko? — hävisi taakse. —
Kappas kaiken maailmata!
Untolainen tapparalla
Kitkan rohkean rutisti!
Tuossa Kotrokin apuna: —
Kaasi kurjan Untolaisen.

Löyhässä on siellä henki.
Missä itse päävekara,
Kullervo Kalervon poika?

HIPPO.

Tuolla vasten kymmeniä,
Niinkuin ilmojen isäntä —
Viuhkis, vauhkis! — nyt se kaasi
Kolme kuin korentopuuta!

ILLI.

Untamon pojat kukisti.

HIPPO.

Taas kamahti kahta päähän —
Maahan vierivät verisnä.

ONERVO.

Tuota harmaata urosta
Toiset näyttävät tukevan.
Oisi kuollut pirttihinsä!

ILLI.

Se on Untamo utala.
Hurjasti sen kalpa käypi
Epätoivossa rajussa. —
Kotro kaartavi avuksi.

ONERVO.

Sepä silpaisi sivulta
Miestä kaksi päättömäksi,
Niinkuin niittäjä rivakka. —
Hänet Kullervo hätyytti
Pois — ei tahtonut apua.

HIPPO.

Miksi ei sana ja soitto
Yksin voittoihin ylety?
Miksi tuota teurastusta?

ONERVO.

Niitä aikoja odota!
Ihmissutta et tapaisi
Silloin Suomesi saloilla.

ILLI.

Susia olemme kaikki,
Villittyjä, vimmattuja.

HIPPO (tähystellen puitten välitse).

Muut Kalervon poika kaasi,
Untamon loppuksi säästi. —
Säälistäkö? Tänne tuopi
Laahaten.

KULLERVO tulee UNTAMOA raahaten.

KULLERVO.

Iloitse, Unto,
Kylvöstäsi korjatusta,
Niitosta Kalervolaisten!
Liekki syö sukutalosi,
Kalpa heimosi hävitti.
Itsekin, veren imijä,
Itara sukusi syöjä,
Mene Tuonelan tuville,
Siellä käy sukuotasi.
Tuosta lahjoitan sinulle

Armosurman miekastani —
Kuole!

UNTAMO (sortuen maahan).
Orjanko kädestä
Minun surmani sukesi!
Tämäkö sukuni loppu —
Missä kostaja, jumalat?

Kuolee.

KULLERVO.
Orjan et kädestä kuollut:
Kuka sortajan kukisti,
Se vapaist' on ensimmäinen.

KOTRO, MUTRU, POURU ja muuta joukkoa ryntää paikalle.

KOTRO (nähtyään Untamon maassa).
Väkivalta on tapettu.
Kiitos, Kullervo, sinulle
Voitosta, vapaudesta!

JOUKKO.
Kiitos, Kullervolle kiitos!

MUTRU.
Saalihit nyt korjatkaamme!

JOUKKO.
Saalihimme, saalihimme!

Ryntäävät takaisin metsään.

HIPPO (kaatunutta katsoen).
Niin suvut sukuja syövät.

ILLI.
Ei se siit' ikinä nouse.

KULLERVO (kuin itsekseen).
Jollei jo minussa noussut —
Vartijoille:
Pois tuo ruumis raahatkaatte!

Vartijat kantavat pois Untamon. Kullervokin poistuu
toisaalle synkkänä.

ILLI (erikseen).
Nyt minull' on toivo suurin
Saalihista suurimmasta,
Kullervosta —
Katsoo ympärilleen
hänkin poistui.

ONERVO (osoittaen metsään).
Olvitynnyriä tuovat! —
Tuolta toista! Oivalsivat
Korjata iloisen palkan.
Kantavatpa kaikenlaista
Muuta saalista mukana —
Kipot, haarikatkin!... Tässä
Kelpo kekriä pidämme.

Joukko kertyy mikä mitäkin ryöstösaalista kantaen.
TUIRO ja POURU kahden tuovat tynnyriä.

TUIRO.
Tässä suun sulostajata!

KORHO PORHON kera samoin tuopi tynnyrin.

KORHO.

Tässä kielen kirkastusta.

Tynnyrin ympäri kihertyy joukkoa, laskien astioihin
oltta, jota miehestä mieheen nihkovat.

MUTRU (päästäen olaitaan kantamuksen turkiksia).

Tässä kampsua, kalua,
Rikkautta ja romua.

KOTRO (Illille kahden).

Illi, kuulehan! Minulla
Taskut täynnä on helyjä.
Ne sinulle ryöstin — tuossa!

Työntää ne Illin käteen.

ILLI.

Nämäkö minulle! — Kiitos!

Erikseen.

Minne jäi Kalervon poika? —
Teenpä taikoja hänelle.
Tynnyrist' olutta lasken,
Juoman tenhoksi sekoitan
Kyynelhelmen silmästäni. —
Naisell' aina on varalla
Silmäkulmassa pisara. —

Laskee tynnyristä haarikkaan olutta. — Syrjässä.

Tällä juomalla jalolla
Tahdon Kullervon lumota.

Lukee olueen.

Sen sydän sydämmekseni,
Mun vereni sen vereksi,
Mun haluni sen haluiksi,
Minä sille, se minulle! —
Vaikuta kyynel!
Koitan, jos voitain. —

Julki.

Missä on Kalervon poika?

KOTRO.

Jäi tekonsa luokse, itki
Hengetöntä heimoansa.
Sekö urholle sopisi!
Tänne juoma!

Tempaa äkkiä Illin kädestä haarikan; jatkaa:

Nyt jumalten

Kiitos voitosta hyvästä.
Karja kasva, maa rehoita,
Työstä onnea, iloa! —
Kekrin kunniaksi juomme!

Juovat.

JOUKKO.

Kekrin kunniaksi!

Kaatavat jäännöksen tuleen.

MUTRU.

Suonpa

Jumalillekin osansa.
Mutta Kitkan kuolemata
Minä säälin. Siinä miestä.
Syödä, juoda hän osasi,

Mutta myös tapella taisi,
Katuakin kunnialla.
Kitkan kunniaksi juomme!

JOUKKO.
Juomme, juomme!

Juovat.

ILLI (joka, taikajuoman Kotrolle menetettyään, on nolona syrjäytynyt.
Erikseen).

Näin petyinkö?
Niinkö Kotro mun anasti
Kuin taikasimani riisti;
Tämäkö jumalten tahto?
Nähden KULLERVON tulevan perältä.
Tuolla Kullervo nolona
Kuin jälestä tappioitten,
Vaikk' on voittaja ylevin.

KULLERVO (ikäänkuin itsekseen).
Voittaja — tämäkö voitto!
Lahon pötkelön kumosin,
Jolt' oli aika tarmon syönyt,
Minä, kuin kavala rosvo,
Uniset manalle muutin.
Sekö kunniatekoni,
Sekö kiihkojeni kukka!
Minä äsken jännitetty
Olin, kuin vireessä jousi,
Joka saalista himosi.
Jousi laukesi,
Saalis sortui,
Jänne veltoksi valahti.
Äsken mieleni ehätti
Kauas töitteni edelle,
Kiihkojeni siivin lensi,
En sivuille, taakse nähnyt,
Silmä saalista tähysti.
Nyt on saalis saavutettu,
Lyöty, poltettu poroksi.
Mut oman tekoni löyhkä
Inhottaa sisuksiani,
Kuin käry pahan palosta.
Siksi taakseni tähystän,
Entiset tekoni etsin,
Niihin tuhma tuijottelen.
Ei edessä silmihini
Siinnä semmoista otusta,
Jonka arvo innostaisi,
Jännittäisi miehen jousen.
Maailma tekojen tyhjä
Silmissäni haihattavi,
Työni entiset tulevat
Vainoellen vastahani.
Kynsin, hampahin kaluvat
Kuin rotat mun rinnassani.

MUTRU.
Mikä mielesi vetelsi
Voitonriemusta suruksi?
Etpähän potanut ennen
Määrän päähän pyrkiessä.
Nytkö vasta vaivan tunnet?
Ensi miehenä samosit
Sinne, missä vaara vartoi.

Ratsusi kavion alla
Kukkia salolla sortui;
Hento metsäkin musertui,
Kuoli mustat muuriaiset
Oman joukkosi jaloissa.
Niit' ei sankari sureksi.
Milloin mursit tahtomatta
Heikon, syyttömän sujoksi, —
Siit' ei syyttäne jumalat;
Milloin tahtoen tuhosit,
Kun oman tekosi uskoit
Johtamaks' ylijumalan —
Niitä tervekö katuisi!

POURU.

Haastat kuin susi sulosti.

MUTRU.

Illi, urholle jalolle,
Sankarille juoma kannan!
Illi tuopi kiirehtien haarikan Kullervolle.
Kullervo, tekomme tarmo,
Sulle terveyttä juomme!

JOUKKO.

Sulle terveyttä juomme!

Kallistavat.

KULLERVO.

Kaikkien kukistuneitten,
Onnetonten, kärsineitten,
Sortuneitten muiston juoma!
Juopi. Joukko hidastelee nuristen.
Kuulitteko? — Suuhun juoma!

Kaikki juovat, vaikka nurjasti.

MUTRU.

Mieli ei metenä kiehu
Vihollista muistellessa.

TUIRO.

Mieluisest' olutta muistan
Untamonkin keittämätä.

Juopi.

HIPPO.

Arvokas vihollisemme
Meitä valpasna piteli.
Siksi moinen on parempi
Kuin imarrus ystävämme,
Joka mairekielen alla
Voitonpyyntöä salasi.

Joukossa nurinata.

KOTRO.

Sotia kävimme siksi,
Että rauhan voittaisimme
Vapaudelle, työnteolle,
Onnelle ja nautinnolle
Suomen viljelys-aloilla.
Joukon sortajan nyt joukko
Voitti ja kukisti maahan.
Lie siit' oikeus iloita.
Rauhan lahjoja ja'amme

Vapaudessa kunkin työlle
Eikä orjan ruoskijalle.
Siitä, Kullervo, iloitse,
Kotionnellemme juomme!

JOUKKO.

Voiton juoma, onnen juoma!

KULLERVO.

Onni ei minua varten.
Kostoksi ylenin, kasvoin,
Kostoksi kävin sotia,
Sukuni verestä kostin.
Kylm' on nyt kotini liesi,
Sen ei tuhkan alla tulta. —
Minunkin tuleni sammui,
Mieleni on musta hiillos,
Joss' ei aatoksen hiventä,
Jota into hehkuttaisi.

ILLI (erikseen).

Eikö aatoksen hiventä! —
Tuon kun tenhota osaisin
Uusille urosteoille. —

Julki.

Kullervo! Kalevalaiset
Kukista, anasta valta
Yli suuren Suomen niemen!

KULLERVO.

Teistä orjat taas tekisin!
Sukuniko suosioksi?

JOUKKO.

Pois orjat! vapaiksi jäämme.

ONERVO.

Sinut ilmojen isäntä
Sotasankariksi nosti,
Miekan töille joukko johda!

POURU.

Pääpukari tappeluissa,
Mutta rauhassa rapea.

ILLI.

Sinun kunniatekosi
Kerran päivä kirkastavi.

KULLERVO.

Niinkuin hallayön jälestä
Paljastaa se rosvotyöni. —

KOTRO.

Sinun on valtasi varassa
Isäsi, setäsi konnut —
Tässä joukko, käske työhön!

MUTRU.

Kotion keralla voimme
Lyödä painia salolla,
Kannot kaskesta perata,
Suojella vesiä, maita,
Vaaran tullessa tukalan.

TUIRO.

Mutta juhlina jaloina
Riemuitsemme reippahasti,

Hyvin sattuessa juomme.

Juovat miehissä.

KULLERVO (otettuaan juoman).

Kotro! — Illi! — Niinkuin yksi,
Tässä seisokaatte kaksin! —
Lue nyt loitsuja, Onervo! —
Nämä kaksi yhdistämme
Kultaisiksi kumppaliksi
Näille Untolan saloille.
Viljelkää veriset jäljet
Rikkahiksi, riistaisiksi,
Suvun nousevan suloksi!

JOUKKO.

Suvun nousevan suloksi!

MUTRU.

Häälähjaksi sulle, Kotro,
Annan kultia koperon.
Nämä Untamon tuvasta
Ryöstin vanhasta vakasta.
Perusta pesäsi näillä.

KOTRO (hylkää tarjouksen).

Itse tarvitset omasi,
Kun oman pesäsi laitat.

KULLERVO.

Untamon pesätilalle
Käy'ös, Kotro, raatajaksi.
Muut otatte muita maita
Samalta salon alalta,
Näitten niemien nenistä.
Osa käy keralla Mutrun
Kalervon kalavesille.
Sielt' osanne ottakaatte
Luota viehkeäin vesien.
Sovinnossa, suosiossa
Viljelkää perintömaita
Satoisiksi, suotuisiksi.
Minut jättäkää iäksi
Oman onneni poluille,
Kysymättä kulkuani.

Joukko aluksi hämillään.

JOUKKO.

Kullervolle kunniaksi!

Juovat.

KOTRO (Kullervolle kahden).

Mitä mieletön uneksit!
Jättäisit sukusi konnut.

HIPPO.

Tääll' on Kullervon kysyjä,
Sepon sisko, Anja neiti!

ANJA tulee. Joukossa levottomuutta.

ILLI (erikseen).

Kullervon kysyjä, Anja!
Sen jos kynteni tapaisi!

Väijyilee syrjästä.

KULLERVO.

Mitä täällä hän tekisi?
Pois káske katala tyttö!

ANJA (astuen esille).

Sinun tähtesi samosin
Maat matalat, korvet kolkot,
Enkä nyt vähällä väisty.

KULLERVO.

Mitä tahdotkin minulta?
Poistu hyljätyn poluilta!

ANJA.

Sulle toin salasanoman:
Kalevalan vainomiehet
Ovat joukkosi jälillä.
Sun poloisen pään varaksi
Heillä miekat on hijottu.
Urho, henkesi pelasta!

JOUKKO.

Kalevalan vainomiehet!

KOTRO.

Surma, surma sortajille!

Joukko samoin. Levottomuutta, kuisketta ja keskustelua.

Kotro ja Illi neuvottelevat erikseen.

KULLERVO (Anjalle).

Sinäkö sanoman mulle —
Poljetullesi pojalle!

ANJA.

Tuot' elä vihalla muista.
Vasten mun valitsemista
Veljeni minua mieli
Kauko sankarin omaksi,
Siks' en suostunut sinulle.
Sydän suostui, suu epäsi.
Mutta meiltä kun pakenit,
Veit mun mieleni mukana.
Kohta karkasin kotoa,
Saloja samosin, etsin
Enkä löytänyt. — Lopulta
Kalevaisia vakoilin,
Väijyin veljeni tekoja,
Vapisin aseväestä,
Joka uhkasi sinua.
Urho näin sotajalalla,
Lähtevinä julmat joukot.
Silloin vaistoni opasti
Minut löytäjäksi. — Tässä
Sulle tuon sotasanoman!

KULLERVO.

En sotasanoja kammo.
Vaan jos onnen tuoda tahdoit,
Lemmen onnen — myöhästyitpä.
Onni on lintu lentämässä,
Ohatessa ammuttava,
Muuten mennyt on iäksi.
Voitko kutsua takaisin
Vuosiani vierineitä?
Tuoss' on maassa kuollut kukka,
Poljettu, paleltunutkin —

Siihen hengitä elämä!
Tunteihin tukahtuneihin
Voitko liekin lietsolla?
Voitko hairausten haavat,
Kipeät, kiduttavaiset,
Parannella paidan alta?
Ammoin tehtyä rikosta
Tekemättömäksi tehdä,
Sydämmeltäni salata?
Jollet voi, pakene kauas,
Riennä veljesi avuksi,
Sieltä ammu surman nuoli,
Jolla jähmetät poveni.
Mulle surma on suloisin.

ANJA.

Itse armottomast' ammut
Mua myrkkysisin vasamin.
Päästä lämpöni lähemmä,
Niin sydämmes hallan haudon
Sulaksi kevätsulolla.
Tultua etelätuulen
Tuomi tuoksuva monesti
Kukat syksyin uudistavi.

KULLERVO.

Kerran ohdake kukoisti.
Tytön kättä se aneli
Kukkiensa poimijaksi.
Tyttö jalkansa ojensi,
Polki, potki ohdaketta,
Kukan tallasi tomuhun.
Ei enempi kukka nouse
Tämän ilman tuulosista.
Mut okaiset, pitkät piikit
Sill' on viimeksi vireillä.

ANJA (kiertyy Kullervon jalkoihin).

Sen vakava varsi, oksat
Voivat kutsua kevättä —
Suostu, kukkihin sun hoidan.

KULLERVO.

Luonto tunturin takainen
Ei ikinä jäistä luovu,
Eikä mun sydänpoloni.
Poistu tyttö.

ANJA (nousten).

Käy keralla!

Kalevalan joukon kanssa
Joukkoinesi liity riennä,
Valloita pimeä Pohja
Valolle, vapaudelle.
Niin sinä kohoat kansan
Suurimmaksi sankariksi,
Olet maallesi ihastus.

KULLERVO.

Miksei mielessä minulla
Tuota aatosta itänyt? —
Maalleni? — sitä ei mulla.
Kansa? — tuossa mun väkeni.
Minussa koko sukuni. —
Myöskö mulle, tyttö kurja,
Orjanpauloja punoisit?

Vaiko lemмен liehakieltä
Surman silmukkana käytät? —
    Survaisee Anjan luotansa.
Pois kavala! — Pois nyt hempi!
Itseenikin pakenen.

Poistuu metsään.

ANJA (ikäänkuin heräten survauksesta).
Väärin hän minua tunsi,
Väärin toivoni tajusi. —
Vielä etsin onnetonta.

Lähtee Kullervon jälkiä.

JOUKKO (sekaisin hälisten ja huutaen).
Kuolema vihollisille!
Surman isku sortajille!
Poroksi isot isännät!
Kullervo Kalervon poika,
Nouse joukon johtajaksi!

Juovat rehvastellen.

ILLI (syrjässä Kotrolle).
Huomasitko?

KOTRO.
    Ett' on vaara,
Sen älysin.

ILLI.
    Että Anja
Tässä Kullervon lumosi.
Luki loitsunsa lujimmat,
Niin musersi miehen tarmon,
Ettei Kullervo kykene
Johtajaksi joukollemme.
Liian ylpeäksi paisui,
Suurten suosion hakija! —
Sinä johto nyt anasta!

KOTRO.
Korpin kieltä koikut, nainen.

ILLI.
Korppi ei valetta koiku,
Vaikkei hauskat sen sanomat.
Muista Kullervo katosi!

KOTRO.
Jos katosi, jollei löydy,
Niin on voittomme hukassa.

Neuvottelee joukon keskessä.

ANJA (palaten metsästä).
Hänt' en löydä — hän hävisi. —
    Illin nähtyään.
Miksi tuijottelet, julma?

Yrittää paeta.

ILLI (tarttuu Anjan kurkkuun).
Kuka sun opasti, kurja,
Tänne Kullervon jälille!
Kuole syötiksi susien!

Kuristaa Anjaa kurkusta ja nykistää hänet metsän pieleen.

Pakenee pelokkaasti hiipien.

KOTRO (joukon keskessä).
Urhot, Kullervon jälille!

JOUKKO.
Kaikki Kullervon jälille!

KULLERVO tulee.

MUTRU.
Tuossa hän tulevi — terve!

JOUKKO.
Terve, sankari!

KULLERVO.
Jalalle,
Joukko! Pois remuinen riemu!
Sota on ankarin edessä.
Kaikki seuratkaa minua!

Lähtee.

JOUKKO (seuraten Kullervoja).
Kuolema viholliselle!

ANJA (hieman jälkeen tointuen).
Kuulinko sotamelua?
Taaton kiitos! tok' en kuollut.
Tunnustele kurkkuansa ja kakoo.
Nyt Kalevalaiset etsin,
Ehkä hillitä osaisin
Heitä hurjasta vihasta.

Lähtee.

TOINEN KUVAUS.

Sama kosken parras, hiukan syrjemmässä kuin neljännessä
näytöksessä, mutta lehtipuiden lehdet kokonaan varisseet.
Aamuyön kuutamo.

ANJA (yksin).
Minne Kullervo katosi?
Hänet löytäisinkö — kaikki,
Kaikki löytänyt olisin.
Näissä main vihollisparvet
Käyvät virran vartta pitkin,
Toinen toistansa ajaen.
Kunpa hillitä osaisin
Sovuksi sotaisen kiihkon!
Kunpa Kullervon tapaisin!
Hän on sankarin sukua,
Sorrossakin suurentunut,
Uljas, uhkea, väkevä,
Kuolemata kammomaton!
Hänet varjella kun voisin
Sepon säilän syötävistä —
Hän minulle lämpiäisi,
Uudistuisi vanha lempi!
Sitten uutena urosna
Kaiken kansan hän kokoisi
Rantojen rakastajoiksi,
Korpien kukoistajoiksi,
Omaks' onneksi jokaisen,
Ehjän Suomen soinnunnaksi.

Väinö tietäjä olisi,
Seppo suuri taitajamme,
Valta Kullervon käsissä!
Tieto, taito, tarmo niitä —
Onni, rakkaus sitoisi!
Mutta Kullervo hävisi!
Miksi jäähtyikin minulle
Sankarin suvinen rinta?
    Kuusta puhutellen.
Puu vihanta, virka mulle,
Millä lähde lämpiäisi,
Sydänlähde nuoren urhon!
Ennen tulta tuprahteli
Mulle hän — minäpä lunta.
Nyt hän mulle hyytä huokui,
Minä tulta tupruttelen.
Täällä urhot kun tapaisin!
Tuossa seisoisiko seppo,
Uhkajoukoin, uhkamiekoin,
Tässä Kullervo edessä,
Säilän alle sortumassa, —
Minä Kullervon varaksi
Asettuisin: — Pistä, seppo,
Vasten siskosi sydäntä —
Taikka Kullervokin säästä! —
Tääll' ovatkin kenties kohta.
Tuolta virran vaaluvista
Etsin tenhoa tulista,
Jolla sankarin sitoisin
Povelleni polttavalle.
Taatto impeä avita,
Auvotonta, onnetonta!

    Menee koskelle. KULLERVO tulee hieman edellisen
    jälkeen synkkänä vasemmalta.

KULLERVO.

Nyt on joukkoni hajalla,
Kuin minäkin, pirstaleina
Kun kadotin itseluoton,
Niin elämäntyöni loppui,
Luotto joukonkin katosi,
Vaihtuipa eripuraksi.
Minä yksin taas maleksin
Myrskyilmojen ajolla.
Kodista ajettu koira
Isännätt' on ilman alla;
Mieron hylkimä hevonen
Villinä vaeltelevi;
Mut sydänpä heit' ei syytä,
Sääliäkin saavuttavat.
Minä mieron hylkylapsi,
Vihattu sekä vihannut,
Pureksittu, purrut itse,
Syyllisiä, syyttömiä,
Omaakin sydäntä purrut,
Ett' on vammat vaivaloiset,
Tuima tuskakin syvällä,
Päält' on tunnoton ja turta,
Ettei sääliä suvaitse
Eikä lempeä läpäise.
Yks on rakkaus emoni,
Joka haavat hautelisi,
Syyttämättä, solvimatta,
Mut emoni otti hauta.

Miksi mun polon pitikin
Syntyä sydämmellisnä,
Tuskan kaiken tuntijana
Näille kolkoille kylille!

Vasemmalta tulee ruumissaatto, re'essä mustalla vaipalla
katettu kirstu, jota mustahuntuiset itkijänaiset saattavat.

KULLERVO.

Mikä? — Jylhä ruumissaatto!
Nytkö vievät mun emoni! —

Saatto pysähtyy. Kullervo vaipuu kirstua vasten.

Oi emoni, sulle itken,
Sulle haavani hajotan.
Mikset ottanut mukana
Kullervo kumppaliksi?
Siellä sun sydämmelläsi
Lauhtuisi paha sisuni,
Tuska tuima vaimentuisi.

Itkee.

SAATTOMIES (Kullervolle).

Nouse, päästä! Käy keralla,
Voithan tulla saattajaksi.

Nykäsee hevosta lähtöön.

KULLERVO.

Saattajaksi — anna mennä!
Toinen tie minua viepi
Emoni elantomaille. —

Yksin.

Minä syksy-yö valoton,
Kuuton, tähdetönkin, synkkä.
Tässä neuvotonna seison
Kuin meren selällä luoto,
Altis aaltojen himoille,
Puuttomaksi paljastettu.
Mikä toivo nyt minussa
Juurta ottaisi, vesoisi?
Missä se sydämmen taimi,
Kaunis, rauhallinen kasvi,
Joka nousta voi minusta
Sukukuntien suloksi?
Mulla ollut on menestys
Tuhotessa, turmellessa
Valon kukkasen, elämän.
Mut kun rauhantöit' yritin,
Ratkesi minussa voima,
Raju, riihoton, väkevä,
Raateleva harhavoima. —
Orjan leima on minussa.
Siks' ei ainoa ajatus,
Sydämmeni synnyttämä
Vastaisuuttani valaise!
Oma on heimoni hävinnyt,
Miksi taistelisin? Koston
On sota jo suoritettu,
Joukkokin osansa voitti.
Lopussa minun sotani. —
Äitini, oi armas äiti!
Joudu poikasi avuksi.
Työtä neuvo, tie opasta,
Musta yönikin valaise!

Itkee puuta vasten nojaten. Siitä nostaa päänsä ja kosken
yli välkkyvässä usvassa näkee äitinsä kirkastuneet kasvot.

Hän elossa! Tuolla, tuolla!
Äitini, oi armas äiti!
Mikä kasvosi valosti?
Mitkä helmet hohtonasi?

ARMI.
Äidin rakkaus valosti.
Kyynelet minun helyni.

KULLERVO.
Äitini, oi armas äiti!
Mitä nyt minulle neuvot?

ARMI (hellyydellä).
Kuule, armas poikueni!
Vainoretkesi lopeta,
Rauha, rakkaus rakenna,
Pakene sisäsalolle,
Taistele petoja vasten
Sisässi, ulkonasi.
Rauha, rakkaus ja vuodet
Vammasi parantelevat —
Pakene! — Pakene! —

KULLERVO.
Tuota
Nöyrytystä en tajua.
Maailma himojen ahjo,
Kiihkojen vihainen pyörre
Minussako rauhoittuisi!
Vetäyisinkö salolle,
Sinne halpa hautausin,
Kuin ojatön umpilampi
Lahoavi liikkumatta
Sammalen sokaisemana!
Ennen kosken kohisen,
Vaikka vasten kallioita,
Tai syväälle tuonne syöksyn. —
En! — Syvällä siellä on sisko.
Liian on pyhä minulle
Tuon valoisien kosken vaahto.
Mut enpä paeta tahdo
Enkä sortajan kädestä
Ota iskua veristä. —

Lähestyy syrjässä tuuheaa kuusta.
Tuossa se samea kuusi,
Jonka alla mun himoni
Ruohon raiskasi viherän,
Kukan puhtosen pilasi
Mun oman emoni lapsen.
Metsä huokuvi muretta,
Koivu lehtensä varisti,
Nurmi itki, kukka kuoli
Tällä paikalla pahalla.
Aika kuolla on minunkin. —
Lausu, miekkani verinen,
Syötkö syyllisen lihoa?
Lausut — kuulen: — syöt himolla
Syyllisen sydänverää.
Syytöntäkin ennen ahmit
Noissa suurissa sodissa.
Pulppua, punainen virta,
Kuin vihainen Vuoksen aalto,

Kosta vaikeat vikani!
Sortuu miekkaansa.
Jo tulenkin, armas äiti —
Jo tulenkin jo tulenkin.

Kuolee. — Hivenen kuluttua näkyy ILLI.

ILLI (yksin).

Voi minua, miksi neuvoin
Kotron Kullervon sijalle!
Yksin vain Kalervon poika
Joukon tenhota osasi,
Luoda itseluottamusta,
Yhteistuntoa, halua
Kiihkeätä, kummallista,
Kuin vapaus mieluisata.
Mut on Kullervo kadonnut.
Neuvoton, sekava lauma
On hajalla onkaloissa,
Sutten suuhun suistumassa,
Tai toisensa itse syövät.
Kalevalan miekkamiehet,
Kannaksillamme kapisten,
Väkeämme vainoavat.
Metsämaat, kalavetemme,
Niityt, vainiot ihanat
Jäävät suurten suupaloiksi.
Kullervo, sinua etsin,
Missä — — Ken verisnä siinä?
Miekkahan musertunutko! —
Kullervo, komea urho,
Jok' ei sortunut sodissa —
Kaatunutko kalpahansa! — —
Tähänkö tukehtui toivo
Kalevalan työn-urosten
Voitosta lopullisesta?
Taasko tahdottoman orjan
Raskas päivä uudistuvi? — —
Tuonelassakin tavata
Piti Anjan Kullervoa! —

ANJA rientää hätäisenä esille.

ANJA.

Jo tulevat! Jo tulevat!
Kalevalan valtaurhot
Näin jo kiiltävin kypärin.
Tässä vartijoin uhalli. —
Huomaa Illin.
Täälläkö, himokas hukka,
Vielä saalista vakoilet!

ILLI (itseksensä).

Anja riepuko elossa!
Hänet huonosti lopetin.

ANJA.

Nyt satuit satimen alle —
Tuolta kosto on tulossa.

ILLI (osoittaen Anjalle Kullervoa).

Tuossa saalis on sinulle,
Se omista, onnellinen!
Anja kiljahtaen vaipuu Kullervon ruumiille.
Kuulenko? — Väkevä ryske!
Tulossa Kalevan urhot!

Missä Kotro, Mutru, Pours? —
Asiamme on hukassa!

Pakenee. — VÄINÖ, ILMARI, KAUKO ja TIERA joukon
kera tulevat vasemmalta.

MIES JOUKOSTA.
Täältä nainen kuin orava
Metsän kohtuhun kavahti.

ILMARI (alakuloisena).
Mene, etsi!
Mies menee.

Turha vaiva!
Min' en suuria odota
Tästä suuresta sodasta.
Vaadinko veren verestä —
Siit' ei suistuisi suruni.

VÄINÖ.
En verestä verta vaadi,
Vaan kesyjen yhteiskunnan
Toki tahtoisin vapaaksi
Villijoukkojen vihoista,
Himoista hillittömistä.

ILMARI.
Mies on Kullervo sodassa,
Joukon johtaja paraita.

VÄINÖ.
Joukossa vapaitten miesten
Joka pää on päällikkönä,
Hilliten omat himonsa
Voiton yhteisen eduksi,
Tajuten joka taholla
Tehtävänsä toimevasti —
Toisin orjien oloissa.

TIERO.
Yhteisistä tee eduista
Työväki osalliseksi,
Teetpä sen vapaaksi kohta,
Taisteluissa toimevaksi,
Työhönkin halun herätät.
Sen olen kokenut itse,
Ennen orja, nyt vapaana.

KAUKO (ylpeästi).
En rakasta orjan verta.
Miekkani salaman isken
Joka orjan otsaluuhun,
Jok' ei tottele vapaita.
Tässä kun Kullervo olisi! —

ILMARI.
Liekki ahjohon aseta,
Ettet leikkisi tulella!
Vakavasti lietso, Kauko,
Niin voit orjankin verestä
Kullan kutsua esille.
Mutta kun äkäisnä lietsot,
Poltat kullankin poroksi.

KAUKO.
Eipä nyt pajassa olla,
Sampo takelemassa.

ILMARI.

Jokainen elämän hetki
Onnen sampoa taomme,
Taikka kiihkossa kisailten
Onnen juuretkin revimme.

KAUKO.

Minäpä tapella tahdon
Rosvon, ryöstäjän keralla.
Mitä kostuit Kullervosta?
Kultiako? — Kultasesi
Murhasi mokoma urho!
Mulle siskosi lupasit,
Senkin Kullervo lumosi —
Sinä tok' orjia ylistät!

ILMARI.

Villikaalilla tapansa:
Tuon paransi, toisen tappoi.
Olen oppinut jotakin:
Työkalunkin toiste tehden
Voin takoa taitavammin.
Kaksin kerroin jos eläisin,
Kaksin kerroin viisastuisin.
Toiste Kullervon tapaisin,
Häntä toisin kohteleisin.

KAUKO.

Sulle, Ilmari, sanonkin:
Miekkoja takoa taidat,
Mut et miekkoja mitellä.
Täss' ei viisaus avita,
Jollei jousi, keihäs, kalpa: —
Pakko orjille parahin.

VÄINÖ.

Pakko jos paras olisi
Orjakansan kasvattaja,
Niin sinulle, kaunis Kauko,
Myöskin pakkoa panisin,
Koska riehut riihotonna,
Olet kiihkojesi orja.

KAUKO.

Miekka ja veri tulinen
Tahtovat nyt tappelua.

TIERA (huomaten syrjässä Kullervon ja Anjan).

Tässä kaatunutta kaksi! —
Nainen — —

ILMARI.

Siskoniko siinä! —

Siinä Kullervo veressä!

KAUKO.

Anjakin! — —

ANJA (nousten ja levittäen rintansa Kaukolle).

Lävistä! Tässä
Sydän särkynyt surusta.

KAUKO.

Tässä vaikenen pakosta.

VÄINÖ (ynnä osa joukosta seisten synkkänä Kullervon ruumiin luona).

Noinko Kullervossa kaatui

Suku sankarin Kalervon! —
Haudatkaa Kalervon poika
Alle honkien huminan,
Pyhän kosken partahalle,
Missä soi sotainen myrsky!

Miehet kantavat Kullervon ruumiin pois.

ANJA.

Siinä orjuuden hedelmä,
Vainonne verinen vilja!
Untamon suku on kuollut,
Talot poltetut poroksi.
Kalervonkin heimo kaatui
Sankarissa viimeisessä.
Minä, sorretuin sydämmin,
Kalevalan koito impi
Surmalt' armoa anelen —
Miksi säästätte minua?

ILMARI (painaen Anjan päätä rintaansa vasten).
Siskoni, sokea, armas,
Sydämmeni mieltä nouda.

ANJA (itkien).
Myöhäistä!

KAUKO.

Sinua, Anja,
Säälin, hellin ja rakastan,
Mikset lohtuisi suruista,

MIES (palaten metsästä, Tuiroa taluttaen).
Tämän metsästä tapasin,
Pakohurtan! — Nainen väisti.

TUIRO (peloissaan polvistuen Ilmarin eteen).
Elä mulle, seppo kulta,
Kosta Kullervon tekoja.
Hän minut, uhalla murhan,
Kanssansa sotihin kiskoi.
Armahda, sulava seppo!

ILMARI (ottaen Tuiroa kädestä).
Nouse tuosta! Käy vapaaksi!
Tuiro nousee, syrjäytyen nolona.
Joukko haaskattu, hajalla,
Lyömist' ei enempi siedä.

VÄINÖ (Ilmarille).
Lempeyttäsi ylistän!
Joukolle:
Sorto pois Kalevalasta,
Pois himojen johtovalta!
Untamon, Kalervon heimot
Etsivät sukuetuja,
Ei etuja kaiken kansan,
Siksi sortuivat molemmat
Oman voiton vainotöihin.
Viimeksi parahin sortui,
Josta suurin sankareita
Olis' Suomelle ylennyt,
Jollei orjaksi osunut,
Kalton kasvatuksen saanut,
Tuutiessa turmeltunut,
Maalle, kansalle kadoksi. —
Mutta nyt lujalla mielin

Lyökämme käsi kätehen,
Ett' on urhojen pyrintö
Täst' edes Kalevalassa:
Oikeus, etujen helmi,
Koko kansalle vapaus,
Maan menestys, kansan onni. —
Liitoksi käsi kätehen!

Tarttuu oikealla kädellään Ilmarin, vasemmalla allapäin seisovan Kaukon käteen. Joukko samoin, vakavasti toisiaan silmäten, lyöttäytyy käsikkäin.

POHJOLAN HÄÄT

Kolminäytöksinen runo

Suomalaisen Teatterin vihkijuhlaan 9 p. huhtik. 1902.

HENKILÖT:

VÄINÖ, laulaja
SUURSEPPO
ILMARI
LEMMINKÄINEN
LOKKA
ANJA
PELLERVO (lauluparvineen) | maamiehiä
IMMO |
LOUHI, Pohjolan emäntä
TURJO Pohjolan isäntä
ILVO, Pohjan impi |
TERHI | sisaruksia
RUTJO |
PATURI, juhlan johtaja
OSMOTAR, oluen seppo
AILA, Pohjan nainen
KAASO
POIKA, pikkarainen
KAVE, näkijänainen
IMPIPARVI |
POIKAPARVI | laulajoita
VANHAIN PARVI |
KALEVALAN LAULUPARVI

Vartijoita, sanantuojaia, heimojen lähetystöjä, esikävijöitä, nais- ja miespaimenia, joilla millä torvi, millä sarvi, luikku tai huilu riippuu olkanauhasta; metsästäjä, orja y.m.

Kaikellaista hääkansaa Suomen eri heimoja. — Luonnottaria: Ilmatar ja Tuulettaret; Hallatar, Usvatar, Aallotar ynnä runottaria: (Päivätär, Kanteletar, Kastehelmetär, Sadehelmetär, Merihelmetär ja Kyynelhelmetär).

ENSI NÄYTÖS.

KIHLAJUHLA.

Suvannon suulla kosken partaalla. KANSAA karttuu vähittäin. Vähän väliä pojat jakavat tytöille puukkojaan tuppeihin, saaden välistä niitä takaisinkin; keskustelevat vastakkain ja nypistelevät toistensa vaatteita.

ENS. MIESPAIMEN.
Kevät on tulossa, tyttö.

ENS. NAISPAIMEN.
Kihlajuhla on tulossa.

ENS. MIESPAIMEN.
Tunnetko tulenkytöä?

ENS. NAISPAIMEN.
Kaskenko?

ENS. MIESPAIMEN.
Tulenkytöä
Kaikkiällä: kaskimailla,
Ilmassa ja ihmisissä,
Povessasi paidan alla,
Joka paikassa paloa.
Tuollakin sumun sisässä
Uskon itkevän kipinän,
Niinkuin linnun liika nuoren,
Joka piipottaa pesässä,
Pääsemättä päivän alle.

ENS. NAISPAIMEN.
Tunnen, tunnen tuskalosta
Kipinän kitupaloa,
Silmänkiillon kitkutusta,
Vaan en tunne valtavata,
Sitä suurta ja suloista
Nuorkeväimen nuotiota,
Jolle rastahat runoili
Suomen suurina suvina. —
Hallattaret hämmentävät,
Sumuttaret sammuttavat
Suurten kiihkojen kipunan. —

Hallatarten parvi väikkyä taampana, sumutarten seura likeellä.
Molemmat vähä loittonevat, kunnes myöhemmin kokonaan pakenevat.

ENS. MIESPAIMEN.
Miksi eivät viihdy suossa?

ENS. NAISPAIMEN.
Tarvis taikoja olisi,
Väkevätä Väinämöistä.

ENS. MIESPAIMEN.
Tässä tarvitaan takoja,
Sepon suuren työvasara.

ENS. NAISPAIMEN (painaa korvansa maata vasten).
Etkö kuulekin jytyä?
Maassa, ilmassa, vesissä,
Kaikissa kohina kumma.
Koske maata korvallasi! —
Siell' on seppiä sisässä.

ENS. MIESPAIMEN (kuuntelee ja nousee).

Kuulen, kuulen, siell' on kuume,
Kuin tässä sydänalassa.
Tuossa puukko tuppehesi.

ENS. NAISPAIMEN.

Kiitos — tässä mun käteni!
Lähtekäämme, meill' on lämmin.
Aika hallan on hävitä,
Sumutarten suohon mennä.

Lähtevät. — Parvi muita PAIMENIA saapuu.

TOINEN MIESPAIMEN.

Kevät päätä keikutellen
On tulossa — tunnen tässä.

TOINEN NAISPAIMEN.

Sen minäkin tässä tunnen,
Mut on Usvatar edessä,
Hallattaret halmemailla,
Kova talma kosken päällä —
Takatalvi on tulossa.

TOINEN MIESPAIMEN.

Torvihin puhaltakaamme!
Lujat loitsut huutakaamme,
Että ilma liikahdaisi!
Puhaltavat torviinsa — ei kuulu ääntä.
Usva sammuttaa sanamme.
Aatos, ilmojen ihana
Laulelija, luojan lintu,
Vangittuna vaivojansa
Rinnoissamme ruikuttavi.

NUORI METSÄMIES.

Tässä tarvitaan sotia,
Lemminkäisen miekan leikki.
Ennen ei kukistu talvi,
Ei otusta metsä anna,
Laumat nääntyvät nälässä.

IMMO.

Sotikohon luonnottaret,
Itse ilmojen jumalat.
Maamies ei sotia suosi,
Sen on tarvis työn-uroita.
Siksi kammon kaikkialla
Lietomieltä Lemminkäistä,
Joka on juomingin pitäjä,
Paha riitojen pukari,
Jolle on lempi ja elämä
Leikin lasku, kihlakiima.
Hänp' on aamupäivän perho,
Jok' ei illasta välitä.

TOINEN NAISPAIMEN.

Sin' olet vanha ja vakava,
Kuulostat kuin naavakuusi. —
Miksikä tulitkin tänne,
Kun et kihloista välitä?

IMMO.

Kyllä kihloista välitän,
Vakavista ja tosista,
Vaan en perhojen pelistä —
Olenpa itsekin leski.

TOINEN NAISPAIMEN.

Tytöt, kuulitteko? — leski!

Tässä on tukeva leski —

Montako sinulla lasta?

Joukko tyttöjä kertyy Immon ympärille.

IMMO.

Ei enempi, ei vähempi

Kuin on sormia käsissä.

NUORI METSÄMIES.

Lasket leikkiä tosista.

Miehen sormet tutkikaamme,

Niit' on katkennut kentiesi.

JOUKKO.

Tutkikaamme, tutkikaamme!

Tarkastavat Immon sormia.

TOINEN MIESPAIMEN.

Kaikki on ukolla sormet.

Laula kukko kunniata,

Koska on miehessä mehua.

Kaikk' on sormet, kaikki lapset,

Pellervon väkeä kaikki,

Itse Väinön vaalimia.

TOINEN MIESPAIMEN (halveksivasti).

Ikämiestä harmajata

Tytöt tuhmat kiertelevät,

Kuin varikset syyskesällä

Kuhilasta kaartelevat.

IMMO.

Ikä heinän heikontavi,

Vuodet hongan vanhentavat,

Miestä ei harmaus hävitä.

Käki on harmas nuorenakin,

Korppi musta vanhanakin.

Ikä ei tukasta tunnu

Eikä vuosien luvusta,

Vaan sydämen sykkinästä;

Veressä elämän virta.

Tunnusta tätä povea!

AILA (tunnustelee Immon rintaa).

Poika on urholla povessa,

Vaikk' on hapsset harmahissa.

IMMO.

Senkö tunnustat — sinunpa

Tuppehesi puukon painan,

Työkädellä työteräksen

Enkä lapsien lelua.

Sano, suostutko minulle!

AILA.

Kannan puukkosi pyhänä!

Salli, seulon päätöstäni —

Sulla on laaja lapsijoukko?

IMMO.

On perijät, on perinnöt.

Syntyi lapsi, kasvoi leipä,

Polven jatko, pellon jatko,

Inehmon elämän jatko.

Miestä kumpikin kysyvät —
Miestä kai kysyt sinäkin?

AILA.

Miestäpä hyvinkin. Mutta
Sin' olet kalevalainen,
Minä Pohjolan väkeä.
Sota on kamala kauan
Riehunut rajoilla näillä,
Viha veljesten välillä.

IMMO.

Sin' olet nainen. Ei vihoja,
Ei sotia sydämässäsi.

AILA.

Missä mies on meltorauta,
Siellä naisessa terästä.
Missä urhot on utua,
Hentoa ja häilyväistä,
Siellä kokko, kyy nokassa,
Keikahtavi kynsinensä,
Rintahan ripeän naisen,
Ettei mieheys menisi
Maasta, vaikka miehistämme —
Min' olen sukua Louhen.

IMMO.

Louhen uljasta sukua.
En sinua siltä säiky.
Tääll' on suuret kihlajaiset,
Tupen täyttäjäiset, täällä
Pyhän kosken partahalla.
Täällä vanhastansa vahvat
Isketty on lemmenliitot
Eri heimojen välillä.
Minkä taatot tappeluilla,
Kostolla, kateudella
Särkivät sukuväliä,
Löivät haavoja syviä,
Sen lapset sulolla lemmen
Voitivat, paransivatkin.
Puukko, rauhan työkalumme,
Miekan sorrokset sovitti.
Taaskin on tekeillä roihi,
Kokkovalkea komea,
Liekin lennolle jalolle
Suomen lahkojen sovuksi.
Taäll' on kaiken keskustana,
Tähtisilmänä sulona,
Urhojen vesivalona
Pohjolan ihana immyt.

AILA.

Häinkö täällä?

IMMO.

On tulossa.

AILA.

Sinäkin sitä ihaillet.

IMMO.

Kalevalan kunniata,
Suomen onnetart' ihailen.

AILA.

Onnetarko? Ken omisti
Oikkuisimman impyeistä?
Ken Kalevan sankareista?

IMMO.

Neittä kilvan on kosinut
Veljekset: Vakava Väinö,
Ihmeseppe Ilmarinen
Sekä lieto Lemminkäinen.
Emo tyttönsä lupasi
Laulajalle kuuluisalle,
Kun takoisi onnensammon.
Impi itseppä halusi
Suurta seppo Ilmaria,
Tuhattaitoista urosta —
Emo vaati onnensammon.
Tytön taatto, vanha Turjo,
Jota horjuttaa humala,
Suositti kotivävyksi
Lietomieltä Lemminkäistä,
Mutta toivotti salassa
Hänet surman sulhaseksi, —
Laittoi Tuonelan joelle.

ERÄS JOUKOSTA.

Tämä on tuttua monelle.

Kuuluu: "tuttua, tuttua".

IMMO (jatkaa).

Laulaen ei synny sampo
Itse Väinönkään uhalla,
Eikä juoden ja tapellen,
Vaikka Kaukokin kysyisi.
Tarvitahan työn-urosta,
Älyn sepposankaria.
Siksi Väinö veljyensä,
Itse Ilmarin lähetti
Oman päänsä päästimeksi
Pohjolahan. —

JOUKKO.

Sitten, sitten?

IMMO.

Impehen ihastui seppo,
Vaikkei virkkanut sanoilla.
Alkoi taidolla takoa,
Takoi tarmolla, tulella,
Väellä väkevän luonnon,
Synnytti sydämestänsä
Sydämille kaiken kansan
Samponsa satahyväisen.

AILA.

Siin' oli sepoksi miestä.

JOUKKO.

Ensim.

Sampo, sampo, sampo!

Toinen.

Seppo on takonut sammon!

Kolmas

Kevät on suuri Kalevalassa!

Neljäs

Kevät on suuri Suomenmaassa!

Viides

Kevät suuri, juhla suuri
Kalevalassa, Pohjolassa,
Kihlajuhla kaiken kansan!

AILA.

Niinkö Ilmari ehätti
Immen veljensä uhalla?

IMMO.

Vielä ei käsissä voitto.
Kun oli sampo jauhamassa,
Louhi lausui: "Kaada karhu
Tuonelan tupien luota!" —
Seppo kaasi. — "Suista suuri
Hiisien himokas hauki!" —
Seppo suisti. — "Kynnä kyinen,
Käärmehinen Louhen pelto!" —
Seppo kynti kuin kuningas.
Perkasi petoisen pellon
Kukkivaksi kultamaaksi,
Suori suurimman tekonsa,
Voitti immenkin ihanan.

KAVE (haaveisesti).

Suurin on teoista sampo,
Siitä se kumina kumma
Maavesissä, suovesissä,
Koskissa rajua kohina,
Pilvissä salamit pitkät.

Tähystäen kätensä alate.

Näettekö Pohjolasta
Suurta maailman valoa?
Sumunkin sakean kautta
Sammon valkeat valuvat,
Lentoliekinä leviten,
Matalalla, korkealla
Ilonkukkia kuvaten.
Vedet välkkyvät valossa,
Liekin on tulossa taivas.

TOINEN NAISPAIMEN.

Tuollapa terävä silmä! —
Miksi ei valo minulle välky?

TOINEN MIESPAIMEN.

Eikä mulle.

KAVE (yhä jatkaa tähystelyä).

Luo syvälle

Silmäsi läpi sumujen! —
Hallattaret hämmöttävät
Hopeaisissa helyissä,
Valot puhki puikehtivat
Usvatartenkin utuisten.
Salon siintävän povesta,
Missä on metsä aina nuori —
Parven pulskean näette
Tänne astuvan; edellä
Uros valkea, valittu.

TOINEN NAISPAIMEN.

Jo näenkin, jo näenkin!

TOINEN MIESPAIMEN.

Parvi vaivasta väkeä,
Kuuletteko? — Kuuletteko?

JOUKKO.
Jo näemme! — Kuulemmekin!
Seppo Ilmari tulossa!

IMMO.
Laula ei sanoilla seppo,
Vaan vasaran kalkkehella.

ERÄS JOUKOSTA.
Lemminkäinen on tulossa!

IMMO.
Ei ole laulu Lemminkäisen:
Karkea on Kaukon ääni.
Väki on Pellervon väkeä,
Suon sumujen loitsijoita,
Hallatarten häätäjöitä.
Joukon johtaja ylevä
On valittu valvas Väinö, —
Liekin lentoja näette! —
Kuulette jumujyrinän.
Ukonpoika on tulossa!

VÄINÖ, PELLERVO ja LAULUPARVI astuvat esille.

VÄINÖ.
Terve kevät, terve kukka!
Terve nuori nousukansa,
Vartija tulevan päivän!

KANSA.
Terve, kunnia keväimen,
Laulun kultainen kuningas!
Terve laulu, terve laulajat!

IMMO.
Terve, laulaja, tulesi! —
Haamattisi halki pilven,
Halki harsoisten sumujen
Maalle valmisti valoa.
Täytä taivainen tekosi,
Kevätpäivä päästä kahlehist!

VÄINÖ.
Seppoamme seuratkaamme.
Kädet luonnotarten käyvät
Työmme, tomemme avuksi.
Onnemme, ilomme ilma
Selviää sydämistämme.

IMMO.
Tuolla Hallattaren parvi!

VÄINÖ.
Hallatar kateinen, karsas,
Tuonentyttären äpäpä!
Poistu maita polkemasta,
Hampahin hajottamasta
Kukkia, kevätsuloa,
Nuoren toivon tähkäpäitä,
Anna elpyä elämän viljan!
Aamuauringon valossa,
Silmän nuoren auetessa,
Kun on tyyntä ja iloista —
Miksi pistät kyisen pääsi,
Maihin kylvät hyisen jääsi,
Vain hymyilet kuolemalle? —

Painu hautahasi halla julma!

Hallattaret leijuen loittonevat.

HALLATAR (loitotessaan).

Ihminen, oman povesi
Hallatar hävitä ensin:
On sinussa hyytä, kyytä,
Koska heikkoja hävität,
Et somaa, suloista säästä,
Itseskin, omat ilosi,
Syöpi sun sydämes halla.
Ensin itsesi sulata,
Sitten syyttele minua.

IMMO.

Sepä vastata sukaisi. — —
Tässä uivat usvattaret!

VÄINÖ.

Usvatar, epäsikiö!
Miks'et tunne minne mennä?
Ylöskö, alasko maahan
Vaiko siirtynet sivuille?
Epämuoto, muitten orja,
Epävarma kuin on valhe —
Mitä tahdot, ponnistatko minne?
Synkeästä yön sylistä
Kesken syntynyt runotar,
Eksyttäjäksi herännyt, —
Sulla on povessa tuska,
Aurinkoa aavistava,
Helmettäreksi haluten —
Maasta ponnista tai maahan painu!

USVATAR (loitotessaan).

Ihminen, itsekin usva!
Paljonko valoa päästät
Läpi luusi ja lihasi?
Onko tiesi sulle selvä?
Etkö harhaten hapuile?
Vaihdat muotoja moniksi —
Itsesi kivetä ensin
Taikka vaihetu valoksi —
Sitten Usvatarta syytä!

VÄINÖ.

Astu Ilmatar, emoni,
Alas ilmalinnastasi,
Lähetä tuvista tuulten
Tyttäresi tuulettaret:
Maasta Hallatar hävitä,
Usvatarten valta voita! —
Tunnetteko tuulten laulun?
Ilmattaren kannel soipi!

ILMATAR ja neljä TUULETARTA humahtavat esille, tarttuen
hallattariin ja usvattariin, — tuuli tohisee ja vinkuu.

VÄINÖ (edelleen).

Terve, Ilmatar ihana,
Kun kevättä nuorta kannat,
Saattelet suven suloja,
Häätelet haluja hallan,
Mailta murhannet matoja,
Ryömijöitä, ryöstäjäitä —
Raitis ilma, riistavuosi anna!

Terve kaikki ilman immet,
Tuulettaret, toimettaret,
Siiven antajat ajalle,
Terve luonnon voimattaret,
Nostajat nopean riennon —
Kansa, toimen karkeloihin nouse!

KANSA (eri tahoilla).
Karkeloihin! Karkeloihin!

VÄINÖ.
Auta armias jumala
Ajan tuulien tukoista,
Mielivallasta väkevän!

Kansa uudistaa ensi ja viime säkeen. — Tuuli tyyntyy.

ILMARI.
Ilmatart' ylistä, kansa!
Tuopi tyynen, tuopi myrskyn:
Poudan pitkässä levossa
Ravistuisi rannan venhe,
Mieskin laiskana lahoisi,
Jollei purje pullistuisi;
Rutto tyynessä tulisi,
Mätänisi maan elämä,
Jollei puskisi puhuri.
Tuulten raivoten rajusti,
Purjemiehet ponnestuvat,
Neuvostuu peränpitäjä.

VÄINÖ.
Pois vihurit vinkumasta!
Ukko, ilmoja aseta,
Sylhisi tuulet sulje,
Vie ne valloiksi vesille,
Luonto luonnolle avuksi,
Jäitä koskihin kukista! —
Kevätvallat tee vapaiksi maassa!

Ilmatart impineen kiittää vinkuen vesille, vieden taustalle
siirtyneet hallattaret ja usvattaret kerallaan. Ilma seestyy.

VÄINÖ (kansalle).
Pojat nuoret, kansa kaunis!
Kun tekee pahasti luonto,
Sitä vastahan sodimme;
Kun luonto hyvällä tiellä,
Sille riennämme avuksi.
Nyt kevättä auttakaamme,
Tuulen tuoksinnalla työhön!
Tuolta, tuon suvannon suusta,
Joukko jäitä purkamahan
Kevätkosken nieltäviksi.
Ettei tulvia tulisi.

IMMO.
Vereksemme viisas neuvo!
Nuoret, seuratkaa minua!

Johtaa osan nuorisoa suvannolle.

VÄINÖ.
Aallotar, unesta nouse,
Ota usvat, hallat helmahasi,
Niitä liekuta kuin lapsiasi:
Toimeviksi ja hyväksi!

Aallon väkeä näkyy.
Aallon kansa aina nuori,
Terve noustua vapaaksi!

PELLERVO (parvineen laulaa).
Maa uneksi talven alla,
Kontio pesässä nukkui,
Saartajat mökin sopessa.
Aallonkansa, vaikka valvoi,
Kahleita kovia kärsi,
Ei hymyillyt sille päivä,
Ei rakastanut se rantojansa.
Väinö vanha maan herätti:
Kukkia unesta kutsui,
Ajoin kontion pesästä,
Saartajan salolle johti,
Aallon kansan jään kiroista
Päästi päiväyden hyväillä,
Aartehtia maalle antamahan. —

VÄINÖ.
Aallotar, pidä povesi
Sulana, vapaana aina,
Rikastuta rantojamme!

IMMO (palaten nuorison kera).
Nuoriso, pidä povesi
Sulana, vapaana aina!

JOUKKO. Kansakin, pidä povesi
Sulana, vapaana aina!

VÄINÖ.
Näettekö päivän pilkotusta?
Kansa liikehtii tähystellen ihastuneena ympärilleen.
Puut punehtuvat salolla.
Päivätär, jumalten juhla-impä,
On likellä liikkumassa —
Kohta täälläkin — tulena tuolta
Se kevein kengin sipsuttavi,
Sen sivuilla helmetärten parvi
Kuin tähdet sivuilla päivän.

RUNOTTARET puitten välistä häämöttävät.

KANSA (yhä tähystellen etäällä leijuva haltiattaria).
Ensim.
Valoa, Kevät valoa!
Toinen.
Päivän, silmien paloa!
Kolmas.
Kastehelmien kimallus!
Neljäs.
Tähtiä vesivalossa,
Hurman-impäiden iloa!

PÄIVÄTÄR päässä valokypärä, kullanhohtavassa puvussa; KANTELETAR hajahapsi, siniverho, kultavöineen; KASTEHELMETÄR niitynkirjavassa kukkaverhossa, jossa helmet kimmeltävät; SADEHELMETAR kimaltelevassa pilvipuvussa. MERIHELMETÄR vesivalolta välkkyvässä helmikimalteessa ja KYYNELHELMETÄR valkeassa, ruusuin kukitetussa helmiverhossa. Kaikilla päässä tammiseppeleet.

KAIKKI HELMETTÄRET.
Me valoa maahan viehätämme,
Siksi Päivätär on ystävämme.

KASTEHELMETÄR.

Kastehelmenä kiiltäen
Minä maaemon pienosten
Mieltä virvotan, kirkastan,
Sitte haihtuen.

SADEHELMETÄR.

Sadehelmenä kastelen
Minä maaemon sydämen,
Maata virvotan, nuorennan,
Sitte väistyen.

MERIHELMETÄR.

Aaltohelmenä loistaen
Minä maailman matkajoinille
Taivasmuistoja suojelen,
Sitte haihtuen.

KYYNELHELMETÄR.

Kyynehelmenä, sydämen
Minä huojennan murheisen,
Valon sieluhun päästän,
Sitte haihtuen.

KAIKKI HELMETTÄRET.

Päivätärtä me tarvitsemme
Avuksemme.

PÄIVÄTÄR.

Kastehelmi jos lohdutusta
Ei maasta anna;
Sadehelmi jos virvotusta
Ei maahan kannan;
Meren ja sydämen kyyneleen
Tunnette ehkä jäähtyneen;
Silloin Päivätär tarjota
Voipi lämmintä valoa
Ja kutsua maailman virrat.

KANTELETAR.

Minä helmet ja päivän silmän
Kutsun kielille kanteleen,
Siitä helkytän sydämeen,
Siellä kasvatan kukkasiksi
Hurmaaviksi.

VÄINÖ.

Ukon tyttö, Ilmattaren tyttö,
Päivätär, ihanne laulajan!
Sinä helmastasi heität
Kevätsiementä saloille;
Tasan toivoja jakelet,
Tasan kylvät kultiasi:
Päivätär, syte sydämen!
Paljon on murettä maassa,
Paljon toivojen petosta —
Pidä mielessäsi meidän maata.
Helmettäret, aallon lapset,
Runottaret säihkyväiset:
Sadehelmi, Kastehelmi,
Merenhelmi, Kyynehelmi!
Teidän pienissä povissa
Maa ja taivas tuikkelevi;
Teille Aallotar opetti
Polennoivan tanssin tahdin,
Levottoman lentomielen antoi.
Teissä aurinko herätti

Sielun seitsenkaaren kauneuisen,
Korkeutta kaihovan.
Päivätär, valaise kyöneleitä,
Meissä Helmetär herätä,
Keväthetkin, aamuhetkin,
Kaiken kansan juhlahetkin
Valon kaihoa kohota!
Kanteletar, soita kaihojamme.

Kanteletar seppelöi Väinämöisen. Kansa kohottaa laulajalle
käsiään. Paimensoittoa raikuu.

AILA (Immolle).
Kuulehan, Kalevan urho!
En ole moista ennen kuullut.
Tämä on suuri Suomen juhla
Eikä heimojen pitoja: —
Sinun maasi on minunkin,
Siskot, veljethän olemme!

IMMO (Ailan kättä pusertaen).
Siksi leivänkin ja'amme,
Onnen kaiken —

KAVE (joukosta erillään, aavistellen).
Kunnetkaamme! —
Hyvät haltiat heräävät,
Salaperäisesti.
Irti pääsevät pahatkin.
Metsät kiehuvat mesiä,
Salaperäisesti.
Kyytkin keittävät kähyjä.
Ilmassa, vesissä soiپی,
Kieli on joka kukalla,
Povi maan, sydämet kansan
Auringolle aukenevat —
Suuri voima on tulossa.

Kansa levottomasti kuulostaa ja tarkastaa ympärilleen.

VÄINÖ (seppelöitynä, kansalle).
Mitä on laulu, taito, taika,
Mitä lahjasi runotar? —
Vaiko riemuja rikasten,
Herkku kylläisten kotien?
Hetkenkö helykaluja,
Kuplia katoavia,
Joita joutilas puhalsi
Joutolasten leikitellä?
Vasta on valoa taito
Auringon tulipovesta,
Kun se intonsa janolla
Kaunista totuutta tuopi
Maan ja taivahan meristä;
Kun se kirkastaa elämän
Kuin valon kevätviserrys;
Kun se kärsivät sydämet
Nostattaa masenemasta
Toimen pirteän poluille,
Siiville sinisen ilman,
Kansan onnea avuten,
Maan parasta paimennellen. —
Sieltä seppomme tulossa!
Onnen ankara takoja,
Taidon urhoista ylevin. —
Torvihin puhaltakaatte!

Raikukaatte ilman rannat!

Paimensoitot raikuvat. Eloa ja liikettä. SEPPO seuroineen laskeutuu taustalta esille.

Terve, taitava takoja,
Kihlajuhlan kilpasulho!

Väinö ja Ilmari kättelevät toisiansa; keskustelevat.

KANSA (Ilmarille, nostaen oikean kätensä).
Yhteis-onnemme takoja!

ILMARI (kohottaen oikean kätensä).
Terve teille, nuorsydämet,
Onnen seppiä jokainen,
Yhteis-onnen ja omansa:
Hyvän tahdon, tarkan taidon.

KANSA.
Työkäsissä kansan omni.
Ensim.
Ei ole kiitosten kipeä.
Toinen.
Eikä arvonkerjäläinen.
Kolmas.
Työ tekijän kiitoslaulu.

LOUHI ja ILVO syrjässä, aluksi tuntemattomina,
puolipeitetyin kasvoin.

LOUHI (Ilvolle).
Nyt olet koskessa luettu,
Hurmattareksi vihitty.
Paras miehistä valitse!

ILVO.
Paras kullakin omansa.
Ilmari minun paraani.

LOUHI.
Tääll' on jo kevät käsissä,
Puskeva, kirkuva, soittava —
Suven surmata haluisin.

ILVO.
Minä kevättä toivon:
Kaipaukseni, haluni,
Toivoni toteuttaja,
Kiihkoni keveä lintu,
Kevät, lentele ja laula!

LOUHI.
En siedä sitä iloa,
Sitä onnen siemausta,
Jota en armostani anna.

ILVO.
En odota armoasi.
Elämän ilo on tässä
Sydämessä sykkivässä,
Virrassa vereni nuoren.

LOUHI.
Sen sulle emosi antoi.

ILVO.
Oman onnesi janossa

Elämän minulle annoit.

LOUHI.

Poistukaamme täältä. Tuolla
Ilmari sinun näkisi.

ILVO.

Sitä soisin.

LOUHI.

Louhen lapsi!
Jäänä soisin polttavasi
Enkä virtana valuvan.
Tyttö, tunne arvoasi!

ILVO.

Ilmari minut sulatti.

LOUHI.

Multa ottakoon. — Sivulle, tyttö!

Väistyvät syrjemmäksi.

AILA (Immolle syrjässä).

Jollei syttyisi sotia
Kilpaveljesten välillä.

IMMO.

Seppo ei sodan takoja.
Sampokin satahyväinen
Hyvän on viljan hyrskyttäjä,
Rakkaudesta rakettu.

AILA.

Rauhan viljoista isille
Syttyi ennenkin sotia: —
Rakkaus monesti miekan
Hurmetöihinkin terästi.

Väistyvät.

VÄINÖ.

Päärunotar, päivän-impi!
Kanna Sammon sankarille
Seppel helmistä hyvistä!

KANSA (ojentaen kätensä).

Seppel sammon sankarille!
Päivätär seppelöi Ilmarin.
Elä, seppo! terve, seppo!
Yhteis-onnemme takoja.

Paimensoittoa kuuluu.

ILVO (Louhelle syrjässä).

Nyt on Ilmari kuningas!
Juoksenpa sylihin urhon!

LOUHI.

Louhen lapsi, malta mieles!
Kun hillitset itseäsi,
Niin voit hallita väkeä.

Väistyvät.

ILMARI (runottarille).

Päivätär, valokypärä,
Vaali sampomme vapaana,
Routihin rutistumasta,

Pakkasihin painumasta!
Kanteletar, kaino impi,
Helmettäret, helmirinnat,
Suomen onnelle avuksi!
Että säilyisi sulana
Jalo riento jauhamassa
Kansan kasvavan veressä! —

Runottaret loittonevat, kunnes ilmenevät taustalla
häämöttävässä valossa. Ilmari kansalle:

Tuolla Pohjolan perillä,
Vaaran vaskisen povessa,
Siellä käy kumisten sampo,
Aina työssä ja tuleessa.
Siinä vahva on varasto
Koko kansan kuontaloksi,
Jos on Suomessa sopua
Siitä kehrätä kerää,
Jollei heimojen kateus
Viritä vihoja maassa. —
Pojat, pohjan ja etelän,
Karjalan ja jäämin joukot!
Kahmaiskaamme kaikki tarmo
Ehjän onnemme teoksi!

NUORI MAAMIES.
Kaikki kunto ja elämä
Suomen onnen suurteoiksi!

JOUKKO (kättä nostaen).
Kaikki tarmo ja elämä!

ERÄS LOUHELAINEN.
Mutta meille on taottu
Sampo, Pohjolan hyväksi,
Eikä kaiken Suomen kansan.
Oravasta ei jakaen.

NUORI METSÄMIES (näyttää louhelaiselle nyrkkiään).
Mies, jos tahdot tappelua,
Niin tästä sopua näytän!

IMMO.
Onni suurentuu jakaen:
Kun rakastat kymmeniä,
Kymmen-onni on osasi.
Minkä suojelet satoja
Tai tuhatta turvaelet,
Oman onnesi jakaen,
Sen ylennät onneasi,
Suurennat oman osasi.

ERÄS LOUHELAINEN.
Petkutat peto minua!

Poistuvat.

LOUHI (Ilvolle).
Kuulit saalihin jaosta,
Tahtovat jaella sammon.

ILVO.
Äiti, annatko osani?
Seppo sen takoikin mulle.

LOUHI.
Seppo lie sinun osasi.

Sampo mulle on taottu
Lunnahiksi.
Sen minä kytken kalliohon,
Taakse lukkojen lujien,
Uskollisteni iloksi.
Heille, kun hyvin anovat,
Hyvin käyvät käskyjäni,
Jakelen jalomuruja,
Kuinka tunnen ja haluan. —
Valta kutkuttaa minua.

ILVO.

Loisto, mahtipa minua: —
Näätkö, kuin komea seppo!

LOUHI (vetäen Ilvon syrjään).

Tyttö, ääneti! Salassa
Hautele halutekoja!

Menevät.

VÄINÖ.

Teit hyvin, takoja suuri,
Tulit oivalla ajalla.
Tuonen alhaisen ikeestä
Min' olen päästänyt vapaiksi
Luonnonvoimia lujia.
Keveästi ne valuvat
Vanhoille totuntateille,
Halpamaisille haluille,
Jollet, seppo suurtekijä,
Heitä hyödyille, hyvälle,
Kaunihille, korkealle
Opettele ja opasta.

ILMARI.

Tullut en tänne työpajalle
Enkä liioin leikkijäksi,
Tulin kihlan kiintäjäksi,
Rauhanpuukon pistäjäksi
Tuppehen tulisen immen. —
Rakkautehen teit' opastan
Kevätjuhlassa jalossa!
Sydän sulkekaa syliinne,
Perheitä perustakaatte,
Lapsia, sukua suurta
Kansaksi kohottakaatte,
Sille kehrätkää keränne,
Sille peltonne, pesänne,
Rauhansahranne, sananne,
Taitonne ja taikatyönne
Kunnialla kantakaatte:
Kevät on lemmen iskuaika.
Ukkokin salaman iski
Kohti maaemon povea.

IMMO (Pellervolle).

Sepon ahjo on tulessa,
Sieltä säihkyvät säkenet!

PELLERVO (lauluparvelleen).

Kalevalan laulukansa!
Kuulitte sepon sanoja.
Käyttäen sydämen kieltä
Nyt omanne etsikäätte.
Mies, kun vaimoa valitset,

Pyydä tyttö työsuvusta,
Kodin kunnossa pitäjä:
Ei tule kylän kävijä. —
Tyttö, kun valitset miestä,
Ota rohkearotuinen,
Joka ei väisty vastuksissa
Ei jätä turvatta kotia.

ERÄS JOUKOSTA.

Hyvin neuvoa osait —
Meillä on sydämen silmät.

Joukko kertaa viime säkeen. Lauluparvi yhtyy muihin.

VÄINÖ (Ilmarille).

Sinä olet varma voitostasi,
Kun olet samposi takonut,
Sen lisäksi vielä nuori.
Mut' on mullakin sydäntä
Syttyvää, sytyttäväistä. —
Sallisitko, toimen seppo,
Sananvuoron laulajalle,
Niin kosisin kerran vielä
Kuulun Pohjolan tytärtä? —

Ilmari ääneti tarkastelee Väinöä.

Sulla on ikä edessä,
Joka sormelle sulotar,
Et ole Pohjolan varassa —
Sallisitko, toimen seppo,
Että impeä kysyisin,
Laulaisin sorean laulun? —
Miksi kömmästyit noloksi?

ILMARI.

Outo on mielesi minulle.
En sinun luontoas tajua.

VÄINÖ.

Soisin laulajan sukua
Jälkeheni jättäväni.

ILMARI.

Arvo on seponkin suvulla.
Kerran petkutit minua:
Minut taikataidollasi
Vasten mieltäni lähetit
Pohjan pitkille pihoille:
Siellä kun takoisin sammon,
Suomen ehjäksi tekisin,
Täyttäisin mit' olit luvannut
Oman pääsi päästimeksi —
Siitä saisin Pohjan immen.
Nyt olen takonut sammon
Suuritöisen.
Viel' olen pyytänyt petoja:
Hiiden hautit, Kalman karhut,
Kyntänytpä kyy-ahoja,
Immen ansainnut jalosti.
Vaan sinä, vakava Väinö,
Nyt mun voittoni valitset
Sylisi sulostajaksi —
Siitä kömmästyin kovasti.

VÄINÖ.

Et ole veikko veljellesi. —
Kun sun sammontyölle laitoin,

Laitoin sankarin teoille,
Että taitosi tapaisi
Mainetyön eduksi maasi.
Vaan sinä, lapsen lailla arka,
Pohjan valtoja vapisit.
Siksi laulelin leluilla
Sinut Pohjan pulmatöihin.
Siellä vaivojen vesillä,
Monen surman suun ovella
Vasta lahjasi laveni,
Mies kehittyi, mieli kasvoi,
Sukesi pojasta sulho —
Siitä tuomitset minua!

ILMARI.

Mutta jos murtunut olisin
Suuren työni taakan alla?

VÄINÖ.

Mies jalossa työnteossa
Eli tai kuoli kunnialla.

ILMARI.

Mutta jos sortunut olisin
Hurjissa häpeätöissä?

VÄINÖ.

Ukon et poika ollut oisi,
Vaan matala mieron hylky —
Ansainnut olisit sorron.

ILMARI.

Taisit oikeaan osata.
Mutta luopua tytöstä,
Verin, vaivoin ostetusta,
Joka on vallannut vereni —
Multa liikoja puserrat!

VÄINÖ.

Mutta impi jos vapaasti —?

ILMARI (tuumien).

Hämpä ei vapaasti sulle. —

VÄINÖ.

Mutta impi jos vapaasti?

ILMARI.

Impi jos vapaasti — silloin
Hänet riuhtaise syliisi!

Louhi ja Ilvo näyttäytyvät avoimesti juhlapuvuissaan.

KANSA (huutaa).

Tullut on tuhannen kaunis!
Tuhatkauno Pohjan impi!
Pohjan impi! Pohjan impi!

Kansa kertyy immen ympärille. Alkaa hitainen kansantanssi,
jota keskustana Pohjan impi johtaa.

ILMARI (Väinölle).

Siellä armas!

VÄINÖ (levottomasti).

Niin likellä!

ILMARI.

Astu, voita!

VÄINÖ.

Vaikeata.

ILMARI.

Kättä anna, täytä tuppi!

VÄINÖ.

Mahdotonta, kun vapisen.
Hän on tähdistä punottu!

ILMARI.

Mies olet, kestänyt sotia,
Itse surman suussa käynyt,
Noussut kalman kartanoista —
Nytkö neitoa vapiset,
Jot' ihaillet, ihmettelet!

VÄINÖ.

Juuri siksipä vapisen.
Maailman ovelin mahti, —
Sen hyväksi, tuon pahaksi, —
On ihana, sulokas nainen:
Suloa minä himoitsen,
Vapauttani vapisen.

ILMARI.

Ota, hallitse sulotar!

VÄINÖ.

Milloin on meri vetänyt
Tähtitaivahan syliinsä?
Hallitakko sen osaisi?
Kuvan otti, senkin särki,
Siit' on kaipaus jälellä —
Kaipaus minulle kaikki.

ILMARI.

Noin minä naimist' en kuvaile:
Tarvitsen emännän, vaimon.
Kun tapasin mieleiseni,
Kysyin: "Suostutko?" — Hän: "Suostun!"
Sen otan, keikutan kotiini. —

VÄINÖ.

Käsi on karkea sepolla.

ILMARI.

Minä sun talutan luokse.

VÄINÖ.

En, en! Astu itse sinne.
Sin' olet liiaksi ylevä.
Luovun immestä sinulle.

ILMARI.

Luovutko — sitä parempi,
Mulle luovutat omani.
Sinä mieti maan parasta,
Etsi kansasi etuja.

VÄINÖ.

Olin heikoksi heretä.
Turkosen tulikipuna!
Nyt tuntuu keveämmältä.
Ei elä mies nojassa naisen,
Vaan varassa miestekojen.

Laulajan vapaa sydänkö
Yhden joutaisi omaksi:
Kadottaisi kaiken kansan,
Silmänliekkiä satoja,
Tuhannen tulisydäntä.
Yhtä vartenko eläisin,
Koska kaikkia rakastan?
Niinkuin aurinko verevä
Elän kaiken kansan vuoksi!

ILMARI.

Toisin sulla, toisin muilla.
Kansa on laulajan perettä,
Koko Suomi sun kotisi,
Kuin käellä kaikki metsä;
Laulussa sinun sulosi,
Toisin arkityön uroilla:
Seppo ei pajassa viihdy,
Mieli kun kyliä käypi,
Ei talossa työ menesty
Vailla vaimoa suloista,
Joka kaitsisi kotia,
Kuin kekoa mettis-äiti. —
Kiitos sulle, laulun sulho,
Kun sovinnon kättä annat.

VÄINÖ (ojentaa Ilmarille kätensä).

Sovinto, Suvannon onni,
Viihdy veljesten välillä! —
Maahan oikeus aseta! —

ILMARI.

Oikeuttakin enemmän.
Nyt käyn impehen käsiksi.
Toivo huojentaa tekoni,
Kuin sininen taivas lennon.

Menee taustalle, tanssi taukoo. Ilmari tervehtii Louhea
ja Ilvoa, jonka tuppeen painaa puukon. Keskustelevat.
Kansan huomio kiertää heitä.

VÄINÖ (itseksensä taistellen).

Järjen kylmällä kylillä
Usein mieltämme valamme,
Kun potee se kuumettansa.
Sama mulla on sisässä
Kaipaus, halujen helle
Kuin sepolla, kuin on muilla.
Leivo aina ei liverrä
Valossa sinisen ilman.

Syrjemmälle.

ILMARI.

Pohjantähteni ihana,
Nyt sinut lopulta löysin!
Sinä kuin pilvistä putosit. —
Missä piilottelit täällä?

ILVO.

Minä kansasta kohosin
Kuin merestä aallon impi,
Päivän silmän kun älysi.

PELLERVO (Väinöä läheten).

Suurta on tekeillä, Väinö.
Ilmari tupen jo täytti.

Mitä tästä on tuleva?

VÄINÖ.

Ajan merkkejä lueksi:
Pilvet yhtyvät sateiksi,
Virrat suuriksi vesiksi,
Linnut parvissa palaavat,
Pienet pieniä tukevat,
Suuret käyvät syölähiksi,
Kaikilla elämänkiihko,
Kaikki voimia kokoovat.

ILMARI.

Nää minä kasvatin pajassa. —
Kevätkukkia sinulle.

Antaa koruja Ilvolle.

ILVO (koristaen itseään helyillä).
Kaiken vuotta kasvatatkin
Kukiksi käsialasi.

ILMARI.

Hedelmää minä odotan.

ILVO.

Sampo on suurin hedelmä.

PELLERVO.

Jää tulessa, yö valossa
Viihtyvätkö?

VÄINÖ.

Luontoansa
Muuttavat molemmat, luulen.

PELLERVO.

Ilves ihmisten parissa
Viihtyneekö?

VÄINÖ.

Luontoansa
Ilves seurata jos saapi.

PELLERVO.

Joustava kuin jousen jänne,
Kylmä, kaareva, kavala,
Väkivaltainen kuin jousi,
Jok' ei sääli saalistansa —
Se on luonto Pohjan immen —
Minä kammon Hallatarta —
Viha on vievä viljan maasta.

VÄINÖ.

Vaaran vaimossa näetkö?
Talven kanssa taisteltuna
Tääll' on jo tuhannen vuotta:
Vielä kansa on ko'ossa —
Sinä vaimoa vapiset!

ILVO.

Tääll' on silmiä pahoja,
Katsetta kateista tunnen.

ILMARI.

Kateinen matalan mieli,
Mut' ylemmä pääsi nosta.

ILVO.

Minä päin sinua silmäelen. —
Minut loitsikin emoni
Vasten silmiä kateita!

ILMARI.

Rakkaus väkevin loitsu,
Pilven reunalla pitäjä —
Sinne ei karsas katse ylty.

IMMO (Väinöä lähentynyt).

Mitä on tekeillä, Väinö?
Ilmarin poven pajasta
Eikö synny ehjä Suomi,
Joka ei veljeä veristä?
Pohjolan terästytyistä
Karaistu Kalevan kansa,
Jonka ei mieli mieto maito,
Vaan teräsnä tahdon jousi
Jännittyy jalotekoihin?

VÄINÖ.

Joko nyt meidän miesväestä
Teräs tyyten on kulunut?
Suonten malmiko lopussa?
Pohjan immetkö apumme?
Anna, armias jumala,
Naisten äidiksi kyetä
Rautaisillekin uroille.
Elä tee tytöistä miestä
Eläkä naista miesväestä!

LOUHI (Ilmarille).

Sinä et luota loitsuihini.
Riistätpä tytönkin uskon.

ILMARI.

Omat on loitsuni paremmat.
Toisen taika toist' ei auta.

ILVO.

Mutta meill' on yhteisloitsu.
Tänne, seppo, sun kätesi!

PELLERVO.

Louhen suosiossa seppo!
Huomannethan, Väinö — tuolla!
Tämäkö Suomessa sopua: —
Hyväillä hävittäjäänsä!

VÄINÖ.

Sinä itsekin hyväilet
Suota, hallojen kotia;
Sitä viljelet, ojitat,
Sen syleilet lämpimäksi.
Hallattarenkin sulatat
Helmiksi hymyileviksi,
Teet villin vihollisesi
Ystäväkseksi kesyksi.

PELLERVO.

En hyvällä: kirves, kuokka
Tai lapio kädessä isken
Suon sydäntä säälimättä.
Juurten ja hakojen alle
Työnnän tuuran ja hävitän
Pesät hallatarten.

VÄINÖ.

Eikö Ilmari enempi,
Sammon luoja? — Kuule häntä!
Hän nyt hallitsee sydäntä.

IMMO.

Kaikki tääll' ovat kihussa,
Ilmari ylinnä muita.

VÄINÖ.

Väistykäämme! — Kahden kauppa.

Kolmin siirtyvät syrjään.

ILMARI (pitäen Ilvon kädestä, Louhi jälissä. Kalevalaiset ja pohjolaiset eri tahoilla seuraavat jännityksin Ilmarin ja Louhen kiistaa).

Niinkuin palkehet pajassa
Lietsovat takojan tulta,
Niin sinä sepon kotona
Onnen liestä lietsoelet,
Työ-ilon tulia hoidat,
Nostat Ilmarin asunnon
Kansan kunniataloksi,
Taivasta tapailevaksi,
Maan valoa valvovaksi.
Maalle kukkia kokoat,
Joita ei kadota kylmä;
Kutsut lintuja likelle,
Kultasuita kukkujoita,
Itse toimit ja iloitset,
Punot purppuraketoja
Rihmoista elämän riemun
Lapsille Kalevan kansan.

LOUHI.

Vaadit liikoja tytöltä
"Lapsille Kalevan kansan".
Mitä itse hälle annat?

ILMARI.

Niin tytöltä kaikki vaadin
Kuin meri sukeltajalta.
Annan kaikkeni tytölle
Kuin meri sukeltajalle.

ILVO.

Vasaroin puhelit mulle
Ennen, onnea luvaten —
Nyt sinä runoja laulat.

ILMARI.

Kevät hurmehtii minussa.

LOUHI.

Seppo, suopea kosija,
Riistätkö tytön emolta? —
Te Suvannon kautokengät,
Ylpeät, isoiset sulhot,
Aina tyynessä asujat,
Hyvänäpäivän paistattajat,
Itsemieluiset, itarat,
Aina muita moittivaiset —
Missä voimanne, väkenne?
Missä aimot ansionne?
Missä kuntonne, kykyenne?
Missä uljahat uroonne,

Joit' on koiteltu kovalla?

Kiihkeästi.

Missä? Missä? Missä?

ILMARI.

Tuki suusi, Turjan eukko!

Enkö koitellut kovia,

Enkö sampoa — —

LOUHI.

Pakosta,

Kun et päässyt pälkähästä,

Teit mulle urostekoja,

Et omasta innostasi.

ILMARI.

Halvennat hyvänkin työni,

Kyy kateinen!

Mitä vaatisit minulta?

LOUHI.

Et kysy: tuletko, tyttö?

Et kysy: annatko, äiti?

Vaan latelet laulujasi

Kuin olis tyttö jo omasi!

ILMARI.

Tyttö onkin mun omani.

Kädestä sydämen tunnen.

Sitä kuin pihdillä pitelen

Enkä herkeä hevillä;

Minkä ansaitsin, omistan.

LOUHI (kiskaisee Ilvon puoleensa).

Sinä kun pihdillä pitelet,

Minäkin raastan rautakynsin —

Multa impeä anotko?

ILMARI (pitäen tyttöä kädestä).

En anele armoasi,

Ansioitani anelen.

Enkä ansiot' anele,

Vaan sydämen oikeutta vaadin.

ILVO.

Kun sinulle kallis lienen,

Niin ojenna immen vuoksi

Ystävän käsi emolle.

ILMARI.

Hän on häijyksi ruvennut.

Väärin on vääriä madella.

ILVO.

Jollet armona anele

Rakkautta, et rakasta.

ILMARI.

Voin rukoilla armastani,

Sulta rakkautt' anoa.

ILVO (erikseen).

Luonne kuin käsikin hällä

On luja, luhistumaton. —

Tämä mairittaa minua.

LOUHI.

Multa et armoa anele,

Niin otakin hiiden hirmu.
Minä myrkkyyampiaisin
Kotirauhasi ryöstän,
Pesän päättäsi yösydännä raastan,
Kiroan ilokisasi,
Riistan vaimosi sikiön
Kuin pojat kanalta haukka.
Vainoan joka vakoa
Minkä aatralla ajelet!
Kyy'n kähyillä katkerilla
Turmelen pajavetesi —
Onko onnea sepolla?

ILMARI (tyynesti).
Paljastat pahan sisusi.
Taitomiest' ei taika koske.

ILVO (joka Louhen manatessa on paennut Ilmarin turviin).
Minä pelvosta vapisen
Emoni kirotulia.
Sinä naurat noitujalle,
Käännät jäistä kylkeäsi
Kuin kivi kiroilijalle, —
Sin' et mua rakasta, luulen.
Jos rakastat, se todista:
Emoni hyväksi laula,
Ettei painaisi kironsa
Sun omaasi, impeäsi.
Emo on osa minusta,
Juureni. Paranna juuri,
Etten sielt' ime kipuja
Sinun ja minun tuhoksi.
Et ole kiihkohullu härkä,
Mies olet ajatteleva.
Miksi vastahan sosisit
Onnea, jota rakennat?
Ei ole kunnia kumota
Sampoja satahyväistä,
Jonka rakkaus rakensi.

ILMARI.
Sin' olet satahyväni,
Sinä lämmintä puhallat,
Kevätuulen palkehilla,
Sinä paisutat poveni,
Laajennat mun lempeäni
Suureksi, sulattavaksi,
Kaikkia kokoavaksi
Suomen suurehen sylihin.

Joukolle:
Kerran kaikkien sydämet
Täällä tykkivät toisillensa,
Liiton luovat,
Hyvän kaiken kuin itselleenkin
Muille suovat.
Sinä loistava, sinä kaunis
Herätit lavean liekin. —
Emo Pohjolan, suuri Louhi!
Sulle tarjoan sopua.
Unhota kipeä kiista,
Pyöräytä pyhät sanasi,
Kiroa omat kirosi
Maasta nousemattomiksi.
Anna tyttösi sepolle
Polvuiseksi puolisoiksi,

Niin sepon sydämen voitat:
Yhden annat, voitat kaksi,
Ehkä kohta kolmannenkin.

ILVO.

Äiti! Pyydän — suostu — myönny!

LOUHI (vetäen Ilvoa kädestä).

Pyörtäisin pyhät sanani? —
Kiroaisinko kironi? —

Ilmariin väijyvästi tirkistäen.
Jollet viekaskin olisi.

Ilvolle.

Tyttö, sin' olet sokea.

ILVO (irtautuen Louhesta).

En voi seurata sinua.

Siirtyy Ilmarin luo.

LOUHI (itseksensä).

Meit' oli kansa kuulemassa: —

Kaksi yhdestä lupasi!

Minun on valta voitossani:

Mulla on sisu syvempi,

Katkerampi,

Hammas kahta karkeampi,

Kynnet koukkuiset pitemmät.

Nuoret lemmestä puhuvat!

Keväthouretta! Kesällä

Varisee kukoistus, tuoksu.

Hyöty on syksyistä eloa!

Oma hyöty, mun etuni,

Mun makea nautintoni.

Tuossa joukossa rakastan

Halujani, hyötyäni,

Mun sukuni suurhimoja —

Se minussa rakkautta.

Sitä ne ajavat muutkin:

Nautintoa, nautintoa,

Mikä millaista himoten.

Minun on valtani jaella

Heille armoherkkujani —

Valta on väkevän herkku,

Isoraajaisen ihanne.

ILMARI (Louhelle).

Mikset myönny? etkö oivalla,

Ett' on tässä kolme voittava?

LOUHI (kansalle).

Kun hyväksi kääntyi seppo,

Maan parahin työn-uroita,

Niin minä kironi pyörrän

Kautta kaikkien syvyysten,

Mit' on maassa ja merissä: —

Lotman laajan, luoson luisun,

Nihkeän,

Taurun kalliokaukalon,

Notkovirran, kuilun kurjan,

Rotkon jyhlän ja käärmeisen,

Meren syöverin, kinahmin —

Kautta näiden ja kautta hornan

Sulle Pohjan immen annan,

Hänet vihkien sydämesi

Valtiaaksi,

Kaitsijaksi karjan — kansan
Tuossa! — päivän kämmenelle kannan.

ILVO.

Nyt sinut omistan, seppo.
Sin' olet muita muhkeampi,
Vallan kantaja vakava.

IMMO.

Pohjan impi! Suomen seppo!
Terve Suomen rannan rauha!
Terve kunnia, kukoistus!

Joukko yhtyy huutoon.

LOUHI (erikseen).

Mulle tyttöni on miekka
Kaarikaula — on enempi:
On suloinen hurmajuoma,
Joka jo sepon sulatti.
Kansa, läikkyvä vetonen, —
Sekin kallistuu keralle.
Tässä on sylini täysi,
Kotionnen päivän koitto.
Tämän tähteni kimallus
Luopi Suomen loistopäivän.
Tästä päivin mun pajani
Pauke kaikuva on kauas,
Kutsuen sukua suurta:
Tule, kansa, Suomen työhön
Mailta Pohjolan, etelän,
Idän, lännen ilman alta!
Keskitä veresi virta
Kohti Suomesi sydäntä.
Nyt on Pohjola Kalevan,
Kalevala Pohjan niellyt,
Yhtynyt jokea kaksi
Virtavaksi valtavuoksi.
Siit' on suurtuva molemmat,
Jos sovimme sortamatta
Toisiamme. — Työpajasi,
Rakkaus, rakenna maahan,
Että ahkerain avuksi
Rauha rientäisi ja taito,
Seppo keskellä takoi!

ILVO.

Puhut kuin punainen taivas,
Joka aamua syleili!

LOUHI.

Tämä on ämmien loruja.
Vanno vahvaksi sanasi!

ILMARI.

Kautta taivahan siltakaaren
Pidän liittomme lujana —
Antaa Ilvolle sormuksen.
Tässä sulle sormukseni! —
Kautta korkean vuorihuipun,
Joll' on ukkokin jyrissyt;
Kautta nousevan linnun laulun,
Kevätmetsissä soittavan,
Kevätviserrystä kuuluu.
Kautta taivaisten tulien,
Jotka välkkyvät vesissä;

Kautta korkeakypärän
Ukon, ilmojen isännän,
Jolla on jyrinän johto:
Kaiken tarmoni, tuleni,
Miehenkuntoni pyhitän
Rakkaudelle, rakkaudelle,
Taonnaksi suuren Suomen.

KANSA.

Rakkaudelle! rakkaudelle!

JOTKUT (tarkastaen toisiaan kysyvästi).
Taonnaksi suuren Suomen?

LOUHI.

Ilvo, uskohan minua:
Kalevala suur' on härkä,
Itsepäinen, mutta sarveton,
Suoepa silittäjälle,
Kesy teurastettavaksi.

ILVO (inholla).

Sin' olet kamala eukko.

LOUHI.

Suurta ammovan sen kuulet,
Mutta pien' on se teoissa,
Toimissa matala, mieto —
Sill' on rakkaus mahassa.
Leivällä sitä talutan
Hääpitoihin — paistiksesi.

ILVO (Louhesta irtautuen).

En voi seurata sinua,
Verinen, vihasisuinen.

Kiintyy Ilmariin; asettuvat vieretysten korkealle
kivelle perällä, jonne Louhikin siirtyy, Ilvo keskelle.

PELLERVO (parvineen laulaa).

Suuret on keväimen ihmetyöt:
Valkeoiksi muutti mustat yöt.
Maan sulatti jääsydämen,
Luontohon sytytti lemmen,
Meille kihlajuhlan sääsi:
Nuoret nuorten luokse pääsi.
Linnastansa läksi aurinko:
Maa on nyt sen kukkamorsio.
Seppo työpajasta lähti,
Loistelee kuin päivän koitto.
Kevät suur' on kihlasoitto.

Immo Ailan kera ja Pellervo parvineen käyvät onnittelemaan
seppoa ja Ilvoa; sitte asettuvat sivuille istumaan.
Tapion väkeä haamottaa taustalta.

ILMARI.

Kevät-ilmassa iloja
Lentelee kuin leivosia,
Peipposia, pääskysyä.
Niitä nuorella iällä
Paimikaa povenne täysi,
Että kestäisi kevättä
Syksyllä sydämissänne,
Alla talvenkin lumien.

Kansa kihertyy mikä tanssiin, mikä muuhun leikkiin.

— Vienoa soittoa.

ENS. MIESPAIMEN.

Mitä, jos leikimme kevättä!

JOUKKO.

Kevättä, kevättä nuoret!

ENS MIESPAIMEN (ens. naispaimenelle).

Minä perhona lepatan,
Sinä ruusuksi rupea.

ENS. NAISPAIMEN.

Piikkiä, okia täynnä?

POIKA (joukosta).

Elä hiidessä okia! —
Minä päästän ampiaisen.

ENS. NAISPAIMEN.

Päästä pörriäinen, poika —
Se sopii paremmin sulle.

ENS. MIESPAIMEN.

Suostutko, minä rupean
Mettiseksi, mettiseksi? —
Sinä olet soma apilas!

ENS. NAISPAIMEN.

Suostunpa hyvinkin; sitten
Laitamme mesikekoja.

ENS. MIESPAIMEN.

Minä sinusta mettä kiskon.
Yrittää hyväillä. Käyvät käsitysten.

TOINEN MIESPAIMEN (naispaimenelle).

Minä kuin korento lennän,
Sinä käyt vesivaloksi?

TOINEN NAISPAIMEN.

Yön vai päivänkö korento
Tai sudenkorento lienet?

TOINEN MIESPAIMEN.

Arvata sinun sopisi.

TOINEN NAISPAIMEN.

Kun lienet sudenkorento,
Otan korvosta korenon,
Sillä sutkin selkähäsi.

TOINEN MIESPAIMEN.

En toki sudenkorento!

TOINEN NAISPAIMEN.

Yönkorento lienet? Sitten
Minä kuin lepakko lennän,
Isken ilmasta sinua.

TOINEN MIESPAIMEN.

Päivänpä korento kirkas,
Etsivä vesivaloa!

TOINEN NAISPAIMEN.

Sitte en väistele sinua,
Enkä varsin vainoele:
Rupean vesivaloksi,
Tai sun kastehelmeksesi.

Käyvät käsitysten.

KOLMAS MIESPAIMEN.

Minä paarmana pörisen.
Sinä ota vasikan vauhti
Tai jäniksen jalkakyyti —
Minä lentäisin jälissä.

KOLMAS NAISPAIMEN.

En vasikan, en jäniksen;
Minä paisun paksummaksi:
Kellokaulaksi sukeun,
Paarmat säikytän pahasti.

KOLMAS MIESPAIMEN.

Minä muutunkin hukaksi!

KOLMAS NAISPAIMEN.

Minäpä eksytän sun suohon —
Sielt' et selviä ikinä.

Häviävät eri suuntiin.

ERÄS ORJA (kalevalaiselle).

Ole sinä, tyttö, päivänpaiste,
Min' olen liukas sissilisko:
Päivänpaistetta rakastan.

TYTTÖ.

Näin sinut Louhen pyrstön alla.
Sin' olet orja kiemuroiva,
Onnellisten onkiliero,
Jolla ne pyytävät lohia
Herkuiksensa. —
Minä en matoja lemmi.

ORJA.

Sin' olet jäätä, et valoa:
Valo kaikkia rakasti.

Väistyvät eri suunnilleen.

LEMMINKÄINEN (ilmestyy äkkiä kera parin seuralaisen).

Tässä on tulossa lukki,
Kevätuulen kuljettama,
Kevätverkkojen kutoja.

TYTTÖVÄKI (suhisten).

Kuka se? kuka se urho?

POIKAVÄKI (hämillään).

Lemminkäinen! Lemminkäinen!

Levottomuutta joukossa.

LEMMINKÄINEN (rehentelee tyttöjen edessä).

Missä karpästen kihermä?
Missä, piiat, piipotatte?
Missä impyet, itikat?
Minä verkkoni levitän.

YKSI TYTÖISTÄ.

Tässä on meitä kirjavia,
Kuin kedolla perhosia.

LEMMINKÄINEN.

En kysele, käärin teitä,
Kiihkosa karpäsiä,
Imen innolla mehunne,

Juon sinistä suonimettä.
En anna vapauttani
Kuin Kalevan muut urohot:
Omast' onnestansa kansan,
Maan etuja myöskelevät.
Minä en kerjäten rukoile,
Minä en osta, vaan omistan:
Poveni tulen pakolla
Teitä kiinnän kihloihini —
Tuoll' on seppo suurkivellä!

ILMARI (kavahtaen seisaalleen).
Siellä Kauko Lemminpoika,
Hurja, vallaton vekara!

LOUHI.
Seppo, iske miekallasi
Kilpaveljesi luhaksi!

LEMMINKÄINEN.
Tule tänne Turjan sulho,
Teeppä kansalle tiliä!
Pohjolaan möit maasi sammon,
Sillä onnesi lunastit.

ILVO (intohimoisesti).
Häinkö vaatisi tilille
Sinut, sammon suuren luojan!

LEMMINKÄINEN.
Voitko onnesta iloita,
Voitko juoda suun suloa,
Kun on kansa neuvon köyhä,
Ilman intoa, terästä?
Sinä kun sampoja takelit
Ylhäiselle Pohjolalle,
Routa kansasi kovetti, —
Vei verestä tahdon, tarmon.
Katso, annatko avaimet
Louhen vallan vartijalle!
Ennen ahjosi tulesta
Puhalla punainen liekki
Kansan kaikkihin verihin!
Sitten onnesi kipuna
Kerran singahtaa sinulle. —
On mitätön yhden onni,
Kun on musta joukon mieli.
Mit' ovat sankarit? — Sanoja,
Jollei kansa käy keralla.

ILMARI.
Sinunko veresi herkkä
Mulle neuvoja jakeli!
Eikö kaiken kansan onni
Minun mieltäni väristä?
Poika, metkujen punoja,
Ei tunne tekoja miesten!

LEMMINKÄINEN.
Sepon on viisaus veressä,
Hyytä, jäätä ahjon alla.
Pois, pojat, tulenne täältä.
Tääll' ei kansasta puhuta.
Osanne, oma etunne
Tempaiskaa tytöistä tuolta —
Siinä sankaritekonne!

Vilkasta liikettä nuorisossa.

LOUHI.

Hän on riistävä sinulta
Kotirauhan. — Iske häntä!

ILMARI.

En tuhoa veljen verta. —
Kansa, äänesi kohota,
Tässä tuomitse välimme! —
Enkö sampoa takonut?

JOUKKO.

Sinä olet takonut sammon.

Toisaalta nurinaa.

ILVO (Ilmarille syrjässä).
Salli, seppo, mun lukille
Verkko laskea. Hänestä
Sulle teen takojaorjan.

ILMARI.

Tai minusta orjan hälle. —

ILVO.

On minulla taikataito!

ILMARI.

En, sitä en salli! Kansa
Seuratkoon povensa ääntä!

Epämääräistä murinaa joukossa.

PELLERVO (neuvotonna).
Minne väistyi Väinämöinen,
Tietäjämme joukostamme?

IMMO.

Minun on miehiäni seppo.

Lähestyy seppoa; osa joukkoa seuraa keralla.

AILA.

Minunpa ei. — Hyvästi, Immo!

LEMMINKÄINEN.

Valitkaa omanne, nuoret!
Sitten seuratkaa minua!

Ailalle.

Tyttö, tässä mun sylini!

Aila juoksee Lemminkäisen syliin.
Sinä mun sammon luokse näytät. —
Hyvästi, hyväsuokuiset!
Se kera, ken keralle!
Vapaus elämän mahla!

Lähtee kera tyttönsä. Osa nuoria paria seuraa Lemminkäistä.

LOUHI.

Suur' on Pohjola, väkevä.
Minä Pohjan valtiatar
Häihin kutsun kaiken kansan:
Riistarikkahat, upeat,
Rujot, rammot ja sokeat,
Keskikansan kaikenlaisen.
Laulajan ylinnä kutsun;
Vaan en kutsu Lemminkäistä,
Riitaurhoa rivoa.

Tule, kansa, ja iloitse!

PELLERVO.

Pois jätätkö Lemminkäisen,
Leikin ja kisojen urhon?

Murinaa joukossa.

ILMARI.

Suur' on Kauko ja ylevä,
Ei unohda maan etuja,
Vaikk' on vallaton tavoissa,
Raju, rohkea teoissa —
Matka taltuttaa rajunkin.

ILVO (kooten joukon ympärilleen).

Kaikki liittymme lujiksi,
Alistumme, antaumme
Saman sammon ympärille,
Häiölle suuren Suomen,
Kuin tasainen tähtitaivas
Päivän suurelle sulolle.

Esirippu laskee.

TOINEN NÄYTÖS.

LÄKSIÄISET.

Pohjolan vanha, perältä onkalonmoinen savupirtti, jossa ovi oikealla, toinen vasemmalla; seinillä sota-aseita, metsästys- ja kalastuskojeita, sarvia, metsännahkoja ja kimaltelevia koristeita. Soihtuvalaistus.

Perältä välkehtii sampovalo, jonka luona kansa, VÄINÖN ja PAIMENTEN soittaessa, hitaasti ja arvokkaasti karkeloipi. MORSIAN KAASON kera sieltä lopulta luopuu; sitte ILMARIKIN. LOUHI ja TURJO, rinnakkain istuen, samoin muu POHJOLAN VÄKI, ovat tarkastelleet touhua loitompaa.

ILVO (kaasolle, joka on sidellyt hänen tukkaansa).
Joko kassani sitelit?

KAASO.

Jo sitelin kultakutrit.

ILVO.

Hää-ilon ajalla, Kaaso,
Valvo kutrin kauneutta,
Vaali puhdasta pukua
Jalon Ilmarin iloksi,
Hääkansankin huomioksi.

KAASO.

Kuin silmäteräsi tulta
Itse valvot, pohjan tähti,
Niin minä muotoasi hoidan.

Istuvat pöydän luo luontoperäisille jakkaroille.

ILMARI (Väinölle).

Hoida, Väinö veljyeni,
Häissä henkeä Kalevan.
Laulun, kantelen sulolla

Luonto karkea kesytä.
Paimentorvet, sarvet, huilut,
Kaikki kaikukoot iloa!

VÄINÖ.

Joka päivä ei iloita
Sepon suuren hääkemuja.
Täällä soi sydämet Suomen.
Sinä armastasi hoida,
Minä henkeä Kalevan. —
Pellervo, viritä virret!

PELLERVO.

Sydän on Suomella vireissä,
Sieltä virsivirrat soivat.

ILMARI.

Lintuni, olethan valmis!

Istuu Ilvon viereen.

ILVO.

Tuskin huomasi minua.

ILMARI.

Sinuthan, tähteni ihanin,
Ensin huomasin, sinulle
Muut kokoan seppeliksi.
Näenpä sydänkesäistä
Kirkkautta kasvoillasi!

ILVO.

Se on samposi valoa.

IMMO (Pellervolle).

Helmi kullassa helakka
On sepon sivulla Ilvo,
Onnellisia molemmat.
Koko Suomi on sulana
Kastemaana kimmeltävä
Sampoauringon valossa.

PELLERVO.

Varhain onnea ylistät,
Vaikk' olet vanha ja petetty
Kihlajuhlassa menetit
Tytön vasta voittamasi —

IMMO.

Sen menetin, toista toivon.
Mies ei moisista masennu.
Kulkeva raha on nainen,
Jos sen hellität povelta,
Niin jo toiselle livahti,
Jos hänt' et kotihin kytke.
Toisin on sepon sulotar,
Kullan taivas on takoja.

PELLERVO.

Aina vain parasta uskot
Ihmisistä; aina toivot
Olot oivimmin menevän —
Minä kaikkea epäilen.
Mikä ei meistä itsestämme,
Meidän hengestä, käsistä
Ole päivän alle noussut —
Sillä on matalat juuret.

IMMO.

Sampo meistä on: seposta.

PELLERVO.

Sampo Pohjan on käsissä.

IMMO.

Pohjan ja Kalevan kansa
Yhtä on.

PELLERVO.

Vesikö tulta?

Kevyt-uskoinen! Petätkö
Itseäsi vai minua?

IMMO.

Uskot itsekin — katasta
Tuossa kahta onnellista.

PELLERVO.

Onni on keväimen tuoksu,
Jonka haihduttaa vihuri. —
Louhi kammottaa minua.
Kotka nahkasiipon siivin,
Yö-eläjä, ryöstölintu,
Pilvi auringon edessä. —
Väistykäämme!

IMMO.

Väistykäämme!

Siirtyvät syrjään.

ILMARI (istuen Ilvon viereen).

Sano, Ilvoni, sinussa
Milloin kevät heräsi?
Milloinka sun sydämes silmä
Päivän lemmelle teränsä
Avasi? — sanohan, armas!

ILVO.

Sinä kun tasaisna, tyynnä
Astuit rohkean arasti
Mun eteeni neuvotonna,
Kuin hämille tullut hirvi
Metsän kulkijan polulle,
Sinä kainosti kysäsit:
"Tyttö, suostutko sepolle?" —
Silloin silmäni sokeni,
Minä sun syliisi horjuin,
Siinä näin suloista unta,
Suloista, suloista unta
Kultatertusta kukasta,
Joka vainion sylistä
Laihon korville kohosi,
Yli elpyvän keväimen,
Avaten avaran silmän
Suuren auringon valolle —
Silmäni avasin sulle,
Sulle suitsutin suloni,
Sammon sankarin sinusta tein.

ILMARI.

Rakkaus takoikin sammon.
Rakkaus sisälsi sammon,
Sampo rakkauden. —
Nyt sinä, silmäni ihanne,

Hohtelet poveni päällä,
Kypsi kuin kytömaellä
Mesimarja mairehuuli —
Virrat suontemme vapaina
Onnen runsasta satoa
Ennustavat.

ILVO.

Vaan mäellä
Mustikka pian on kypsi,
Yöpimeät' ennustellen.

ILMARI.

Yövalomme yöpaloksi
Vaihetamme,
Hetken mansikat makeat
Puoloiksi punertaviksi.

ILVO.

Kirpas, muikkeen makea —
Sekö kestävä ilomme?

ILMARI.

Mikä on kestävä? — kadotus:
Hiillos ahjossa palava,
Toista hiillosta paeten.
Tulenruokia olemme
Suursepon pajatulella.

ILVO.

Mutta voimakas iloja
Juopi virtojen valosta,
Taitava takoja onnen
Keksi ahjonsa tulesta.
Heikot katkeran, kipeän,
Mustan ja samean saavat. —
Niin opetti mulle äiti.

ILMARI.

Mitä äitisi opetti,
Lie totuutta äidillesi.
Kuka on heikko, ken väkevä?
Voima on monen sukuista.
Käsivarsiko väkevä
Yksin voimasta kehuisi?
Eikö kauneus, sulous,
Äly, lempeys, jalous,
Taito ja sanojen tenho,
Rakkaus ylinnä kaiken —
Eikö ne voimia olisi?

ILVO.

Ei ne säikytä, pelota.
Käsivarsipa väkevä,
— Käsivarsia tuhatta
Hurjamielta — niitä säikyt!

ILMARI.

Pelkokeinot keksi heikko.
Rakastettavin väkevin.

ILVO.

Rakastettavin! sanotko
Rakastettavin? Minäkö?
Sinäkö? — Kuka se oisi?

ILMARI.

Hän, joka enin rakasti,
Joka tahtoisi jokaisen
Onnea omistavaksi.

ILVO.

Minäkin enin rakastan —
Sinua: sinulle soisin
Onnen Ilvosi avulla.
Muut ovat minulle yhtä —
Toki huomion, ihailun
Heiltäkin hyväksi tunnen.
Näyttävätkö ne hyviltä,
Onnellisia ovatko —
Sen parempi heille itse,
Minä heistä en välitä.

ILMARI.

Etkö uhrata halua
Kansalle Kalevalassa
Työtä, vaivoja, varoja?

ILVO.

Tuota en tajua, seppo,
Mutta tahtoasi tahdon,
Kun se miellyttää sinua.

LOUHI.

Mitä Ilvolle opetat? —
Onnen ilmaisen jälissä
Kehnot linnut lenteleisi.
Hyv' olet, seppo, vaan et viisas,
Et ole valtikan takoja.
Onnen jakaisit ilman,
Arvottomaksi tekisit
Onnen arvon.
Onni on vaivojen hedelmä.
Paljon kärsinyt, kokenut
Voipi onnesta iloita. —
Sepolle.
Mene, Väinöä kysele! —
Tyttäreni, ohjat riistä
Tuolta tuhumalta sepolta!
Kuka ei itseänsä auta,
Sit' ei tarvitse elämä.
Hän on kurja kerjäläinen,
Suku saamaton; elämän
Sotaratsujen jaloissa
Tuomittu tuhottavaksi.
Kansan onnelle aseta
Vuoret, vaarat vastamaiksi,
Itse vuorelle kapua,
Sieltä kärke ja kurita
Joukkoja joka taholta.
Kuka sortui, sen elämä
Ei ansainnut jatkamista,
Kuka kesti kunnialla,
Kuka nostamatta nousi,
Sen suvussa Suomen jatko,
Sitä kannata, kohota,
Ruoki reipasta eloilla.
Heikot, kehnot ja typerät
Portahiksesi alenna,
Itse nouse niitä myöten,
Käy kuin pilvissä jyrinä
Ilmattaren astuessa,

Anna singota salaman
Voimasi valostajaksi.
Anna itkujen ulista
Kansan kyynelten kylystä!
Sitte vasta vaivatuille
Voipi lempeä hymysi
Onnen silmänä säteillä.
Köyhä nälkäkurki voipi
Lahjoist', almuista iloita,
Ei makean leivän lapsi.

ILVO (epätoivoisesti päättään käsillään pusertaen).

Emo, raatelet minua,
Riistät mun sepon sylistä! —
Oi seppo, selitä mulle
Tämä ongelma-elämä!
Tai minä päästäni pirotan
Hääväelle helmivaulan —
Kuin kukan kesäsydännä,
Ennen aikoja hedelmän, —
Sepponi, selitä mulle!

ILMARI.

Selitä? — Minäkö sulle?
Sydämesi ei minua
Seuraisi selittämättä! —
Joko kylmenet minulle?
Himo vallanko sinussa
Rakkautta on rajumpi —
Silloin ei selitys auta!
Sinä orjia halajat.
Orja on almujen alainen,
Vaan vapaa kalevalainen
Ansiollansa eläjä.
Anna pyrkiä jokaisen
Vapaudessa, valossa.

ILVO (kiihkeästi).

Ilmari, taoitko puukon? —
Minä en heltiä sinusta.
En sinusta, en sinusta.

LOUHI.

Vapaus! Nimi on vapaus!
Eikö orjia enimmäät?
Mitä käsket, sen tekevät,
Se pahetta tai hyvettä
Taikka jonkin joutavata.
Leivän, palkkion himosta
Tekevät mitä haluat.

ILMARI.

Pohjan kansa — ei Kalevan.

LOUHI (viitaten kädellään).

Maahan, kansa, polvillesi!
Pohjanväki polvistuu, mutta kalevalaiset murisevat.
Nouse, notkea väkeni!

Väki nousee seisaalleen.

ILVO.

Noin sun orjasi tekevät.
Toisin on Kalevan kansa:
Väinö kansan kun herätti,
Sillä monta on halua,
Monta pystypyrkimystä,

Äimäpäitä, äksyjäkin,
Kuin katajan neulasia.
Kansa, lahkoihin jaettu,
Kuka on väkeä Väinön,
Kuka Ilmarin omia,
Taikka Kaukon kalpaveikko,
Kiistelevät keskenänsä,
Veli veljeä vihaten.

LOUHI.

Sitä helpompi sinulle,
Vaali vaan oma etusi.
Ota kuin osansa haukka
Kaakotellessa kanojen.

ILVO.

Eivät kuule käskyjäni,
Vaativat muka etuja,
Oikeutta.

LOUHI.

Syötä heitä,
Juota heitä! Täytä vatsa
Vyötä myöten! — niinkuin täällä
Häissäsi hyvin opetan. —
Kansa on ylevä karja.
Sitä kaitsen kuin haluan,
Tai talutan teurahaksi
Sodan kiljuvan kitahan, —
Kuinka miellyttää minua.

ILMARI.

Täällä joukkoa tähystä!
Harva on Kalevan urho
Juomahaarikan sivulla.
Tuolla Väinön ympärillä
Kannelta he kuuntelevat,
Laulun, tanhun tuttavina
Hoitavat iloja nuorten.
Hieman juovat laulun vuoksi,
Eivät laula juoman vuoksi. —
Omiani en ylistä,
Sanon vaan mikä on totta.

LOUHI.

Olisi täällä Lemminpoika,
Totta virtaisi olutta,
Kumahtaisi kurkihirsi,
Ehkä vuotaisi verikin.

TURJO.

Kuka se Ahti Saarelaista
Täällä kiittelee?

JOUKKO.

Emäntä.

TURJO (humalaisesti).

Ahti sankarille terve!
Jotkut Turjon kera juovat.
Poissa on Kauko, poiss' ilomme.
Sitä sulhoa sureksin.

ILVO.

Harvoin Kauko kallistavi,
Silloin juopi kuin janossa,
Mutta pystyn pään pitävi.

Toisin Pohjolan pukarit:
Juovat kuin luto petäjä,
Kaatuvat lahoina puina.
Oikein vertasit, emoni:
Kansasi on karjalauma,
Helppo hallita.

LOUHI.

Ivaten

Kohtelet emosi mieltä.

ILVO.

Sulle puollan seppoani,
Taas sua sepolle puollan.
Pohjan kuin Kalevan hyöty
Mulle on oma etuni.

LOUHI.

Se sinun oma etusi,
Kun voit kärkeä jokaista,
Hallita joka tekoa
Niinkuin vaativat halusi,
Sekä sun sukusi valta.

ILVO.

Mun sukuni valta —

ILMARI.

Väärä

On halujen valta; väärä
Sukuvaltikan uhalla
Polkea pyrinnot kansan.
Mies kerran pahalla päällä
Potki pohjan purrestansa —
Itsekin vetehen vieri.
Taatto kun talon väkensä
Hyvin vointia vihasi,
Niin koko talon kumosi.

LOUHI.

Nuoko puoltavat taloa,
Nuo Kalevan leivokielet,
Jotka ilmoja hosuvat?
Nuoko maata vartioivat,
Hennot, hempeät urohot,
Hyvän päivän laululinnut,
Vailla kynttä, hammastakin
Lauluinko sotia käytte?
Missä on Kalevan kotka,
Missä miekkanne salama?
Voitonlintu laajasiipi
Untuvissa ei ylene —
Siivet sillä on terästä —

ILMARI.

Siivet sen terästyi työssä,
Eikä juoden ja remuten.
Urho ei petona uhmi,
Vaan petojen vainojana;
Sankar' ei rutoksi suostu,
Vaan ruton hävittäjäksi.

LOUHI.

Missä noutajat? — Olutta
Kantakaa urosten juoda!
Karhukin olutta juopi,
Susi suon väkivesiä.

Ryöstäjään, petojen luona
Käyvät sankarit opissa.

Rutjolle erikseen.

Poikani, masenna voima
Humalalla häävältä —
Hammas-yrttiä sekoita
Juomihin, väki väsytä! —
Voisi syttyä meteli,
Voittaisivat — juota heitä!

RUTJO.

Teen parasta — juovat hieman
Pohjolan olut ei mettä,
Kuin Kalevan juhlakalja —
Tämä on vaahtoa humalan.

LOUHI.

Terhi, nuorin tyttäreni,
Marjani kotimäellä!
Käske korvolla olutta,
Tarjoa joka tytölle,
Juota poikaset poroksi,
Itse kestä kengilläsi!

TERHI.

Hyvin käsket, suur' emoni,
Täytän tahtosi paremmin.

LOUHI.

Turjo! — tuossako isäntä? —
Kuin lumessa mäyrä, torkut!
Muista Pohjolan parasta!
Onneasi muista!

TURJO (viroten hätäisesti).

Onni? —

Noutajat, enempi oltta! —
Onni on humalan kukka,
Jonka Pohjola pusersi —
Häähumala haihtuvainen, —
Siinä onni!

VÄINÖ.

Kuule, kansa,

Onnentammesta isosta!

Kertovasti.

Onni on monen kokoinen,
Metsän puut monen pituiset.
Suur' on onni suuri tammi,
Lemmenlehdistä kohonnut.
Se kun pääsi päivän luokse,
Siellä auringon pimitti,
Kunnes pieni mies merestä nousi. —
Pienestä sukesi suuri
Mies, joka taivasta tapasi,
Se kopean tammen kaasi,
Itsekylläisen kukisti,
Niin vapaaksi päivän päästi,
Päivän luokse kansan päästi,
Kansalle jakeli onnentammen.

IMMO (sivulla).

Se oli vaihe suuren tammen,
Jonka pieni mies jakeli
Kansan kaiken työn hyväksi —
Sammonkin ja'amme kerran.

PELLERVO.

Missä nyt pieni mies merestä,
Joka myrskyistä kohosi?
Missä rohkearotuinen,
Jonka innostus ylensi
Kansan kaiken työjaloksi?
Suuret töihinsä väsyivät,
Pienet pieninä pysyvät.

IMMO.

Ain' epäilet niinkuin syksy —
Sen on Ilmari tekevä!

Ulkoa kuuluu torven soittoa ja huutoja: "Ilmarinen! Ilmarinen!"

LOUHI (hätäisesti).

Missä keittäjä? — Paturi!
Onko pöydillä pötyä?
Kanna kansalle olutta!

PATURI.

Pöytä on pötyä täynnä,
Haarikat hyvillä mielin,
Päät ja vatsat vartomassa.

Torvensoittoa.

SANANTUOJA.

Lapin saatto! — Turkiksia
Toivat nuorelle parille,
Poronsarvia lisäksi.

LOUHI.

Käske tulla turkkimiesten!

LAPPALAINEN.

Nahka, sarvet — ne porojen,
Ne koko Lapinkin turva,
Jollei ahma niit' anasta
Tai vihainen Pohjan valta — —
Onni nuorelle parille!

LOUHI.

Lahjoistasi kuin sanoista
Sarvet pois pudota, Lappi!

ILVO.

Ahma säästäköön poronne!
Roihutkoon revontulenne,
Päivä viihtyköön Lapissa!

TURJO (itselleen).

Lapin sarvet on syvässä
Mun poveni pinnan alla —
Lappalaisille:
Juo, porojen paimen, oltta!

Torvensoittoa.

SANANTUOJA.

Kantanut on Kainun kansa
Lintuja liki tuhatta,
Satoja revonrahoja,
Karhunpaistia parasta.

Saatto sisään.

KAINULAINEN.

Toivon nuorelle parille
Linnun mieltä liikkuvaista,
Mutta kestävyyttä karhun!

LOUHI.

Kainu, Pohjan portin vahti,
Kasva karhun kuntoiseksi,
Turvaksi kotitupasi,
Mut elä torku talven alla!

Kansa kertaa viime säkeen, nauraen.

ILVO.

Suojele kotisi tulta!

TURJO.

Karhun kunniaksi juomme!

Juopi.

LOUHI.

Juomme voiman kunniaksi!

POHJAN VÄKI.

Taikavoiman!

KALEVALAISET.

Laulunvoiman!

Torvensoittoa.

SANANTUOJA.

Karjala sata oritta,
Kiiltojouhista, jaloa
Tuonut on nuorelle parille.

Saatto sisään.

LOUHI.

Terve, Karjala, ripeä!
Terve häihin, laulukansa!

KARJALAINEN.

Terve nuorelle parille!
Vastamaita matkatessa
Ottakaa orilta pohti,
Tulusuulta tuima into,
Tieltä kesken kääntymättä!

ILVO.

Kiitos, Karjala ripeä!
Suojele iloja Suomen,
Murhepäiviä valista!

TURJO.

Ilo on vallaton vasikka,
Nuori, vilkas peuranpoika —
Haarikan ilolle juomme!

Juopi.

KALEVALAISET.

Juomme innolle, ilolle!

Torvensoittoa.

SANANTUOJA.

Häme on tuonut härkiänsä,
Sata — ehkäpä enempi.

Saatto sisään.

HÄMÄLÄINEN.

Sitkeyttä, kestävyyttä
Tuomme nuorelle parille.

LOUHI.

Mies hitaisin viimeiseksi.
Viimeisnä väsynyt käypi.

HÄMÄLÄINEN.

Hidas viimeksi väsyvi.

ILVO.

Terve, härkien kuningas!
Kestä kuormia kovia,
Maasi kaatajat kukista,
Mut elä omia puske.

TURJO.

Härkähaarikan otamme!

HÄÄKANSA.

Härkähaarikka, urohot!

JOKU JOUKOSTA.

Mut elä omia puske!

HÄMÄLÄINEN.

Säästä en muita, en omia,
Jos ne tieni tukkeavat.

Siirtyy joukkoon.

ILMARI.

Kiitos, kansa, lahjoistasi!
Toinentoistamme tukien
Rakennamme onnenmaata.
Sampo, valvova valomme,
Meille lempeä lähetä,
Liiku onnenlintunamme!
Pilven mustankin lomista
Ruususulkia satele
Suomen maille ja vesille.
Ehkä laskeut levolle,
Ethän vaipune iäksi,
Vaan varahin nouse, nosta
Kansa, vartija kotien,
Suokirren sulattajaksi,
Kyyketojen kyntäjäksi.
Kansa, kasva ja etene!
Keskitä kuin tähtiparvi
Valon ympäri tekosi!

KANSA (päin sampovaloa).

Valon ympäri tekomme!

ILVO (levottomana).

Sinun samposi lumossa
Ei näe morsianta kansa;
Ei nykyistä tehtäväänsä
Eikä vastaista uraansa.

LOUHI (vetäen Ilvon erikseen).

Sit' elä valita; salli
Kansan hetkehen upota,
Unta nähdä nautinnoista
Nykyisistä; niin sen älli

Ei havaitse puuttehia
Eik' ano uusia etuja —
Milloin tyydyttäisit joukon!

ILVO.

Olisitko oikeassa —
Mutta milloin itse tyydyn,
Etten uutta toivottaisi? —
Uupunut iäksi tyytyi.

ILMARI (läheten Ilvoa).
Minäpä morsianta muistan.
Minä sun korkealle nostan,
Kannan kansan nähtäville,
Että innostus isompi
Suuren Suomen kannustaisi
Suurten rientojen urille.

ILVO.

Mies nyt haastelee sepossa.
Sin' olet miehiä takova.

VÄINÖ.

On valonjanossa kansa.
Valo on sydänten lämmin lähde,
Vuolas vuotaja keväitten.
Onni on elämän ouru
Kukkaranta,
Jonka aurinko avasi;
Nuorison kevät-ihanne,
Jota leivonen ylisti
Alla taivahan sinisen virran. —
Laulakaa, Kalevan nuoret,
Voitoista keväimen nuoren!

LAULUPARVI.

Laulakaamme! Laulakaamme!

PELLERVO (laulaa, Väinö kannelta soittaa).

Neito nousi Pohjolasta,
Luonnon puhtoisen povelta,
Kultakangasten kutoja,
Loisti muita loitommaksi
Hyvän vanhemman varassa.
Sen suloa leivo lauloi,
Kannel soi sen kauneutta,
Maine sen kajahti kaukomaille.

Parvi uusii viime säkeen.
Maan somimmat sankarsulhot
Nöyristyivät neidon luona,
Kaunista kumarsi kaikki.
Impi toivoi työn-urosta,
Seppoa, joka takoi
Maahan taivahan taloa.
Suomen seppo, Suomen sulho,
Taivahan takoja immen voitti.

Parvi uusii viime säkeen.

ILMARI (Ilvolle).

Eikö muista morsianta kansa?

ILVO.

Muisti laulunsa sulolla.

IMMO.

Kasvoitte kukat omanne

Poskipäistä ja povista,
Vielä toiste nuortukaatte
Lastenne kevätökukista!

Ulkoa kuuluu: "Morsian! Esille morsian! Sammon seppo
ja morsian!" Immo jatkaa:

Jo kajahti joukon ääni,
Pari astukoon esille!
Kansa kuin sakea pilvi
Onnituksia satavi.

Yhä huutoa: "Morsian" ja "Sammon seppo".

HÄÄKANSA (sisässä).
Esille, pari, esille!

Pari näyttäytyy.

KANSA (ulkona).
Kasva, sulho, suuremmaksi,
Morsian monihyväksi!

Sama huuto sisässä.

LOUHI.
Hyvä on onni annettuna,
Parempi hyvin kannettuna. —
Osmotar, leveä eukko,
Aseta pihalle pöytä,
Jossa joukkoa ravitse!
Kanna korvolla olutta
Kansan kaiken juotavaksi.

OSMOTAR.
Hyvin käskit, teen paremmin —
Jollei ulkona pihalla
Kansa kolkoksi kävisi
Ala-arvoisen osalla.

LOUHI.
Jo sanoinkin: juota kansa!
Paturi, väki kokoa
Pöytihin! Nälän on vuoro.
Ei iloja kauan kestä,
Jos on vatsassa valitus.

PATURI (toimeten vieraita ruoalle).
Pöytihin, hyvänimiset,
Kansa Pohjan ja Kalevan!
Kansa nuori, kansa vanha,
Rujot, rammot ja sokeat!
Ilo leivän lentimeksi,
Hyvä mieli särpimeksi!

Esikävijät samoin toimeavat väkeä pöytiin; ruokailu alkaa.

Sekakansaa.

Kalevalaisia. Pohjan väkeä

Varsinaista hääkansaa: Sulho, morsian, omaiset, kaasot, juhtomiehet,
laulajat.

VÄINÖ.
Syötäköön talossa tässä
Aina leipä suuruksinen!
Viljankauna, mielenkauna
Väistykööt väeltä Suomen;

Kaikki pöytävieraat uusivat kaksi viime säettä.
Väinö edelleen:

Aina on talossa tässä,
Tämän pirtin orren alla,
Syötetty sulosanoja,
Tarjottu hyvä tavara,
Jalo juoma juotettuna.
Kasva, kultainen hedelmä,
Nuorensuvun saralle!

LOUHI.
Syökätte, hyväsuokuiset,
Syöden ei talo häviä,
Vaikka jouten jaaritellen.

TURJO.
Mihin Pohjola pakeni?
Täällä' on liiaksi valoa.
Kansa, katsele olutta,
Ettei huikene näkösi —
Siellä on makea yömmä.

IMMO.
Aikanaan ilonpitoa,
Hetkellänsä työntekoa.
Viereiselle Pellervolle:
Päästä päivä pilven alta,
Anna leimuta ilosi!

PELLERVO.
Kestävä ilo tasaista.

ILMARI.
Väinö, laulaja ikuisen laulun!
Suori tuntosi sanoiksi,
Kansa juovuta runoilla,
Jotta mielemmä palaisi
Hääilon ikuista tulta!

VÄINÖ.
Poika, tänne kannel kannan! —
Lapseni, Kalevan kansa,
Kirkasta sydämes kieli
Kunniaksi Pohjan kauneuden!

LAULUPARVI.
Kunniaksi kauneuden!

PELLERVO.
Leikin-aika työn lomassa,
Laulun-aika juhliessa —
Laulan teille!

PARVI.
Laula! laula!

PELLERVO (laulaa, Väinö kanteleellaan säestää).
Suurvaltaa susi ylisti,
Ahma peurojen tuhoa,
Kettu, ilves ilkitöitä —
Minä kiitän kontiota,
Jok' ei pieniä pureksi,
Ei ota ylevän päätä,
Urhoista jalointa miest' ylistän.
Parvi uusii viime säkeen.
On komea korven hirvi,

Jonka pään vapaus nosti,
Kuin salolla hongan latvan;
Vaun pohjan palojen roihun,
Hankien kimaltokiillon,
Kevät-yön valonkin voitti
Kauneus ihanan Pohjan immen.

Parvi uusii viime säkeen

IMMO.

Mutta seppo kauneuden voitti.

PELLERVO.

Kauneus sepon anasti.

VÄINÖ.

Rakkaudessa molemmat
Voittivat, anastivatkin.

TURJO.

Mihin Pohjola hävisi?
Tääll' on liiaksi valoa.

ILVO.

Häävaloa! Sammonvaloa! —
Onnenvaloa! —
Anna loimota, isäni!

TURJO.

Näen liiaksi omani,
Itseni, — sitä pakenen. —
Osmotar, olutta kannan,
Sitä mustan yön näköistä,
Jossa on Pohjolan makua —
Anna kansan kallistella!

OSMOTAR (pyöreä, lihava).

Tynnyrit tyhjiksi kannan,
Tuojat täysiksi tapitan.
Kantajat! Esikävijät!

Haarikat kulkevat kädestä käteen pöydissä.

LOUHI (Turjolle).

Sinä huomasit hyvästi —
Tääll' on liiaksi valoa:
Sammon ja sananvaloa. —

TERHI.

Laulakaamme, siskot nuoret,
Morsiamen poismenosta!
Itkekäämme, vaikk' ilosta!

IMPIPARVI (laulaen Väinön säestäessä).

Morsian, suruja soita,
Murmata muretta, sisko,
Kun luovut kevätkukista,
Jätät marjamättähäsi,
Kisakenttäsi keveät —
Muun jätät, otahan muisto,
Kevät istuta sydämehesi!

Paimensoitto uusii viime säkeen.

ILVO.

Kiitos siskojen sulosta!
Otan muistoja mukana,
Toki toivoja enempi:

Kirkastan Kalevan yötkin
Toivontähtien tulilla.

POIKIEN PARVI (laulaen Väinön säestäessä).

Sinä kuin silkkiperho pyörit
Muinen meidän kämmenillä
Kautta karkelon iloisen.
Nyt menetkö, nyt jätätkö?
Mitä jättänet jäänehille,
Sydämille Pohjan poikaparven?

Paimensoitto uusii lopun.

ILVO.

Jätin muiston kaunihista,
Perhosista, kukkasista,
Itse etsikää omanne.
Teidän kämmenitse karkeloin —
Kohti sulhoni sydäntä;
Nyt pesää uneksin uutta —
Eikö totta, mun omani?

ILMARI.

Sen sulle rakensi seppo
Kuusen kukkalatvan alle
Yöpesäksi, yöpesäksi,
Toivon kukkien kodiksi,
Laululintujen taloksi,
Suomen linnaksi lujaksi,
Jossa kuulut kukkuavat
Takatalvenkin uhalla.

VANHAIN PARVI (laulaa Väinön säestäessä).

Mikä on outoa, etäistä,
Sinne nuorison ikävä,
Sieltä siintävän näkevät
Kultalinnan lintuinensa,
Kunne saapuvat, tavaavat
Kaarnalinnan, kaarnelinnun
Katumusten, kaihon kartanolla.

Paimensoitto uusii lopun.

ILMARI.

Etehen elävän mieli.
Nuorten katse korkealle.

ILVO (intomielin).

Sinä, kuin väkevä lintu,
Mun kohotat korkealle
Reunalle punaisen pilven.
Aamutyynessä valossa
Sinä mulle maata näytät,
Sen vesiä, sen saloja,
Joissa miljonat pesivät
Toivossa tulevan onnen —
Minä yksin onnellisin!

LOUHI.

Voi mun tyttöni typerä!
Menetit olevan onnen,
Luotit kulkijan kuvihin —
Tyyni toi, hävitti tuuli. —
Vaihdat valmihin osasi
Kaivattuhun kannikkahan:
Pirtin vanhan ja valitun,
Kurkihirren kuuluisimman,

Jossa kukkusit kevättä,
Jossa söit sulinta mettä,
Vaihdat outohon tupahan,
Jonka on orret oppimatta,
Niskahirret notkumatta.
Toisin siellä seinät soivat,
Toisin ukset ulvahtavat,
Toisin kaikuvat katotkin.
Etkä siellä tuulta tunne,
Mikä on mistäkin puhuva,
Kaatava koko tupasi. —
Tänne jäi kevät-ilosi.
Siellä — saannetko suvea.

ILVO.

Ihaellen entisyyttä,
Kulkien takanasilmin,
Aina vanhat vaikeroivat
Ajan uuden ankaruutta,
Nuorten toimia, tekoja. —
Nuorten silmät on edessä:
Sieltä toivoja tähystän,
Sieltä etsin onneani
Luottamuksella lujalla.
Uskon lempeä — omistan
Tulta tässäkin povessa.
Uskon kultaista kotia
Muuallakin maailmassa
Kuin isoni orren alla:
Suur' on Suomi ja tilava. —
Hyvä oli lapsella kotona,
Taaton vanhassa tuvassa,
Emo kun hyvin opetti,
Taatto turvasi taloa.
Mutta kun poveni paisui,
Niin käsikin kättä etsi,
Sydän kaipasi sydäntä,
Niin tapasin uuden onnen.
Kodin korkean, komean.
Äiti, anna mun iloita
Onnesta oman kotini.

LOUHI.

Itse onnesi valitsit,
Kiitä, moiti itseäsi!

KAASO.

Hyvä oli immellä kotona
Emon askarten apuna:
Söi nälässä, joi janossa,
Itse otti minkä mieli,
Teki työtä kuin huviksi;
Kun menestyi, taatto kiitti,
Emo otsalle silitti.
Kun tuli tukala hetki,
Kylä kiiruhti avuksi,
Nuoret, vanhatkin vakavat
Sulle kukkia kokosi.
Kun väsytti, kun nukutti,
Unta onnesta uneksit.
Kun heräsit, näit helyjä,
Ystävien antamia,
Linnut luoksesi tulivat
Suomen suurilta saloilta.
Päivän tuulien humussa

Kuulit lännestä, idästä,
Pohjan ja etelän mailta
Ajan suuria sanoja.
Kaikki kaunista lupasi
Sulle, suurkesää suloista.
Mutta illan kuuvalossa
Sinä tähtiä tähystit,
Sieltä silmiä tapasit,
Tulta kauas tuikkavia —
Kaipasit jotakin silloin.
Astuit pirttihin pihalta,
Kotivalkean tapasit,
Joka lämmintä lähetti
Ympärillä istuville —
Taas sinä ikävän tunsit:
Omaa kaihosit kotia.
Siksi hylkäsit emosi
Kehtolaulujen katoksen,
Putosit, omena, puusta
Syöjän suurimman käsihin.

ILMARI.

Kylliksi sanakylä!
Parahassa viejän mieli,
Kun on viejäkin parahin!

ILVO.

Kiitän taattoni, emoni,
Ylistän kotiväkeni.
Koti kasvatti hyvästi:
Tässä tummassa tuvassa,
Näillä Pohjan pientarilla
Ei ole lasta hemmoteltu:
Kehtoani keikutellen
Myrsky virsiä veteli.
Omin neuvoin kun yritin
Kätkyeltäni kävellä,
Lankesinpa lautsan luona.
"Autahan, emoni!" huusin.
Emo lausahti hymyten:
"Itse langeta osait,
Myös itse osannet nousta."
Minä koitin ja kohosin. —
Kun kävin katajamäillä,
Huusin: "Piikit pistelevät!"
Emo lausui ja ivasi:
"Sinä pistele takaisin!" —
Kun jokinoroa juoksin,
Kosken porrasta kapusin,
Pyysin: "Äitini, taluta!"
Siihen äiti: "Kun et kestä
Porraspuulla, niin putoa!" —
Minä en kiusoinkaan pudonnut.
Nähdäkseni naapurua
Minä kiipesin mäelle,
Juoksin jalkani verille.
Itkin käärettä kotona.
Äiti vastata sukaisi:
"Kipu ei kiljuen parane,
Peitä haava peukalolla,
Kääri kämmenin kipusi!" —
Naapurihin juoksin — sieltä
Vastahan vihainen rakki!
Se puraisi polveani.
Äiti mulle ärhenteli:

"Miksi et takaisin purrut?" —
Niin suku minulle yrmi,
Minä ponnistin uhallä.

PELLERVO (syrjässä).
Morsianta kuulit, Immo?

IMMO.
Tyhjä ei tytöllä kieli.

PELLERVO.
Äkäpussi äidillensä,
Karvas marja miehellensä.

KAASO.
Eikö yhtä ystävätä?

ILVO.
Oksat päätäni silitti,
Kukat kutsui siskoksensa,
Marjat mulle suuta suikki,
Lintu lauloi: "Lemmin, lemmin."
"Käy syliini!" kuiski laine.
Mut minä elämän tunsin
Suonissani soutelevan.
Kasvoin kaikkien uhallä,
Nostin siipeni levälle,
Nousin kuin norosta sorsa,
Lensin kauas, korkealle
Pilven kukkapientarelle,
Jonne suurten silmät säihkyi
Aamuauringon valossa.
Kun mun näitte nousevani,
Tulevan tytöstä immen,
Jota tähdet tirkisteli,
Kuu ja päiväkin kyseli,
Etsivät isosukuiset,
Silloin kuulin kaikkialta:
"Kultaseni, lintuseni,
Silmäni, sydänkeräni!
Mitä vaadit, valvattini?
Kukkiako, kultiako?" —
Mua kannoitte käsillä,
Valjastitte vaunujanne,
Veitte venhematkoillenne.
Emo armasna syleili,
Kylä kutsui kunniaksi,
Maineheksi maaväkemme. —
Toiset pyysi pyykillensä
Taikka leivän leipojaksi. —
Minä seurasin sydäntä:
Langoista elämän laajan
Kultakangasta kutelin,
Kunne seppo suurtekijä
Mun sytytti, syttyi itse,
Minut kietaisi mukaansa,
Mun koristi kunnialla,
Nosti näihin hääpitoihin,
Suositukseksi kaiken Suomen.

LOUHI (uhkaavasti).
Kasvoit korvani tasalle,
Nytkö halveksit minua?
Minä sun maailmalle kannoin,
Voin sun maasta pois manata!

ILVO.

Itseäsi jos teloitat.

TURJO.

Kuin minä musersin muinen
Lapin laajassa sodassa
Heimot tunturin tyveltä. —
Mutta tyttö on omasi.

LOUHI.

Joka ei tahdo mun tahtoani,
Ei ole minun omani.

ILMARI.

Tässä on minulla valta,
Oikeuden ja sydämen —
Valvokaa, Kalevan miehet!

ILVO.

Tässä on tahto myös minulla.

PELLERVO.

Tässä on oikeus sepolla.
Muut kalevalaiset samoin.

LOUHI (rajummin).

Kansa! Kahleihin sitele
Tyttö sulhonsa sivulta,
Vuorehen vihaiset kynnet kytke!

Humalainen pohjanväki hyökkää Ilvoon, mutta
kalevalaiset karkoittavat ne.

TERHI (polvistuen Louhen eteen).

Emo, armahda sisarta!
Minä palvelen sinua,
Lohdutan, ryypt silitän —!

RUTJO (samoin polvistuen).

Säästä — näätkö, kuinka kaunis!

LOUHI.

Mutta sen rumempi mieli. —
Vartijat! Vapisematta
Kiinni tyttöni epatto!

Vartijat yrittävät uudelleen, mutta horjahtavat
humalaisina, asettuen jälleen seinille.

ILVO.

Näetkö, emo? — väkesi
Oma on kahle kantapäissä.

LOUHI (raivossa).

Teurastanko teidät kaikki,
Raavaskarjan! Luon susista
Suuren, voimakkaamman vallan! —
Joivat ne isätkin ennen,
Tuhlanneet ei tarmoansa.

VÄINÖ.

Kuka nostaisi kätensä,
Kahlehtisi kauneutta,
Sortaisi suloa naisen,
Hänet laulaisin lahoksi puuksi,
Rutimon ruman väeksi.

KALEVALAISET.

Rutimon ruman väeksi!

LOUHI (Ilvolle).

Syytätkö synnyttäjäsi,
Kun en lastani pilannut,
Hemmotellut, heikontanut?

ILVO.

Syytä en — totuutta lausun;
Sun kuvasi kuin omani
Näytän. Kiitos on tekosi
Kypsynyt hedelmä tässä.

LOUHI.

Missä on väkevä virta,
Vainioita vallitseva,
Jok' ei louhien lomitse,
Läpi kallion kolojen
Kerran kierinyt olisi?

ILVO.

Kun lienen väkevä virta,
Niin itse urani etsin.

VÄINÖ.

Kuka on niin valinnut tiensä,
Ettei hänt' elämä temmo
Vasemmalle, oikealle?
Lähdet korskuen kotoa,
Valtajuovan kun valitsit itse, !
Sittemmin sata jokea,
Sata vuotta vaativaista
Sua mutkissa monissa
Notkistavat, nöyryyttävät.
Kulkisitpa kunnialla,
Jollet rikkoisi venettä,
Jos sydämensilmissäsi
Aina säilyisi pyhänä
Kansan onni kuin omasi.

KANSA.

Kansan onni kuin omasi!

VÄINÖ.

Kiitos, kunnia talolle,
Jok' on kylmässä kylässä
Kasvatellut kauneutta,
Valvonut valitun immen
Luonnon suuresta sylistä,
Yösumuista, myrskysäistä
Kevätpäivän hääpovelle,
Sulhonsa syleiltäväksi. —
Kiitos, impi, kun kohosit
Kuun sivulle, päivän maille,
Kukkapilven penkerelle,
Josta loistit loitommalle,
Josta innostit uroita
Suurtekoihin maan hyväksi,
Hurmasit unisen kansan! —
Suurin kiitos suuren sulhon,
Joka ahjonsa tulella,
Rakkaudella rajulla
Suomen yhtehen sulatti:
Samponsa satahyväisen
Taikatenholla pyhällä
Pohjan ja Kalevan liitti

Kanteleeksi kaikuvaksi,
Joka nyt valossa soipi
Ehjänä elämän kieltä.

KAVE (hätäisenä ja aaveisesti, kansan pelokkaasti kuunnellella).
Pakene, Kalevan kansa! —
Korvesta kuminan kuulen: —
Ratsun lentävän selässä
Näen suuren miekkamiehen,
Silmät kuin sysi tulinen,
Koston kintahat käsissä —
Noidannuolia satoja
Miehen miekasta välähti. —
On likellä! on likellä! —
Sampo suistui! — maa pimene! —
Mihin, oi, hävisit, sampo? —
Miekka välkkyi — pää putosi —
Hääsälissa verta hyrski. —
Itke, Pohjolan emäntä! —
Suru on suuri, musta kissa,
Joka raatelee sydäntä.

LOUHI (Paturille).
Pois taluta houru eukko!

Paturi viepi eukon ulos.

TURJO (itseksseen koristen).
Koston kintahat käsissä.

ILMARI (kiirehtien).
Kiitos, laulaja ikuinen,
Laulustasi, soitostasi! —
Hyvästi, anoppi, appi!
Kiitos Pohjolan pidoista. —
Jätä, kultani, hyvästi!
Jo on varsa valjahissa,
Vartovat sepon kotona.

Morsian itkien ja syleillen jättelee vanhempiaan, siskoaan
ja veljeään y.m. kansaa hyvästi. Koko hääväki nousee pöydästä
lähtöön. Äkkiä torvien soittoa ja kansan huutoa ulkona.

KAVE (palaten).
Kuin vihuri tunturilta
Tai mereltä raivomyrsky,
Kauko on tulossa sieltä
Jousijoukkonsa keralla.

LOUHI.
Hourupää! Näetkö pilven
Lennon vai soturit maassa?

KAVE.
Jousijoukon näin, edellä urho,
Salski kuin salolla pitkä piiro.

VÄINÖ.
Sinä loukkasit urosta, Louhi,
Jätit häihin kutsumatta.
Kauko ei sitä unohda.

LOUHI (hätäisesti).
Vartijat oville! — Roistot,
Horjutteko? — Tee, Paturi,
Taikajuoma tainnuttava,
Jolla juotat Lemminkäisen! —

Paturi valmistaa juomaa.
Ilmari, otahan johto!

ILMARI.
Täällä? Vasten veljeäni?

LOUHI.
Ei veli — vihollisesi!

Oven takana vasemmalla jatkuvaa huutoa ja kolketta.

ILMARI.
Väinö johtomies on meillä.

VÄINÖ.
Johtakaa, runottareni,
Laulajaa Kalevalahan!
Sinne riennän. Muut jälissä!
Kauko vastatkoon tekonsa;
Mies on veljemme. — Hyvästi!

LOUHI (asettuen Väinöä vastaan).
Talon rosvolle jätätkö?
Minä en morsianta päästä —
Pohjolan väki avuksi!

Horjuvaa pohjanväkeä asettuu nuorta paria vastaan.

VÄINÖ.
Täss' on voimaton väkesi.
Sepon on sylissä saalis.

Pohjanväen ja kalevalaisten välillä taistelua. Oven takaa
jyryä ja huutoja: "Kuokkavieraita sisälle!"

ILVO.
Seppo, Pohjola pelasta!

ILMARI.
Minä Pohjolan pelastan,
Kun pelastan Pohjan helmen.

ILVO.
Mutta sampo?

ILMARI.
On omamme,
Kun olet sinä omani.
Sitä Kauko ei tuhoa.

ILVO.
Mun kevääni, mun kotini!

ILMARI.
Sun kevääsi on povesi,
Sun kotisi mun kotini. —
Petovaltias, hyvästi!

Tempaa Ilvon kainaloonsa.

ILVO (lähtiessään).
Hyvästi, ihana aika!

Kalevalaiset hyökkäävät, nuorta paria seuraten,
ulos oikealle. Turjo neuvotonna.

LOUHI.
Seppokin jänisti! — raukka! —
Turjo! torkut neuvotonna!
Raukeaa talo jalokin,

Kun on kunnoton isäntä. —
Turjo pöydän ääressä körähtelee.
Rutjo, mun sukuni turva,
Väki vartijoiks' aseta! —
Minä samponi pelastan
Ennen rosvon ryntäystä.

RUTJO.
Teen kuin käsket. — Tänne miehet!

Asettuvat aseissa oville.

LOUHI (loitsii).
Tule sampo, kun sun kutsun,
Käskiessäni katoa!
Sampo näkyy.
Paisukaatte, vuoren posket,
Aukene, avara linna,
Ota aittahasi aarre,
Pohjan vallan vankka turva,
Jottei ehtisi Kaleva —
Vuori, niele samposoihtu!

Sampo suistuu vuoreen; pimeätä. Samalla LEMMINKÄINEN
kumppalineen ryntää pirttiin, kaataen vartijoita, jotka
pakenevat. Louhi jatkaa:

Sortukoon seponkin onni
Orjan onnen arvoiseksi!
Tytär Pohjan ei ikinä
Synnytä sepon suvulle,
Jatka ei Kalevan juurta.
Taito, kuole ja katoa,
Louhen sampo aina kestä!

LEMMINKÄINEN.
Kiroan sinun kirosi,
Louhi! — Missä Suomen sampo?
Tänne laita!

LOUHI.
Siellä! — näitkö?
Ei se kättäsi hivele.
Luja on lukko kalliossa. —
Meille, yksin meille sampo!

ÄÄNET (pimeässä).
Meille, yksin meille sampo.

LEMMINKÄINEN (karjaisee).
Sampo Suomelle, katalat!

Lemminkäisen kumppalit samoin.

LOUHI (nauraa kamalasti).
Hah, hah, hah, hah, hah, hah, hah, hah! —
Kysy sampo sepolta,
Kiistelkää, kalevalaiset,
Minä korjasin osani.

PATURI (hiipii arasti esille tarjoten Lemminkäiselle olutta).
Juothan hääolutta, Kauko?

LEMMINKÄINEN.
Pois, katala, kaljoinesi!
Ota en orjalta olutta.

Paturi pakenee.

KAVE (haaveisesti).
Minä tieltä taas palasin.
Näin salolla sammon pyrstön:
Kuin revontulien roihu
Taikka airut aamuruskon —
Sitten sen pimitti pilvivuori.

TURJO (joka Lemminkäisen tultua on piiloutunut, nousee äkkiä miekka tanassa näkyville).
Kiitos, yö, pimeästäsi!
Pelko rohkaisee minua!

LEMMINKÄINEN (tovereineen pohjanväen kanssa taistellen).
Siinäkö isäntä uljas!
Taistele, pimeän urho! —
Sorru!
Turjo kaatuu.
Pohjola hyvästi!
Veikot! sampoa ajamme!

Hyökkäävät ulos, pohjanväen paetessa edellä.

LOUHI.
Kauko kaatakaa, jumalat! —
Kaikki ihmiset ajavat
Sampoa, sampoa, sampoa —
Yksin on minulla sampo!

Esirippu laskee.

KOLMAS NÄYTÖS.

HÄÄT.

Ilmarin uusi, valoisa pirtti; ovi perällä ja molemmilla sivuilla. Seinät katetut monenlaisilla kankailla ja sepän takeilla. Siellä täällä riippuu petoeläinten nahkoja ja työaseita. Hääpöydät valmiina. Perällä tanssitaan "Kalevalan tanssia". Etualalla keskustelua.

LOKKA.
Eikö jo kellojen helinä
Kaikunut kylien kautta?
Eikö kuulunut kumina
Soiton ja iloisen laulun?

ESIRATSASTAJA.
Minä hääväen edellä
Ratsastin — pikemmin lensin. —
Näin kylissä loimuavan
Tiepuolissa tervasroihtu.
Hääparille kansa huusi:
"Onnea sepon suvulle!"
Väinö joikui, kangas kaikui,
Parvi Pellervon säesti.
Milloin laulajat väsähti,
Silloin torvet, sarvet soivat,
Helskyivät hevosten kellot,
Metsänlaulajat liversi.

LOKKA.

Kiitos, mies hyväsanainen!
Tytöt, ruokkikaa urosta! —
Nyt nuoret iloita voivat.
Lasten onni on emonkin.

ANJA (levitellen kirjovaippaa).
Tämäkö, emo, asetan
Nuorikkojen noustavaksi
Korjasta kotipihalle?

LOKKA.
Niin aseta, Anjaseni.
Sehän on vaippa sun tekosi.
Käsin lämpimin taluta
Yli kynnyksen kälysi.

ANJA.
Riennän jo pihalle — siellä
Seinävieret, aitovieret,
Kaikk' on täynnä vartojota —
Joutuisivat! joutuisivat!

LOKKA.
Jopa saapuivat kapiot,
Morsiamen myötäjäiset.

ANJA.
Tuli kuorma, saapui toinen.
Minä katsoin kummakseni:
Kallista, kaunista,
Paitoja ja palttinoita,
Viidet, kuudet villavaipat,
Seitsemät sinihamoset,
Liinaviitat, sarkaviitat,
Turkit, vyöt, sukat, sitehet,
Kintahat ja kirjokengät,
Metsänriistoja monia,
Sitten suuri karjalauma —
Kuka ne lukisi kaikki!

LOKKA.
Mutt' ei sampoä näkynyt?

ANJA.
Ei — sitä ei näkynyt siellä.
Oi, emo, mitä on sampo?
Eikö vain satua onnen,
Joka syttyi sammuvaksi,
Iltaruskoihin hajoten?

LOKKA.
Satua koko elämä.
Ensin syttä syttynyttä,
Sitten säihkyvä säkene,
Kunnes sen tukehti tuhka.

ANJA.
Jos sen seppo on takonut,
Miks'ei tuo sitä kotia?
Pohjan impi on enempi:
Hänet seppo tuo kotia.

LOKKA.
Myöskin sammon.

ANJA.
Mahdollista.

Perästä paras: härätkin
Joukon jatkona tulivat.
Kellojen helinää ja sekasoittoa kuuluu.
Jo tulevat! jo tulevat!

Menee ulos.

LOKKA.

Piikasen! Poikasen!
Kertykää talon pihalle.
Juhlajoukon saapuessa
Riisukaa väen hevoset,
Päällysviitat vierahilta;
Sintsihin sijoittukaatte.
Nuorisoa menee.
Jo tulevat! Jo tulevat!

Ensimmäisinä astuvat sisään runottaret: PÄIVÄTÄR ja hajahapsi
KANTELETAR, sitte KASTEHELMETÄR, SADEHELMETÄR, MERENHELMETÄR
ja KYYNELHELMETÄR.

LOKKA.

Terve, Suomen laulun immet!
Täällä hallitkaa taloa.
Teillä on tila ylinnä
Asunnossa, aatoksissa.
Valitkaa valoisin paikka.

Viepi runottaret kunniapaikalle päivänpaisteen alle.

PÄIVÄTÄR.

Sepon kättä, Väinön kieltä
Valvomme ja vartijoimme,
Suomme soitolle suloa,
Maassa laulunmahdin luomme.

LOKKA.

Kiitos, korkea runotar! —
VÄINÖ laulu- ja soittoparven kera saapuu.
Terve, Väinö, terve laulu!
Terve tenho Suomen soiton!
Täällä täyttäkää sydämet!

Viittaa heidät runotarten suojaan.

VÄINÖ.

Kalevatar, kaunis vaimo,
Terve sulle, Suomen äiti,
Luoja lastemme sydänten!

ILVO KAASON ja ANJAN välissä, ILMARI IMMON ja PELLERVON
välissä ynnä hääväki saapuu leviten soiton kaikuessa
pirttiin.

ILVO (silmänten kattoon).

Katto, kaiuta iloja,
Koskettaen kädellään takkaa.
Liesi, lämmintä jakele
Orren alle astujalle!

LOKKA (syleillen Ilvoa, sitte Ilmaria).

Terve lapseni, omani,
Terve kauan kaivattuni!
Terve kuu ja terve tähdet,
Terve nuori naimakansa!
Talo teille, te talolle.

VÄINÖ (Kantelettaren soittaessa).

Terve, suur' Kalevalamme!
Kaiu täällä, Suomen kannel,
Sepon taitavan talossa,
Honkapuisessa tuvassa,
Päivän suuren silmän alla!
Järkytä sydämet Suomen,
Valtavihin voimatöihin nosta!

Hääväki uusii viime säkeen.

Kaiu tuulta, myrskysäitä,
Soi kevättä, Pohjan häitä,
Soita virttä voitollista
Sään pahankin parkuessa,
Kestä kierot ja kavalat
Vapaudessa, rakkaudessa,
Elä orjaksi alennu, kannel.

Hääväki uusii viime säkeen.

Jos pimeä peikkolintu
Käypi kansahan käsiksi,
Kannel, soi vihurivirttä
Liekkimerten leimutessa
Taivahan tuvista maahan,
Valo vainosta pelasta,
Kansa Kalman suun ovelta suista!

Hääväki uusii viime säkeen.

ANJA (päin Ilvoon).

Tässä kaivattu Kalevan,
Kuin sinisen päivän silmä,
Kansan pään yli palava,
Miero vuotti uutta kuuta,
Kevätmetsä kukkapuuta;
Minä vuotin veikkoani,
Vuotin veikon morsianta. —
Olen ylpeä sinusta:
Minäpä sepon opastin
Sun sulosi löytäjäksi.

ILVO.

Sisko kultani — natoni!
Tunnenpa hyvän nimesi.

Syleilee Anjaa. — Pari viedään Väinön viereen kunniapaikalle.

ENSIMÄINEN EUKKO.

Voi sun herja kuin on sorja,
Kuin mansikka auringossa!
Ei ne suotta Suomen sulhot
Sit' ole kilvaten kosinna.

TOINEN EUKKO.

Mitä lie mielessä sepolla,
Varsin on vakava, vaalas
Kuin lumella palttina —
Aavistaisiko sotia.

ENSIMÄINEN EUKKO.

Katehiksi kaunis vaimo,
Tuo suruja, tuo sotia.

KALEVALAN LAULUPARVI.

Morsian, keväisen aamun koitto,
Kastehelmessä rävähti maahan
Pulskan puolison povellet —
Kotikuusen päivänä paista!

Naiset uusivat viime säkeen.
Sulhanen, salon komea kuusi,

Joka suojelet kotia Suomen,
Maja myrskyssä pelasta,
Valon valtakäskyjä täytä!

Toisaalta kuuluu: "Maja myrskyssä pelasta!" toisaalta:
"Valon valtakäskyjä täytä!"

LOKKA.

Terve, kaksi kaunistani,
Kuin silmäteriä kaksi,
Yhtä kallihit molemmat! —
Minjäni, sinut kohotan
Oman korvani tasalle.
Kaunista tätä kotia
Kuin suvi ketoa! Täällä
Hoitele elämän taimet
Hellin, lämpösin kätösin.
Voita suuria sulolla
Pienempien puoltajoiksi.
Kehen kosket, koitukohon,
Kehen katsot, kasvakohon.
Se, jolle sydämes suostui,
Siihen kansa suostukohon.
Kodin valtikka valitse!

Viepi Ilvon pöytään.

ILVO.

Lempeä kesäinen päivä,
Viel' anoppi lempeämpi. —
Mitä on minulla täällä?
Näm' on vierasta väkeä. —

Ilmarille.

Kaunisko? — Olenko kaunis?
Tääll' on kaunista kosolta.
Mutta Pohjolan terästä,
Sit'ei — min olen terästä,
Kauniskiiltoista terästä. —
Ilmari, sin' olet seppo —
Minä sun terästä vielä.

ILMARI.

Työssä tarvitsen terästä.

LOKKA.

Poikani, sydäналani,
Jonka maine maita kiersi,
Sinut verron veljekseni —
Hallitse tätä taloa
Niinkuin taito työntekoa,
Lempeästi ja lujasti,
Päin hyvinne, päin jaloinne,
Kohti totta korkeata,
Kohti kirkasta sineä,
Työ kohota, kansa nosta! —
Lento kurkea kohotti —
Talon valtikka valitse.

ILMARI (kaulaten Lokkaa ja Ilvoa).

Kiitos, mun sulo emoni,
Aina armas neuvojani! —
Kuin vapaa aviolempi
Immen ja sepon siteli, —
Tässä renkahat näette —
Niinpä Pohjan ja Kalevan
Vapaus siteitä etsi

Toimiensa ohjaksiksi,
Liittyäksensä lujaksi
Vartijaksi yhteis-onnen.
Sillä heimojen vapaus,
Irtokiimainen, sokea,
Ilman järkijärjestystä,
Oli kuin salattu surma
Joka miehen pään menoksi. —
Nyt, sovinnon vallitessa,
Maassa on kotivapaus,
Rauhan turva, työn menestys,
Kaikk' on yhtenä väkenä,
Kuin kotona suuri perhe
Lieden lämpimän varana.
Yksi on Kalevan kansa!

HÄÄKANSA.

Yksi on Kalevan kansa!

ILVO.

Sinä et muista Lemminkäistä,
Et emoni vaatimusta?

ILMARI.

Tuulen pyörre tyyntyväinen,
Ei enempi!

ILVO.

Eikö myrsky? —
Minä aavistan pahinta:
Tuhon valtavan tuloa.

LOKKA.

Istukaa, isot ja pienet,
Heimot Pohjan ja Kalevan!
Aika istuen lyhempi.

Hääväki istuu.

VÄINÖ.

Kalevatar, kansan äiti!
Hyvin hoitelit kotia
Kärsimyksissä kovissa,
Kun sota savuna suitsi,
Halla peltoja palelsi,
Runotarten kukka kuihtui
Kansan kalpean povessa,
Kyynele hyytyi poskipäille
Lauluksi herahtamatta —
Sinä lämmitit kotia,
Toivon säilytit suvesta,
Uskon uudesta ajasta,
Laulusta, vapaudesta;
Sinä seppohon sytytit
Tulen ahjohon sydämen,
Jonk' on taikavoimin taito
Maahan taivasta takonut,
Suomen ihmesammon luonut:
Kiitos, suur-emo, sinulle! — —
Annahan mun silmäellä
Tätä toivojen taloa!
Iso on pirtti Ilmarilla.
Syvä on allani perustus, —
Syvemältä syitä etsin
Kaiken maailman menoihin. —
Seinät kuin valantavaski

Kiipeävät korkealle,
Niinkuin rannikko elämän
Mellastavasta merestä.
Siin' on turva taitomiesten
Temmellyksille, teoille. —
Tuolla katto korkealla,
Kaunis kuin kuparikello,
Itse Ilmarin takoma
Kotitaivahan kuvaksi,
Suuren Suomen pääläelle.
Korkealle se kohosi — —
Katon alta kansan mieli
Kohoa korkeammallekin,
Puhki kattojen kamahda
Luonnon tuorehen tupihin,
Elämän asuntomaille!
Siellä siipesi levitä
Hersyvillä hettehillä,
Ime vehmasta mehua,
Tuo se tänne, täällä tuoksu
Tervettä elämän totta.
Sillä kaunista kotia,
Innostuta ihmispolvet,
Ei huviksi herkün hetken,
Vaanpa tenhoa tekoihin kansa!

HÄÄKANSA (jyryisellä innolla).
Tenhoa tekoihin kansa!

VÄINÖ (jatkaen ennustavasti).
Minä näen nousevan sukuja
Into-Ilmarin povelta,
Luonnon äänten etsimiä
Tenhottuja työjaloja,
Jotka kansan taivaskaihon
Hehkuvaksi hengittävät,
Huokuvat kevätvaloa
Yli maan, ylitse kansan,
Suuren Suomen niemen luovat
Taitomiesten temppeliksi,
Jonka korkea kupoli
Vapautta ja valoa
Vartioipi,
Rauhantöitä, rakkautta
Seinät soipi.

HÄÄKANSA.
Vapautta ja valoa!
Rauhantöitä, rakkautta!

ILMARI.
Miekka vaikene mykäksi,
Ihmistyöt, tekojen kentät
Oikeuksista puhuvat,
Kansa töistänsä kohovi.
Sun sanasi, viisas Väinö,
Kansan toivot, kaipaukset
Voipi loitsia tosiksi.

ILVO.
Sinä tao miekkoja, seppo!
Naisten kultakangastansa
Anna helskyttää kotona!
Sota on miesi, rauha nainen.
Tai tahdot minusta miehen?

ILMARI.

Sulle on elämä rukki.
Sen emosi sulle antoi.
Miehen on elämä aura,
Väärin miekaksi taottu.

ILVO.

Miekan jos hävität — voitpa
Hävittää oman kotisi.
Elät rosvojen seassa,
Mielivallan miekan alla,
Herkkuruokana halujen.
Jollet pysty puoltajaksi,
Saat aleta suupalaksi.

ILMARI.

Siksi on rakettu rauha.
Rauhan lahjoja ja'amme —
Sinä lahjoista ihanin!

ILVO (kuin yksin).

Rauha jäi terälle miekan. —

IMMO (ynnä toinen mies kantaa esille suurta kirstua).

Tässä lahjalippahasi,
Millä miel'hyväsi näytät —
Käske, palvelen sinua!

ILVO.

Ensi lahja laulajalle:
Helmivyö sun helmistäsi!

Ojentaa Väinölle helmivyön.

VÄINÖ.

Vyö olet itsekin: ihana
Sitoja sovintoliiton!

ILVO.

Lauluparvelle Kalevan
Jakelen hopeavöitä! —
Hopealta laulut soivat.

Immo värttinän varrella jakaa ensin Pellervolle,
sitte muille laulajille.

PELLERVO.

Kiitos vöistä kirkkahista!
Kirkasta Kalevan päivä, —
Laulu lentäisi vapaana!

ILVO.

Sukkanauhat soittajille,
Ruusuiset kuin aamukaiku! —

Immo jakaa sukkanauhoja.

SOITTAJA (joukosta).

Ruusuksi elämä sulle!

ILVO.

Sulle ompelin, anoppi,
Sinipohjaisen hamosen,
Tähtitäplin kirjaellun,
Sekä vahvan villaviitan —
Lämmintä sinulle soisin.

Antaa anopilleen.

LOKKA.

Kiitos, lapsi, lämmöstäsi!
Koti lämpöinen sinulle,
Syksyllä satoa paljon,
Toivontähtiä suruissa!

ILVO.

Helmiheinäni, natori,
Jonk' on liike toimintoa,
Jonk' on toiminta tekoja!
Ilmarin sisar ja silmä,
Sepon sukkela kätönen,
Onnentaikojen tekijä,
Muille, mut ei itsellensä,
Meren rannalla pesijä,
Joka toivoja tähysti;
Sinä vaatetat väkeä
Kuin pukee kevät ketoja —
Sinä neuvo nuorikkoa,
Opasta talon tavoille,
Sano askaret, asiat
Äyskimättä, ystävyksin,
Niinkuin sisko siskollensa
Hyväntahtoisin sydämin —
Sulle suuresta merestä
Helmet kaulalle punelin —
Kanna kaulasi jalosti!

Antaa Anjalle helmet.

ANJA.

Kiitos, kultainen kälyni!
Kansan helmenä heloita! —
Kun opit, niin opastan
Sun tutuille työteloille,
Neuvon töihin ja tapoihin.
Yhtä sulle en opeta:
Tietä toisehen talohon.

ILVO.

Kauneuden kaitsijani,
Kaasoni, sinulle tässä
Esiliina onneksesi!
Sen olet kirjannut kukilla
Kotiniityn niemen päästä —
Hyvin hoitelit suloni!

KAASO.

Vielä kauemmin suloa
Säilytä sydämässäsi! —
Se parahin kukkaniitty.

ILVO (Immolle).

Juohtomiehille jakele,
Vakaville vanhuksille! —
Tuossa itselles osasi! —
Naittajille, nuorisolle,
Lahjo kaikki naimakansa —
Kilvan ottakaa osanne! —

Immo heittelee lahjarihkamaa hääväkeen, joka kokoilee
mikä mitäkin jokainen morsianta kiitellen.

ILVO (Ilmarille).

Näinkö ostan ystäväni,
Näinkö valtani rakennan?

ILMARI.

Näin näytät elämän lahjat
Kaikki yhteistä olevan.

ILVO.

Yhteistäkö sun älysi,
Sepontaitosi?

ILMARI.

Yritän

Kaikki keinoni jaella
Voitoiksi tuhatluville.
Niin ja'amme lähdevettä,
Joka pulppuaa pihalla
Ympäri tuhanten juoda.
Ethän tiedä, kons' on silmä
Täältä kuiva, tuolta täysi,
Tätä on sulla, toista muilla.
Tarpehemme, toivehemme
Toisihinsa kietouvat
Kuin oksat tiheikössä
Taikka juuret maan sisässä;
Niin luovat väkevän metsän,
Jok' ei kaadu, ei läpäise,
Vainustellessa petojen.

ILVO.

Teillä on omat tapanne.
Tuskin niitä tunnustaisin —
Jollen lempisi sinua. —
Orjako isännän verta?

ILMARI.

Minä en orjia suvaitse.
Kaikk' ovat vapaita täällä:
Työ on arvoksi jokaisen.

ILVO.

Onko korkea matala?
Tai väkevä heikko, suurko pieni?
Kulta rauta?

ILMARI.

Vaihtelevat

Arvot ja asemat maassa.
Aika vierähtää välillä,
Toista silmäsi näkevät;
Monet heikot ja matalat,
Joit' on vitsonut vihuri,
Sitkistyvät, suurenevat,
Yli vaaran vahvimpina,
Hartevina hallitsevat —
Käskevä, väkevä, korska
Entisyys lahovi maassa.

LOKKA (taluttaen suurseppoa).

Tässä entisyys — isosi.

SUURSEPPO.

Terve teille, maan matoset,
Kaivajat kanervamullan!

ILMARI.

Terve sulle, suur-isoni!
Jälkikansasta iloitse!

Syleilee suurseppoa.

SUURSEPPO.

Tekö korskina taotte
Maahan taivahan taloa?
Minä sen takelin tuonne
Korkealle päämme päälle,
Missä maailmat menevät.

ILMARI.

Ilmalinnasi ihanat
Eivät ne ylety maahan.
Siksi meillä on omamme —
Varataivas on talomme.

SUURSEPPO.

Tuulen on tupia teillä,
Myrskylintujen pesiä,
Taivahisten armon alla,
Tiellä maallisten vihojen.

ILVO.

Meille kaikki on elämä:
Suru, rakkaus, vihakin —
Niit' elä kateile meiltä. —
Tässä vanhukselle vaippa
Talven tullessa levätä.

Asettaa vaipan vanhuksen harteille.

SUURSEPPO.

Soisin kyynelten lävitse
Teille taivasta näkyvän,
Yön pimeän kautta aamun.
Minun on takomatyöni
Ainakestävä, ikuinen.
Poikani, sukuni seppo!
Huuhto virroista elämän
Ainakelpoista, ikuista!
Sitä tunnolla takele
Suomen suurtalon tueksi,
Vastapolvien varaksi.
Sitä ei katehet kaada.

Kohottaen kätensä.

Kansa, suureksi sukeite!

ILMARI (Lokan kera vanhusta pois taluttaen).

Sinä pilviä pitelet.
Meidän juuret viel' on maassa.
Maahan taivahan makua
Etsivät elämän työmme.
Ei kätemme ylty tuonne.

SUURSEPPO (yhä poistuen).

Kaipaus, — kaipaus, — kaipaus!

VÄINÖ.

Hän kohotti pilven reunan,
Mut ei taivasta avannut.
Moinen sallimuksen ääni
Käypi myrskysään edellä.

Pelonalaista kohinaa hääväessä.

ILVO (aavistaen itsekseen).

Pian on kosto kolkuttava
Kotionemme ovella.

ANJA (taluttaen pikku poikaa).

Pääsi nosta! — tässä toivo! —
Tapa vanha on Kalevalassa
Tuoda nuorikon povelle
Sulhasen suvusta nuorin,
Jolle haastaisit halusi,
Kuinka kansan kasvattaisit. —
Tahto on emo tekojen. —
Nostaa Ilvon polvelle pojan.
Tässä poika polvellesi,
Nosta nuoriso jaloksi!

ILVO.

Mun on tahtoni haluja,
Mieltekoja. — Kasva, kansa,
Myrskylinnuksi merelle,
Jota ei yletä kotka,
Tullessa tulisen hetken;
Joka ei masennu maahan
Kohtalojen kolhinnasta.
Itse käske kohtaloa.
Sallimuksen sarvipäisen
Riistä ohjakset käsistä.
Kuole ennenkuin matelet! —
Rautahan sinut puetan,
Terästahdon sulle toisin!
Elä sallimusta syytä,
Syytä tahtoa omaasi!
Kansan murinaa.

ANJA.

Sinä aavistat sotia,
Vaikk' olet rauhanmiehen vaimo.

Poistuu pojan kera.

PELLERVO.

Noilla nurjilla puheilla
Sinä päällemme kukistat
Suurjumalten kolkon koston.

KAVE (salaperäisesti).

Korvissani soi kohina,
Suurten siipien suhina,
Silmäni näkevät sankan
Tuhopilven Pohjolassa.

Kansa pelon-alaisena.

POIKA PIKKARAINEN (palaten).

Morsian! Minulle miekka!
Tahdon suojella sinua.

ILVO.

Sinä urhoksi sukeut.
Kerran sun sisusi luopi
Miekan kuntosi mukaisen.
Ensin kasva ja karaistu!

POIKA PIKKARAINEN.

Kyllä, morsian ihana.
Sepon suuruiseksi kasvan.

IMMO.

Kuulitko pojan pyrinnön?
Ilmari ihanne Suomen,
Rauhan-urho, ei soturi. —

ILVO.

Emo luonnotar imetti
Mulle maidossa terästä —
Sitä Suomelle imetän,
Kansan runkoa rakennan.
Kasva, lapsi, korkealle,
Mutta vankaksi ylene!

Immo nostaa poikaa ja kansa uusii viime säkeen.

VÄINÖ.

Miekka on hätävaramme.
Viisaus velisanainen
Ensin tarjoaa kätensä.
Hyvän tahdon taikakeino
Usein pulmista pelasti.
Vasta, kun peto vihainen,
Kynnet, hampahat haralla,
Syöpi syytöntä sukua,
Miekalta kysymme mieltä
Kansan kiusatun avuksi.
Kerran kaikki heimot, henget,
Joilla soi sydämenkieli,
Kaiken antavat omansa
Yhteisen pesän avuksi,
Kuin kylän tulipalossa,
Joka kättä kaivatessa,
Joka henki tuo apunsa.

ILVO.

Miekka on sydän sodassa
Eikä moinen melto mieli!
Seppo, miekkojen takoja,
Sinä ota Kalevan ohjat!
Loistavin kala meressä
Uipi parvensa edellä,
Taitomies edellä joukon.

ILMARI.

Suurin kurki parven kärki,
Väinön aattehet avarat
Kuin avara tähtitaivas;
Väinön innostus ihana,
Kuin ukontulien läike —
Ne Kalevan kansan johto.
Työssä seppo käy esinnä,
Laulaja sotarivissä.

VÄINÖ.

Minä vain sytytän; kansa
Kaukosankarin sivulla,
Kuin palava myrskypilvi
Valloittaa vapautensa —
Kauko Suomen miekan kärki.

ILMARI.

Kun sinä tyvestä työnnät
Minne miekan on asia.

ILVO.

Kauko? Lemminkäinen lieto?
Hurja häitten häiritsijä,
Sovun sortaja levoton,
Joka Pohjolan häväisi —
Hänkö Suomen miekan kärki? —
Ennen mulle miekan suotte:

Min' etsin etuja Pohjan
Kuin Kalevan — mulle miekka!
Minä johtoa tajuan,
Minä korskan Lemminkäisen —

ILMARI (hillitsevästi).
Kuohut, kultani, vihasta!

VÄINÖ.
Kauko ei katohon jouda.
Kaikki tarvitsee Kaleva,
Verta lämmintä eniten,
Nuorta mieltä liiatenkin.

Pyrähtää torvi. SANANTUOJA sisään.

SANANTUOJA.
Siell' on Kauko Lemminpoika
Joukkoinensa!

VÄINÖ.
Käske tulla!

LEMMINKÄINEN (sotaveikkoineen).
Kättä, veikot! Kättä, urhot!
Onni Ilmarin pitoihin!
Minä tulen Pohjolan periltä,
Sammon mailta.

VÄINÖ.
Uutta tuonet?

LEMMINKÄINEN.
En vihoja teille kannan,
Vaikka tuon sotasanomani.
Sinne tyhjensin vihani,
Täällä tarjoan käteni.

ILVO.
Tarjoat veristä kättä —
Sinä Pohjolan tuhosit!

ILMARI.
Missä sampo?

KANSA.
Missä sampo?

ILVO (kiihkeästi).
Tapoit taattoni — tapoitko?

LEMMINKÄINEN.
Ehkä arvata osasit.

ILVO (raivossa).
Tänne kaulasi, katala!
Kostan sulle Pohjan kohlut.

LEMMINKÄINEN.
Kaunis kaulani halata
Kuulun Pohjan kaunottaren!
Sitäpä Ahti ansaitseisi. —
Mut oletkin toisen vaimo.

LOKKA (Kaukolle).
Etkö haastella häpeä!

ILMARI.
Miksi et sopua haasta?

Aina nuolia satelet.

LEMMINKÄINEN.

Kalevalan kansan vuoksi
Mua suututti, hävetti,
Että seppo suurtekonsa
Jätti Pohjolan hyväksi,
Kotikansansa unohti
Kuin orja osaton, maaton: —
Minä sampoa yritin
Korjata pidoista pohjan —

KANSA.

Missä sampo?

ILVO.

Ja emoni?

LEMMINKÄINEN.

Mieles malta, Louhen lapsi,
Niin et työtäni kiroa.

ILVO.

Haasta, hurja!

KANSA.

Kerro kaikki!

LEMMINKÄINEN.

Sammon? — Louhi sen manasi
Kuin tulisen kultalinnun,
Alle vuoren vaskirinnan,
Siit' yksin iloitaksensa,
Tappiolla kansan onnen. —
Silloin raivossa rajussa
Minä Turjon päätä kohti — —
Eikö totta, veikot?

SOTAVEIKOT.

Totta.

LEMMINKÄINEN.

Taisin syyttömän tuhota. —

ILVO (tuskaisesti).

Taaton rosvoit minulta,
Ainoan kotisydämen,
Käden katkaisit sovulta.

LEMMINKÄINEN.

Nyt pimeä yölepakko
Siipiään lepattelevi
Kansan päällä! maan ylitse —
Kuulettehan yön kohinan,
Vaikk' on päivä!

KAVE (arasti).

Kuulen! Kuulen!

Näenkin jo mustan linnun!

Kansa peloissaan.

ILMARI (synkästi).

Sammon kansalta anasti.

LEMMINKÄINEN.

Pelko pois, Kalevan kansa!
Epätoivon me tapamme.

ILVO.

Eikö Ilvoansa sääli,
Eikö muistanut minua?

LEMMINKÄINEN.

Muisti: — Louhi sun kirosi,
Jotta et sepon suloksi
Etkä kansalle Kalevan
Lasta synnyttäis ikinä.

ILMARI.

Tämäkö tuho lisäksi!

LOKKA.

Poikani, sinun sukusi
Kalevalasta ei katoa.
Se on heimo hengestäsi,
Läpi aikojen eläjä.

ILVO (katkerasti).

Se oliko mun emoni!

LEMMINKÄINEN.

Sana on Kalevan kulta.
Jollet uskone sanaani,
Et ole kalevalainen.

ILVO.

Oi emoni, oi emoni! —

Päättävästi.

Uskon — tuossa mun käteni!
Susi syö sikiöitänsä. —
Teihin liityn, teitä puollan,
Kuin käsi sydäntä, kilpi
Päälakea, puollan teitä,
Vaikka hiiltyisi vereni.

PELLERVO.

Tätä aavistin, epäilin:
Hyvä ei tule pahasta,
Onnenliitto ei vihasta.

LEMMINKÄINEN.

Sanonpa: hyvä pahasta,
Lempi lölyyn saanehesta,
Vihasta velihopea,
Rauha suuresta sodasta,
Vaan ei ystävä ylevä
Orjan armon antajasta. —
Sotaliitto iskekäämme
Vasten rosvoa vihaista!
Tässä on urosta kolme,
Koko kansa neljäntenä.
Nelijalka on oritkin,
Miksei liitto?

VÄINÖ.

Ensin tutki

Onko orhi kengitetty,
Onko ruokittu, roteva,
Tulta suusta suitsuaako,
Onko päässä päivätähti?
Tuon näetkö — suista ratsu!

IMMO.

Seppo Ilmari! Taoppa
Uusi sampo Suomellesi!

KANSA (sepon ympärillä).
Uusi sampo! Uusi sampo!

ILMARI.
Eip' ole luotu tälle maalle
Kahta kuuta, kahta aurinkoa,
Kahta koskea Imatran.
Tehty ei kahta Väinämöistä,
Ei kyhätty kahta Pohjan neittä —
Sampoja luoda voisinkin kaksi!

KAVE.
Meitä ahdistaa pimeys —
Louhi nahkasiipon siivin!
Yölepakko näkyy ovella; pimennystä.

VÄINÖ.
Pois pimeys laulakaamme!
Loistakaa, runottaremmet!
Hääväki, Kalevan kansa,
Laula valjakot valolle!

KANSA (intoisesti).
Laulakaamme! Soittakaamme!

Seuraavata laulettaissa runottaret yhä enemmän
kirkastuvat värivalossa Väinön ympärillä.

PELLERVO.
Kerronpa valon tarinan teille.
Laulaa Väinön säestäessä.
Louhi, orjien emäntä,
Valon kansalta varasti,
Onnen kätki kuoppahansa,
Sysipilvillä sokaisi päivän.
Maa valitti, kansa itki:
"Ukko, auta valkeus vapaaksi!"

Kansa uusii viime säkeen torvien säestäessä.

Ukko nousi pilven päälle,
Siellä jyskytti, jyrisi,
Pilvet puhkoi ja punasi,
Ilmoin salaman tulta iski,
Louhen vallan mustan mursi:
Päivä paistoi — Miss' on Suomen sampo?

Kansa samoin kuin edellä torvien säestäessä.
Yölepakko häipyy: pirtti valkenee.

Vuoressa unisen Pohjan,
Louhen kylmän kynnen alla,
Siellä on sampo, sieltä etsi.
Taivahan tulella rintas täytä,
Orjavallan kahle katko,
Miehen mieltä, miehen kättä käytä!

Kansa soiton säestäessä uusien laulaa kolme viime säettä.
Koko hääsali loistaa lumovalossa.

ILVO.
Anja, annahan kätesi!
Hiiltä kannamme sepolle,
Ahjon tulta auttelemme! —
Luovu en sinusta, seppo.

ANJA.
Jatkamme emoni työtä

Kuin vuosi ajan pituutta.

ILMARI.

Työtä, uskollista työtä.
Jäsenemmekin alati
Toisiansa palvelevat,
Toinen toista ei hyleksi.
Kansako tekisi toisin?
Jokainen jokaista varten
Työtä tehkämme tulessa!

VÄINÖ.

Työtä väljässä valossa.
Runottaret, laulun immet,
Valvokaa valon etuja!
Siitä puhkeaa vapaus
Kuin kevät povelta päivän.

LEMMINKÄINEN.

Vapaus, haluni taivas,
Sulle soitan säilälläni,
Sulle taistelen ja juonkin —
Vapautta vartijoimme!

HÄÄKANSA.

Vapautta vartijoimme!

ILVO.

Vapaus, hääilomme lapsi,
Jota Louhi ei kironnut.
Vapaus, sylini sulho,
Rakkauteni elämä,
Jolla on sampoja satoja!

ILMARI (Ilvolle).

Kaunis mun vapauteni!
Pöydän päähän sun korotan.
Näen samponi sinussa. —
Mut onnenjanoinen kansa?

IMMO.

Kansako! — sanonko, seppo?
Mulla sampona on sahra,
Jolla kaivan maankamaran,
Suomen suurennan, sulostan.

PELLERVO.

Siin' olemme yhtä mieltä:
Kullakin oma on sampo.

LOKKA.

Sampo on sydämissämme.

ILMARI.

Kun se kestäisi, eläisi. —
Väinö! — meitä nyt opasta!

VÄINÖ.

Seppo lausui sammon löytöloitsun:
"Jokainen jokaista varten
Työtä tehkämme tulessa!"
Mitä on onni armolahja,
Vaivattamme valmistettu? —
Irtokukka kulmillamme,
Joka kuihtui ja karisi.
Vasta, kun on kunkin meistä
Sampo juurtunut povessa,

Kun sen itse valloittamme
Työllä, vaivalla, verellä —
Silloin on se onnentammi,
Ylösversoiva, vakava,
Lemmenlehviä jakava,
Eikä Louhi sit' anasta. —
Joka joukko! Kaikki kansa!
Heimot, lahkot! Lähtekäämme
Käsitysten, veljetysten
Sammon valloitusotahan!

Väinö, Ilmari ja Lemminkäinen latvistavat kätensä korkeuteen.

KANSA (kohottaen käsiään).
Sammon valloitusotahan!

Esirippu laskee.

End of Project Gutenberg's Kootut teokset III: Näytelmät, by J. H. Erkko

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK KOOTUT TEOKSET 3: NÄYTELMÄT ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”

- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you ‘AS-IS’, WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.